Nonnullus est qui cruce postat sed alienigena atq peregrinus nec pre
cedit sed sequitur luctu quod scriptu est Tolle crucem tuam & sequere
me Nomen suum sed nram crucē xpc ascendit Nec mors illa di
uinitus sed quasi hominis fuit Unde & ipse ait

CCC XLI

Deus meus respice me quare me dereliquisti Pulchre ascensu
rus cruce regalia uestimenta deposuit uestis quasi homine pas
sui esse nonquasi dm rege Postutrumq xpc quasi homine tamen
non quasi dm crucī esse subfixum Similiter nonnulli sciunt quo tem
pore quales xpo uestimenta conuenirent Iudeo quasi nec hoc ad
sit huc adpassionem tamen quasi reus humilis uenit Nunc quo tro
phea cum uidimus curru suum triumphator ascendit Nunc arboru
truncos aut quadrungulis planis manubias demortuis hostibus
quesitas sed pambulo triumphali captiua descalcato spolia suspendit
Nonhic rennec tus post tergu manibus gentes nec excisuras urbium
magnos opidorumq captoru simulacra cernimus aut sub missa cap
torū regū colla muramur quales humanoru solet esse spectus trium
phoru Nec uno tore terminos regionis finxit dis finxit tos sed omnes
populos nominu quesitos non adsupplicium sed ad premium Reges
libenter esse hbus adorantes uoluntarius urbes studius dedit & in
numinis reformatas imagines opidoru quas nonnullus expressit
sed deuotio adorantis fidei arma nec tormenta nec toto orbe
currens Captiuu principe mundi & spiritalia nequitie q sunt

St. Gallen, Stiftsbibl.
Anonym. Nov. pal. Ser. 1, Bd. 1, Lief. XVII, Taf. 9

St. Gallen. Stift. B

quesiuit · qui ſtantē ꝛ addextrā di uidit · Maria autē ·
quę querebat intrra · tangere nonpotuit · Stephanus autē
retigit · quia quesiuit incaelo · Stephan̄ inter · uidtos uidit
absentē · maria inter angelos nonuidit p̄sentē · Sed quare
nonpotuerit illa tangere · euangelista ipse nos docuit dicens
quia cūm uidere & nesciebat quia ihc · Sic cū habes · conuer
sā retrorsū · & uidit ihm ſtantē · & nesciebat quia ihc ē ·
Merito tangere nonpotuit · quę uidere nonpotebat · Nā quidē
tangit · Itaq. quid inter illā & hanc maria · scriptura di
ſtinguit · Illa occurrit ut ihm uideat · hęc retrorsū conuertit ·
Illa salutat · hęc redarguit · Denīq. sic habes · dicit ei ihs ·
mulier · Mulier quę n̄ credit · mulier ē · & adhuc corpori
sexus appellatione signat · Nā quę credit · occurrit inu
riā p̄fectū · inmēsurā ętatis plenitudinis xp̄i · Carens iam
nomine sexus · corporis sexu · lubrico iuuentutis · multiloquio se
nectutis · Dic ergo ihc · Mulier quid ploras · Quasi dicat ·
Non lacrimas nudas dē · sed fidē exige · Bonę lacrimę · si xp̄m
agnoscas · Quē queris inquit · Molimina enī sera · dns ēdemnat
Sed bene · addidit · quē · n̄quo iste dubitat & quē requirat · Sed
quia illa quē querebat ignorat · Nomen xp̄m querit · quē
putat raptū · Ad dē ergo xp̄e · quē admodū querit · Nescitur
ergo qui queritur · quando n̄ agnoscit cū uidet · Denīq. xp̄m
uidebat · & ortulanū putabat · Sic enī habes · Illa existimans

rineus epſ adecclesiam ſuam depoſito inprobitatis ambitu redire
neglexerit. quodei non iudicio · ſed humilitate praeſtabitur Remo
uendum ſe abepiſcopali conſortio ee cognoſcat; Datis · iii·kl trum
ianuariarum · baſiliſco & herminirico · uuucc;
EXPLICIT · REGULA · PAPAE HILARI;

INCIPIT CONSTITUTA PAPE SIMPLICI
SIMPLICIUS EPS IOHANNI EPO RAUENNATI;

I Siquis eet inuitus eccleſiaſticae diſciplinae. uel ſiquid apud
te ſacerdotalis modeſtiae teneretur. Numquam plectibiles per
petrarentur exceſſus; Aquibus ſinullo tepaternarum regularū
poteras continere pcepto. ſaltim ſcae memoriae prodeceſſoris tui fue
ras reuocandus exemplo. quicum faciendo prbm · minus deli quis
ſet inuitum; Senſerat tamen dignum protali uſurpatione iudicium.
Ubi iſta didiciſti quae infratrem & coepm noſtrum gregorium · non
electione ſed inuidia perpetraſti quem inexcuſabili uiolentia pertra
hi adte paſſus es atq; uexari · Utei honorem tantum non peranimi
tra quillitatem ſed peramentiam · ſicut dicendum e inrogareſ ·
Neq; enim talia potuiſſent fieri ſanitate conſilii. Nolumus exag
gerare quod geſtum e · negogamur iudicare quod dignum e; Nam
priuilegium mereretur amittere. qui permiſſa ſibi abutitur poteſ
tate; Seduna nos ratio facit eſſe ſententiae molliores. quamma
luimus tefratre · & coepo nro proiecto referente cognoſcere.
Non nris litteris propter obprobrium publicare; Nam ſcandalū
cuius auctor agnoſceris. Ita moderatio nra conpeſcuit · Utfra
ter & coepſ mſ gregorius quem non prouectum conſtat ee
ſepultum. Nullam cauſam ſicut petiit tecum habituruſ
mittten ſem · guberne & ectum · & contubernium ſpirtale

St. Gallen StiftsB. 671, p. 369

St. Gallen StiftsB 671
p. 369

qui infra scripti sũt. In qua sỹnodo fuerunt episcopi. eusebius theodorus. & ceteri qui in greco sermone continẽt. & haec constituerunt quae infra scripta sunt.

ARGUMENTUM SARDICENSIS CONCILII.

SUNT ETIAM REGULAE ECCLESIASTICAE quae in affricanis regionib; frequentissime sỹnodali concilio conscriptae sunt. Quae quõ multiplicitẽr & diuersis modis inueniuntur. sic a manus cuius cũq; catholicorum uenerint. salua & incolomi fide catholica quae apud niceam bithinię. a ccc xviii patrib: & posita ẽ. & postea iterum in urbe roma despũsco a bepis catholicis salubriter adiectum est. Si quid in his rationabiliter repperit. quod tamen a sca atq; apostolica ecclesia romana non discrepet. sequi debebit. Praeterea sunt aliae xl regulae. quae per osium epm cordubensium currunt. quae etiam lantur tamquam xx. eporum apud sardicam. quae tn non apud grecos. sed apud latinos magis inueniunt. sed quõ deosii persona mentio facta ẽ. necessarie omnib: catholicis intimandum ẽ. hunc eundẽ apud niceam bithiniae. Inter sanctissimos. ccc xviii patres fuisse honorabilem. atq; a bapostolica sede cum uictore & iuuentio un centio pbis destinatum. quiq; in hispaniis usq; ad tempora constantii principis in corpore mansit. Nam memoratus constantius sicut uir eruditissimus sulpitius seuerus in chronicis suis refert. quae diligenti cura complectens nrae memoriae dereliquit. apud ariminam italiae. numerosa utriusq; urbis sỹnodum episcopalem collegit. & a duersus fidem catholicam uel. ccc. xviii patrum definitionem arrii. cupiens uenena reuoluere. ecclesiam diri tyrannica usurpatione turbauit. Denique coacti uel metu & principis ut tauri prfi presentia cui executio aliter fuerat delegata ut simulator pars concilii. In arrianorum pfidia consentiret & ipse consulatus insignia mereret &. poene omes qui ibi dẽ fuerunt epi. subscripserunt. Sed postea iterum diuino inspirante presidio. quam plurimi agentes poenitentiam. datis qq; libellis ad scam ecclam de qua plus necessitate quam uoluntate discesserant redierunt. Unde & in aeternum ab omnib: catholicis arimi nense concilio recte dicitur anathema. quod si quis dicere neglexerit. catholicus non est. Hunc ergo osium sicut predictus sulpitius refert. in longa sỹnodi disceptatione quõ ut sup memoratum ẽ. adhuc constantii tempore: erat in corpore. Placuit missa episcopali legatione debere pquiri. utrum in sca & uenerabili nicea congregatione. In qua presens fuerat omousion. sicut nos catholici recte confitemur. de cum patre unius substantiae filium. An certe sicut arriani obtendunt. omoeusion quod est simulis cum patre substantiae filium ccc xviii. patres nri confiteri decreuissent. qui siue per longam aetatem desipiens siue certe pro assentatione principis huiusmodi

St. Gallen Stiftsb. 671, p. 439

St. Gallen, StA/HsB 671, p. 439

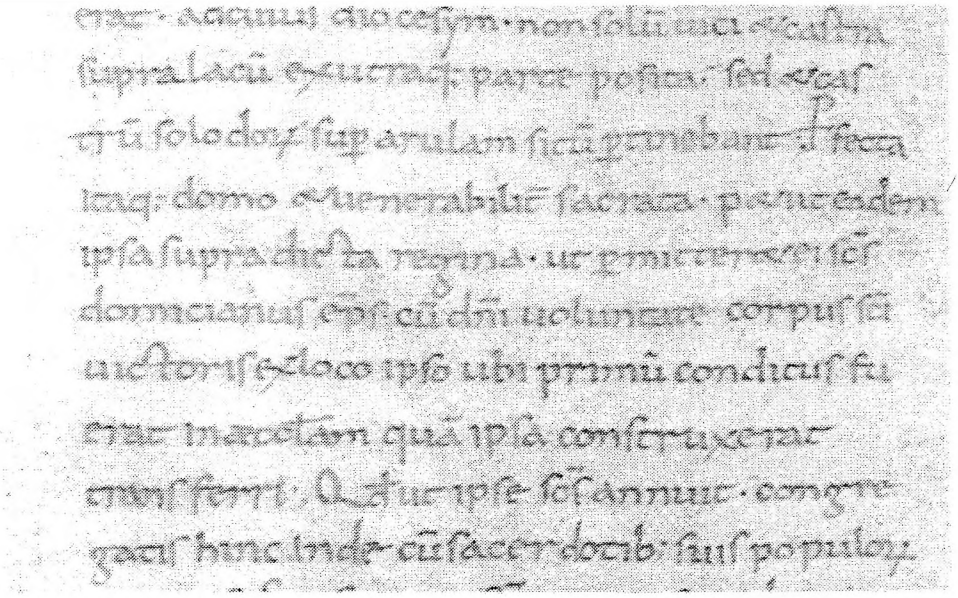

Fig. 11 : Saint-Gall, Bibl. abbatiale, Cod. 569 (*Vitae sanctorum, Varia astronomica*), p. 227 (IXe siècle).

B. v. Scarpatetti, Mn. francs à Saint-Gall, in. Carol Heitz, Le Rayonnement spirituel + culturel de l'abbaye de Saint-Gall (Centre de recherche sur l'Antiquité tardive + le haut M. A. Cahier IX (2000) p. 125-142, bes. 138: Hs. St. Gallen StiftsB 571 gefaltet, nach Bischoff, Mn. Schr. 1, Nr. 17+18 aus Stablo od. Lüttich; die untere Hd. nach Scarpatetti st.-gallisch! (Mn. fran.!)

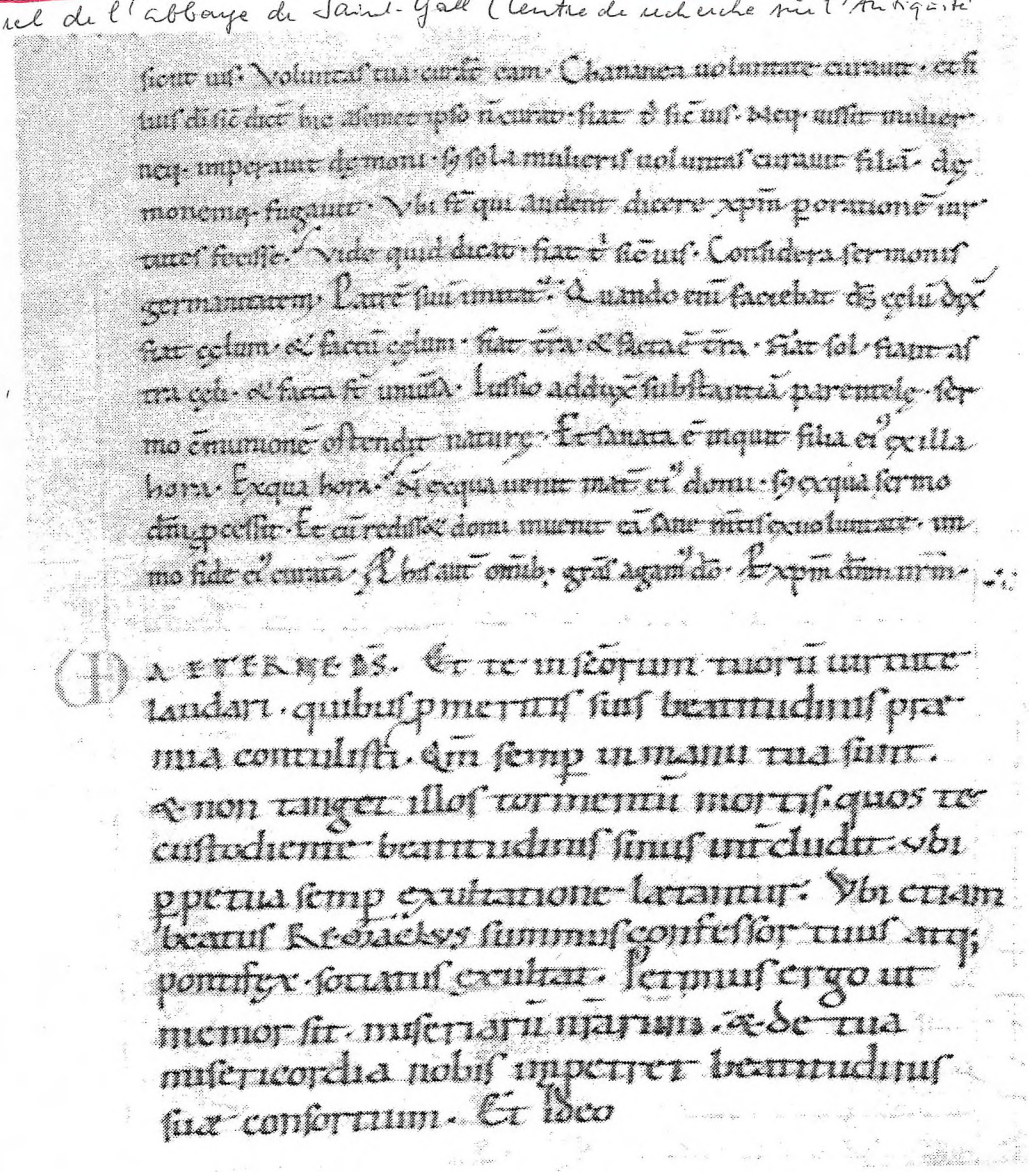

Fig. 12 : Saint-Gall, Bibl. abbatiale, Cod. 571 (*Vitae sanctorum*), p. 233 (IXe siècle). ?

sicut uis. Voluntas tua. cursē eam. Chananea uoluntate curauit. et si tuus dīscīc dicē hic asemet ipso nō curat. fiat t̄ sic uis. Deq. uisit mulier neq. imperauit dēmoni. sy sola mulieris uoluntas curauit filiā. dēmonemq. fugauit. Vbi sē qui audent dicere xpm̄ p orationē uir tutes fecisse. Vide quid dicat. fiat t̄ sic uis. Considera sermonis germanitatem. Patrē suū imitat. Quando enī faciebat dns cēlū dix fiat cēlum. & factū cēlum. fiat tra. & facta ē tra. fiat sol. fiant as tra cēli. & facta sē unūsa. Lussio adduxit substantiā parentelę. ser mo cēmunionē ostendit naturę. Et sanata ē inquit filia ei ex illa hora. Exqua hora. di exqua uenit mat ei domu. sy exqua ser mo dīnus p cessit. Et cū rediss domū inuenit eā sane mtis exuo luntate. im mo fide ei curatā. Ob hās aut omūb. grās agam do. Expm dīnm nr in.

(H) AETERNE DS. Et te in scorum tuorū uirtutē laudari. quibus p meritis suis beatitudinis pra mia contulisti. Qm̄ semp in manu tua sunt. & non tanget illos tormentū mortis. quos te custodiente beatitudinis sinus uncludit. Vbi p petua semp exultatione lętamur. Vbi etiam beatus Reodacus summus confessor tuus atq; pontifex. sociatus exultat. Petimus ergo ut memor sit. miseriarū nrarum. & de tua misericordia nobis impetret beatitudinis suę consortium. Et ideo

OCS CO REODACO EPO.

St. Gallen Stiftsbibl. 571, p. 233

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

CREDO IHESVM PATRĒ OMNIPOTENTĒ creatorē cęli & terrę. Ih keloubo an got álmáhtigen fáter. s'kephen himelef unde érdo. Et in uñm xp̄m filium eius unicum dñm nr̄m. Vnde an sinen sún. den geuuéhten háhare. einigen unseren herren. Qui conceptus est de spū scō. natus ex MARIA uirgine. Der sone demo héiligen geiste unphangen uuard. sone MARIA dero mágede geborn uuard. Passus sub pontio pilato. Kenóthaftot uuard pi pontio pilato. Ziu cht iz pontio unde pilatō. ane daz er zeuuéne námen habeta náh rómiskemo site. alde iz ist nomen patrię. daz er sone pontio heizet pontius. Crucifixus. mortuus. & sepultus. Vnde bi imo an crucē gestáfter urstárb. unde begráben uuard. Descendit ad inferna. tertia die resurrexit a mortuis. Ze hello fuor. an demo dritten tage só ne tóde urstuont. Ascendit ad cęlos. sedet ad dexteram dī patris omnipotentis. Ze himele fuor. dár sizzet ze gotes zeseuuun des almáhtigen fáter. Vuaz ist diu zeseuua. Ane eterna una. h humana sone dero ér fuor. uuas imo diu uuinstra.

Inde uenturus iudicare uiuos & mortuos. Dannan chumfti ger ze urteillenne. die er danne findet lebente alde tote.

Credo in spiritum sanctum. Geloubo an den heiligen geist der sone patre & filio chumet. unde sament in ein got ist.

Scam ecclesiā catholicam. i. uniuersalem congregationem. xp̄ianorum. Keloubo heiliga diá álliche un sámenunga diu xp̄ianitas heizet. Diu sone diu álliche heizet. uuanda si álliu sament ein geloubet. unde einer uéhet. unde dár

57 Das Glaubensbekenntnis (Credo) in der althochdeutschen Übersetzung und Kommentierung des St. Galler Mönchs Notker des Deutschen (um 950–1022)
Einsiedler Abschrift, um 1125/1150
Stiftsbibliothek St. Gallen (Cod. Sang. 21, S. 565)

Verlag am Klosterhof, St. Gallen. Nachdruck verboten

St. Gallen
Stiftsb
Cod. Sang. 7

TIBI QVIDE

PAPA GAUDENTI·NO
strorū decus insigne do
ctorū! tantus ingenii u
gor ē. immo tanta spūs grā. ut si
quid a te &iā cottidiani eloqui
more dī. siquid in ęcclā declamat. id
in libris haberi. & ad instructionē ua
di posteris debeat; Nos tam quos &
ingenii tenuitas minus pmptos. et
senecta iā tardos redd& ac segnes.
O pus. qđ olī uenerandę memorię uir
go siluia in unxerat. ut demū nr̄ę
linguę redderemus. et tu deincepś
iurē hereditario deposcebas. luc& mul
tas post moras. tam aliquando re
stituimus pdā. Quā ut opinor nparī
uā. grecę bibliothecas direptā. nrīs
usib, & utilitatib, cuectamus. Vt
quos ppriis nr̄ possumus. peregrinis
nos &iā si aliquantulo quā ppriis a
ger. exulit fractora puenuut. odo
ris tam grām. uumq; medendi inte
grā seruant. Suscipe igit̄ mi anime
redeuntē adte clemtē nr̄m. susci
pe iā romanū; Nec mireris. si forte
tibi in eo minus solito floridus elo
quentiæ, ullus appareat. nihil int̄ est.
dū modo sensus eadē capiat; Pere
grinas ergo mercedes. multo inpatriā
sudore transuehimus. & nescio quā gra
tus me cuuī uultus aspiciat. magna
sibi grecię spolia deferentē. & occul
tos sapientię thesauros. nr̄ę linguę
claue reserantē; sed uotis tuis faue
at dī. ut nullus nob siniſt oculus.
nec cuiquā liuidus occurrat aspectus.
nec extremo pdigu genere. cui ni
hil inuideant illi quib, auferēt. u
lescat tam istis quib, cferēt. Aequū
ē sane. tibi qui hęc &iā grece lege

sequentia dictauerat uiderent. Qd au-
dico. tale ē xpm suscipi à iudeis a quos
venerat. et credi ei qui expectabat ad sa
lutē popli. scdm traditiones patrū ē sequens
erat. Gentes ū alienas ab eo fore. quib,
neq; promissum quicquā de eo. neq; an
nunciatū fuerat. Immo quib, ne
nomine quidem ipso aliquando in
notuerat. & tam p ph& contra
ordinē. & consequentia rerū. dixe
runt eū expectationē gentiū. & n
iudeorū futurū. Ita donq; & gestū est.
Cū enī uenisset ab his qui eū expectare u
debant extraditione maiorū omino ag;
tus nē. hi uero qui nihil de ipso p̄ceptus
audierant. & uenisse credunt. et uentu
rū sperant. Et ita in omīb, pph&ia fide
lis apparuit. que dix ipsū ee expectati
onē gentiū. Grauer ergo iudei de pri
mo dni aduentu. & int nos atq; ipsos de
hoc ē solo discidiū. Nā qd uenturus sit xpc
nor& ia ipsi & expectant. Qd au ia uene
rit in humilitate hic quidē inic ig
norant. Hoc igit̄ statu incolomi reseruato
mutare uenit ad regnū iustos quosq;. & eos
qui placere studuerint ei. quib, bona in ef
fabilia p̄parauit. & hierusalē ciuitatē cele
stē. que sup splendorē solis fulgebit in habi
tatione sanctorū. Iniustos uero & impios. & qui
p̄nihilo habuer dn̄. commissa q; sibi uita
diuersa ad flagitia cōtulerant. ac tēpus ope
ris iusti exercitiū fecēre malitie cōperient
b, ipsisq; digna ultionib, tradet. Cetera
uero que ibi gerent p̄ferre & eloqui. neq;
angelus. neq; hominib, fas ē. Sz hoc tantū sci
re nos sufficit. qd bonis actib, bonorū posses
sionē cōferet dns. Hus ab eo dictis ego respon
di. Si xpi regno fruent hi quos iustos inue
nerit ei aduentus. ergo qui ante aduentū
ei defuncti regno p̄ceptis carebunt. Tu
p&rus. Cogis me inquit ó clemens aliqua
de ineffabilib, publicare. Veritatē quoad
usq; p̄ferri licē facere nō pigebit. Xpc
quidē initio & semp erat p̄singulas gene
rationes. pius latenter luce. semp tam ad
erat. his p̄cipue a quib, & expectabat. qui

adsignare rationē. de hoc fieri de
clinauit & respondens ait; ad ea quę
uolo respondē mihi. & dic si uisibile
istud ut ais celū resoluetur cur ex
initio factū ē; & petrus; ppt̄ hom
nū p̄sentē hanc factū ē utrā. ut nec
interiectio quędā & diuisio. ne quis so
ste indignus habitationē cęlestiū &
dī ipsius sedē uideret. quę his solis qui
mundi cordes sunt uidenda p̄parantr.
Nunc autē ideſt agonus tempore inui
sibilia ee placuit ea quę uincenti ab
adp̄m̄ destinata sunt. Et simon
ait; si conditor bonus est. & mundus
bonus ē. quomodo bonus bona dis
soluit aliquando. saut quasi malū
resoluit & destruit. quomodo n̄ ui
debetur malus qui malū fecit. Pe
trus ad hęc; quō inquit I spopondim
tibi ne blasphemante te fugiam. ipse
enī reddes phis quę loqueris ratione
patiente ferim. audi ergo nunc si cel̄ū

I esta ouorū quāuis pulchē facta
& diligenter formata uideatur. neces
se ē tam ea frangi & resolui. ut in
de pullus p̄cedat. & illud; p quo to
tius oui forma expressa uideatur.
appareat. Ita ergo & huius mundi
necesse ē transire statū. ut status il
le sub limior regni cęlestis efful
geat; & simon; non mihi uidetur
quia resolui possit cęlū qđ adō factū
ē; Abęterno enī ętēna fiunt. a cor
ruptibili temporalia & caduca;
Et petrus; n̄ ita ē. sed a mortalibus
quidē omnimodis corruptibilia
fiunt & temporalia. abęterno uō n̄
semp corruptibilia. neq; semp in
corruptibilia. s; p ut uoluerit cē
ator dns. ita & erunt illa quę creat.
Neq; enī sub lege ē uirtus dī. s; lex cre
aturis suus uoluntas ei ē; Et simon;
reuoco te inquit ad primā quęstio

sin· ut hoc ee possit qd uult· & rursu puden
q̃ ista potestas arbitrii alios quide facere ee
gere bona· alios u mala· & p hoc in duos ordi
nes necessario ꝓpagandu eet hominu genus.
vnicuiq; ordinu concessit· & locu & rege· que
uellet eligere; Bonus enim rex bonis gaudet· &
malignus malis; & quia uis hec tibi o clemens
In hoc tractatu que de pfinitione & fine dis
seruera· plenius exposuerim· tam & ñ req̃ren
ti nec ee manifestare me cuenit· quesit ratio
qd simon q̃ etra dm sensit· tanta facere mi
rabilia potuit; Igit primo omniu malus ee
Indicat apud dm is q̃ req̃rere ñ uult qd sibi
expedit; Quom enim talis iste aliu dligit·
q̃ semetipsu ñ diligit· aut cui ñ iste inimic
erit· qui sibi ipsi amicus ee non potuit.
Vt ergo distinguerent q̃ bona· & q̃ eligunt
mala· Ds qd utile e· hominib; occultauit.
id e possessione regni celoru· eaq; uelut
thesauru secretu reposuit & abscondit· ut
ideo ñ facile q̃s possit uirtute & sciencia
ppria puenire· Fama tamen el diuersis
nominib; & opinionib; p generationes sin

tellegere ea possit· & ia si prudentissim uideret.
hi u q̃ neglexissent qd sibi utile & salutа
re eet Inq̃rere· ta quia seipsos odio haben
tes & sibi met ipsis inimici· fraudarent el
bonis uelut q̃d eligerent mla· Opostet ergo
bonos diligere ea sup oma· ut sup q̃uncias·
gloria· req̃e· parentes; p pinquos· amicos.
& omne qd in mundo e· Qui u p fecte
diligit possessione hanc regni celorum·
Abiicit sine dubio omne malu e & succidi
nis usu· & neglegentia· desidia· mlitiam·
ira· cunctaq· his simlia; Na si q̃d horum
p̃ualeris ei· ta quia q̃ plus q̃lexeris p prie
libidinis uitia quia dm· ad possessione
regni celestis puenire ñ poteris· q̃a ee
uere stultu e aliquid plus amare quia dm·
Sue enim parentes fit moriunt· Sue p pin
q̃ ñ p manent· Sue amici· mutantur·
Solus e au ds sac nus· & inmutabilis pare
Qui ergo ñ uult Inquirere qd sibi utile
e· malus· e· In tantu· ut malitia sua ipsu
inpiissimus principe superet· Ille enim bo
nitate di abutitur· Ad ppositu mal mi
sue· & sibi placet· hic au salus sue bon

plenius & perfectius explanabat. tanquā
fideliorib⁹ ac sibi liquido pbatis. simul &
imperat mihi qua intellexit me studiosi
us quę audirē, memoriæ cōmendare.
libris singula quæq. quæ memora
tu digna videbant cōprehendere.
& mittere ad te mi domine iacobe
sic & feci. parens eius p̄ceptis. Prim⁹
ergo lib exhis q̄ prius misi ad te cū
n̄ de vero pphēa & de ppria
te intellegentiæ legis. sedm id qđ
moysi traditio docet. sed de principio
ētinet. utrę unū sit principiū an
multa. & qua n̄ ignorat hebreorū
lex quid sit immensitas. Tertius de dō.
& his quę abeo instituta sunt; Quartus
qđ cū multi dicant deū unus sit uerus ds;
sedm testimonia scripturarū; V. qđ
ii. sint caeli. quorū unū sit iste uisibi
le firmamētū. qđ & cōsit. aliud ū a cēlū.

q lex quę adhuc ponitur in hac expe
cta. & quę sola possit facere pacē. De cri
m̄ de natiuitate hominū carnali. & de
generatione. quę. ē. principalissimum. & quę
sit in homine carnalis seminis successio.
& quę animę eius ratio. & quomodo in
ipsis libertas arbitrii. quę quō non ē
in gentib⁹ sed facta ē. Immobilis a bono
ē non poterat; De his ergo singulis quę
apud cęsaream dissecta sunt apostolo.
lubenter ut dixi ipso decem conscrip
ta ad te transmisi uolumina. Nos
autē die postera ut statutū fuerat.
cum aliquantis qui pōtifici sequi de
creuerant fidelibus uiris. ad cesaream p
ficiscimur;

FINIT LIBER III.

INCIPIT LIB QUARTUS.

St. Gallen Stiftsb.
Cod. 86 S. 95

Finit Liber IIII.
Incipit Liber V.

Sequenti aũ die Paulo ci
tius quã solebat cõsurgens petrus · inue
nit nos dormientes · Qũ ubi sensit quasi ipse
adhuc dormire volens · silentiũ sibi fieri
iussit · ut nob quiescendi facultatẽ daret ·
Ubi aũ refecti somno exsurreximꝰ · muenimꝰ
eum · oratione facta intra cubiculũ oppe
rientẽ nos · Ihesum ēē crepusculũ salutans
exmore · breuiter allocutꝰ ẽ · & continuo adcsue
tũ locũ docendi grã pcessit · Ubi cũ uidissẽ
ad audiendũ plurimos cuenisse · primo
religionis ritu · pace eis inuocata · dicere hoc
modo coepit · Ds creator omniũ exemplo
adimaginẽ suã hominẽ fecꝰ · eiq; domi
nationẽ terrę · marisq; & aeris ipsis dedit ·
sic & uetus nob ppheta narrauit · & ipsa ratio
ratio docet · Solus enim ẽ rationabilis · & cõ
sequens ẽ · ut ratio irrationabilib; dominet ·
Hic ꝗ abinitio cũ adhuc iustus ēē · cunctis
sic granũ sinapis · dicetis huc monti · tran
si hinc · & transibit · Huius uocis & iã uos
ipsi documẽta accepistis · Hesterno enim
die audistis · quomodo a sstantib; uob
doemones · cũ passionib; quas hominib;
inuexerant · transierũ & fugati s · Quia ꝗ
alii quidẽ homines patiunt · alii patientes
sanant · causa sine dubio t patiendi t curan
di noscenda ẽ · quae non alia ēē · quã pati
entib; quidẽ infidelitatis · curantib; ũ fidei
demonstrat · Infidelitas enim dũ non credit
futurũ iudiciũ dei, peccandi licentiã pbet ·
Peccatũ ũ · hominẽ passionib; obnoxiũ facit ·
Fides aũ futurũ ēē dei iudiciũ credens ·
cũctos homines a peccato · Non peccantes
ũ nisi ũ liberis a doemonib; & passionib; ·
Vere etiã & alios doemones & passiones fu
gare possis · Ex his ꝗ omib; colligitur · qđ ori
go totius mali ab ignorantia descendat ·
& ipsa sit malo & omniũ mater · quę incuria
quidẽ & ignauia gignit · Neglegentia

De uitio ignorantiae.

Cod. 86 S. Pol. St. Gallen. Stiftsb.

Abb. 70a

St. Gallen Stiftsb.

actus nr̄os in potestate n̄ habem. N̄ po
test credi futurū ee iudiciū. p qđ t
malis poenę t bonis p̄mia tribuantur;
D enq; qm̄ te imbutū uideo inbuus cemo
di disciplinis. pauca tibi excipsa artęp
ferā. Si inquit aquila excipsa disciplī
na aḍstruere aliquid cupis. frat meus
clemens tibi diligentius respondebit.
qui pleniuſ scientiā matheseos aḍtigit;
C go enī aliis uuis aḍserere possū. qđ actus
nr̄i in nr̄a sin̄ posti potestate. ista aū
quę n̄ dubitari p̄sumere n̄ debeo; Cū hęc aḡla
dixisset. ego clemens crastino inquā dies
pat ut uoles. & audiem libenter; Nā & ete
puto gratā habiturū. qđ cū his tibi erit
sermo qui experti es̄ sun̄ eiusquā p̄tu
leris disciplinę. Cū ergo placuisset int̄ me
& senē ut sequenti die disputatio nob̄ dera
tione geneseos haberet. utrū omā ex ea fie
ren̄. an ex aliquid innobis qđ n̄ geneseos. s
animi iudiciū generet. l etrus surrexit
& sēmonē facere hoc modo cępit; Miru
mihi admodū ē. qđ res quę facile inue
niri possunt. homines exquisitis cogita
to tempore amagistro fuerit imbutus.
quanto magis inuisibilis. & incōprehensibilis
dī. neq; sensu neq; opus scire quis potest.
nisi ipse mittat ppheta. qui enarret ei
liū suū. & uia ēditionis exponat. inquan
tū discere hominib; fas ē. Vnde ridiculū
puto cū naturalib; uuis de uirtute dī homi
nes iudicant. & putant hoc quidē ee possi
bile. illud ū impossibile. dic hoc manus. il
lud minus. I gnari omniū. qui cū sint ho
mines in iusti. iudicant dm̄ iustū. artifi
cē inperti. incorruptibilē corruptī fa
ctura factorē; Et nolo putetis qua hęc di
cens iudicandi de reb; primo facultā
tē s; consiliū do. ne p deuia quis incidens
sine fine incurrat errores; Et ideo n̄ solū
sapientib; si & omnib; hominib; qui de
sideriū gerunt agnoscendi. qđ sibi ex
pedit suadeo. ut requirant ueterum ue
rū ppheta. quia ipse solus ē qui nouit
omā. & scit quid. & quomodo unusquisq;
quęrat; I nē enī intra unusquisq; mem
mentē s; illus quidē qui desideriū dī ag
nitionis

Cod. St. Gallen. Stiftsb. 117.

dſ. utiq; non erant. Nondū nob dico quomodo ad uni cuiq; mīſt phationē. inhoc mundo ꝓmittunt ee multa ē traria. Sed illud ē qđ nē interim ēuenit dici. ſi ſecdm uos omne qđ ad orandū erat ee ndebuit. nihil pene futurū erat inhoc mundo. Quid enī ē. qđ reliquiſtis qđ nō adoraſtis. ſolē. lunā. ſtellas. aquā. terrā. montes. arbores. lapides. ignē. homines. Nihil horū ē. qđ nō adoraſtis. Oportuit ergo uxta noce uram nihil horū fieri ad hō. ne haberent qđ poſſent adorare. Sed ne homines quidē ipſos ee oportuit. qui adorarent. Vere hoc ē qđ deſiderat ille qui intra uos ſerpens. nulli ur̄m parcit. nullū uult effugere de interitu. Sed nō ita erit. audite nē quia ndē inquit illud qđ adoratur. ſed ille qui adorat. Juſtū nāq; ē apud dm̄ iudicū. & aliter iniuria pa

:later

pis multi efficiunt pu. & excipiſ qui impura figmta & polluras imagines uenerant. Nonnulli ēuerſi ad dm̄. & reuocantes ſe a peccatis. & agentes bonis opera. ꝓueniunt ad ſalutē. Sed debuim̄ inquit omnino nec ad cogitationē iſtā uenire. ut hec faceremus. Ignoratis quid ē libertas arbitrii. & later vos. quia ille uere bonus ē. qui ſuo ꝓpo ſito bon ē. Qui aū neceſſitate retinet in bono. bonus n̄ poteſt dici. quia nō ē ſuū qđ ē. Quia ergo inuoquoq; libertas ē in electione mali ore t bono re ipſe ſibi t ꝓmia. t interitū queſit. Imo inquit quicquid cogitam̄. dſ nob adducit ad mīte. O homines qđ agitis. blaſphematis. Sieni onē qđ cogitam̄ ipſe nob adducit ad mīte. ipſe ergo nob cogitationes adulteri ſuggerit. & anarthias. & blaſphemias. omnis luxurias. Deſinite queſo ab huiſmodi blaſphemiis. & ſit dō dign̄ honor intelle

199.

legitur · non secundū ꝓpriū inge
nii intellegentiā legatur; sunt
enī multa uerba in scripturis
diuinis quae possunt trahi ad
eū sensū · quē sibi unusquisq;
sponte p̄sumpsit · quod fieri
nō oportet; Non enī sensū quē
extrinsecus attuleris alienum ·
& ex tranei debes quęrere ·
quomodo ex scripturarū auctо
ritate cōfirmes · & ex ipsis scri
pturis sensū capere ueritatis;
& ideo oportet abeo intelle
gentiā discere scripturarū ·
quā a maioribus secundū ueri
tatē sibi traditā seruat · ut ipse
possit ea quae recte suscepit ·
cōpetenter asserere; Cūenī
ex diuinis scripturis integrā
quis susceperit · & firmā re
gulā ueritatis · absurdū non
erit · si aliquid etiā exerudi
tione cōmuni · & liberali
tuae cōsulis · ut cū corpo
re fuerit resoluta, ꝓbre
ui hac conuersione requi
ē sēpiternā inueniat;
Require dequibus uis & &
cōsule ut possis siquid ē ·
inte dubitationis abicere;
Incestū enī est · etiā iuue
nib; uitae tēpus · senibus
aut iā nec incestū ē, nemi
dubitatur quod quantū
cuiq; ē quod putatur sup
ee breue sit · & ideo tā
iuuenes quā senes oportet
de cōuersione & poenitēn
tia ualde esse sollicitos ·
& satis agere · ut dereliquo
rum animā suā ornam
us dignissimis · idē dogma
tib; ueritatis · decore pudi
citiae · splendore iustitiae ·
candore pietatis · aliisq;

Cod. membr. s. VIII/IX. St. Gallen. Stiftsb.

ce condemnemini. C
uenientes ut semp adele
mentē omīs date ope
rā. p ipso sentire. & sum
mo studio fauorē urīm er
ga ipsū dependere. scientes
quia pp singulos uos ipsi
magis soli in festat inimi
cus. & in ipsū maiora sus
citat bella; O poste & ergo
uos sūmo studio nitti. ut
omīs erga illū uinculo a
moris innexi. plenissimo
erga eū inhęreatis affectu;
s & uos quóq; ipsi unani
mes in omī cōcordia p du
rate. quo facilius & ia illi
obędire omīs parti in cūs
a unanimitate positi. p
q& & uos salutē cōsequ amyz.
& ille obtēperantib. sibi uo
ut ipse uob dicat. Cū illo
nolite amici cē. s; pruden
ter obseruare debetis & uo
luntatē ei absq; cōmonitio
ne obsecundare. auertere
uos abeo cui ipsū sentiti a
uersū. sed hīq; loqui hīq; ip
se nīloquit. Vt unusquisq;
q in cul pa ē. dū cupit om
nīu urīm amicitia s repba
re. festin & ctiu s ecclia
ri ei q omnib. pē. & p hoc
redeat ad salutē cū obędire
coeperit monitis p̄siden
tis. si ū quis amicus fuerit
his q b. ipse amicus nī ē. Et
locutus fuerit his q b. ipse
nīloquit. Vnus ē & ipse ex
illis q exterminare dīgectam
uolunt. & cū corpore uo bis
cū ee uideat. mente & a

Ē aut estimatio ponderis arca v. milia librarū ferri.

Quintum miraculum ē theatrum in erada de uno marmore. ta
sculpturam. ut omis cellule mansiones muri. & arcus bestiarum exuno
solidoq: lapide factum ē super. vii. cancros. de pse lapide sculpt os. ap
pendens sus tenetur. & nemo in gyro ipsū ta secrete aut solus aut cū alio
loqui potens: quod ipsum non audiant quin gyro hoc ipso edificio oc sisa
Sextum miraculum ē balneum quod apollo tua neus cu una candela
consecrationis incendit thermas p petuo igne. sine ulla adminis
tratione lignorum calentes fecit. Fundamenta percus sa so
Septimum miraculum diane templum sup. iiii. columnas prauia
arcorum. deinde paulatim succrescens super. iiii. arcos eminentio
res lapides arcus prioribus positas sup iiii. octo columne et viii.
ara posita. & inde certo ordine equa ponderatione p. iiii. partes
succrescens semper eminentiores lapides posita. Super. viii.
sedecim fundata sunt. super sedecim. xxxii. Iste ordo quartus ē.
In quinto ordine. lx. iii. columne & aru succrescunt. Et sup. lx. iii.
c. xx. I viii. columne faciunt finem tam mirabilis ædificii.
Multas adco erendam audaciam
ualet ppositum puntionis exemplum. cui ipsa miseri pstens
forma uiuentes. & ad recordationem admonet ctos. & ad sa
tisfactionem cogit ignaros
Unū quodque malum tanto grauius accenditur. quanto im
patientius tolleratur
Quanto libertatem quis magis sibi subtrahi intelligit tanto
auidius desiderat.

Sic & potio probata. saluia agatione. satureg ea sauina. agrimonia
dicta momenta nigra. cerfolia febrefugia. betonica pipinella
gamendrea. yppirico milfolio trifolio calcatrippa bladonna
crescentalla. hec omā equalis mensura cū piper & uino & aqua
uisitet usq: sanus efficiatur. Ite ypirico et saluiatensis & cū uino
bibat dies iii. & in alio die cocti plenare. mittas.

St. Gallen Stiftsbibl. 569

p 241

Adrenis & uisica purganda & humores spissum felgma soluit
pectus frangit & urina purgit omnem corpus reuelat & inuturis purgat
Recipit heos sparge radias manipulos .ii. adianto man .ii. uolgamo
man .ii. sixafrico man .ii. puleum radias man .ii. gram radias man .ii.
deuno lauri scorsa man .ii. cardopane radices man .ii. eusa semen
purce nasi semen acer nigri gumen decer sarino uitro cu brassica pero
radices eringo radices animam .iiii. pcre sibno radices man .ii.
ruta agresta man .ii. apii radices man .ii. polopodia radias man .iii.
oliseri radias man .ii. bagas genipers ℥ i. cassia fistola, eupisia
saluiola epitimo balsemida menta nigra lubestice betonica ana
man .i. gamendrea id cucul obraga agaugola herba bubu
hoc e omoloni ceruesarius argemoni radias man .i. pipinella
radias man .i. ueruena radias man sauina man .i. domasoma
radias hoc e costos orcel anus man .i. scarea man .i. gladiolu
man .i. cassia man .i. coriandro cerfolio sifter radana man .i.
spico ℥ i. hec omnia quenueni siue sera. Ipsoru uires cons
sideras & mitte bullire Indu as partes deaqua & cera a deuno
& cam uino bono distemporas & sic uteris ;

Thimiama Arboralia unc .i. Casora unc .d. Confitum Musica drag m .iiii.
Columber unc .vi. Storace calamite unc .iii. Onica unc .ii. Cinnamomum unc .ii. Aspalatum unc .i.
Garophile unc .i. Galangan unc .i. Terebintina unc .iii. Tus lucadissimum unc .ii. Follio unc .i.
Si folium non habes garophile & spico inceri utraque unc .ii.
granoma face unc .ii.

Confera apo scama uettonica apium simisa marrubia sinuon
hec ad putionem leola adanerem comburen cum herbe .v. hes
prima die mel bibat .ii. leola in apium lus .iii. bourum .v. deu
vi. herbarum superiorum .v. debibere calicem .i. faciat ole .i.
salis .i. flugi simer .i. apii .i. has .v. mittat mollam noua & conbusta adanere
Erat aut cibus salomonis psingulos dies .xxx. choros simile & lx.
choros farine Decem boues pinguef & xx. boues paschales
& c. arietes exceptis uenacione ceruos caprearu atq; bubulos & anium

atalium .

St. Gallen Stiftsbibl. 569

p 242

DIVI CLAVDII INCIPIT APOCOLOCYNTOSIS ANNAEI SENECAE SATIRA

Quid actum sit in celo ante diem .iii. idus octobris. anno nouo initio
seculi felicissimi uolo memorie tradere. nihil nec offense nec graue
dabitur. hec tamen uera si quis quesierit unde scio. primum si noluero
nemo prohibebit. deinde scio quis coactus sit. Ego quo me liberius facio. ex quo suus die olim
ille qui uerum puerum fecerat aut rege aut fatuo nascio portere. si libuerit
respondere dico quod mihi in buccam uenerit. quisquam quam libitinarios coniuratores exegit
Tam sisto cessit fuerit auctore perducere. quem ego habeo qui drusillam eunte me in celum uidit
deum. Claudium uidisse fatebitur. Nec facere eum nisi possit. atque si uelit nolit necesse est
illum uidere que in celo aguntur. Appie uie curatore. quasi sacrum diuum augustum &
tiberium cesarem iam deos esse. hunc sum interrogaturus. solus narrabis. coram pluribus
numquam uerbum facies. Nam ex quo insenuit. mutauit se
drusillam uidisse celum ascendentem
& illi pro tam bono nuntio nemo credidit
Quod uidere uerbis concepit. Affirmaturus se non indicaturum
etiam si in medio foro hominem occisum uidisset. Ab hoc ego quo
tum audiui certa clara affero. ita illum saluum et felicem habeam
Iam phoebus breuiore uia contraxerat ortum
Lucisset obscuri crescebant tempora somni
Iamque suam uictrix augebat cinthia regnum
Et deformis hiemps gratos carpebat honores
Oniusque autumni iussoque senescere bacho
Carpebat raras seruus uindemitor uuas
Putem magis intellegi si dixero. Mensis erat octuber. dies uicesimus octauus
horam non possum certam ubi dicere. faciliusque inter philosophos
quam inter horologia conuenit. tamen inter sexta & septimam
erat immus ruficus adquiescunt omnes poete non conuenta ortus
& occasus describere ut etiam medius die inquiescent. ait cur ante sibi hora
tam bona
Iam medium curru phebus diuiserat orbem
Et propior nocti fessas quatiebat habenas

St. Gallen Stiftsbibl. 569

p. 243

Obliquaflexam deducens tramite lucem
Claudius animam agere cepit nec inuenire exitum poterat Num
mercurius qui sempr ingenio eius delectatus esset una cum
seducat dixit; quid femina crudelissima homine miserum torquet
nec
rissem quam diu cruciatus esset Annus sexagesimus quartus etc ex
quo cum malutatur Quid huic & rei p inuidet pacere machema
tacos aliquando uerum dicere qui illum exquo princeps factus est omnib;
annis omnib; mis; efferum & tam non est mirum fierent & hora ei
nemo nou Nemo enim umquam illum nati putauit faciendum esse
Dede neci melior uacuas sine regnet maula
Sed eloquio Iouem hercules inquid puisillum tempus adicere illi uolebam
duos paucos quos up sunt auitate donare Constituerat enim omnis
grecos gallos hispanos britannos togatos uidere sed quoniam placet
aliquos peregrinos in semen relinqui et aurea nubes fieri fiat
Aperto tum capsulam et tres fusos protulit
Vnus erat augurum Acerbus. tertius claudius Hos inquit
tres uno anno exiguis interuallis temporum dum sos mori iubebo
Nec illum in comitatum dimittam nonoportet enim cum quemodo se tot
milia hominum sequentia uidebat tot precedentia tot circa fusos Subi
to solum destitui conantes erit his meri emuctoribus
Haec ait & turpi conuoluens stamine fusos
Abrupit stolide regalia tempora uitae
Clotheris redimita comas ornata capillos
Puerta crine mero fronte & coronans
Candida demisso subtemine uellere summo
Felici moderata manu quae ducta colorem
Assumpsere nouum mirantur pensa sorores
Mutatur nubis pressa lana metallo
Aurea formoso descendunt secula filo
Nec modus est illis felicia uellera ducunt
Et gaudent implere manus sunt dulcia pensa
Sponte sua fetanat opus nulloque labore

St. Gallen Stiftsbibl.
569
p. 244

Assidue enim caput mouere pedem dextrum trahere quesisse
se cuius nationis esset Respondisse se nescio quid perturbato sono
& uoce confusa nonnullegere se linguam eius nec grecum esse
nec romanum nec ullius gentis noue; Tum iupiter hercules quem
orbem terrarum pererrauerat & nosse uidebatur omnes nationes
iubet ire & explorare quorum hominum esset; Tum hercules primo aspectu
sane perturbatus est nequidiam nonnulla monstra uiderat ut uidit nouum
genus facies insolitum incessum uocem nullius terrestris animalis sed qua
li esse marinis belue solet raucam & implicitam putauit librorum decimum
labore uenisse diligentius inuenta usus est quasi homo Accessit itaque & qd
facillimum fuit greculo ait · Τις ποθεν εις αν ρ' ανθρωπων ποι η πολιος τηδε
τοκηες · Claudius gaudet se illic philologos homines sperat futurum aliquem
historiis suis locum · Ita q; ipse homerico uersu Cesarem se significans ait ·
Ιδιο θενμε φερω νανε μοσκιονες εικτε λαοεν · eratque sequens uersus
uerior neque homericus · Ενθαδε τω πολινε πραθοναι λεσβιαδ τοτε ·
Eo imposuerat herculi minime fabro nisi fuisset illic febris quae fano suo reducto
sublatum illo uenerat cacteros omnes deos rome reliquerat · Ille inquit mera mendacia
narrat · ego ubi dico quercu illo loco animam iuxi · lugudunum natus est · mura municipem
uides · quod ubi narro a dextra decumum lapidem natus est anienna · gallus germani ·
Ita q; gallus facere oportebat roma coepit · hunc ego ubi recipio lugudunum tam
ubilem iuuis multas annis regnauit · cuius quia plura loca calcasti qua ullus mulio
ppetuarius · lugudunensis fieri debes · multa milia inter xanthum & rhodanum
interest · Excandescat hoc loco · Claudius & quanto potest murmure masatur ·
quid dicere nemo intellegebat · Ille autem febrim ducere uidebatur · Illo gestu soluit manus
& ad hoc manus sanus firme · quo de collare homines solebat · Iusserat illi collum
praecidi · putares omnis illius esse · liberos · adeo illum nemo curabat · Tum hercules
audi me inquit tu; desine fatuari · uenisti huc ubi mures ferrum rodunt · Cuius nihil
uerum nec ubi alogias exciam & quo terribilior ecce tragicus fit · Ecce autem

Exprime propere sed quis gentis eluas ·
Hoc ne peremptus sapiat ad terram accidas ·
Hec clauis regis saepe macauit feros ·
Quid nunc profatu uocis incerto sonas ·

St. Gallen
Stiftsbibl. 569
p. 246

Fundite fletus edite planctus
Resonet tristi clamore forum
Cecidit pulchre cordatus homo
Quo non alius fuit in toto
Foratior orbe illicitato
Vincere cursu poterat celeris
Ille rebelles fundere parthos
Leuibusque sequi persidacelis
Certaq: manu tendere neruum
Qui praecipites uulnere paruo
Figer & hostes picta que medi
Terga fugax ille britannos
Ultra noua litora ponti
Et caeruleos scrutatus brigantas
Dare romuleis colla catenis
Iussit & ipsum nouum romane
Iura securis tremere oceanum
Defletur unum quinon alius
Posset ciuis discere causas
Una tamen parte audita
Saepe neutra quis nunc iudex
Tot olim sudet anno
Tibi iam cedet sedere lucri
Quid ait populo iura silenti
Reges tenens oppida centum
Sedite maestas pectora palmis
Caudida uenale genus
Vosque poetae lugete noui
Vosque in primis qui conciuo
Magni parastas lucra ferre illo

Delectabat laudibus suis claudius & cupiebat
diuum se spectare · inter illum anni alios diuos deorum
nutu se & trahit capite obuoluto · nequis eum possit
agnoscere · pampineum marcum · & inter uberem
& uua teca descendit · adinferos ante cesserat
cum compendiaria narcissus liberatus ad patronum
exapiendu · & uenienti nuntius uterat ab alneo occurrit ·
& ait · quid hominis · celerus inquit mercurius
euenire nos nuntiat · dicto citius narcissus euolat ·
omq; pedum usus facile descenditur · traq; quam
uis podagricus & momento temporis puente
ad ianuam dis subiacebat cerberus uelut aut
orator belua cereacepsi pusillū perturbe subalbā canem
indelicus habere adsueuerat · ut illū uidit
canem nigrū nullo suū sane non que uidisse subinde nebris
occurrere · & magna uoce claudius inquit
uenia cum plausu precedunt cantantes ·
EIPHKAMEN CYNXAIPWMEN ·
Hic erat · c · consilius consul designatus · lunus pecorius ·
sex talli · M · heluius rogus corta cetarius salens fabius
eques · R · quos narcissus duci iusserat medius erat
in hac cantantium turba nester pantomimus
quem claudius decoris causa minorem fecerat ·
ad messalinam eorum more parebat claudium
uenisse · conuolant primi omnium liberti · polybius
miron · harpocras amphius pheronactus quos claudius
omnes cubi imperat · & · pmiserat · deinde pferuidus
iussus catonius & rufius ponfilius · deinde amici
saturninus · lusius & pedo pompeius & lupus
& celer asinius consulares · nouissime fratris filia
sororis filius generi socer socrus omnes plane sanguine
& agmine facto claudio occurrunt ·

St. Gallen
Stiftsbibl. 567
p. 250

Clm 1, 2, 15, 9

QVARE FREMVERVNT GENTES
Et populi meditati sunt inania
Astiterunt reges terrae et principes conuene
runt in unum. aduersus dnm et aduersus
xpictum eius DIAPSALMA
Dirumpamus uincula eorum
et proiciamus a nobis iugum ipsorum
Qui habitat in caelis irridebit eos:
et dns subsannabit eos
Tunc loquetur ad eos in ira sua
et in furore suo conturbabit eos. D P
Ego autem constitutus sum rex ab eo:
super sion montem scm eius. praedica
ns praeceptum eius D P
Dns dixit ad me filius meus es tu
ego hodie genui te
Postula a me et dabo tibi gentes hereditа
tem tuam: et possessionē tuā terminos terrę
Reges eos in uirga ferrea
tamquam uas figuli confringes eos

St. Gallen StiftsB. 22, p. 17

Chron 1, 2, 15, 8

despicus Inopostuntratibus
Intribulatione.
Oum superbit Impius Incendit pauper.
comprehendunt Inc̄silius quib⁹ cogitant.
Quō laudat peccator Indesideriis animę
suę. & Iniquus benedicetur.
Exacerbauit dn̄m peccator. secundum
multitudinē Irae suae non quaeret.
Noneſt ds Inconspectu eius. Inquinatę sunt
uiae illius Inomni tempore.
Auferunt Iudicia tua afacie eius.
omniū Inimicorū suorū dominabitur.
Dixit enim Incordesuo. N mouebor agenera
tione Ingeneratione sine malo.
Cuius maledictione os plenum est.
& amaritudine & dolo. sub lingua
eius labor & dolor.
Sedet Ininsidiis cū diuitib, Inoccultis.
ut Interficiat Innocentem.
Oculi eius Inpauperē respiciunt.
Insidiatur Inabscondito. quasi Leo
Inspelunca sua.

St. Gallen, SA/HB. 22, p. 29

St. Gallen StiftsB 22, p. 32

pauperta tis mee persona et circumdanos fidei
armis ut abiminiquitatu sagitta seruu ualeam
aequitate et ustitia custodire. p

xi. IN FINE PRO OCTAVA DIE. PSALT DAVID.
SALVUM ME FAC DNE QM DEFECIT SCS
qm diminute sunt ueritates a filiis hominu.
U analocuta sunt unusquisq, ad proximu suu
labia dolosa in corde & corde locuta sunt
D isperdat dns uniuersa labia dolosa
& linguam magniloquam
q uidixerunt. linguam nram magnificabimus
labia nra a nobis sunt. quis noster dns est
p ropter miseriam inopu. et gemitu pauperu
nunc exsurgam dicit dns
P ona in salutari. fiducialiter aga in eo
E loquia dni. eloquia casta. argentu igne
examinatum. probatu terre. purgatu septuplu
T udne seruabis nos. et custodies nos. a generatione hac in aeternum
I n circuitu impii ambulant.
secundum altitudinem tuam
multiplicasti filios hominum

ettorrentes mundauerunt

Num quid etpanē potest dare.
aut parare mensā populo suo.

Ideo audiuit dns et distulit. et ignis accensus
ē. iniacob. et ira ascendit inisrahel

Quia non crediderunt indo.
nec speraverunt insalutari eius.

Et mandauit nubibus desuper.
& ianuas caeli aperuit.

Et pluit illis manna admanducandum.
& panem caeli dedit eis.

Panē angelorū manducauit homo.
cibaria misit eis inabundantiam.

Trastulit austrum decaelo.
& induxit inuistute sua africum.

Et pluit sup eos sicut puluerē carnes.
& sicut harenā maris uolatilia pennata.

Et ceciderunt inmedio castrorū eorum.
circa tabernacula eorū.

Et manducauerunt & saturati sunt nimis.

St. Gallen. Stiftsb. 22. p. 184

Bonū ē confiteri dnō. ℣ et psallere nomini
tuo altissime ;
℟ ad nuntiandū mane misericordiam tuā. ℣
et veritatē tuā per noctē. ;
In decacordo psalterio. ℣ cū cantico in cithara ;
Quia delectasti me dnē in factura tua. ℣ et in ope
ribus manuū tuarū exultabo ;
Quā magnificata sunt opera tua dnē. ℣ nimis
profundæ factæ sunt cogitationes tuæ ;
Vir insipiens non cognoscet. ℣ et stultus non in
telleget hæc ;
Cū exorti fuerint peccatores sicut fænū. ℣
et apparuerint omnes qui operantur ini
quitatem ;
Ut timeretur in sæculum sæculi. ℣ tua autē altissimus
in æternū dnē ;
Quōm ecce inimici tui dnē. ℣ quōm ecce inimici
tui peribunt et dispergentur omnes
qui operantur iniquitatē. ;
Et exaltabitur sicut unicornis cornu meum. ℣

St. Gallen Stiftsb. 22, p. 221

In saeculum.

Protege plebem tuam non dormiens
neq; dormitans dñe dñs protector israhel. & nt uramur per diem. tu nos
abscandalis huius mundi defende. ℣.

CANTICUM GRADUUM.

AETATUS
sum in his quae dicta s
mihi. & In domum dñi
ibimus.
Stantes erant pedes nri. &
In atriis tuis hierusalem.
hierusalem quae aedificatur ut ciui
tas. & cuius participatio eius in idipsum.
Illic enim ascenderunt tribus. tribus
dñi. & testimonium israt. ad confiten
dum nomini dñi.
Quia illic sederunt sedes in iudicio.
sedes sup domum dauid.
Rogate quae ad pacem sunt ad hieru
salem. & abundantia diligentibus te.

St. Gallen Stiftsb. 22, p. 302

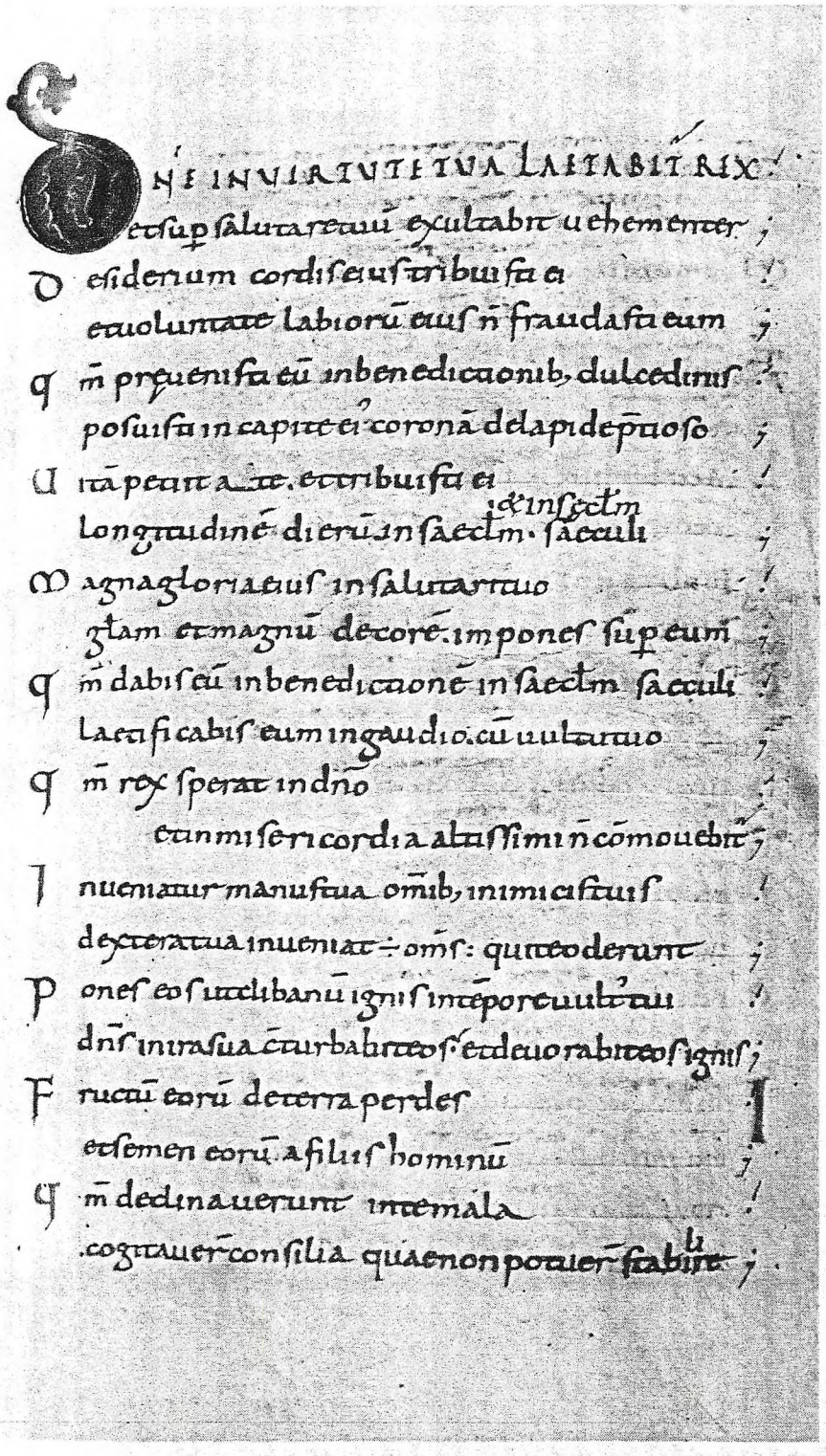

31 Psalterium aureum, pag. 48

32 Psalterium aureum, pag. 49

◁ 29 Psalterium aureum, pag. 118: 50. Psalm

30 Psalterium aureum, pag. 119: 50. Psalm

eum, pag. 150: 11. Psalmenbild. Jeremias und Ezechiel

Chr. Eggenberger, Psalterium aureum sancti Galli (1987)

36,9 x 27,5 cm
Cod. Sangallensis 22

Burkum Scriptoria 3, S. 61

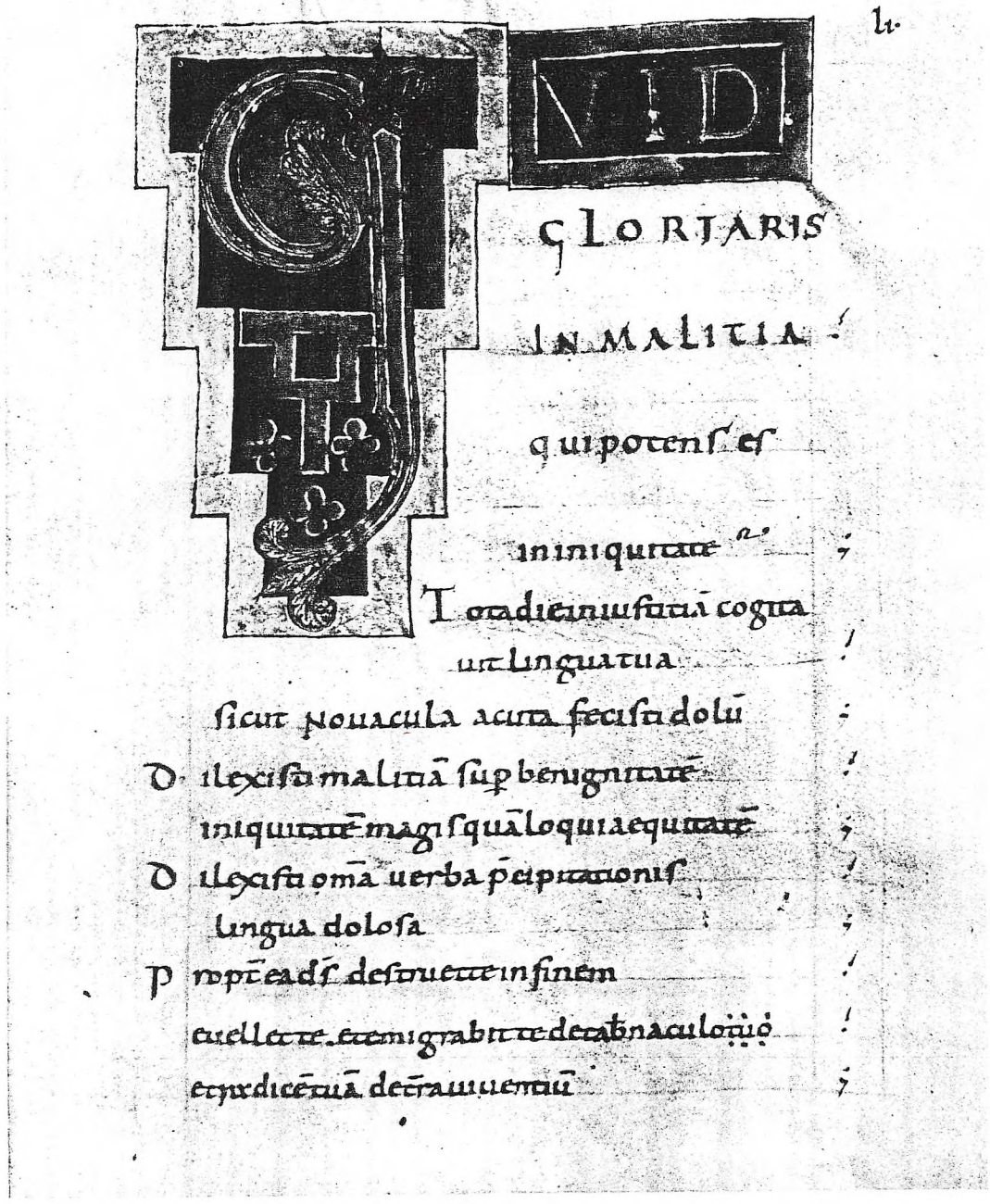

28 Psalterium aureum, pag. 123: 51. Psalm

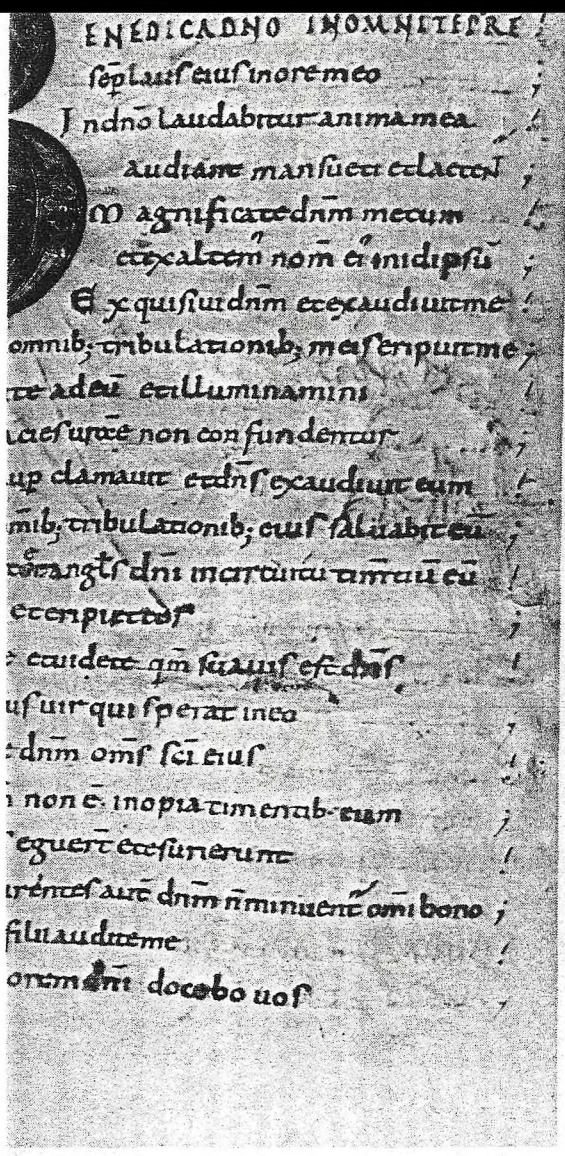

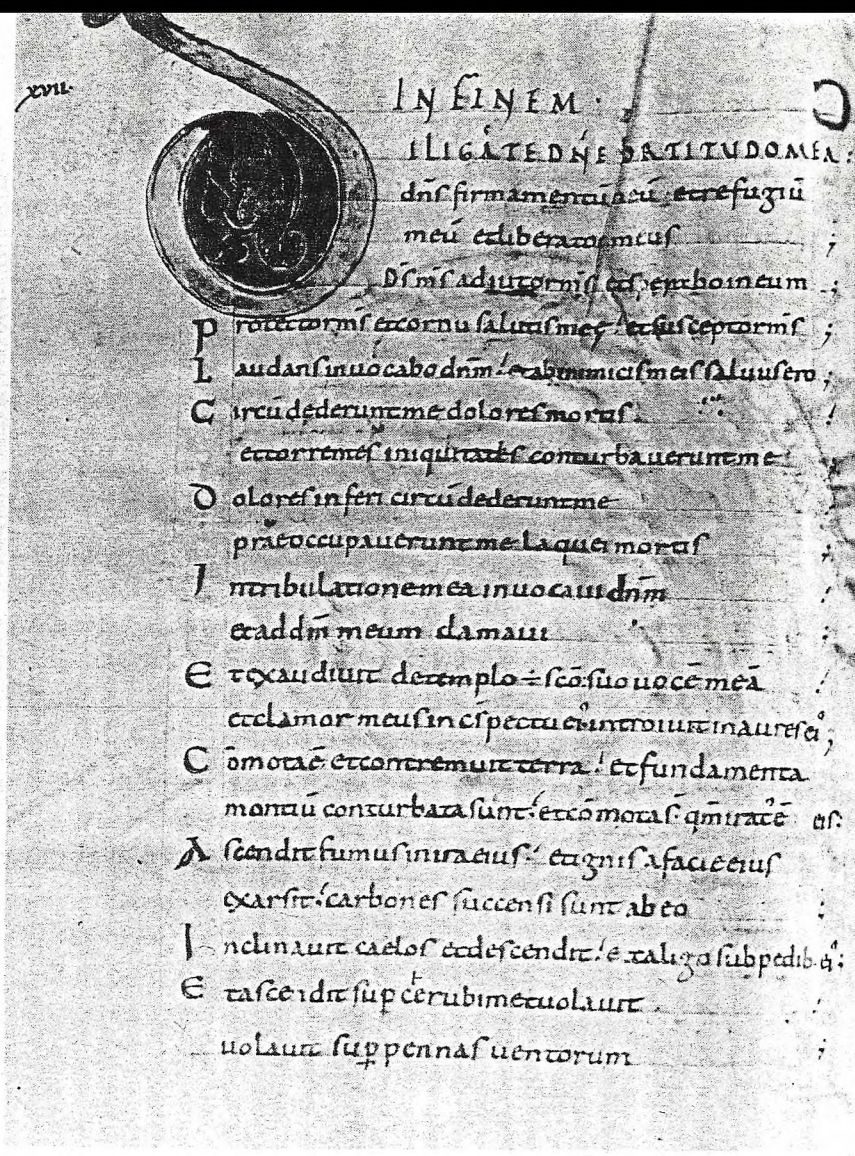

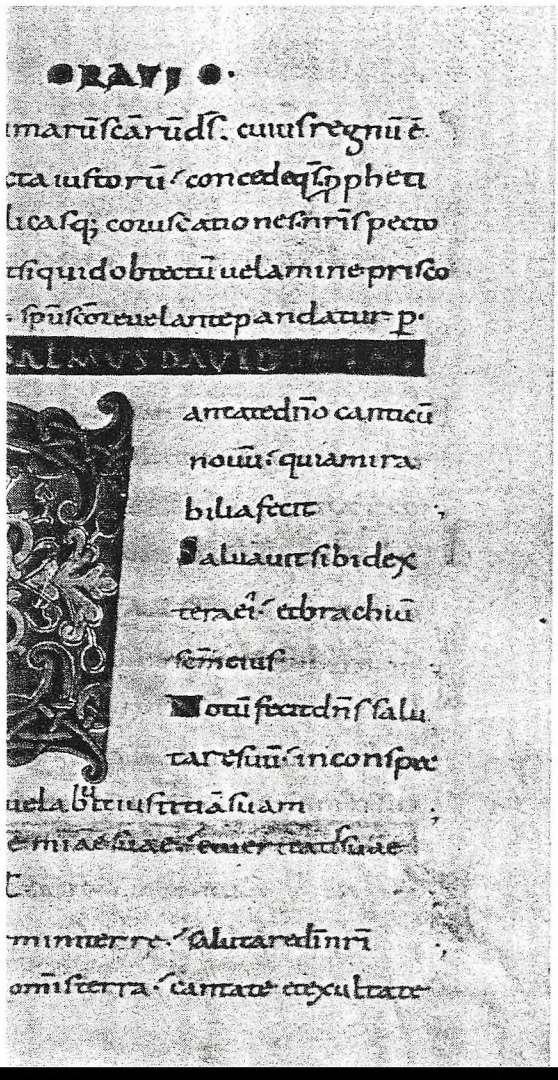

33 Psalterium aureum, pag. 76: 33. Psalm

34 Psalterium aureum, pag. 40

35 Psalterium aureum, pag. 233: 97. Psalm

Chr. Eggenberger, Psalterium aureum s. Galli (1987)

36 Psalterium aureum, pag. 2: I. Frontispiz, Detail. David ▷

Chr. Eggenberger, Psalterium aureum s. Galli (1987)

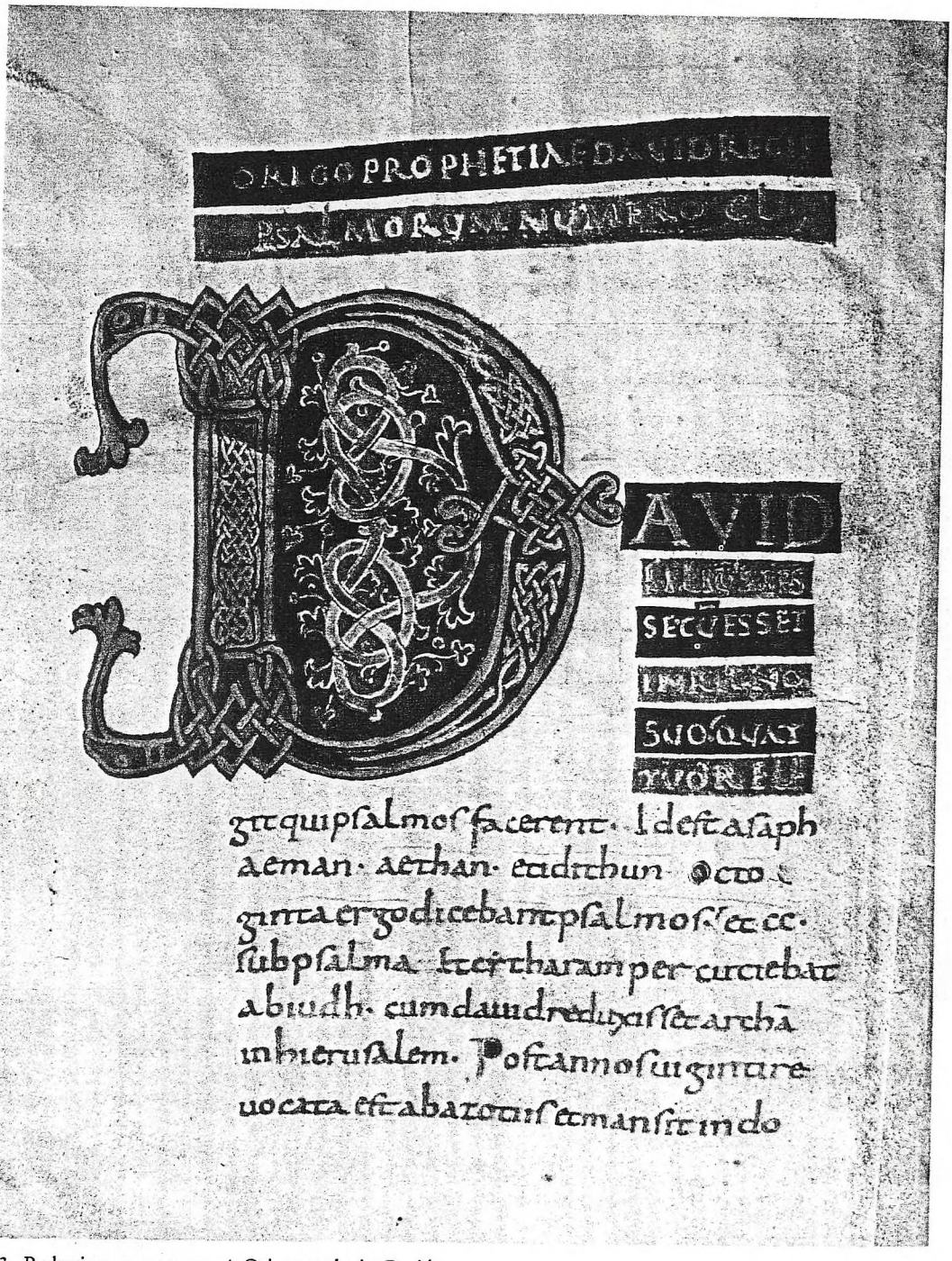

23 Psalterium aureum, pag. 4: Origo prophetiae David

24 Psa

dicat nomini tuo att att.

Indiebus illis. Omne pecus cędar congregabitur tibi.
& arietes nabaioth ministrabunt tibi. offerentes
super placabili altari meo. & domū maiestatis
meae glorificabo. Cęli aperti sunt super eū att
Et tuox patris audita est att att.

Indiebus illis. Dicit dns. ego sum ipse qui deleo ini
quitates tuas propter me. & peccatorum tuorū
non recordabor ait dns omnipotens.

Vox de cęlis sonuit. att att. Hic est filius ms dilect' att at.

Rmi. Non enim indoctas fabulas sęculi notam
facimus uobis dni nri ihū xpi uirtutem & sapien
tiam. sed speculatores facti illius magnitudinis.
Accipiens enim ado patre honorem & gloriam.

St. Gallen
Stiftsb.

Pfessio resc. uel rebelliones. a pside romano desciscit. romam censori. & p ēv senatui destinabant. ē. p senatū au. auctoritate sua ā pssa. cessari insinuabant.

sectarīs obtendatur. spīalis impleatur. Ītterarū regi dicenda. sed cēli. Pfessio illa fidei. census animorū ē; Abolito enim synagoge censu nemo. nomīs census ecclē parabatur. Qui tormenta nō exigere. sed auferre. Cū spīalīt mutato. plebs sua iam xp̄o nomina cōferebat. Nō hic spacia terrarū. sed mentiū animoq; censent. nec describunt. limites. sed pferunt. Nec ętas ulla distinguit. sed oēs adscribuntur. Nullus enī ab hoc immunis ē censu. quia oīs ętas mundica xp̄o ē; quē ut sub herode. magientes pueri. martyrio cōfitent. quē ut iohannes. uterū positi. exultatione testant; Nihil in hoc censu uereare terribile. nihil immite. nihil triste. Sola unū quēq; fides signat; Vis xp̄i audire censores. ut iudei attico & uespē. ut pecunis. Scio. iubemur censere. sed murgis. nec terrore. sed gratia plebē querere. Recedere gladium. nō possidere auru. talib censoribꝫ acquisitus ē orbis. Deniq; usquam censu augusti cē sed xp̄i. totus orbis iubet pfiteri; Quando nascī xp̄e. oīs pfitent. quando mundus ē cludatur. oīs perichitant; Quis ergo poterat pfessio nē totus orbis exigere. nisi qui totus habeat orbis imperiū. Nemo augusti. sed dn̄i ē terra. & plenitudo eius orbis tarū. & universi q̄ habitant meq; ho

ā q̄ ignorantiā facti. cuerte gladiū quaq;. neq; est in to mis. Ar gentū & aurū nō ē mihi.

ut dystichon illud pbat. Respicere imperiū pacē hīc auguste sup num. Sta sic celis. pax & benedictio tris.

in monarchiā.

St. Gallen. Stiftsb. 96, p. 66

docere quā discere, Disce pſonę unum esse
non sexus. sexus enim sanctus, Denq; maria
pceptū ñ accepit. exemplū edidit. DECIMA VISIO
circūcidntur. etiam puer. quus HF DHI. VII.
ille puer. nisi ille dequo dictū ē. Puer natus
ē nobis. filius datus ē nobis, factus est enim sub
lege. ut eos qui sub lege erant lucrifacerē. III.
ismus autem inhierusalem, quid sit aīa inhie
rusalem sith dño dicerē. nisi mesaię cōmenit
ante dixisse, Circumcisus unus. dominico dignus
iudicabatur obitu. quia oculi dñi sup iustos;
Vidēs omis legis series ueteris. fuisse typū futuri.
Nam circumcisio. purgationē significat deli
ctorū. Sed quō pna quadā cupidinate peccandi
humanę carnis. æmulas fragilitas inextricabili
b uitis implicatur: eo poctauū circūcisionis
diem culpę totius futurę purgatio. resurrectio
nis pfigurabatur ętate, hoc est enim illud. Qa
omne masculinū masculinum adaperiens uul
uā. sēm dño uocabitur, Verbis enim legis pmit
tebatur uirginis partus. æuere sēr. quia imma
culatus. Denq; ipsū ēe qui lege signetur. meam
dē modum abangelo repetita uerba declarant.

St. Gallen, Stiftsb. 96. p. 77

St. Gallen Stiftsb. 96. p. 83

Pater uoce cęlesti infilio se placere ꝓfitęr·ñ
uis· ut filius humanę amictū carnis indutus·
cū humana uoce· humano loquat affectu· pa
trē dicat ee maiorē·; Nam si magnus dns· et
laudabilis nimis· & magnitudinus eius non ē
finis· vtiq; magnitudo quę finem ñ habę· nec
augmentū habę·; Sed cur ñ accipiam religio
sis auctorib· filiū patri insuscepcione corporis
obedientē· cum religiose accipiā patrē filio
deferentē·; Disce potius tuę utilitatis ꝑcepta·
& exempla pięcatis agnosce·; Disce quid paren
tib· tuis debeas· cū legis apatre filiū· ñ uolun
tate· ñ opere· ñ tempore discrepare·; Et si pso
nis duo· potestate unū sunt·; Et utiq; nullum
pat̄ ille cęlestis laborē generationis exputsē·
Tu matri debes pudoris iniuriā· uirginitatis
dispendiū· partus periculū·; Matri longa fasti
dia· matri longa discrimina·; Cui misere inp
sis uotorū fructib· mauis periculū ē·; Et cū
ediderit qd optauit· partu absoluitur ñ ti
more·; Quid anxios patres loquar ·ꝑfiliox ·p
fectu· & multiplicatos alienis usib· census· ut
etiq; agricolę semina· posteros ·& tib· ꝑfitura·

x
sine emu
latione·
Dū ipse fi
liū coequa
lē habet·
Dū filius ꝛ
rapinā
arbitrat
ee se equ
lem dō·;

Hęc ē cau
sa deferen
di paren
tibus·;

mor-fes quod nemo nisi dñs fecerit mundum; In
principio enim fecit dñs celū & terrā; Docuit cuiāqđ
hominē dñs opere suo fecerit; nec ociose posuit. Finxit
dñs hominē de limo terrę. & insufflauit in faciē ei
flatū uitę. Vt actū quendā di circa aedificationē
hominis usu quodā corporalis operationis aduertas.
Docuit & iā qua & mulierē fecit dñs; Immisit enī dñs so
porē in adam. & dormiuit. et sumpsit unam costā
de latere eius. & repleuit locū eius carne. Et ędificauit
dñs dñs costā quā sumpsit de adā in mulierem; Non fru
stra ut dixi corporalibus quibusdā manibus circa
adam & euā mor-fes dñi inducit operantē; Mundū
dñs fieri uoluit et fact⁹ est. & uno uerbo opus mundi
scriptura indicat absolutū; Adhominē uenit & ma
nus ipsas quodammodo studuit tibi pphęta dñi laboran
tis ostendere; Plus nescio qđ mihi uidet intellegere quā lego
opera dñi elaborata me cogunt; Subuenit apostolus
aestuanti; & quod ego nō intellegebā qđ erat. os de ossib⁹
meis & caro de carne mea. Et hęc uocabitur mulier: quō
de uiro suo sumpta est. Domino mihi spū reuelauit dicens;
sacramentū hoc magnū est; Quod sacramentū. quia duo
erunt in carne una. Et qua relinquet homo patrē
& matrē. & adherebit uxori suę. Et quō membra sumus

St. Gallen. Stiftsb. 96. p. 98

apphā salutē speare commonit. Honerrem regis
imperio sed diuine mīę liberalitate sanat. cur mystico
numero mergere iubet. Cur iordanis iordanis flu
uius eligit. Honne bonus inquit abrahanam ephara
tham. fluui damasci pre iordane. Sed hoc pīter
iit iordanē medicinā elegit. Hesen enī ira mysteriū.
fidei nouū. Discę baptismatis gratiā salutaris. quilep
ius merserat. fidelis emersit. Discę spiritalia sacram
ti signari. corporis remediū pcēt. mentis adquirit.
Abluit caro. affectus abluit. Honenī magis corporis.
quā mentis lepra iudeo fuisse mundanda. Quando
post baptismū ueteris erroris conluuione deterso
negat sedulus aligenus hostias quas spondit dño ini
turū. Discę quā congruę precepta uirtutis. impbauit
fidē. qui premia recusauit. Discę utroq; dictoz facto
rūq; magisterio qd sequaris. Habes dñi pceptū. ma
tis exemplū. gratis accipere. gratis dare. nec uende
re mynisteriū. sed offerre. Honenī pretio taxatur
dīgra. nec in sacramentis lucrū querit. sed obsequiū
sacerdotis. Homam sat est. siluestrū ipse nqueras. in-
familię quoq; tuę cohibende man sunt. nec hoc solum De familia coercenda
expostulat. ut solū castū immaculatūq; custodias. Hon
enī dix apostolus te solū. sed ut ipsū castū custodi.

St. Gallen Stiftsb. 96. p. 167

cres capilli s qui possus tergere pedes xpi. Testatur hoc
ille qui quā diu capillos habuit unci nequuit. Denq, & mu
lierē decaluata orare ñ dece. Habent plane capillos quibus
quibus xpi circūuoluat uestigia. quibus sue crinibus pulchri
tudinis & decoris sapientiae pedes tergat. Ut ecce mo sabri di
uine rore utrumus humescat. figat iusticie pedibus oscula suas.
In medio crus hec meritū e de qua potest dicere sapientia. Ex quo
intrauu ñ cessauu oscularī pedes meos. Ut aliud. nisi sapientia
loqui nesciat. ut aliud nisi iusticia diligere nesciat. ut aliud
nisi castitate libare nesciat. ut aliud nisi pudicitia oscularī ne
sciat. Osculū enī mutuu amoris indiciū e. osculū pignē e caritatis.
Beatus qui potest & oleo ungere pedes xpi. Denq, adhuc simon
ñ unxerat. sed beatior que unxit unguento. Multiq. enī florū
in unū collecta gra spargit odorū narias suauitatis. & fortasse
istud unguentū ñ possit aliis nisi ecclia sola deferre. que di
uersi spiraminis innumerabiles habe flores. Que merito spe
cie accepit peccatricis. quas xps quoq, formā peccatoris acce
pit. Et ideo nemo potest tantū diligere quantū illa que ceteris plu
ribus diligit. Hec petrus ipse qui dixe. Dne tu nosti quia diligo
te. Nec petrus ipse qui doluit quia interrogatus e amas me.
Qd enī manifestū erat. nolebat quasi incognitū queri. Ergo nec
petrus ipse quia ecclam dilexe iperio. Hec paulus ipse. quas
paulus quoq, e cuius portio. & tu plurimū dilige. ut & ubi dimit

St. Gallen Stiftsb. 96, p. 237

monū uitale ꝓdegerat. Scā. uerecunda. religiosā. fide. ꝓmp
tior. pudore cunctatior. Hoc ē enī pudoris & fidei agnos
cere infirmitatē. nī desperare uenīā. Uerecunda ergo fim
briam tetigit. fidelis accessit. religiosa credidit. sapiens
sanatā ee se cognouit. Sic sca plebs gentiū que dō credidit
peccatū erubuit ut deseret & fidē occulta. ut crederet & de
uotionē exhibuit ut rogaret. sapientiā mdum ut sanitate
suā & ipsā sentiret. fiduciā sumpsit ut faterent qd ꝑ
pulsse alienū. Cur aūt retro tangit xpc. ⁊ anqua serpentū
ē. post dnm dm tuū ambulabis. Quid erā sibi uult. ⁊ quod
& principis filia annox xii moriebat. & mulier ista
fluxu sanguinis ab annis xii laborabat. Nisi ut intelligat.
quia quā diu synagoga iugum laborauit ecclā. Defecis
illius. huius uirtus ē. quia ab illox debito. salus gentiū. ee
summatio illius. huius exordiū. Nonnatur ⁊ exordiū ⁊ salu
tis. quia ecclā exparte israel erigit. donec plenitudo
gentiū intraret. Non igit tempore ⁊ specie sanitatis.
maiuor enī synagoga. quā ecclā. quia quā diu illa ere
debat. ista nī credidit. & puarias corporis atq, animę
passiones. immedicabili remedio egra languebat. Audi
uit egrotare populū indeox. sperare cepit salutis fine re
mediū. Tempus uenisse cognouit. quo medicus adesse ecclo
surrexit ut occurreret uerbo. Vidit quia cōprimebat

nec reuocat ab offitio patris filiꝰ sed fidelis ap fidi cōmunione
secernit. Fit enī ꝑ ꝑa quedā sepultura iustoꝝ · qualis illa de
qua dictū ē · Hec enī mittens hoc unguentū in corpus meū ·
ad sepeliendū me fecit · Et ideo qua bona fide inse sepelit xp̄s ·
ut cū eo resurgat · diaboli pfidia inse sepelire nō debet · Fit &
illa pphetia ut supra sepulturā malox · quedā ponam · Que lector ·
agnoscit · infidelis intellegere nō debet · Hi quo cib; impiet aut por ·
sed sacrę ablationis uenerāda cōmunio reuelatur · Hi ergo nō
dictū est muneris si religionis mysterii · cōmunionē nō habent cum
gentilib; mortuis in futurā · Hi ā cui sacramēta uniox · sint · nō uni
dent mortui qui habent uitā · CVIVS · REGIVS COR APOS
TOLORVM · FIMARTIRV · t CONFESSOR

g inscox
stox & mar
rū · t cōfessox ·

Ecce ego mitto uos sic agnos inter lupos · ad septuaginta
discipulos dic̄ hoc · quos designauit · & misit binos ante faciē
suā · Qua ratione binos misit · quia bina missa ē animalia mundā ·
Hoc ē cū mare femina · inmunda pnumerū · sed mundata ecclę si
cramēto · Fit cōplerū ē oraculo qd scs̄ petrus accepit dicentis sibi
spūs scō · qd ds̄ munda ne · tunc cōmune dixeris · Et aduertit di
ctū ē degentib; qui corporeę magis generationis successionē
quā spiritualis gręę sequebant · Hos mundauit dns̄ & passionis suę
fecit heredes · Mittens ergo discipulos in messē suā · quę licet ubo
di insita · tam̄ culturę laborē & sollicitū munus operarii requi
rebat · ne aues cęli aspersa semina dissiparent · Ait · ecce ego mitto

St. Gallen Stiftsb. 96, p. 292

tamquã à malo aduersario tradamur bimpbo liberemur actu; Nedum
imus cum aduersario ad magistratũ inuia nr̃m condempnẽ
rorem. Ideo & sedm matheũ esto consentiens aduersario
tuo cũ es in uia cũ illo. Et noun dicẽ grecus dixit hoc est be
nuolus, Sic enim dum sumus in hac uita exsoluamus nos
à unculis diaboli nec ille propter nos damnabitur & nos
à unculis eius erimus alieni. Unde & pro assyrio psalmus
scribitur septuagesimus nonus bene enim consulis aduersa
rio; Et pro illo assyrio hoc est benefacis sicut laqueis exitus
prestes hanc benuolentiam. utpote nam tu lapsus & mor
tis euadat; Quod si unculis eius hertas tradatur te tãquã
reũ magistratui id est accusator & p dictor. Quis ẽ magis
tratus nisi penes quẽ omnis potestas ẽ. & q̃ plenã & p fec
tã temporis sublimẽ sibi uindicat potestatẽ? Atq; bo
norũ operũ fructus conscientia. non amens aduersariũ
ses pph̃a festinat dicens. Statui animam meam ad mu
rum. q̃ando ueniam & parebo ante faciẽ dei. hic enim ma
gistratus tradet reum iudici. ut sit felix & cui uultur ũ & mor
tuorũ tribuit potestatẽ; Tribuit p naturã. ñ p gratiam.
Nondum quã ñ habebat accepit sed quã ex substantia patris sui
generat & ut ad sũpsit, Hunc magistratũ tibi & iudicẽ mon
strat. q̃ monstraturet accusatorẽ & ostendit. quando sit
reuelandus. In die inquit qua iudicabit dõs occulta hominũ
sedm euangelium meũ p ihm xp̃m dnm nr̃m. Hic igitur

St. Gallen. Stiftsb. 96. p. 341

auteram · si impauperes & debiles conferatur nam hospitale
remuneraturis esse affectus auaritie est. Postremum
quasi emerite milicie uiro commendarum stipen
dium pscribitur facultatum; clxxxvi.

Homo quidam fecit cenam magnā & uocauit mul
tos · Quod nec ille qui studiose intentus inferioribus pos
sessionem sibi terrenas coemit · regnū celi possit adipisci.
Cum dominus dicat · Vende oīa tua & sequere me · Nec ille
q̄ emerat boues · cū eis seu occidere · appto diuisere q̄ habe
bat; & ille q̄ duxe uxorem · cogitare quę mundi s̄ nonque di;
Nonquo coniugium reprehendatur · sed q̄ a maiore hono
rem uocetur integritas · Quo mulier innupta & uidua co
gitat quę s̄ dñi · ut sit sca corpore & spu; Nam quę nupta
e · cogitat quę s̄ mundi · quomodo placeat uiro; Sed ut in
grām ut supra cum uiduis · tanunc & iam cū coniugibus
certamur; Non refugimus opinionē quā secutē plerique
tria genera hominum a sortio magis illius cene estime
mus excludi; Gentiliū · iudeorū · hereticorum; Iudeo apo
stolus auaritiam dicit fugiendam · nempe dum mor gen
tili · inquinate · malicia · impudicicia · auaricia · ad regnū
xpi puenire nequeamus; Omnis enī auarus · id est idolo
rum seruitus · nō habet hereditatē · in regno
xpi & dei; Judei aut corporali ministerio · iuga sibi
legis imponunt · & ideo scdm pphām; Dirumpamus iun

St. Gallen. Stiftsb. 96. p. 362.

re se iudicabit idoneū q̄ poposcit. Ac q̄ etiā īrrecessissē
apatre impediūtā inescissē ętatis. Sed post ea quā peregre
pfectus ē. coepit egere. Merito ergo p degit patrimo
niū q̄ recessit abęclea. Postea quā domū inquit patriā
derelinquens. peregre pfectus ē inre gionē longin
quā. Qđ enī longinquius quā a se rece oere. Nec regi
onib. ſ moribꝫ sęparari. Studuit discretū ee ī terris. Et
quasi interfuso luxōrie sclaris ęstu diuortia habere fac
torū. Et enī q̄ se ex posepąrat ęcul ē patrię. cuius ē mun
di. Sed nos nō sumus aduenę ꝑ peregrini. sed ciues sumus scorū
ædomestici dī. Qui enī eramus longe facti sumus. ꝑ pe inſan
guine xpi. Non inuideamus delonginqua regione remean
tib. Qua & nos fuimus in regione longinqua. Sicut esaias
doc&. Sic habes. q̄ sedebant inregione umbrę mostus. lux
osta est illis. Regio ergo longinqua umbrę mostus. nos aū
quib. xp̄s ante faciem. xp̄s ē dns. in umbra uiuimus xpi.
& ideo dicit ęcla. in umbra ei concupiui & sedi. Ille igi
tur uiuendo luxōrioſe. & lūpſit oīa ornamenta natu
rę. Unde tu q̄ a accepisti imaginē dī q̄ habes similitudi
nē eius. noli cā inrationabili ſędinate ēſumere. Op̄ dies. noli
ligno dicere. pater mī es tu. ne accipias similitudinē ligni. Qua
scriptū ē. simile essillis fiant q̄ faciunt ea.
Acta ē autē fames ꝑ regionē illā. fames non ꝑpularū. sed bo
norū operū atq uirtutū. quę sunt miserabiliora ieiuna;

St. Gallen Stiftsb. 96. p. 369

agro ē ñ reuertat retro·

mentis studia derelinquas· Si petrus ñ accepit mysteriū inuisibilium superioribus positus· tuquē admodū accipies· Ille accepit quia descendit ut euangelizaret dñm· passionē corporis ñ timeret· De eo qui in

Ergo qui intro ē ñ descendat· æqui in agro ē ñ reuertatur retro·

Vnde uel legā quis sit ager· ñ nisi ipse me doceat ihs dicens· Nemo mittens manū in aratrū· & respiciens retro· aptus ē regno cælorū· Deo sus inuilla sed æ laboriosus in agro seminat· Debilis ad focū· fortis ad aratrū· Bonus odor agri· odor eius iacob odor agri pleni· Ager plenus ē florū· plenus ē fructuū diuersorū· Ara igitur agrū tuū· sius dirigi addi regnū· Flore at tibi bonorū seges secunda meritorū· Sit uuas habundans in lateribus domus tuę· & nouella oliuarū in circuitu mensę tuę· Dicat anima tua xpo fertilitatis suę iā cōscia· & seminata dī verbo· spiritalibus quoq· in arata culturis· veni frē mis exeamus in agrū· Ille respondeat· Introiui in hortū meū· soror mea sponsa· vindemiaui myrrā meā· Quę enī melior quā fidei uindemia· quare surrectionis fructus recondit· quę ppæ quę lætię fonte rigat· hu q· cū respicere phibearis· multo magis redire phiberis· & tollere tonicā· Conperisti enī qđ ei qui tonicā te petierit remittere debeas· & pallium· Ergo directus addi regnū· opes & patrimoniū ñ requiras· Nouit & alia scriptura tonicā· de qua nos hortat apostolus dicens· ut expoliantes ueterē hominē cū actib; ei induti nouū· Superioris tonicā ñ req̄ram errores· Vnde & illa ait· Nocte exui me tonicā meā· quod induā ea·

St. Gallen. Stiftsb. 96. p. 400

Ō ſpāē ſcdm generationiſ rationē. dſ filiuſ ſcdm imaginiſ
unitatē. Dñſ pāē quia radix filiē. ſic nobiſ pāē in filio.
ꝑſonarū definitione diſtinguīt. Poteſtaſ unitate co
nectitur. Itaq; altē in altero. & unū in alterutro. Nā &
patriſ gīa ē. ſi non degenerauit in filio. & ſi filu gīa
ſi pāē uidetur in xp̄o. Ergo n̄ degener. in quo unitatiſ
ſima maieſtaſ. Non alienuſ. in quo ꝓprietaſ generati
oniſ expſſio ueritatiſ ē. DEFIEMELI DESTRVC

Non relinquetur lapiſ IIONE. CCXLVIIII.
ſup lapidē quinon deſtruatur. Sequebatur deu
dua locuſ. quā q̄m in libro quē de uduſ ſcripſimꝰ
p̄iudicauimuſ. nunc ſequeſtramuſ. Ueruū aut dictū
ē. uxta ꝓpoſita dictū cē de templo qđ ſalomon ēdidit.
idq; primū abhoſte iudicū cē tēpore ſubuertendū.
Nihil ē enī opere & manu factū. qđ n̄ aut uetuſtaſ ēfi
ciat. aut uiſ ſubruat. aut igniſ exuret. Tam ē & aliud
templū. ē ſtructū exſpecioſis lapidib; & ornatū doniſ.
Cui euerſionē dñſ ſignificare uidetur. Synagogā ſci
lic& iudeorū. cuiſ ſtructura uetuſ. accepta ſurgente
diſſoluit. Eſt & ū templū in uno quoq; deficiente fide
labitur. & maxime ſi quiſ falſo xp̄i nomine obtendat.
quo interiorē expugnet affectū. Poteſt etū cē expoſi
tio. quę mihi pluſ ꝓſit. Quid enī ꝓdē mihi diē ſcire
iudicū. qđ mihi ꝓdeſt tantorū ēſcio peccatorū. ſi dñſ

St. Gallen. Stiftsb. 96. p. 445

Incip̃ tit̃ decretor̃ pape Osmisde: numero iii.

i Epla iustini ad Ormisdam.

ii Exemplar precum.

iii Epla Ormisde. ad iustan̄ augustū. Sccę syrie.

iiii Tit̃ Ormisde pb̃ris diaconib̃ q archimandritis

Incip̃ tit̃ decretor̃ pape bregorii unionis. num̃ xvii.

i Vt nullus audeat pb̃ram ducere in uxorē.

ii-iii Tit̃ De diacona. Tit̃ De monacha q̃m di ancillā ap Spellant.

iiii-v Tit̃ De cōmatre spirtali. Tit̃. De frīs uxore.

vi-vii Tit̃. De nepta. Tit̃. De nouerca aut nuru.

viii-viiii Tit̃ De sobrina. Tit̃ De ꝑpa cognatione. Tit̃ q̃m cog natus habuit.

x Vt uiduā nemo furetur in uxorē.

xi Tit̃ Vt uirginē nemo furet̃ in uxorē.

xii De auruspicib̃ t̃ cantatoribꝫ seu philacteriis.

xiii De ꝑceptis ecclie obseruandis.

xiiii De adriano filio exhilarati. De xv epiphania diacona

xvi Vt nullus audeat ei assensū tribuere.

xvii De coma clerici n̄ relaxanda.

obs christo mus aduab̃ synodis ortodoxę epę fuit diuudicatus. s. iterū fuit restituit. Marcellus epūs ancire galatię a de posit̃ fuit. s. ꝑ modū ꝑꝑū recept epōpatū. Acepius diuudicat̃ a synodo ecclam suam postea recept. Lucian̄ epūs adrianopo lites damnat̃ a papa iulio ꝑcept ecclam suā epopat̃. Cirillꝰ epꝰ ierosolimitan̄ de posit̃ fuit postea reconciliat̃ ecclę suę. Similr̄ m epolicronii eid̄ ecclę pon tificē sedt̃ papa damnauit. & iterū eū ipse reꝯciliauit. Innocentiꝰ papa fortunū epum dam naū. s. ipse ꝑea eū inpp̄ū restituit locū ecclę suę. Musenū epm a felice papa damnat̄. Gelasius papa successor illius & cōmunicauit. & ecclę suę restituit. Leontiꝰ diu ecc pb̃r depositꝰ fuit. s. postea in antiochia patriarcha exstitit. Gregoriꝰ ii quart̄ papa theodosiū quem eugenius ei ante cessor pb̃rii honore ꝑuauerat. scę ecclę signuce ꝯsecrauit epm. Vbi namq, epꝰ diuudicat̃ fuit. s. sca synodus canonice suā illi restituit ecclam. Rothadu ii epm scę suessionis ecclę a synodo cui karolus inter fuit rex ꝯdem natū. & sophronii placentinū epm merito reprobatū nicolaꝰ papa ābos reꝯciliauit;

St. Gallen. Stiftsb. 671, p. 219

ẽ decretum · conuenit fieri portiones · quarum sit una pontificis · altera clericorum · pauperum · tertia · quarta fabricis adplicanda · Dequibus sicut sacerdotis inter erit · Integram ministris ecclesiae memoratam dependere quantitatem · sicceler us ultra delegatam sibi summam · Nihil inso lenter nouerit expetendum ; cauero quae ecclesiasticis aedificiis adtributa sunt · huic operi ueracter praerogatu · locorum docear instauratio manifesta scorum ; quia nefas ẽ sisacris aedib; destinatis · Inlucrum suum praesul impendia hisdesignata conuertat · Ipsam nihil ominus adscriptam pauperib; portionem ; quamuis diuinis rationib; sedispensasse monstraturus ẽ uideatur · Tamen uxta quod scriptum ẽ : Utuideant opera ura bona. & glorificent patrem urm qui incaelis ẽ · O port & iam praesenti testificatione praedicari · & bonae famae praeconis nomtaceri ;

QUOD EPS · PRBIT · ET DIACONUS · AQUO CUMQ; CLERICO UERACITER ACCUSATUS · QUIA CONTRA HAEC CONSTITUTA FECERIT · POTEST SINE DUBITATIONE PER CLERICI SUI · ETIAM HONORIS EPS PERICULUM SUBITURUS · SI HAEC OMNI ECCLESIAE NOSCENDA TACUERIT ·

Quae propter neclericorum quisquam · sehuius offensae futurum confidat immunem · sinhis quaesalubriter sequenda deprompsimus · siue pm · sueprbrum · seudiaconum · uiderit excedentem · Non protinus adaures nras deferre curauerit ; Probationib; dumtaxat competenter exhibitis · transgressoris ultio fiat · & ceteris interdictio delinquendi · sin uero modis omnib; erit unus quisq; pontificum ordinis · & honoris elisor ; Sicuiquã clericorum uel ecclesiae totius auditui haec putauerit suppriment dc ·

Datũ · V · Iduũ martiarũ · Asterio & praesidio · UUCC CONSS

EXPLICIT DECRETA PAPAE GELASII

INCIP EPISTOLA PAPAE ANASTASII

uerã fidẽ quã sca ecclesia predicare ñcessat · meliore cilio reciurent Sed quia elegisti praueritẽ quã semel inbibisti clandestinis disputationib; aput imperitos tueri palã autẽ atq; inaudenter sei conclu orthodoxã fidẽ non amore ueritatis sed timore mortis confiteris, pterita refugis me · refugis religiosas psonas : quae uerbis tuis ac meis possint ferre sententiã Inquarũ presentia de nulla re te audire decũq; conferre libentius uellẽ quã quod sententias tuas sementius cõmodas plectenda temeritate cfugis eas q; seu studio nocendi seu ignorantia ueri sacris doctoribus attribuis dicens hoc & hoc illo seu illo opere testat augustinus Greg lerom mi vt quis libet ex quos inuenit auctoritatis, ppositos ecclesia xpi uenerat insigniter Ibi enĩ conq; esceret omis uersura tergiũsatio cũ sacris codicis te audiente legerent vt ubi ad legendũ inuasi traderentẽ celestiq; lampade splendidus enitere quẽdã que de scripturis seis te sumere dicis ·

St. Galler. Stiftsb. 671. p. 391

rnos indulgentiae aditum intellegat obseratum; Quae ferro necesse est
cidantur uulnera: quaeso mentorum non sensserint medicinam;

DE CLERICIS QUALES DEBEANT PROMOUERI:

Decimus etiam licenter adhibere inexplorate uitae homines. Quib;
etiam fuerint numerosa coniugia? Ad praefatas dignitates pro ut
cuiq; libuerit aspirare; Quod nontantum illis quia haec immoderata
mbitione peruenium? Quantum metropolitanis specialiter pontificibus
putamus: Quidum inhibitis ausib; conhibent. dīnr̄i quantum inse est
raecepta contemnunt? Et taceamus quod altius suspicamus? Ubi illud est
uod dīnr̄i. data p̄ moysen legem. constituit dicens; Sacerdotes mei. semel
ubant: Et alio loco. sacerdos. uxorem uirginem accipiat. non uidua. Non re
uduatam. non meretricem; Quod secutus apostolus expersecutore praedica
or? Unius uxoris uirum. tam sacerdotem quam diaconum fieri debere man
dauit; Quae omnia ita auestrarum regionum despiciuntur epīs? Quasi
ontrarium magis fuerint constituta; Et quia non ē nobis dehuius modi usur
ationib; neglegendum? Nenos indignantis dn̄i uox iusta corripiat. quae
dicit. Uidebas furem. & currebas cum eo: & ponebas tuam cum adulteris
portionem; Quid ab uniuersis posthaec ecclesiis sequendum sit Quidui
tandum generali pronuntiatione decernimus;

DE CLERICORUM CONUERSATIONE

Quicumq: itaq: se ecclesiae uouit obsequiis a suis infantiae. ante puber
tatis annos baptizari. & lectorum deb& ministerio sociari? Quia ab
cessu adulescentiae. usq; ad tricesimum aetatis annum. si probabiliter
uixerit? Una tantum & ea quam uirginem commuui per sacerdotem be
nedictione p̄ceperit Uxore contentus. acolit us. & subdiaconus esse
debebit? Post q: ad diaconi gradum. si se ipse primitus continentiae pr̄
eunte dignum probarit. accedat? Ubi sum traquinq: annos. laudabiliter
ministrabit. congrue presbyterium consequetur: Exinde post decennium.

Ex eodē concil. Cap. v.
Si laici capellas p̄p̄as habuerint racione & auctoritate alienū habeāt ita
ipsi decimas accipiant & ī
de canes aut genitiarias pas
cant. Si p̄otis p̄bri ecclias ac
cipiant. & inde restaurati
onē ecclias & luminaria
& hospitū ac pauperum re
ceptionē exhibeant. & p
dicta eccla ac p statu regni
di misericordiā studiosē
implorent. Ex eē tribuentis
Cap. xxx. ii. cui ītfuit rep
arnolfus. Q̄ę cū q; eccla a
cōplurib; coheredib; obsis
tatur cōcordi unanimitate
undiq; p̄curet. ne p̄ alīq;
disceptationes seruitiū di
minuat. & cura p̄pti inre
ligiosē agat. Si ū cūgat p
ea cōparticipes dissidere & sui
uno p̄bro nolle eā p̄curare
iurgia & cōtentiones tā īter ip
sos q̄m ītr clericos incipiant
frequentare. qa uxta apīm
seruos dn̄i oportet litigare
epī tollat inde rehq̄as & sub
mgna cura honorifice
eas atq; cide p̄cte claudat
ostia & sub sigillo suo
Et sacrū mysteriū nullo de
bre ea ante q̄m cōcordi unanim
tate unū omes eligant ptim q
idoneus sit sacro sācti loci p̄curā
re & pplo di utiliter p̄e

St. Gallen. Stiftsb. 671, p. 225

B144

P500
)98,46

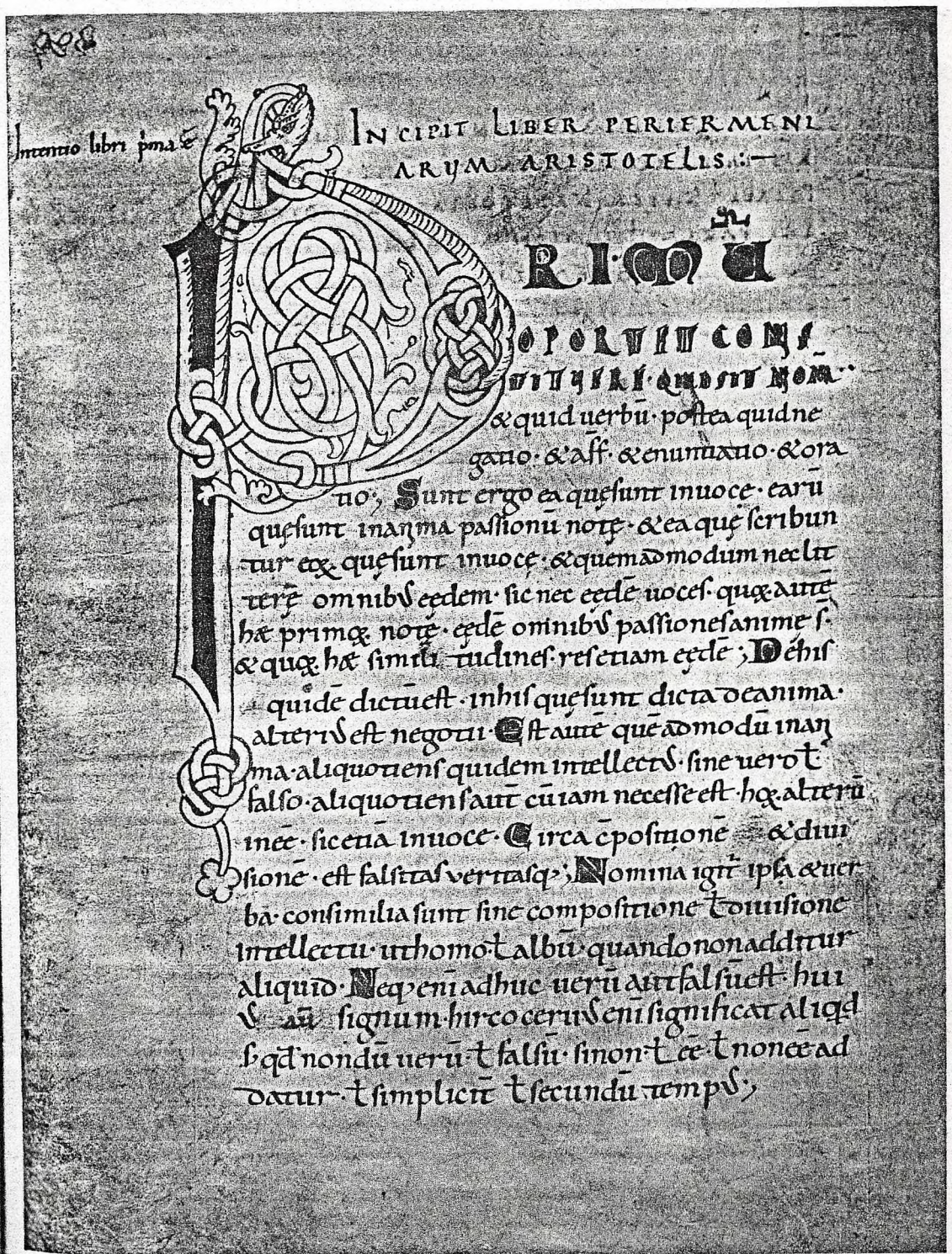

St. Gallen, Stiftsbibl. Cod. 817

Aus dem C.Sg. 817, Boethius' Übersetzung der Schrift „De interpretatione", S. 203
Photohaus Zumbühl St. Gallen/Schweiz

J. C. King, Notker d. Dtc., Boethius' Bearbeitg
v. Aristoteles' Schrift „De Interpretatione"
Die Werke Notkers d. Dtn. Neue Ausg. 6 (1975)
Kurzbesprechung S. 4

Nomen est ergo uox significatiua secundū placitū sine tempore cuius nulla pars est significatiua separata. In nomine enī quodē equi ferus. nihil pse significat. quēad modū in oratione quę equus ferus. Aū nonquē admodū in simplicibus nominibus sic se habent. & in cōpositis. In illis enī nullo modo pars significatiua est. In his aūt utraquidem si nullus separatim utrinq; uersus. Secundū placitū ů. qm naturalit nominum nihil est. si quando sit nota. nam dignant & illiterata soni. ut ferarum: quorū nihil est nom. Non homo uero non est nomen. at uero nec positum ē nomen quo illud oporteat appellari. Neq enī oratio aut negatio est. sed sit nomen infinitū. cathonis aū t cathoni. & equęcumq; talia sunt ūsunt nomina. sed casus nominis. Ratio aū eius est in alius quidē eadem si differt. qm cū est. t fuit. t erit. ad iunctū. neq uerū. neq falsum est. nom uero semp. ut cathonis ē. t non ē. nondū enī aliquid neq uerū dic neq falsū. DE VERBO. Verbum aū est qd consignificat tempus. cuius pars nihil extra significat. & ē semp eorū quędealtero pdicantur nota. Dico aū qm consignificat tempus. ut cursus quidē nom est. currit uero uerbū. ē significat enī nunc esse. & semp eorū quę altero dicuntur nota ē. ut eorū quędesubiecto t insubiecto fluxit ů & non laborat. nuerbum dico. consignificat quidem tempus & semp de aliquo ē. Differentię aū huic nom nonē positū. si sit infinitū uerbū. qm similiter unquolibet ē t qd ē. t qd non ē. Similit aut t curro. & t currebat. non uerbū est. casus uerbi. Differt aū a uerbo. quo hoc quidē pns significat temp. illa ů qd complectitur. ipsa qui dē secundū se dicta uerba nomina sunt & significant aliquid. ē fruunt enī quidē intellectū. & qui audit qui erant. Sed si est. t non ē. non tu

Quid sit nom

De his que possint inderi nōa.

Qd sit uerbū.

De his que uerba inderi possunt.

St. Gallen Stift. B. 817, p. 204

Chatelain, Paléographie Pl. XC 2°

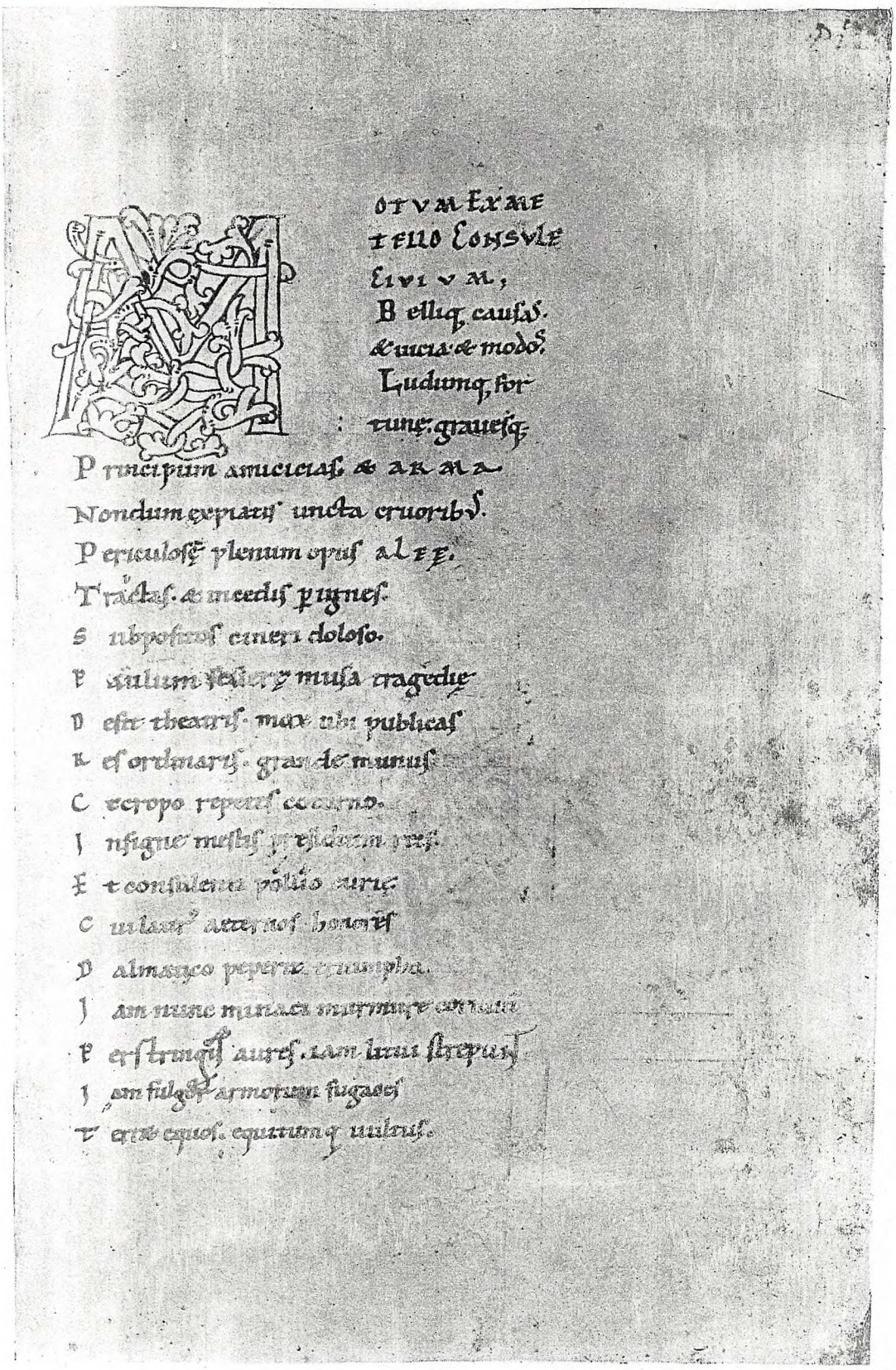

OTVM EXAME
TELLO CONSVLE
CIVIVM,
Belliq causas.
& uicis & modos.
Ludiumq fortunæ grauesq
Principum amicicias & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus.
Periculosæ plenum opus alex.
Tractas. & medis pugnes.
Sub pectore uultum
Fallere & musa tragediæ
Desit theatris. Mox ubi publicas
Res ordinaris. grande munus
Cecropo repetes cothurno.
Insigne maestis præsidium reis.
Et consulenti pollio curiæ
Cui laurus addes imperatorum.
Almaque belli fama triumphis.
Iam nunc minaces murmure cornuum
Perstringis aures. iam litui strepus
Iam fulgor armorum fugaces
Terret equos. equitumq uultus.

Imp. Eudes

HORACE _ *Sangallensis (Vadianus) 312 (s. XI)*

A TREC.

AD TYNDARIDEM.

O matre pulchra filia pulchrior.
Q uem criminosis cūq, uolesmodum
P onesiambis. siue flamma.
S iue mari libet Adriano;
H on dindymene. non aditus quatit
M entē sacerdotū incola pithyus.
N on liber æque. non acuta
S ic geminant corybantes æra.
T ristes ut irę. quas neq, noricus
D eterrēt ensis. nec mare naufragū.
N ec sæuus ignis. nec tremendo
I uppiter ipse ruens tumultu;
F ertur prometheus addere principi
L imo coactus particulam undiq,
D esectā. & insani leonis
V im stomacho apposuisse nostro.
I rę thiestēn exitio graui
S trauere. & altis urbibus ultimę
S tetere causę cur perirent
F unditus. imprimerēt q, muris
H ostile aratrū exercitus insolens;
C ompescę mentem. me quoq, pectoris
T emptauit in dulci iuuenta
F eruor. & in celeris iambos

F. Pheu[m] a phitone apolline liberū cerā q[uo]d simulacrū sacerdotes uexer[u]nt suo suspore.

C. Hanc odon hor[ati] infacetiarum onē fec[it] amicę suę. q[uo]m illa[m] carmine lesserat. p[ro]mittens aliqua tenda q[uo]d deca scripsit. imitata ē sterplica. poetā siculū q[uo]d utruperationē helenę scribens cecar[it]. & p[ro]ea responso apollinis laudes ei scripsit. oculare aspectū recep[er]at. cui pro uineppodon ide[m] poeta meminit. infamis helenę castor offensus uicę fr[atr]is ypsu castoris adepta uari reddidere lumina.

C. Norice. inprimis eni locus ē pharii ferri. optimi gladii fiunt. & ideo exp uincia ferrū laudauit. ut & norica sicis stella.

H Quā. Ferē prometheū coactē addere principi limo particulā solā undiq, & apposuisse nrō stomacho uī insani leonis. hec fabula sensui p[ro]ni uirtutioni necessariū occepit. dicit autē prometheū cū limo hominē fingeret. uisui exanimib, animalib, particulas q[uo]t erat ecquę utra homini apponere. unde uī leonis stomacho apposuisse dicitur quia ypsa iracundia ygnis ac cerdam. timore alepore pinnis gallipe africā. cerūq, arcliq[ue].

I. Adhreū thiestē fr[atr]is sui. atreū fr[atr]is uxorē incestauit. ille filios ei patri epulandos posuit. q[uo]d sceleris ultor fugisse narratur.

Piplea dulcis. mihi sine te mei
Prosunt honores, hunc fidibus nouus
Hunc lesbio sacrare plectro. Teq, tuisq, decet sorores.

AD SODALES SUOS

Natis inusum lenacie sciphis.
Pugnare thracu e. tollite barbaru
Morem. uerecundumq, bachum
Sanguineis phibete rixis,
Uino. & lucernis medus acinacis
Immane quantu discrepat. impium
Lenite clamorem sodales.
Et cubito remanete presso;
Vultus seueri me quoq sumere
Partem falerni. dicat opuntie
Frater megille. quobeatus
Vulnere. quapereat sagitta;
Cessat uoluptas. nonalia bibam
Mercede. quaecumq domat uenus
Honerubescendis aduris
Ignibus. ingenuoq semper
Amore peccas. quicquid habes age
Depone tutus auribus. ha miser
Quanta laborabas carybdi.
Digne puer meliore flamma.
Que saga. quis te soluere thessalis

Pibleę muse dulce aut a pibleo fonte macedonię. t uico aut amonte pibleo arcanenice. auerte. h e apeplo.

Quasi insurgentes adurgiu admonet ut discubant. Int accubere aut discubere & recubere. b int e. accubere. decet e. ut tu das equus accubere diuu. discubere hominu. ut discubet ostro. recubere. seraq. ut ossa sup recubans.

Opuntia locre oppidu e. dictu. megilla nom canis. q opuntiu oriundus erat.

Non pudendo i erubescendo laudando electione e. t iudiciu. cogit illu fatei ri qua deligat.

Nisi intelligas quod uolluit dicere.

St. Gallen, Vadiana 312, f. 14

St. Gallen, Vadiana 312, f. 16v

o Elegya mea q̄ flentib⁹ aptissima s.

.P. Aut eū cupidine ꝺ̄ſilu ludos debomnib⁹ exhibet. aut certe qd in amore p. uoci q̄uenit. seuo aut qd nuptiq; induſti amore animi diuidunt⁹.

.q. hac ode signi penitentie se. g. du selta epicurea sequt̄ dus in religiosas erstituerit.

.r. Res sacrilegas suadens epicurei eni omia ꝺ̄firmut casura. nec deos humana curare. aduſus quā selta ut̄ psuasione duc̄ ni curare dn̄ credit mortalia quicq. ꝺ̄ſ̄ se ipse culpat. stoici eni platonici. se eē dn̄ humana curare ꝺ̄firmant.

.s. Metaphora agnugatione eo qd̄ repta epicureoꝝ disputatione retro se ad credendū. asserat deos mortalia curare. ut certi ē dare lintea retro.

.t. Ceuulgi opinione pleriq; poete sensū scripsit. ut hic de currib⁹ dei q̄ olympi stre pi tu.

O ecanes elegos. cui tibi rumor lesa p̄mea fide.
I nsignem tenui sronte licorida
C yri torret amor. cruſ in asperam
D eclinat pholoen. sed prus apulis iungent capree
Q uam turpi pholoe peccet adultero.
S ic uisum uenen. cui placet impares
F ormas atq; animos. sub iuga enea
P ſim me melior cum peteret uenus
G rata detinuit compede myrtale
L ibertina. fretis acior adrie. Curuantis calabros sinus.

AD FORTUNAM ET SE IPSUM.

P areus deorum cultor et infrequens
I nsanientis dum sapientie
C onsultus erro. nunc retrorsum
V ela dare atq; remare cursus
C ogor relictos. nam q; dies piter
I gni choruſco nubila diuidens
P lerumq; per purum tonantes
E git equos. ui lucrem q; currum.
Q uo brutia tellus. et uaga flumina.
Q uo stix et inuisi horrida tenari
S edes. ath lanteusq; finis
C oncutitur. Valet ima summis
M utare. et insignem attenuat deus
O bscura promens. hinc apicem rapax

St. Gallen. Vadiana 312, f. 19v

T errere equos equitumq; ululatus;

A udire magnos iam uideor duces
f. glorioso pulvere bellico. pulveratos. hoc fodiatus pulvere bellico.
N on indecoro puluere sordidos. sephoe glorioses.
F t cuncta terrarum subacta
undeor f. qqd usq; c
P reter atroce animu catonis. c Plangit poeta qd iuno qd delbaqe
l uno ce deorum quisquis amicior familior apd carthaginé. iq curi afroq
A frisinulta cessetat inpotens habebat. nocentiu alii du. qsi
carthagine inundicata romuloq filios. iuceratt afros.
T ellure victorum nepotes ipotentes missi. du romulus mser debel
R etulit inferias iugurthe; p. afris simulb. ilpos mapse regis. lare suas cuntatus. ifensi cita
nullo capoe in sepulcris romanis bella ciuilia fuisse. sanguinu romano pinguë ostendat sepultu.
Q uis n latino sanguine pinguior. romano
C ampus sepulchris impia prelia f romulo. ce mulitudine sepulcro. romanos. co pulorint
cos miscua cede pire.
T estatur. audituq; medis ifulam ponet orbi filios romuloq. q victores qnda
fuerant. iferiasi. iebsequi sepulturq iu
h esperie sonitum ruine. c
gurte ducis afriq. redegerint. que posu
Q uis gurges aut que flumina lugubris ce afris simulb. iferie
l gnara belli. quod mare dauie cauit: f. nullu aut dicebant. exeqe qndo ante
H on decolorauere cedes. c
curru ivectu ducis. captiuu ducebant.
Q ue caret ora cruore nro. c
a finis. i interficiebant ad sepultura illius.
S ed ne relictis musa, pcax iocis c lineo pcauere rera. i incepcunda.
C ee retractes munera nenie romemores. G diuini. pperuntu habitus. Moresiu agens egerce femce
ipsu anarratione pliq. adlitteare
Q uere modos leuiore plectro d'mecu uenerio alceo veni dr. i modulare mecu lirica carmina qcepisti. uersus. adquu. pane disputare deamoribz
H ecum dioneo subantro; Morsu saphicu endecasillabu
AD SALVSTIV CRISPV EN COMIASTICE
N ullus argento color est auaris f. homnib. TETRACOLOS.
abditu. pvocatq ivestitus. viodna dr. rudis. infabricata. manes. Lana. prudi
l bdito terris inimice lamne i fabricata materia dr.
qd signif salustiu. i libros habet. absconditos. ducitas. auri. argenti.
C rispe salusta nisi temperato splendeat usu; honestamoue

Quin et promecheus. et pelopis parens
Dulci laborum decipitur sono.
Nec curat orion leones
Aut timidos agitare lyncas.

EAD POSTUMUM DICTERITATI VITE.

Eheu fugaces postume postume
Labuntur anni. nec pietas mora
Rugis. & instanti senectę
Affert. indomitęq; morti;
Non si trecenis quotquot eunt dies
Amice places inlacrimabilem
Gerionę tauris. qui ter amplum
Geryonem. tricorpori
Victoria. triste
Compescit unda. scilicet omnibus
Quicumq; terrę munere uescimur
Nauiganda. sive reges
Sive inopes erimus coloni.
Frustra cruento marte carebimus.
Fractisq; saeuis caprobus
Fluctibus adrię.
Frustra per autumnos nocentem
Corporibus metuemus austrum.
Visendus aeger flumine languido
Cocytos errans. et danai genus
Infame. dampnatusq; longi
Sysiphus eobrides laboris.

Remisso laboris affectu adpos
tumum querit de uitę breuitate
& nullum uitricia t̄ pietate morte
posse euadere. & die supuacue
timeri q̄ non possit euitari.

Odi indebitum & dānatae ultras.
si uidentes beati precum.
aut q̄ scelerati unguentum.

Infame. famosum asasbi erin
gne. dani cui filię uy nol
te cussu patris occidere ny
cteo. unde uirg. uy sub nocte
gali. cęsa uiri iuuenu. un
de gyalcione comissi. apd
isidorum uirus fratris aqin in
desesse ybrides haurire.

Danai labores dyc. ut dan
ai capitis. danai timiae; sic aut
apd isidorum sisiphi merces dr.
ut fabii rura manus uertice nol
uat. q̄ sępe relapso fine nitę me
rces laboris. deos uirg. saeui igen
uolunt alii. Sic tam flagitii

tali pęe peluse. & egna elopi filia uxor adamti. eaq; custodię meris fur
ti subripuit. & factum sisipho retulit. Ille humi le_ntatae. gremi patri gdidit.
hinc tali apd isidorum pena damnatus est

St. Gallen. Vadiana 312, f. 45v

Hebrum pspiciens. & niue candidam
Thracen. ac pede barbaro
Lustratam rhodopen. ut mihi denuo
Ripas. & uacuum nemus
Mirari libens. O naidum potens.
Bacharum q; ualentium
Ceras manibus uertere fraxinos.
Hibil paruum. aut humili modo
Nihil mortale loquar. dulce periculum est
O laenee sequi deum
Cingentem uiridi tempora pampino.

AD VENEREM. CVCHARISTICE. TETRACOLOS.

METRVM ALCAICVM VT SVPRA.

VIxi puellis nup idoneus.
Et militaui non sine gla.
Hinc arma defunctumq; bello
Barbiton hic paries habebit.
Leuum marine qui ueneris latus
Custodit. hic hic. ponite lucida
Munalia. & uestes. & arcus
Oppositus foribus minaces.
O que beatam diua regis cyprum. &
Emphm carentem sithonia niue
Regina. sublimi flagello
Tange chloen semel arrogantem

AD GALATHEN. YPATETICE.

St. Gallen Vadiana 312, f. 65v

Non usitatis uare potionibus.

Multa fleturum caput.

Ame recurres. nec uocata mens tua

Arsis redibit uocibus;

Nauis parabo. manus infundam tibi

Fastidienti poculum;

Prius q celu sidet inferius mari.

Tellure porrecta super.

Quam non amore sic meo flagres. ui

Tum atris ignibus;

Sub hec puer. non ut ante mollibus

Lenire uerbis impias.

Sed dubius unde rumperet silentiu.

Iste tnestas preces;

Penena magnu fas nefasq non ualent

Conuertere humana ucon

Irris agam uos. dira detestacio

Nulla expiatur uictima.

Quam ubi pepire ussius expirauero.

Nocturnus occurram furor.

Petamq uultus umbra curuis unguibus.

Quis uis deoru est manuum.

Tinquietus assidens p cordius.

Diues agris. diues positus in fenore nummis;

Si uero ē unctū qui recte ponere possit

Vnctū aū laurū ē unum ē supra ve alibi. accedes siccus ad unctū. E sup. Seis ponere sumen. Vnctū. trib; impiorum. mirabor si sciet inter pulm̄ tritū. bene coctū. eō satyrice dictum.

(T)e hūmili. respondere leui. ꝑ pauperē eripere atris
Hoscere mendacē. uerūq; beatus amicū;
Tu seu donaris. seu quid donare uoles cui.
Nolito aduersus tibi factos ducere plenum
Leuiue; clamabit enī, pulchre bene recte,
Pallescē sup his. etiam stillabit amicis
Ex oculis rore. saliē tundē pede terrā;
Vt qui ēducti plorant in funere dicunt
Et faciunt ꝓpe plura dolentib̄ ex animo. sic
Derisor uero plus laudatore mouetur;
Reges dicunt multis urgere culullis.
Et torquere mero. quē perspexisse laborant.
Ansit amicitia dignī. si carmina condes.
Nūquā te fallant animi sub uulpe latentes;
Quimilio siqđ recitares. corrige sodes
Hoc audebat ego hoc. si melius te posse negares
Bis terq; expertū frustra. delere iubebat.
Et male tornatos incudi reddere uersus.
Si defendere delictum quā uertere malles.
Nullū ultra uerbum aut operā insumebat inanē.
Quin sine rivali teq; tota solus amares.
Vir bonus et prudens uersus reprendet inertes,

St. Gallen, Vadiana 312, f. 81v

ꝯ de n me penitꝫ hui modi patris. licꝫ ꝯ operarij libtusue. ꝙ ideo n defendā me eo
m q̄ solent q̄dā homines se defendere. q̄b obiectꝫ ignobilitas. q̄a dicunt n dolo suo nec uoluntate factū esse
ut ab istis m̄di parentib⁹ nascerentur.

Hilme penitꝫ sarum patris huius. eoq;
Hoc ut magna dolo factum negat ꝙ suo pars
Quod non ingenuos habeat claros q̄ parentes.
Si cme defendam, longe mea discrepat istis
Cetuo ꝙ ꝓcio.; nam si natura iuberet
A certas annis ęuum remeare p actum.
A tq̄ alios legere ad fastum quos cumq; parentes
O ptaret sibi quisq;. meis contentus. honustos
F asciibus curulis nollem mihi sumere. demens
I udicio uulgi. sanus fortasse tuo. quod
H ollem onus haut umquam solutus portare molestū.
H am mihi continuo maior querenda foret res.
A tq̄ salutandi plures. ducendus ꝙ unus
C t comes alter ut ne solus rus ue peregre aut
E xirem. plures calones atq; caballi
P ascendi. ducenda petorrita; nunc mihi curto
I re licet mulo t libet usq; tarentum.
M antica cui lumbos onere ulceret. atq; eques armos;
O bicier nemo sordes mihi quas tibi tilli
C umtiburte una pretorem quinq; sequuntur
T e pueri. lasanum portantes enophorumq;
H oc ego commodius quam tu prę clare senator.
M ulus atq; asinus uno, quacumq; libido est
I nced o solus. p conto quanti olus ac fabę.

St. Gallen, Vadiana 312, f. 97v

R eddere certa sibi. nihilo plus explicet. acsi
I nsanire paret certa ratione modoq.;
C uidcēum picenus excerpens semina pomus.
G audes. sicameram percussti forte; penes te es.
O uid cum baba seris annoso uerba palato.
C dificante puero. casas quisanior. adde cruorem
S tuticię. atq; ignem gladio scrutare; modo iquā
H llade pcussa marius cum precipitat se
C erritus fuit. an commote crimine [illegible] missi
A bsoluet homine. ac scelesti damnabis eundem.
F xemore imponens cognata uocabula rebus;
L ibertinus erat. quicircum competa siccus
L autis mane senex manibus currebat. & unum
O uidam magnū addens. unum me furpite morti
D is et enim facile est orabat. sanus utriq;
A uribus atq; oculis. mente nisi ingiosus
C ceperet dominus cū uenderet; hoc qq uulgus
C risippus ponit secunda ingente meheti;
I uppiter ingentes quidas adimisq; dolores
M ater ait puerimenses iam quinq; amisi
F rigida sipuerum quartana reliquerit. illo
M agne die quo tu indicis ueruma, nudus
I mberi stabit. casus medicus veleuarit
A egrum exprecipiti. mater delira necabit
I ngelida ficum ripa. febremq reducet;

Mariusq quidā ob amore quidā puellā bella den occidit cū abea ꝛ tēp nerit. & p ea se pcipit tauit in mare.

Iuris erat apud ueteres si quis seruū distrahe ret. omia ei uitia ani mi & corporis publicare.

Menenoc familia magna fuit & superstitiosa quā crisippus superstitiosā uocat.

St. Gallen Vadiana 312, f. 113v

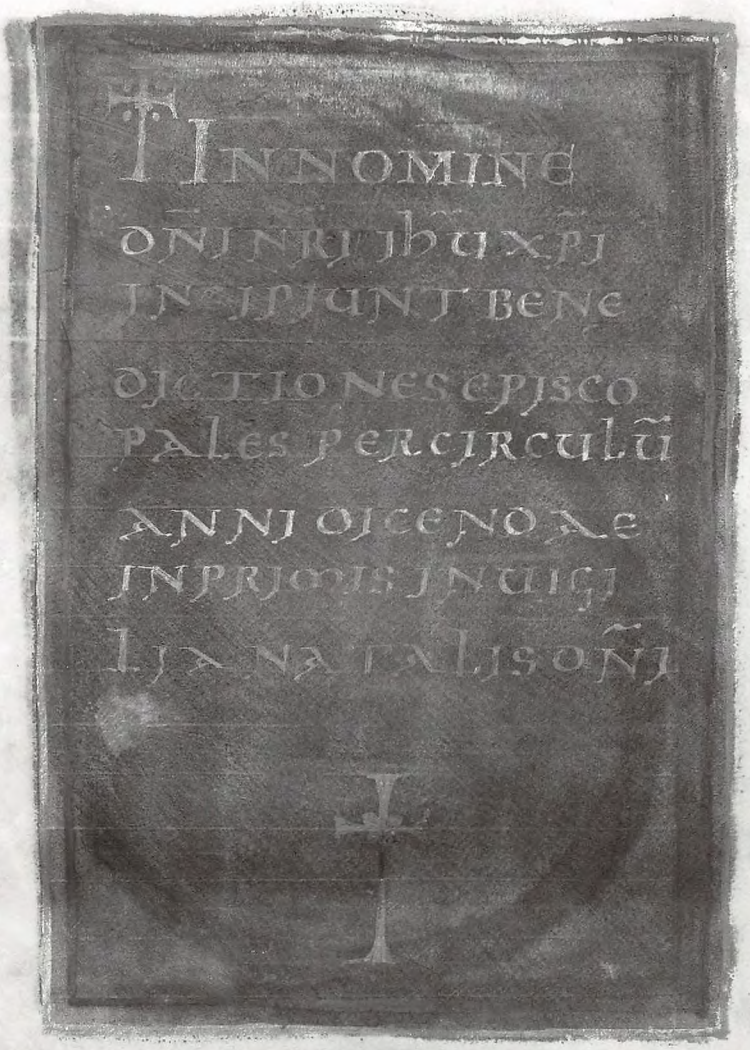

St. Gallen Stiftsbibl. 398

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

Cod 398
p. 3

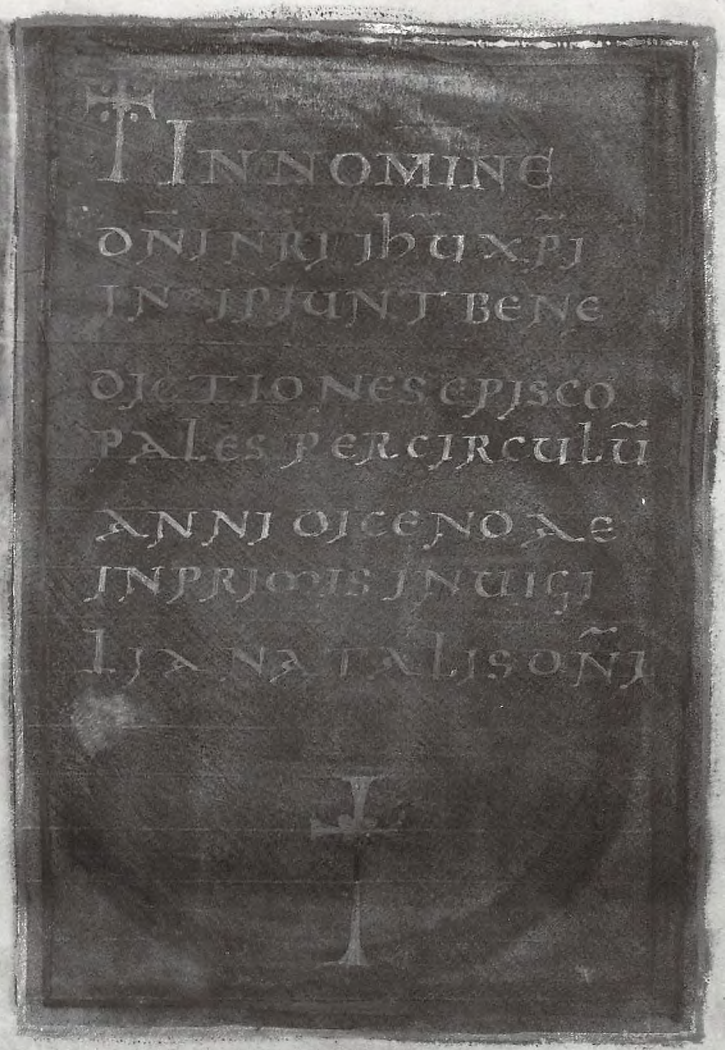

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN
Cod. 398
p. 3

Dignatus est erigere · suae uos benedic
tionis capaces dignetur efficere · Am̄
Vetustatem deponentes adam cum
actibus suis · illius conuersatione
uiuatis · qui post dm̄ creatus est in
iustitia & sctāte ueritatis · Am̄
Sicque abeo hodie sctificationem
mereamini · quatenus natiuitatem
saluatoris · die crastina celebraturi ·
conuenientibus illi obsequiis

St. Gallen Stiftsbibl. 398

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN
Cod. 398
p. 5

psiusq. optulante clementia. mun
demini asordib. peccatorū. qui ad
insinuandum humilitatis exemplū.
pedes uoluit lauare discipulorū
suorum. AMEN.

Quodipse praestare dignetur. quicū.
Benedictio dipatris. IN SABB SCO.

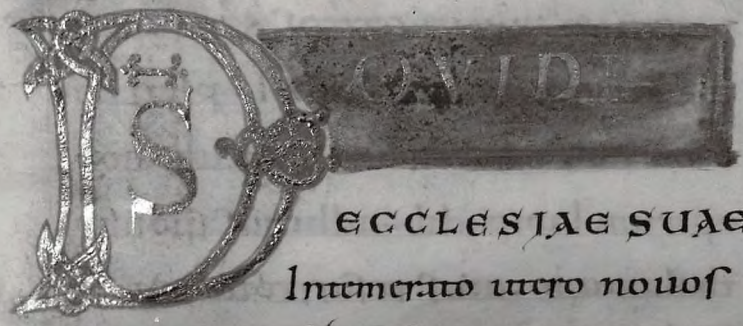

ECCLESIAE SUAE
Intemerato utero nouos
populos pducens. ea in uirginitate
manente. noua semper ple fecun
dat. fidei. spei. & caritatis. uos mu
nere repleat. & suae uobis dona

St. Gallen Stiftsbibl. 398

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

Cod. 398
p. 25

dictionis suę uos munere fultos.
bonis operib, facias exornari. A M
Et qui cum ut legem adimplerę. mi
nistrū uoluit effici legis. mentes
uras instruat legis suę spiritalib,
documentis. A M.
Quo ei & proturturib, castitatis. seu
caritatis munera offerre ualeamus.
& propullis colūbarū. spūs sci do
nis exubertas. A M.
Quod ipse prestare dignet.
benedictio dī patris.

B. INICIO QUADRAG.

BENEDICAT VOBIS
omps dns. q quadragenariū
y amerum Inmorsi. &

St. Gallen Stiftsbibl. 398

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

Cod. 398
p. 16

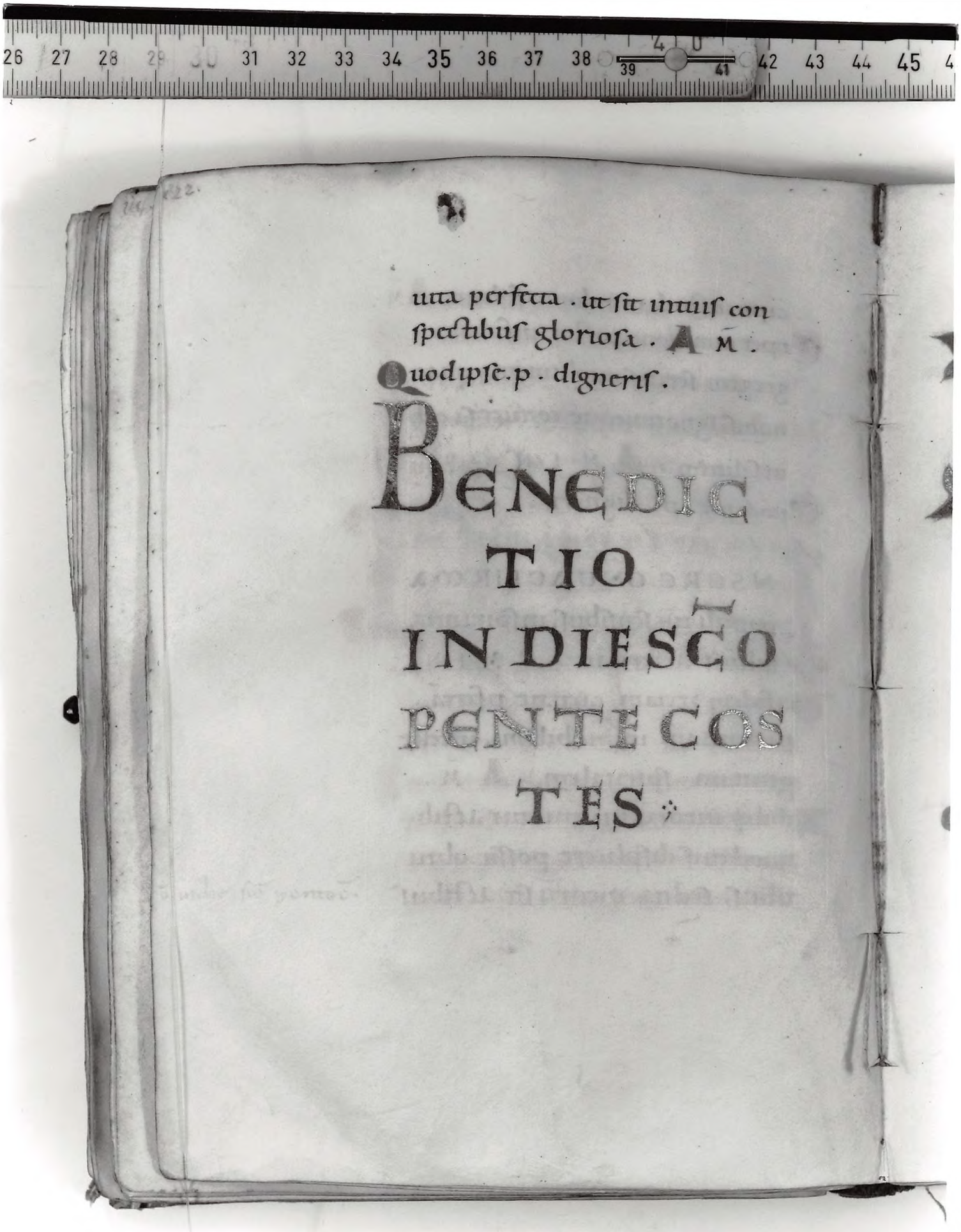

uita perfecta . ut sit intuis con
spectibus gloriosa . A M .
Quodipse.p . digneris .

BENEDIC
TIO
IN DIES CO
PENTE COS
TES .

St. Gallen Stiftsbibl. 398

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

Cod. 398
p. 122

cōdē possibilitatis euentu · diuersam tam ingredit actionis ui
am; dudū ⁊ ḡbus quę ñdū erant facta · si uere futura ēe p̄dicerent · in
rebus necessitatē sōlā ēe posse collegit; Nunc aut ex his rēb' quę
facta sunt argumentationē capit · Si uere antequā fierent p̄di
cerent · necessitatis neu · euentus rerū omniū esse ; Arbitrant
⁊ hi qui dicunt esse ingredientiū qq̄ p̄positionū stabilē cē enunciationis
modū · sēm ueritatē scilicē ea · q̄ m̄dicū · q̄d oīa q̄cūq; facta s̄ · inquiunt ·
potuerunt p̄dici q̄m fiant; Hoc ⁊ in natura q̄dē fuit antea · s̄ nobis
h̄rei ipsius patefecit euentus · Quare si oīa q̄cūq; euenerē · s̄ · ea q̄
sunt · futura ēe p̄dici potuerunt · necesse ē oīa quę dīr · aut defi
nite uera ēe · aut definite falsa · q̄m definit ē ex euentus sēm
p̄sens tēp̄; Quare · inōnub· in q̄b· aliq̄d euenit · uerū ē dicere · q̄m
euenturū ē · si ñdū adhuc factū ē; hoc aut illa rer p̄b̄at · uerū fu
isse tē dici · q̄m euenit id q̄ p̄dici potuerat; Q̄d̄ si p̄dictū erit · rere
uentura definita ueritate p̄dicerē; hoc aristoteles sumens · adidē
inpossibile ualidissima ratione p̄ducit · ⁊ p̄sentis tēporis naturā ·
cū futuri enunciatione iungit; aut ⁊ simile ēe de p̄sentib· enun
ciare sēm ueritatis necessitatē · ⁊ de futuris; Nā si uerū ē dicere ·
q̄m ē aliq̄d ēe necesse ē; ⁊ si uerū ē dicere · q̄m erit futurū · si
ne dubio ēe necesse ē; Oīa q̄ ex necessitate futura s̄ · adidē sci
licē inpossibile argumentatione trahens; Sunt aut hui' inpossibilita
tis ordinē ex his p̄positionib· q̄ faciliores q̄dē ad intellectū sunt ·
idē tam ualent hoc m̄; Si sēp ingt uerū ē dicere · q̄m ē · t erit ·
q̄cq̄d tē uerū fuit p̄dicere · illud ñ potē ñēē · neq̄ futurū ēe ·
Quēadmodū ⁊ id q̄d in p̄senti uere dīr ēe · hoc ñ potē ñēē · uerę de
eā p̄positio fuit · q̄ dicebat ēe · ita q̄q̄ in futuro q̄ dē aliq̄d futu
rū ēe · illa si uera ē · ñ potē ñ futurū ēe · q̄d p̄dicit; q̄d̄ si ñ potē
ñ fieri · q̄d uera p̄positione p̄dīr · inpossibile ē ñ fieri; Idē ⁊ ē dice
re · ñ potē ñ fieri · q̄d dicere · inpossibile ē ñ fieri; Q̄d̄ aut inpossibi
le ē ñ fieri · necesse ē fieri; inpossibile enī · idē necessitati ualet con
tradictorię p̄dictū · ut ipse p̄docuit; Nā q̄d inpossibile ē ēe ·
necesse ē ñ ēe · q̄d ⁊ ut sit · possibile ñ ē · illud ñ ēe · necesse est ·

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

Cod. 830, p. 114

Hände A + B

St. Gallen Stiftsbibl. 830

310

1. semel unus ē et unus digitus ē.
semel duo duo sunt et duo digiti.
semel tres tres sē. et tres digiti sē.
semel quor. quor s. 7 iiii digiti s.
semel qnq. qnq. s. 7 qnq. digiti sē.
semel sex sex sē. 7 sex digiti sē.
semel septē. septē s. 7 septē digiti s.
semel octo octo s. 7 octo digiti sē.
semel nouē nouē s. 7 nouē digiti s.
bis bini faciunt iiii. 7 bi. iiii. iiii s digiti
bis terni faciunt vi. vi sunt digiti
bis quaterni faciunt viii. viii s digiti.
bis quini faciunt x. un ē articulus x.
bis seni faciunt xii. duo dig. 7 un artē.
bis septeni faciunt xiiii. iiii dig s 7 x un artē.
bis octoni faciunt sedecī. sex dig 7 un artē
bis nouēni faciunt x. 7 viii. viii digiti 7 un artē
ter ēni faciunt nouē. nouē s digiti
ter quaterni faciunt xii. ii. digiti 7 x. un artē.
ter quini faciunt qndecī x. digiti 7 un artē
ter seni x. 7 octo. octo digiti. 7 un articulus.
ter septeni. xx. un duo artē 7 un dig
ter octoni. xx. iii. duo artē. 7 un. dig.
ter nouēni. xx. vii. duo artē 7 vii. digiti.
quatr quatēni faciunt sedecī. vi. dig 7 un artē.
quatr quini faciunt xx. duo articuli
quatr seni faciunt xx. iii. duo artē. 7 quor dī.
quatr vii faciunt xx. viii. duo artē. 7 viii dig.
quatr octoni. xxx. ii. tres artē 7 duo dig
quatr nouēni. xxx vi. tres artē 7 vi. dig.
quinqes qni. xx. ii. artē 7 x. dig
quinqes seni faciunt xxx. iii artē.
quinquies septeni xxx. v. iiii artē
uel x quinq. digiti.
quinquies octoni quadragīta
quatuor articuli
quinqes nouēni xl. v. iiii artē 7 x. dig
sexies seni xxx. sex tres artē 7 vi. dig
sexies septeni xl. ii. iiii. artē 7 ii. dig
sexies octoni xl. viii. iiii. artē 7 viii dī
sexies nouēni. l. iiii. v. artē 7 iiii. dig.
septies septeni xl. viii. iiii. artē.
septies octoni l. vi. qnq. artē 7 vi. dig
septies nouēni lx. iii sex artē 7 iii dig.
octies octoni. lxiiii. sex artē 7 iiii dī.
octies nouēni. lxx. ii. vi. artē 7 ii dī
nouies nouēni octogīta 7 octo
articuli et unus digitus.

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

St. Gallen
Stiftsbibl. Cod. 830
p. 30 (Hand I)

St. Gallen Stiftsbibl. 830

ex relatione sumi argumenta in adiunctis negocio, i ea ee adiuncta negocio · que sint ad ipsum de quo agit negocium affecta; Consecutio u neq in ipsis ine reb. neq exco parationē reperit. s. rē gestā t antecedentia sequunt t comitantia, Ctq̄m faci lis eorū locos ē discretio · tractatū huc usq; statuu. Expt Retoricorū Lo corū Distinctio. Incip Demultiplicia Predicatione Potestatis Fr Possibilitatis

Potestate ee aliqd duplicit dr uno qdē modo cū oīa sinnet. s. nihil ē actu · ut natura que insemine cuncta tinet pgeneratione pferenda · alio u cū ipsū quidē nihil habet · si habere cū ei semp ueneri potē · ut materia q ipsa quidē cunctis figuris ē uacua · si exformarū habitu · potestate cuncta habere monstrat; Possibile duob dr modis · uno quidē cū ipsum mutat ut corp cū ex albo fit nigrū · alio u cū ipsū quidē ē immutabile · ea u suscipit q mutari queant · ut materia cū ipsa quidē ē immutabilis · suscipit u qualitates q ualeant pmutari. Expt Demultiplicia Predicatione Potestatis Fr Possibilitatis. Incip Quomodo Argumentorū t uarii Colligant

Argumentū ē oratio rei dubie faciens fidē; Locus ē argumenti sedes; Argumenta u partī abhis ducunt de quib querit · partī extrinsece · partī abutrisq; Corū u que abipsis ducunt · partī adefinitione · partī aēsequentib uenunt; t orū u que aēsequentib · partī atoto · partī apartib · partī acausa · partī afine partī agenerationib t omino rei principis · partī acorruptionib · partī abusib t actionib · partī acōmunib accidentib trahunt; hec eorū que fit atoto t secm rē · i substantia ut agenere · t secm quantitate ut oīa · t omino in multitudine · t secm temp ut semp t secm medium substantie ut simplicia; Corū u que extrinsus sumunt t exiudicato · t exsimili t exportione t ex oppositis t transsumptione t exeo q ē magis i min; Corū que exutrisq; fit t exclusione t excasib · t exinuentis ducunt; Que u exclusione fit · partī secm traditionē fit · partī secm partitionē; Que secm partitionē fit · t quasi straria t quasi habitus i punctio t quasi relatio; Omnis u diuisio fit t ut generis in species · t ut uocis in significationes · t ut totius in partes · t subiecti in accidentia · t accidentis in subiecta · t accidentis in accidentia; Omnis aut qstio fit · t degenere t definitione t deproprio t deaccidenti; Nā de quo queritur · t ueo q qd ē predicat i supponit predicatione id de quo predicat i ē genus; t predicat quidē ueo q qd ē · n aut supponit id de quo

Hoc capitulū · ad Topica · que antiquiores ultima posuit valet · Que excerpsi in breui ab ipso · ab aliis collegit · & Tullio inserpsit.

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

St. Gallen Stiftsbibl.
Cod. 830, p. 375
Hand E

In tempestate q̄ Iulius p̄ mitari Cicerā se in nemus ē ruleī. & q̄ prius poetica scripsit. post pharsaliā moratā philosophiā tractauī. Et filiū Athenas ad studia destinans ipse ēsse cepit.

M. T. CICERONIS AD G. TREBATIVM PROEMIVM IN TOPICA.

MAiores nos res scribere ingressos. o. uelim. hos libros quos breui ī tempore sanus multos edidim digniores. ceursu ipso reuocauit uoluntas tua. Cū enī mecū mus culano esses. ī bibliotheca septimū uīq; nrm. adsiduū studiū libellos. quos uellet euoluere. incidisti in quos tibi paucula quedā. quę sunt abillo plumbi libris explicata. qui inscripti one cōmouit. continuo ame librorū eorū sententiā requisisti. quā ei tabi exposuisse. disciplinā inuenendorū argumentorū. ut sine ullo errore ad ea ratione. ma puenirem. ab aristotele inuenta. illis libris tradi ut reprehendere tu quidē. ut oma. sed tam facile. ut cernere. te ardere studio me ei ut ubi uidere illa cupisti. Cū aut ego te. nonta ī utendi labori mei. quī causa tua. id unū ee arbitrarer. et ut eos pte ipse legeres. et ut tota ratione adoctissimo quodā rethore. acciperes. hortatus eem. utrūq; ut ecce audebā esse expers. Sed alibris te obscuritas reuocat. rethor aut ille magnus. hęc ut opinor aristotelia se ignorare respondit. Qd qdē mi nime sū admiratus. cū philosophū rethori non ee cognitū. qui ab ipsis philosophis prope admodū paucos ignorare. Quib. eo mihi ignoscendū e. qđ non modo rebus his quę abillo dictę. inuente sunt. allici debuerunt. sed dicendi qq; incredibili quadā eius copia. et eius suauitate; Non potui ḡ tibi hoc sępi roganti. tam uerecunde ne mihi grauis esses. facile eni cernebā debere. diuti denegare. ne ipsi uiris imperita fieri uideret immuta, Cęcini cū tu mihi meisq; multa sępe scripsisses. uere sū. nisi ego grauiter. aut id ingrauī finxe. aut supbū uideret. Sed dū fuum una tu opus m. es. uestis. quā fueri occupat. Ve aut ut discessi. ingrecū pficiens. fidei cū opera mea. nec res publica. nec amici uerent. nec honeste ut urna uersari posse. nisi tuo quidē id mihi liceret. ut uem uelim quę tu os uidi. admonit huius ueris alieni nolu de ee. ne cuius quidē flagitatione tuę; Itaq; hęc eū mecū libros nonhabeā. memoriā repetitam in ipsa nauigatione conscripsi. tibiq; exhibere misi. ut mea diligentia commissoriū tuorū. ut qq; ī. si admonitore nonegeres. ad memoriā mā dandorum tuorū. ut qq; ī. si admonitore nonegeres. ad memoriā mā tu reru exercere. Sed ī cępus e. ad id q̄ instituimus accedere;

Lex ē figuratę locutionis. ut in eodē genere figurę. qeid opposito res; Sic ecthe cicero. post qa ingressos pmisit. & oursu ipso submixit. Sic etiā in salo t flaccah; soli nos labor a retinaculis gare dicimus. ut in eodē genere. de nāuigatione, t naufragio erepros. ac portu salutis. t uenus amplexandi nos p uenisse. & poena in patibulo sanare dicamus. Sic & in of te nis;

Dujardin.

Chatelain

Planche XXI a

Chatelain, Paléographie Pl. XX

In tempestate q̄ Iulius rō p̄ mittā Cicero se in otiū trulit. & q̄ prius politica scripsit. post pharsaliā uiccoriā philosophiā tractauit. Et filiū Athenas ad studia destinans ipse ēē ēēquit.

M. T. CICERONIS AD G. TREBATIUM PROEMIUM IN TOPICA.

Lec ē figuraf locuti onis. ut in eode genere figure. q̄dā ēporis p̄ res, sic & hic cicero. post qā ingressos p̄misit. & cursa ipso subnauit. Cicerōā in salo t fluctib; soli nos labor retinaū gare dicim̄. ut in eodē genere. de ēpestatib; t naufragio eroros. ad portū salutis. t locus amplectendū nos p̄uenisse. & poena in paradyso carere dicamus. Sic & in ēē ut nr̄s.

Maiores nos res scribere ingressos. o. trebati. hos libros quos breui ī tpore sum multos edidim̄ dignioresq̄ cursu ipso reuocauit uoluntas tua. Cū eni mecū imus culino esset. i bibliotheca septimi utriusq; nrm. adsiduū studiū libellos. quos uellet euolueret. incidisti in quosdā tetos toprea quedā. quę sunt ab illo plurib; libris explicata, qua inscriptione cōmotus. continuo ame librorū eorū sententiā requisisti. quā cū tibi exposuisse. disciplinā ēē inueniendorū argumentorū. ut sine ullo errore ad ea ratione. ma p̄uenirem? ab aristotele inuentā. illos libros mihi dari. ut recunde tu quidē ut oma. sed tamfacile ut cernere. te arderet studio me tui ut tibi tradere illa cgisti. Cū aut ego te nonnā uitandi laboris mei. quā causa tua. id ut ēē arbitrarer. t ut eos p̄ceptis ipse legeres. t ut tota ratione adoctissimo quodā rethore. acciperes. hortatus sum. utrūq; ut ecte audebā. ēē expert? Sed a libris te obscuritas reiecit. rethor aut ille magnus. hec ut opinor aristotelia se ignorare respondit. Qd qdē mirum me sū admirat? cū philosophū rethori non ēē cognitū. qui ab ipsis philosophis. prēē admodū paucos ignorare. Quib; eo min ignoscendū ē. qđ non modo rebus his quę ab illo dicte inuente sunt. allici debuerint. sed dicendi qq; incredibili quadā cū copia tū etiā suauitate; Non potui tibi hoc sepi rogāti tam uerecūd. ne mihi grauis esset. facile eni cernebā debere. diuā denegare. ne ipsi uiris interpretā fieri uideret iniuriā. Cum cū tu mihi. meisq; multa sepe scripsisses. ueru tu. nr̄s ego grauiter. aut id ingrauā finisse. aut superbū uideret? Sed dū fuim̄ una. tu operam̄ es testis. quā fueri occupat? Vt aut ab discessu ingressu p̄ficiscens. cū opera mea. nec res publica. nec amici. necessitudines. nec honestę uacationes. ulla uersari posse. nisi tuo quidē id mihi licere. ut uoluntati tuę. tu os uidi. admonit? huic ueris alienis nolui de ēē ne tuę quidē fidei rationi tuę. Itaq; hęc cū mecū librōs nonhabere. memoriā repetentem ipsa nauigatione conscripsi. tibiq; exhibere. missis. ut mea diligentia mandatorū tuorū te qq; r. si admonitore non egeres. ad memoriā tuā rem reuocarē. Sed ea tempus ē. ad id q̄ instituim̄ accedere.

SABBSCO ET XOCOLOS FRS

iconresurrexistis cum xpo. quę sur
sum sunt querite · ubi xpc ē in
dextera di sedens' Quę sursū sunt
sapite · non quę sup terram' Mor-
tui enī estis · et uita uīa abscondita est
cum xpo indo' Cum enim xpc appa
ruerit uita uīa · tunc et uos appare
bitis cum ipso in gloria;

St. Gallen Stiftsbibl. 371, p. 148

so. in uerbo glorię. Deo in corde suo
laudauit dnm. dilexit dm qui fecit
eum. Dedit illi contra inimicos po
tentiā. stare fecit cantatores contra
altare. in sonos eorū dulces fecit mo
dos. Ordit in celebrationibus decus.
et ornauit tempora usq; ad cōsūmatio
nē uitę. Xpc purgauit peccata ipsi
us. exaltauit in ęternū cornu ipsius.
Sapientia laudabit animā suā. In deo
honorabitur. in medio populi sui glo
riabitur. In ecclesiis altissimi aperi
et os suū. in conspectu uirtutis illius
gloriabitur. In medio populi exalta
bitur. et in plenitudine scā admi
rabitur. In multitudine electorū
habebit laudē. et in tē benedictos.
benedicetur. ℣ Benedictus

℟s. Doctrinis uariis et peregri
nis. nolite abduci. Optimū ē enī grā
stabilire cor. non escis. quę non profu

St. Gallen Stiftsbibl. Cod. 371

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

St. Gallen Stiftsbibl. Cod. 371

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

Leben + Taten des Bischofs Pirmin. Die karoling. Vita (Reichenauer Texte + Bilder 9, 2002) p. 72 Abb. 8

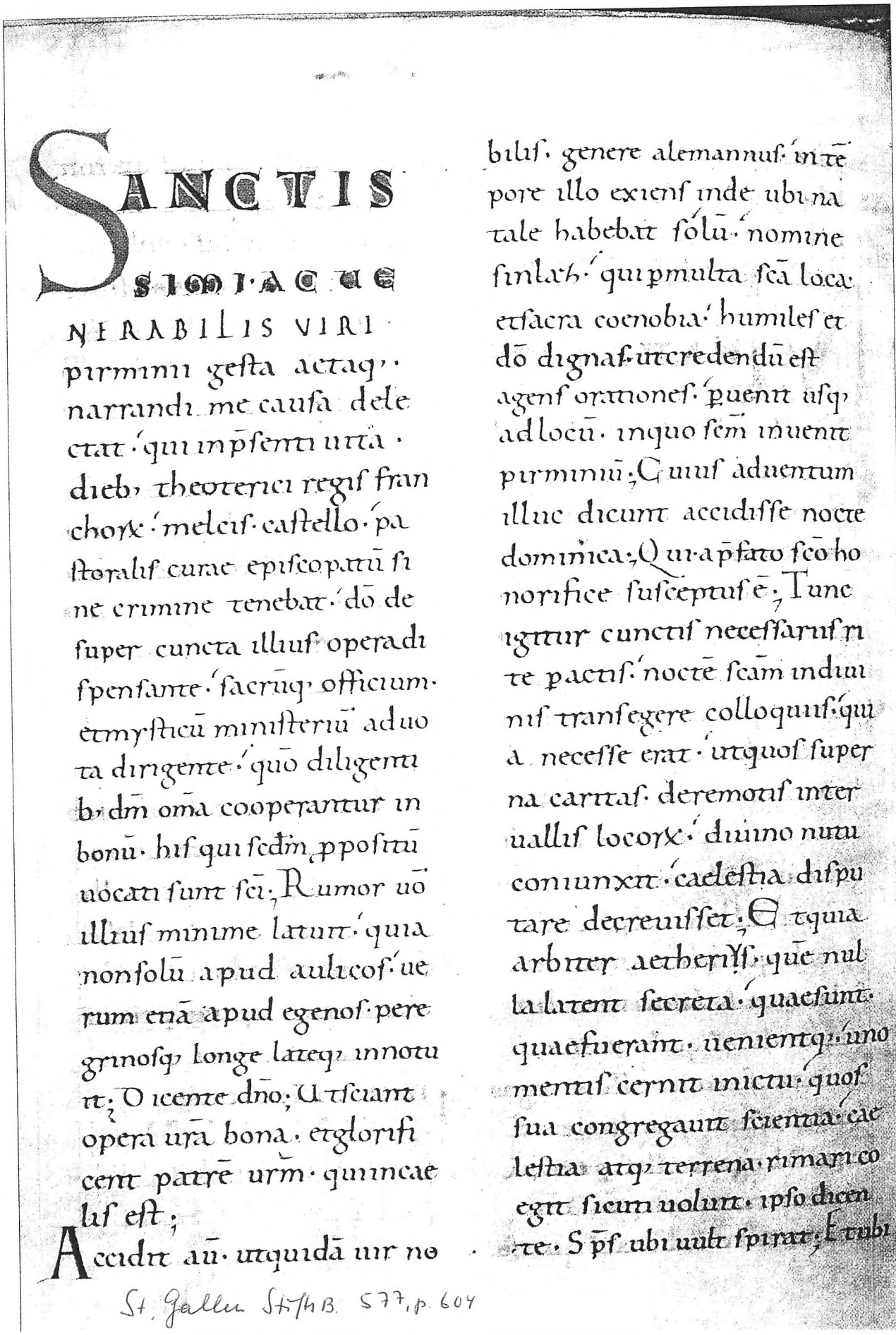

SANCTIS
SIMILACHE
VENERABILIS VIRI
pirminii gesta actaq;
narrandi me causa dele
ctat. qui inpsenti utta
dieb; theotenici regis fran
chorx. meleis. castello. pa
storalis curae episcopatū si
ne crimine tenebat. dō de
super cuncta illius operadi
spensante. sacrūq; officium.
etmysticū ministeriū aduo
ta dirigente. quō diligenti
b; dm̄ oma cooperantur in
bonū. his qui scdm̄ ppositū
uocati sunt sci; Rumor uō
illius minime latuit. quia
nonsolū apud aulicos. ue
rum etiā apud egenos. pere
grinosq; longe lateq; innotu
it; Dicente dno; Ut sciant
opera ura bona. et glorifi
cent patrē urm̄. quincae
lis est;
Accidit aū. utquidā uir no
bilis. genere alemannus. in te
pore illo exiens inde ubi na
tale habebat sōlū. nomine
finlach. qui pmulta scā loca
et sacra coenobia. humiles et
dō dignas. ut credendū est
agens orationes. puenit usq;
ad locū. inquo sem̄ inuenit
pirminiū; Cuius aduentum
illuc dicunt accidisse nocte
dominica; Qui a pfato scō ho
norifice susceptus ē; Tunc
igitur cunctis necessariis re
te pactis. noctē scam̄ indui
nis transegere colloquiis. qui
a necesse erat. utquos super
na caritas. deremotis inter
uallis locorx. diuino nutu
coniunxit. caelestia dispu
tare decreuisset; Et quia
arbiter aetherius. quē nul
la latent secreta. quae sunt.
quae fuerant. uenientq; uno
mentis cernit ictu. quos
sua congregauit scientia. cae
lestia atq; terrena. rimari co
egit sicum uoluit. ipso dicen
te. Spūs ubi uult spirat; Et tubi

St. Gallen StiftsB. 577, p. 604

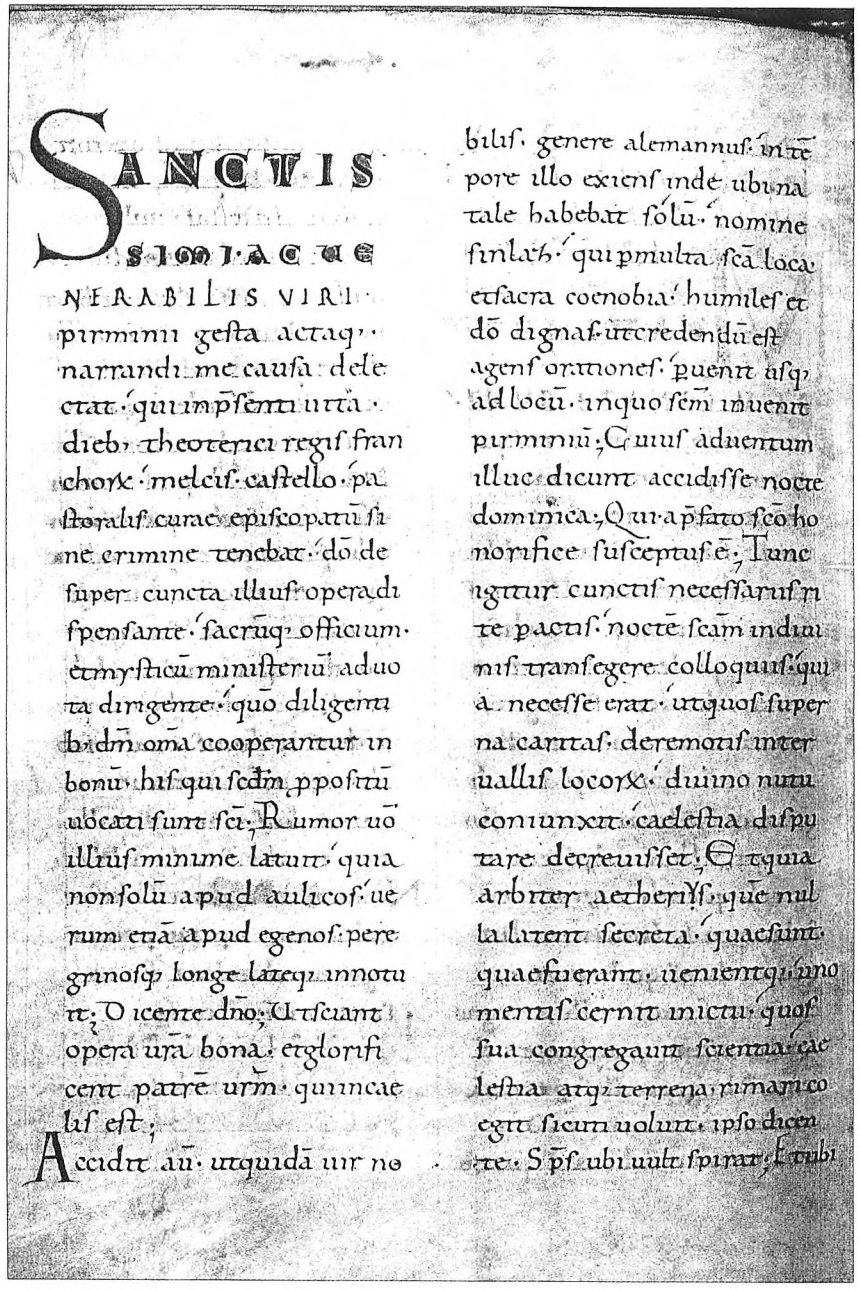

SANCTIS
SIMILACE
NERABILIS VIRI
pirminii gesta actaq··
narrandi me causa dele
ctat ·qui impsenti urta ·
dieb· theotonici regis fran
chorse ·melcis· castello ·pa
storalis curae episcopatu si
ne crimine tenebat ·do de
super cuncta illius operadi
spensante ·sacrug· officium·
etmysticu ministeriu aduo
ta dirigente ·quo diligenti
b· dn oma cooperantur in
bonu· his qui scdm ppositu
uocati sunt scs; Rumor uo
illius minime latuit ·quia
non solu apud aulicos ·ue
rum etia apud egenos· pere
grinosq· longe lateq· innotu
it; O icente dno; Ut scuant
opera ura bona· et glorifi
cent patre urm· qui in cae
lis est;
Accidit au· utquida uir no
bilis· genere alemannus· in te
pore illo exiens inde ubi na
tale habebat solu· nomine
finlah· qui pmulta sca loca
et sacra coenobia· humiles et
do dignas· ut credendu est
agens orationes· puenit usq·
ad locu· in quo sm inuenit
pirminiu; Cuius aduentum
illuc dicunt accidisse nocte
dominica; Quu ap fato sco ho
norifice susceptus e; Tunc
igitur cunctis necessarius in
te pactus· noctes scam indui
nis transegere colloquiis· qui
a necesse erat ·utquos super
na caritas· deremotis inter
uallis locoris· diuino nutu
coniunxit ·caelestia disputa
re decreuisset; Et quia
arbitr aetheriis· que nul
la latent secreta· quae sunt·
quae fuerant· uenient· qui no
mentis cernit intuitu· quos
sua congregauit scientia· cae
lestia atq· terrena rimari co
egit sicum uoluit· ipso dicen
te· Sps ubi uult spirat; Et unde

Abb. 8 Auf fehlerfreiem Pergament stehen »glänzend, sehr schön und sehr sauber aufgezeichnet« (Holder-Egger) die ersten zwei Kapitel der Pirminvita. Das Blatt ist für zwei Spalten zu je 28 Zeilen eingerichtet. Äußerer und unterer Rand (hier nur teilweise sichtbar) sind besonders breit. Nach der vier Zeilen hohen roten Initiale in Capitalis quadrata ist die ›Hierarchie der Schriften‹ vierstufig: Auf rot gefüllte Capitalis quadrata folgen ebenso gefüllte Unziale, Capitalis rustica und schließlich karolingische Minuskel als Textschrift. In diesem Teil der Vita ist die Kapiteleinteilung klar zu erkennen. Kapitel I schließt mit einem Zitat aus der Bergpredigt (linke Spalte, ab fünftletzter Zeile): *Ut sciant* .... Kapitel II beginnt in einer neuen Zeile und mit einer nach links herausgestellten und leicht vergrößerten Majuskel. An seinem Ende findet sich wieder ein ›autoritatives Wort‹, ein Zitat aus dem Johannesevangelium (rechte Spalte, letzte Zeile): *Spiritus ubi vult* .... St. Gallen, Stiftsbibliothek Cod. 577, p. 604.

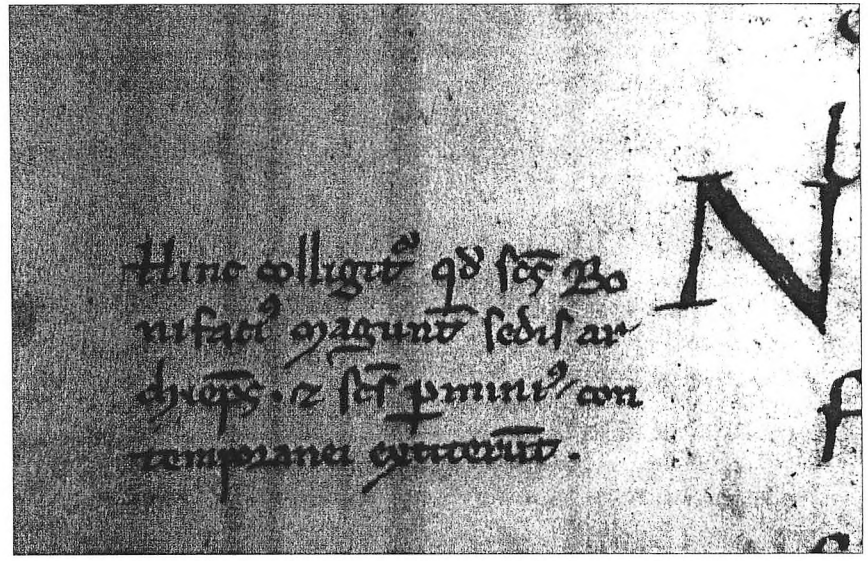

Abb. 9 Sanktgallische Randbemerkung zur Pirminvita, um 1200. In dieser einzigen Randbemerkung im St. Galler Vitentext (Anfang c. IX) weist ein mittelalterlicher Schreiber auf eine Besonderheit in der Gestaltung der Pirminvita hin: »Hieraus geht hervor, daß der hl. Bonifatius, der Erzbischof auf dem Mainzer Stuhl, und der hl. Pirminius Zeitgenossen waren.« Auf den Sachverhalt weist W. Berschin hin: »Die Vita zeigt am Ende Pirmin und Bonifatius als Parallelfiguren« (*Biographie und Epochenstil* t. 3, p. 63). St. Gallen, Stiftsbibliothek Codex 577, p. 614.

vorderer Innendeckel

hec quod operatus ds nobis. | umplo
uio in hierlm. ubi offerent reges mu
nera. | nempa feras harundinis. con
gregatio taurorū in uaccis populoꝝ.
ut excludant eos qui probati sunt ar
gento. | issipa gentes quę bella uo
lunt. uenient legati ex egypto. ethio
pia p̄uenit manus eius do. | egna
terre cantate do. psallite dno. | sal
lite do: qui ascendit sup cęlum cęli
ad orientem. | ece dabit uoci suę
uocē uirtutis. date głam do. sup isrl
magnificentia eius. & uirtus eius in
nubibus. | mirabilis ds in scis suis. ds
isrl ipse dabit uirtutem & fortitudi
nem plebi suę. benedictus ds.
ALWM MF FAC DS. |
quo intraueruꝝ aque usq. ad
animam meam. | infixus sum in

STIFTSBIBLIOTHEK
1920
St. Gallen, Stiftsbibl. 1920

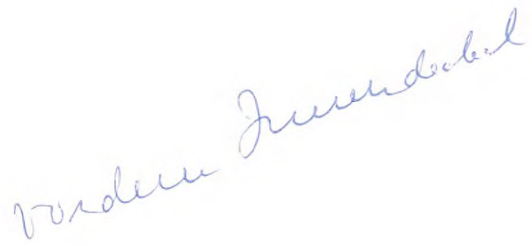

In nomine sce & Indiuidue trinitatis. Notum sit omnibus presentibus atq futuris · x p i fidelibus · qualiter vvillihelmvs
Argentinae ciuitatis · eps · regia generositate progenitus · nec non omnium uirtutum ornamentis laudabiliter exornatus ·
Inuilla burcheim dicta · adiuuante diuina gra consecrauit · dedicauitq in honore · d · ei genitricis · sude · mariae · & in com
memoratione · sci petri principis ap lorum · & omnium · eorum · peticione · solo nomine archiepi · beriholti ·
illorumq p tota prouincia conuenientium · tam fidelium · atq ad ecclesiarum dedicatio. Hanc autē cum manu dnica
sui uidelicet herimanni confirmauit omi iure suo scilicet uineis · agris · mancipiis · omnibusq dotalib, rebus · praedicto ero vvillihelmo · presente
atq confirmante · · Audientibus capellanis · sui · Abone camerario & dedimanno decano · bernhardo atq · abone · hartmanno · notkero · vualtrevonone · Con
prouinciales · aut assistabant · pbri · Ribkouuo · Vuichart · heilolf · knamino · Vicco · meho · Lppo · adelpreht · Hatho · Ribolf · adelpreht · dhco · Sigebolt · Vuodelhart ·
Hiboman · Behli · Gudman · Lanbeli · Herho · Liupli · Engilo · keppo · Vuheli · krummeli · Regenpolt · Vuolfinn · kisselhere · Omnes autē determinatione · hanc · aecclesiae · abantiquis
patribus · institutam · stabiliuit · & adiudicauit · cvobach · dicitur · parte · sua · excepta · ea determinatione · qua · suus · antecessor · Ertenbaldus · drundelingen · hanc · abstulit · suae
generali · concilio · Ipse · tam · impetitus · omnium · astantium · pala · pfessus · est · iniuste · hanc · ablata · & · hoc · audisse · ne · aspectu · sui · antecessoris · Vverinhardi · [illegible] · esse · & · sub · aspectu ·
omnium · confirmauit · ita · comitante · ingressu · suo · generali · concilio · reddita · fuisse · Hanc · rei · interfuerunt · optimates · laici · k · Ohho · Lucco · Cuono · Voho · Vocco · Manfred · Sund
ker · adelbreht · Ebebo · k · Ohman · Emicho · Beheli · Bodel · Diepolt · cum · alus · compluribus · Dietheli · Adelbero · grunden · Rotheli · Luitold · Embart · Sibo · kerold ·
Hereuuart · Dietheli · Cuno · Goteprecht · Athho · Hatho · Gnammo

Testimonium pro ecclesiae dedicationis Ecclesiae in Burkheim in Breisgau a. 1035.

St. Gallen, Stiftsbibl., Cod. 1394 p. 155

XIX

Diploma mediolum Friderici caesaris circa annum

Omnia ista peracta sunt .viii. kl. xbr. [illegible] sci Iacobi apli [illegible] Iohannis ecclesi cristofori mar. Regnante cvonrado
.xii. anno. Abincarnatione dñi. mxxxv. Indictione .iii. Hae sunt reliquiae quae in isto altari continentur. De ligno scae crucis. De sepulchro dni.
De presepe dni. De sudario Labari. De vestimto scī Ioh. baptistae. De Evangelistae. De sanguine. S. petri & pauli. S. Iacobi apli. Stephani, pri. martis.
S. Laurentii. Georgii m. Pancratii. Sebastiani. Fabiani. Agapiti. Mauricii. Marini. Vodalrici. Adelfi. Galli. Magni. Otmari. Scarum virginum
Agathe. Agnę. Margaretę.

De oratore cedie in Buochorn.

St. Gallen, Stiftsbibl., Cod. 1394, p. 156

St. Gallen Stiftsb. 1397, Abt. II p. 69

petamus. efficaciter consequamur. ꝑ dñm nr̄m ihm xpm.

Fr̄s. Imitatores mei estote. et obseruate eos qui ita ambulant. sicut habetis formā nrām. Multi enī ambulant. quos sepe dicebā uobis. Nunc aut et flens dico. inimicos crucis xpi. quorum finis interitus. quorū dñs uenter ē. et gla in confusione ipsorū qui terrena sapiunt. Nra aut conuersatio. in celis ē. Unde etiā saluatorē expectamus dñm nrm ihm xpm. qui reformauit corpus humilitatis nrē. configuratū corpori claritatis suę. secundū operationē qua possit etiā sibi subicere omnia. ihc xpc dñs nr̄.

In illo tpr. Abeuntes pharisei. consiliū inierunt. ut caperent ihm in sermone. Et mittunt ei discipulos suos. cū herodianis dicentes. Magister scimus quia uerax es. et uiā dei in ueritate doces. et non ē tibi cura de aliquo. Non enī respicis. ꝑsonā hominū. Dic ergo nobis. quid tibi uidetur. Licet censū dare cesari an non. Cognita aut ihc nequitia eorū ait. Quid me tēptatis hypocrite. Ostende mihi nomisma censūs. At illi obtulerunt ei denarium. Et ait illis ihc. Cuius ē imago hec et superscriptio. Dicunt ei. Cesaris. Tunc ait illis. Reddite ergo que sunt cesaris cesari. et que sunt dei deo.

Oratio

Omnipotens sempiterne deus. uota humilium respice. atque ad defensionem nostram dexteram tuę maiestatis extende. Per dñm nr̄m ihm xpm filium tuum. qui tecum uiuit et regnat in unitate spūs sancti deus. per omnia secula seculorum. Amen.

Secreta

Hostias tibi domine laudis offerimus. ut per hec nos a cunctis iniquitatibus clementer emundes. Per dñm nr̄m ihm xpm filium tuum. qui tecum uiuit et regnat in unitate spūs sancti deus. per omnia secula seculorum. Amen.

Ad complendum

Sacrificium domine quod sumpsimus. ad nostrę mentis et corporis medicinam proficiat. Per dñm nr̄m ihm xpm filium tuum. qui tecum uiuit et regnat in unitate spūs sancti deus. per omnia secula seculorum. Amen.

Ad complendum

Sacrificium domine quod sumpsimus. ad nostrę mentis et corporis medicinam proficiat. Per dñm nr̄m ihm xpm filium tuum. qui tecum uiuit et regnat in unitate spūs sancti deus. per omnia secula seculorum. Amen.

St. Gallen StiftsB. 1397 Abt. II p. 70

denarios. et tenens suffocabat eū dicens. Redde
quod debes. Et procidens conseruus eius rogabat eū dicens.
Patientiā habe in me et omnia reddā tibi. Ille autē
noluit. sed abiit et misit eum in carcerē donec red
deret debitū. Videntes autē conserui eius quę fac
ta fuerant. contristati sunt valde. Et uenerunt. et nar
rauerunt domino suo omnia quę facta fuerant.
Tunc uocauit illū dominus suus. et ait illi. Serue
nequā omne debitū dimisi tibi. quoniam rogasti me.
Nonne ergo oportuit et te misereri conserui tui
sicut et ego tui misertus sum. Et iratus dominus
eius. tradidit eū tortoribus. quoadusq; redderet
uniuersū debitū. Sic et pater meus celestis faciet
uobis. si non remiseritis unusquisq; fratri suo. de cor
dibus uestris. Oratio

Rogamus omnipotentia
tua domine ut sicut semper in te cum in nos me
placet ita uerba mea in conspectu
tuo principis.

SECRETA.

Suscipe domine propicius hostias quibus et te placari uolu
isti et nobis salutē porrecta precatur restitue pro
Dico uobis gaudium est angelis dei super uno peccatore poeni
tentiam agente.

AD COMMUNIONEM.

Immortalitatis alimonia suscepta. quesumus domine. ut quod
ore percepimus. mente sincera capiamus. per Dominicam
Refugium nostrum et uirtus. adesto pius. ecclesie tue
preces; auctor ipse pietatis. et presta ut quod fidelis

St. Gallen. Stift. B.

Ornat quã roseo · prefulgens forma pudore ·
Tu generi uentura parens · te maximus orbis
Expectat matrem · tu prima & certa uoluntas
Solamen q, uiri · sine qua non uuuer & ipse ·
Ast maior · sic iure · tuo subiectus amori ·
Prędulcis coniunx · reddes cui fœdere plẽ ·
Vobis digna datur · paradysi in uertice sedes ·
Vos subiecta tremit · famulas substantia mundi ·
Quod cęlũ · q̃d terra creat · q̃d gurgite magno
Producat pelagus · urõs conferr tur · inusus ·
Nil natura negat · datur · ecce incuncta potestas ·
Non equidẽ inuideo · miror · magis · ut tam una
Coniuneat liber · dulci super arbore tactu ·
Scire uelim · quis dura iubę & · quis talia dona
Inuidę & · reb, ieiunia miscę & opimis ·
Hic male blandita fixerunt sibila uocẽ · t. finxerunt
Qui stupor · o mulier · mentẽ caligine clausit · poeta dicit
Cum serpente loqui · verbũ c̃ mittere bruto ·
Non puduit ut uram · presumat belua linguã ·

Cod. 1912 S. 151

St. Gallen. Stiftsbibliothek.

280

Tempora uite· habens secratur femina partu·
Quos hec arta quo mundus coronasse honore·
Et tumulus monstrat· generoso semper labori·
Plus tamen ecclesiarum· omnium insigne geremes·
Ordine quod propr̃io· scas meruere cathedras·
Nonaq; uos tibi m̃ clamm̃ unc̃ p̃ annos q̃ p̃tex̃um
Una sacerdotes· quos reddidit hec̃ta dignos·
Pontifice sacris· assumptu respice patrem·
Cunq; tibi genitor· uel a cunculus undiq; magnus
Posti fasces· placeam p̃p̃l̃orũ sumere fascem·
Suscipe quos humiles· patrũ ad consortia fratres·
Officio similes· nec non ecclesia· unxit·
Proquibus assiduas· xp̃o psoluere grates·
Fundere uel flatus nostre dear· ut tibi nullus
Fratrũ denumero desit· cũ p̃mia sumes·
Factus digna tuis· mater q; effecta parentum·
Virgineq; uectrix· sociabere lꝑla· cater uę·

EXPLIC LIBER SEXTUS ALCUINI EPI· DE LAUDE VIRGINITATIS·
Leim hoc lubrico· texique carmine uersu· Binis iambreum
sera uolumina pe nis· Conscripsi celeris· deno sublimis

YMNUS DE PASSIONE SCI STEPHANI.

PRIMUS EX SEPTEM NIVEIS COLUMNIS.

Apetro electus stephanus beato
Voce uel signis medicans miselli. Clar& inorbe
Q uibreui uerbo replicans priora.
Persecutores docuit piorum.
Esse iudeos probitate cassos. Felleque plenos.
Nec nouum quid. quod dnm furore
Impio. adpoenam crucis impulerunt.
Cum prophetas uel patriarchas ante Sepe necarent.
Hisce prodictus. lic& angelorum
Ille fulger& facie decorus.
Ceu profanum moenibus urbis alte. Eiiciebant.
Saulus & curae induuias calentes
Ne piger forsan furor impeditus
Tardius scm lacerare posset. Deposuerunt.
Tum uolant crebri lapides per auras.
Instar ingentis pluuie uel ymbris.
Vinee tandem sterili negandi. Atque nociue.
Sed tamen scs pietate plenus.
Persecutori ueniam precatur.
Atque pro crudis lapidum ruinis. Pronus adorat.

St. Gallen StiftsB. 242, p. 3

Karl Schmuki - Tetu Odsenbein - Cornel Dora, Cimelia Sangallensia.
Handschriftenkatalog der StiftsB. St. Gallen (1998) p. 117

Autograph des Notker Balbulus?

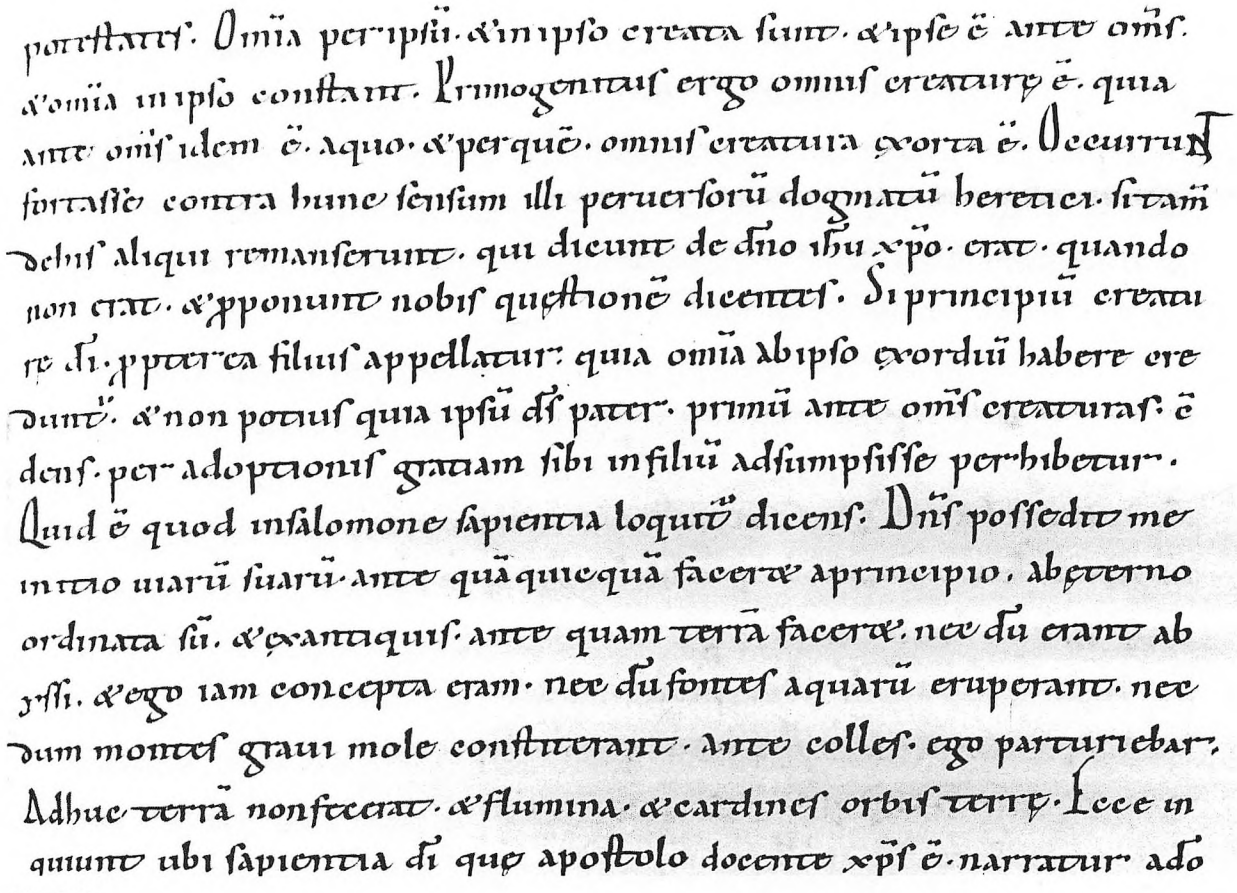

Abb. 764
Nr. 746: St. Gallen, Stiftsbibl. 244, p. 203
Notker et Anno, **[11. Jh.]**

Abb. 765
Nr. 746: St. Gallen, Stiftsbibl. 244, p. 518
Notker et Anno, **[11. Jh.]**

Datierte Hss. Schweiz 3

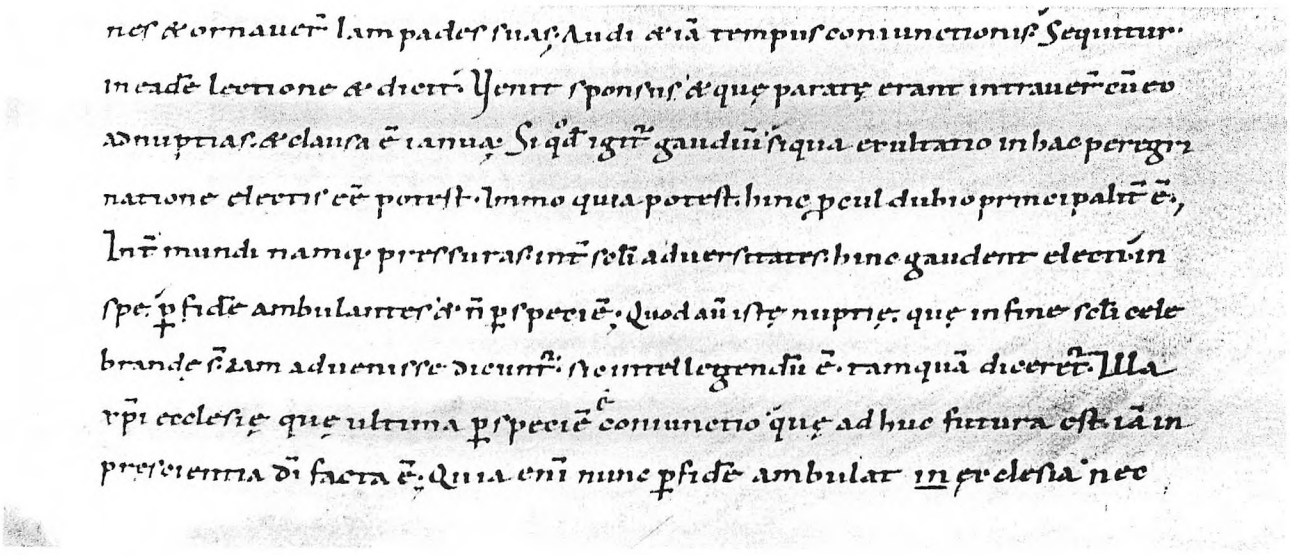

Abb. 766
Nr. 747: St. Gallen, Stiftsbibl. 245, p. 333
Otpertus, **[11. Jh.]**

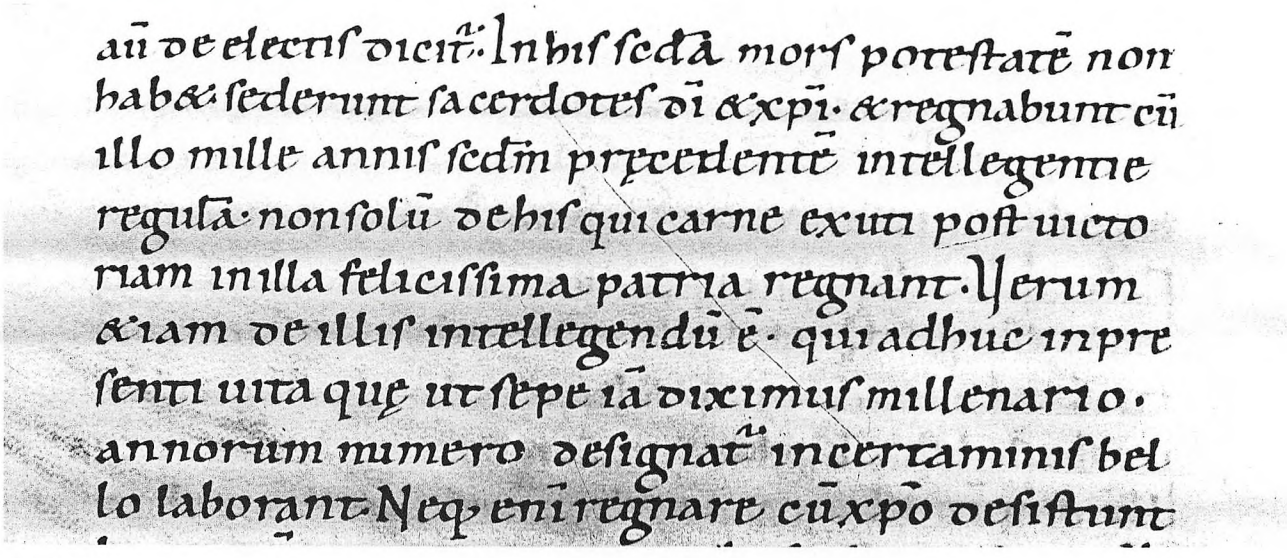

Abb. 767
Nr. 747: St. Gallen, Stiftsbibl. 245, p. 396
Uodalricus et Uto, **[11. Jh.]**

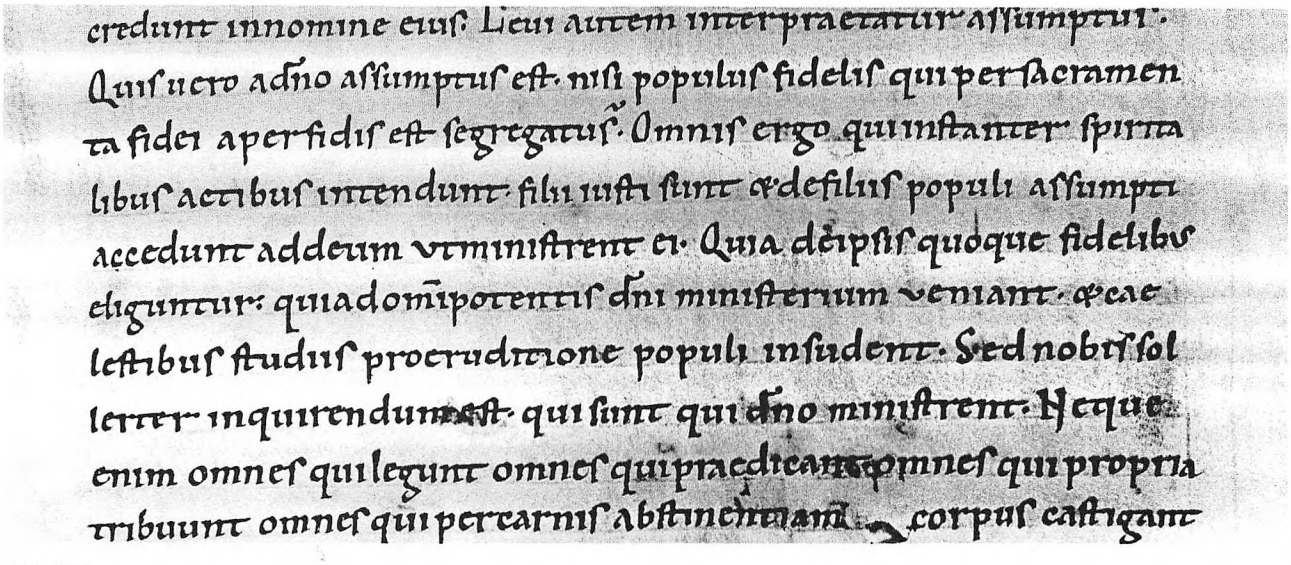

Abb. 768
Nr. 747: St. Gallen, Stiftsbibl. 245, p. 397
Uodalricus et Uto, **[11. Jh.]**

St. Gallen, Stiftsbibliothek, Cod. Sang. 257, p. 3 – Beda in Marcum evangelistam

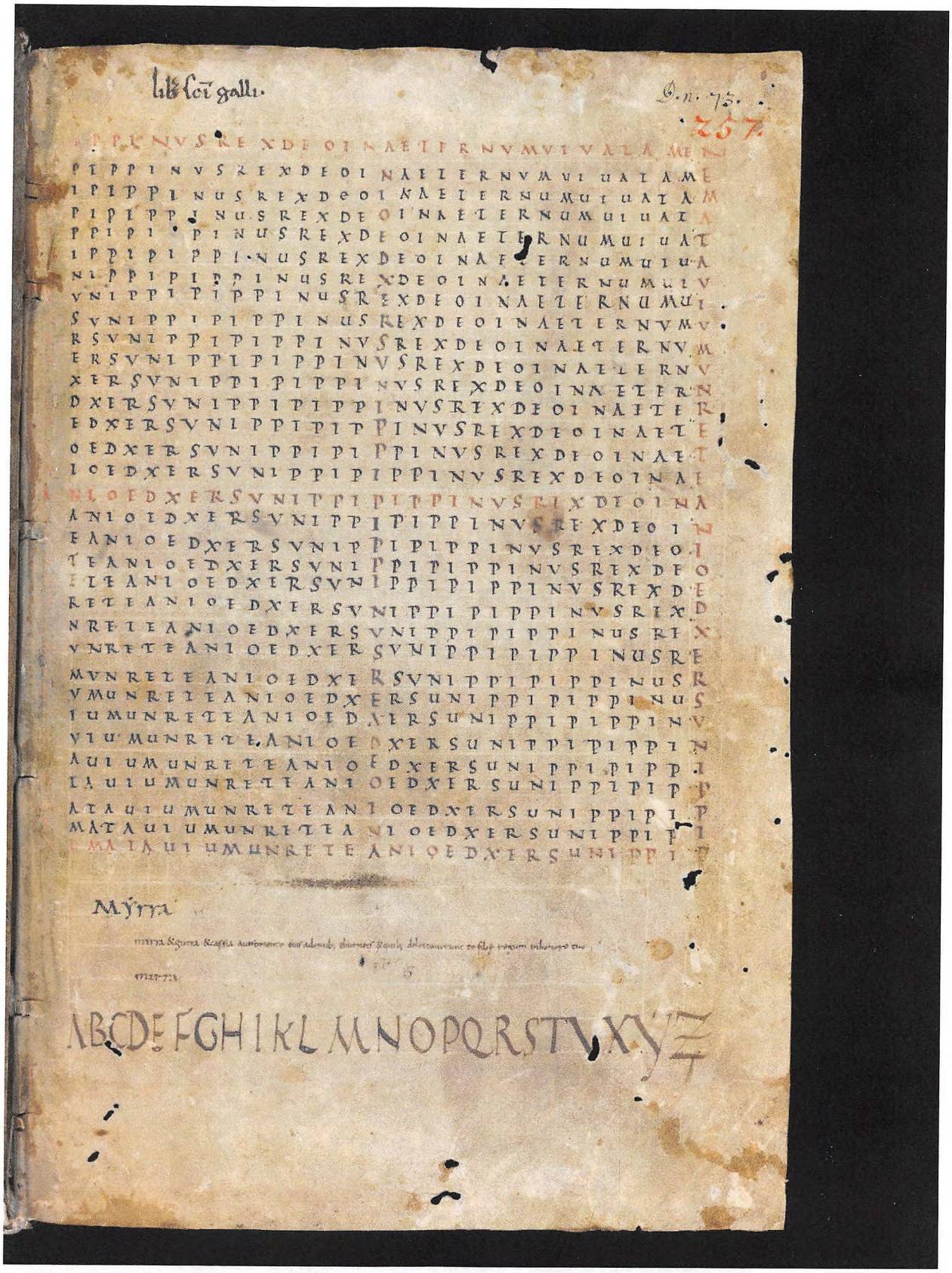

Kontakt: St. Gallen, Stiftsbibliothek, prisca.bruelisauer@kk-stibi.sg.ch
Permalink: http://www.e-codices.unifr.ch/de/csg/0257/3/medium – DOI: 10.5076/e-codices-csg-0257
Datenschutzerklärung

Ius ay ſufficiat ſue allegare abſq; auctore
vel ns. ns. paulus de ſcō ſpiritu c. 1. ī clē. i
glo. by. q. 1. De quo &c. iuramentum. tamen ī
clē. 4 xxii. di. c. ſed illud vide allegare
Iuſtitia ad quā ſeruandā prelati plus tenēt
quā ſubiecti yon. di. c. dicatis ſē
Iuſta causa que ſit illa vide archi. de offi. dele-
ga ī clē. ff. ſi quis cauponā. dā. vi.
Iuſtum nūme[illegible] vide ſi ſit licite facere valia
vobi. q. dā. c. nūmi[illegible]
Iuſtos dns vocē propter iuſtos ſed propter
peccatores. 11. q. 1. c. nulla
Ius nisi mors pena nō ſolū ſcīa quāde iure
ti debet ſed etiā quod co pacta vel tranſeundi
ne ns. hoſti. de relig. do. tranſeuntes
Ius ay ſit petitū ſaluū. et qui ius petit ī
ſcīam vide petere et ſoluē
Iuſtitia iuſtitie fructus ē beatitudo eterna. q
p iuſtitiā acquirit et ī fruitōe eterni conſiſtit
ns. iij. de ſigni ī cauſis ſalubi. c. iij. ī fine
Iuſtitia ſeu ſing de quatuor virtutibus car-
dinalibus. et multis aliis ē quā deo ſubiecti de
ns. iij. de ſigni apocalipſis. c. xxiij. et de iuſta
tia amoris et timoris ns. ad philipē. c. iij.
et vide ads. ī. ſi iuſtitia. ff. de iuſtitia et iure
ī glo. magna et quod ns. macher. c. xvij. di.
ſicut. ante parabolā ſup verbō ī agru ſuo.
Iuſtus eſt deus et ni hoc miſeritus quod q
ſcīat ſit ī telligendū vide miſeritus
Iuſtus quāliter ī telligat illud noli ē mīme iuſ
tus ns. p archi. ij. q. iij. q. ſi hoc ita videt. ſibi di
cat quod debet exponi de ſeueritate ſed rigoris
ſue abſq; fidelitate mala ad quod facit quod ns.
ad epheſios. c. iij. ff. eſtote dulces ī oppoſitionibus.
Iuſtus quis ſit iuſtus ns. archi. xxxv. di. c. ſicut
dulce arma ſunt. Iuſtū quod iuſti ē penas vel
Iuſtificatus ay aliquis alius fuerit iuſtificatus
p ſacramēta et ſacrificia ſicut ī teſtamēto. ns.
iij. de ſp. ſā. ad ebreos. c. x. ī fine p modū. q.
Iuſto nō ē lex ī poſita quod ſic ſit colligitur
ad ſcīne amoris. ns. plus ad ethimotheū. c. i.
.b. et ſi quidē aliud ff.
Iuſtus ay deus poſſit iuſtificare homīem abſq;
merito. ns. ad epheſios. c. i. b. ī quo. et nō
q. ī oppoſitionibus ff.
Iuſtus ay ille peccando plus delinquat quā ī
iuſtus ns. ultimo. c. iij. b. ī multe affectionis
omnes.
Iuſtus quicunque ſit potes ſalutem ſuam ſecure ſu

PAULUS VOCATUS APOSTOLUS IHU XPI PER VOLUN
TATEM DI ET SOSTENES FRATER ECCLESIAE DI
quę est corinthi · sci fica
tis in xpo ihu · uocatis sci
Paulus primo saulus · hoc ē primo superbus · post humi
lis; Nam quando saulus · a saule
nomen deriuatū erat · Saul

EX SERMONE EUANGELII · DE MULIERE CHA NANEA

adluenda suppli
cū anhelat cęles
nē · cęlestia xpi vo
secutor · erectus
Prostrauit ergo xp
& tum · erexit pa
uit superbū · & erex
Nam quę fuit ra
bi nominis · vtcū
carcur · postea
vellæ · Nisi qui
inse agnouit cu
fuisse superbię,
humile nomen
ē minimus vocat
eni · minimū ē;
aliud quā naruū

ST. GALLEN Stiftsbibliothek, MS. 456, p. 342, 343; 281, p. 5. S. X verkl.

TAFEL XXVIII

Bruckner, Scriptoria 3, Taf. XXVIII

li effuder · Interea iudex de tribunali suo
cadens · collectus a ministris in lecto redi
natur · & sententiam diu ante in martyre ·
post modicum triste animam amisit · Debeto
uero agapito renuntiatum est imperatori ·
Qui beatum uirum · leonib · tussit tubicen · Sed man
suetefactis ferę pedib · martyris adlabendum
[illegible] uidentes sceleris ministri ·
ulen demedio sanctum martyrem cuncta ca
uitate prestitam · ubi sunt duo columnę ·
& ibi eum gladio percusserunt · sub die

tus · Ingallus ciuitate arelatensi · sci cesarii
epi & conf · Apud augustodunum · sci siagrii
epi & ef V & Sep · Beatissimi hermetis mar · B
Qui cum eo & presertus · ab alexandro pontifice & mar
tyre baptizatus · filiq · ei · ac familia cum illo ·
Deinde ab aureliano impio trusus incarcere ·
tribunum quirinum · cum omni domo sua ad fidem
conuertit · Quod audiens aurelian · beatum hor
men decollari precepit · Ipso die in affrica depo
sitio sci augustini epi · mirabilis in omni sanctita
uiri · Qui de heresi manicheę · ad epi gratiam · am
brosii epi doctrina conuersus · Apponensi ecclesie

PAULUS
VOCATUS
APOSTOLUS
IHU XPI · PER VOLUN
TATEM DI · ET SOSTENES
FRATER · ECCLESIAE DI
QUE EST CORINTHI · SCI FICA
TUS IN XPO IHU · VOCATUS SCIS ·

Paulus primo saulus · hoc
primo superbus · post humi
lis; Nam quando saulus · a saule
nomen derivatum erat · Saul

EX SERMONE EVANGELII DE MULIERE CHA NANEA ·

adluenda supplicia · Cum pergit ·
cum anhelat cedes · cum sitit sangui
ne · celesti xpi voce · prostratus ep
secutor · erectus e predicator ·
Prostravit ergo xpc una uoce sa
lum · & erexit paulum · Hoc e pro
uit superbum · & erexit humilem ·
Nam quę fuit ratio mutandi n
bi nominis · vtcum saulus antea v
caretur · postea se paulum dici
vellet · Nisi quia saulum nomen
in se agnouit cum sequeretur ·
fuisse superbię · Elegit ergo
humile nomen · vt paulus · hoc
est minimus vocaretur · Paulum
enim · minimum est · Paulum · nihil est
aliud quam parvum · De quo nomi

ST. GALLEN Stiftsbibliothek, MS. 456, p. 342, 343; 281, p. 5. S. X verkl.

TAFEL XXVIII

Bruchstück Schottisch 3

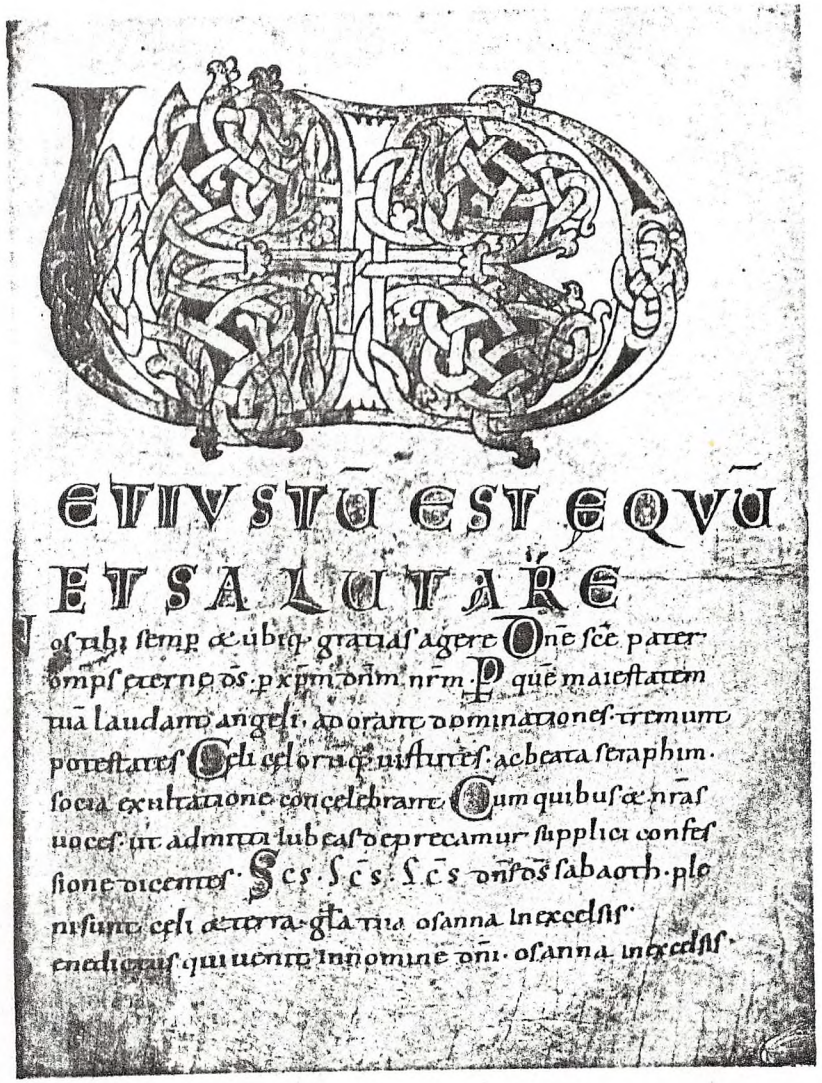

No. 1

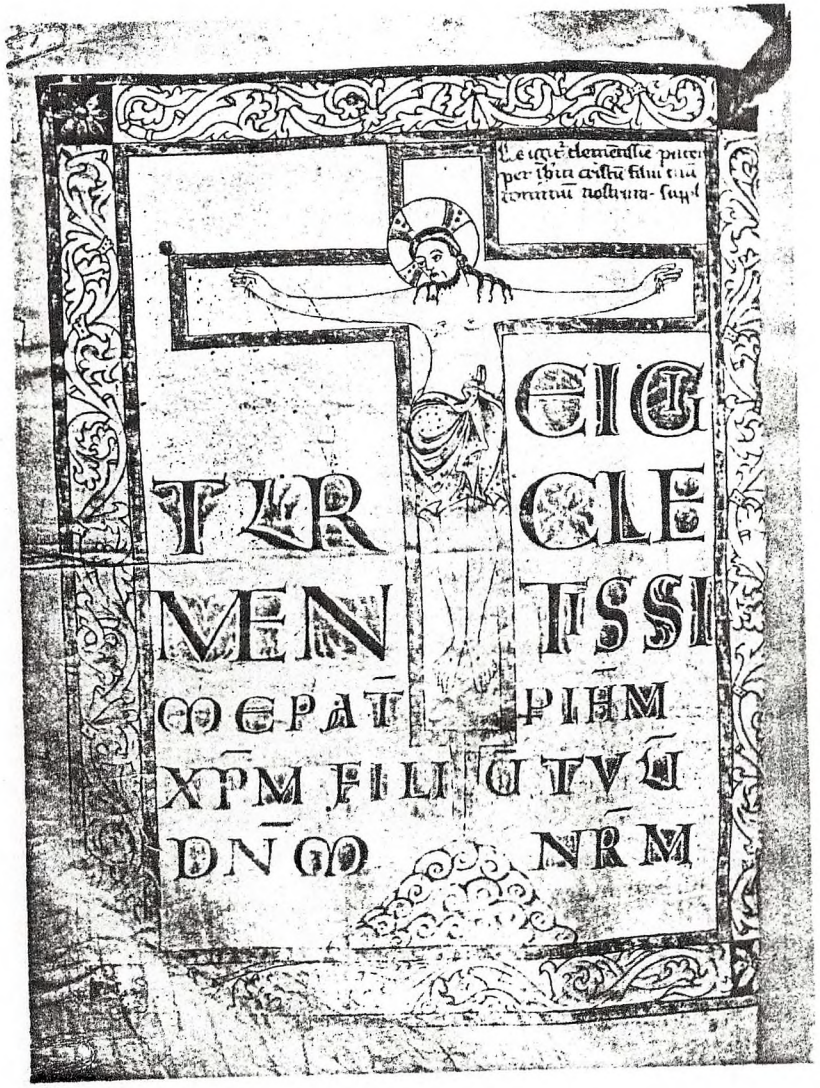

No. 2

ST. GALLEN. Stiftsbibliothek. Cod. 339.

Nos tibi semper · & ubiq gras agere ·
Dne sancte pater omnipotens aeter
ne ds · PER XPM DNM NRM ·
Per quem maiestatem tuam laudas
angeli · adorant dominationes · tre
munt potestates · Caeli caelorum

No. 1

ST. GALLEN. Stiftsbibliothek. Cod. 340.

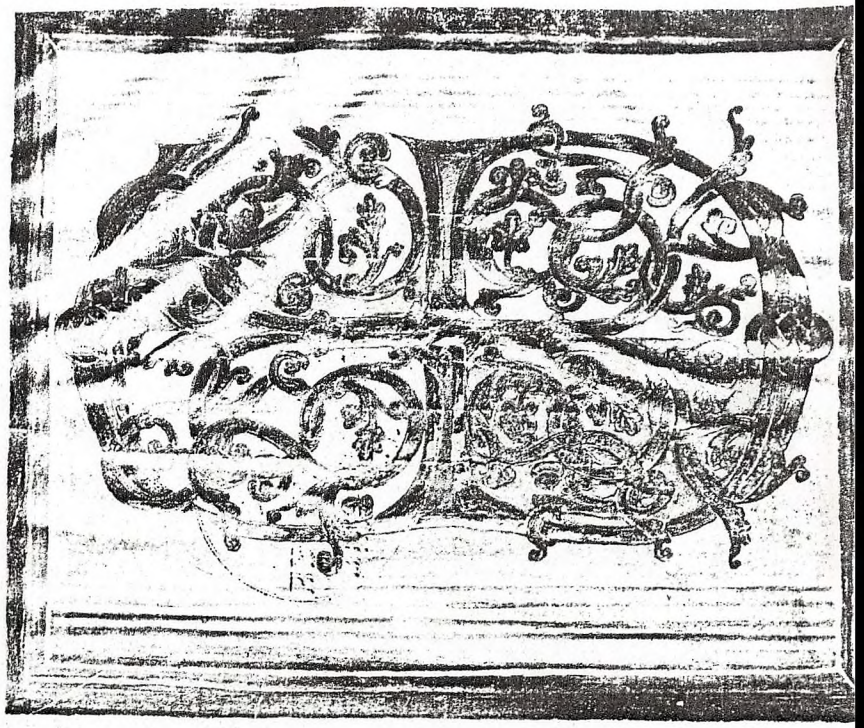

ET QVVM ET SALVTARE
Nos tibi semper · & ubiq gra
tias agere · Dne sancte pater
omnipotens aeterne ds · Per
XPM DNM NRM · Per quem

No. 2

ST. GALLEN. Stiftsbibliothek. Cod. 341.

Merton

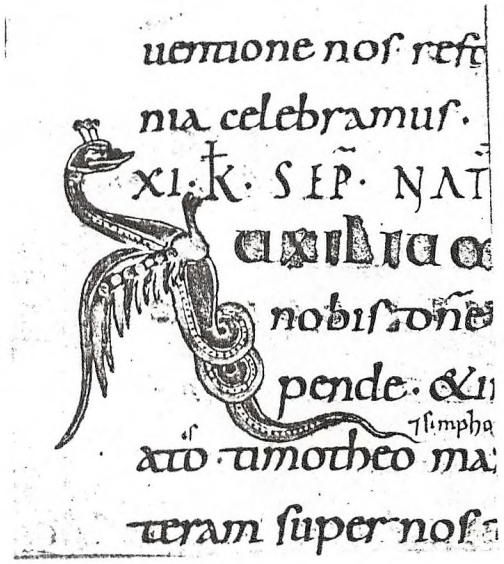

No. 1

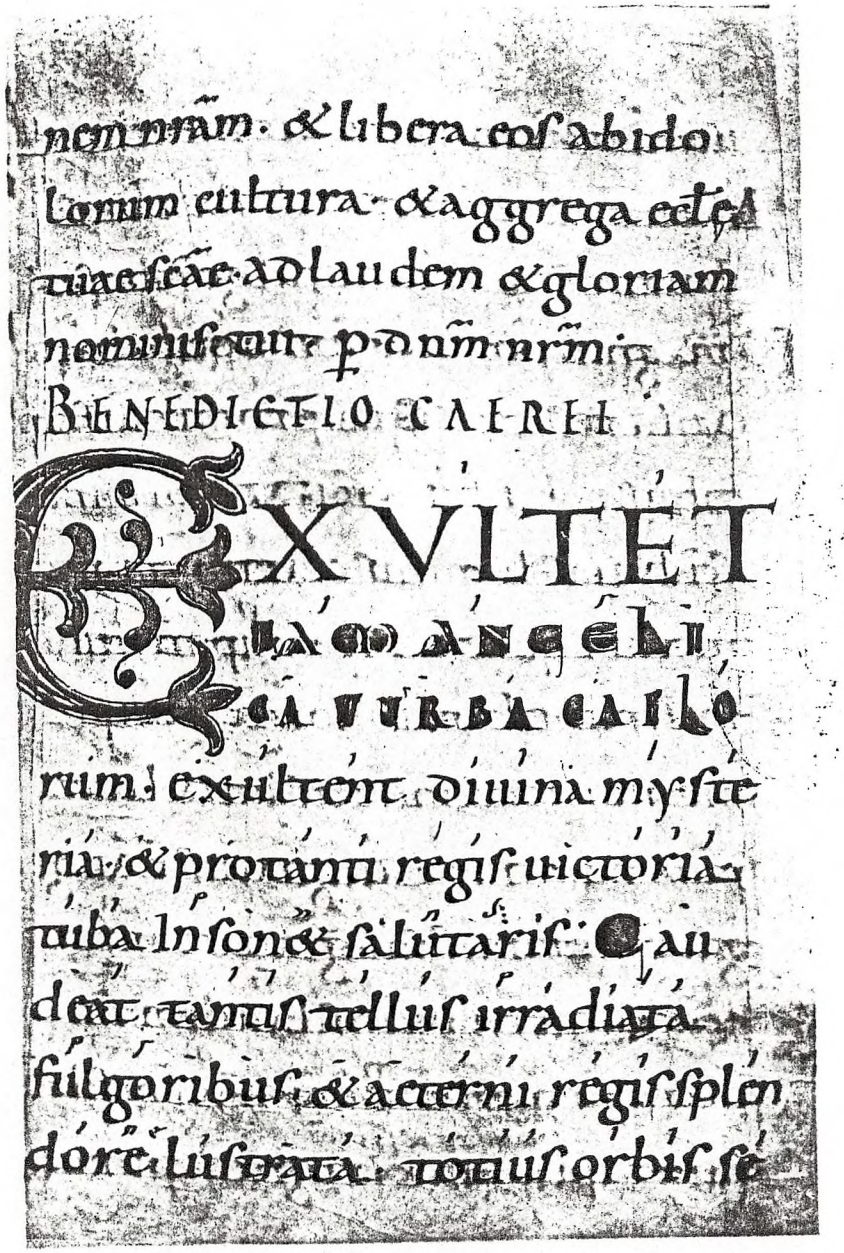

No. 2

No. 3

ST. GALLEN. Stiftsbibliothek. Cod. 342.

S. n. 236.

PAVLVS SERVVS XPI IHV. VO
CATVS APLS. SEGREGA
TVS IN EVANGELIV DI. QD ANTE
PROMISERAT P PPHETAS SVOS IN SCRIP
TVRIS SCIS DE FILIO SVO. QVI FACT' E EI EX
SEMINE DAVID SECM CARNE. QVI PREDIXIT
NATVS E FILIVS DI IN VIRTVTE. SECM SPM
SCIFICATIONIS. EX RESVRRECTIONE MORTVORV
IHV XPI DNI NRI. P QVE ACCEPIMVS GRAM
E APLATVM. AD OBEDIENDV FIDEI IN OMNIBVS
GENTIB, P NOMINE EI. IN QVIB, ESTIS E VOS VO
CATI. IHV XPI DNI NRI.

PROPHETIAE. HAEC DICIT DNS.

Propt sion non tacebo E ppt hierusalem
n quiesc. donec egrediat ut splendor iustus
eius. E saluator eius ut lampas accendat. Et ui
debunt gentes iustu tuu. E cuncti reges inclitu
tuu. Et uocabitur tibi nomen nouu. qd os dni

St. Gallen Stiftsbibl. Cod. 371 p. 3

A St. Gallen Cn. Stiftsbibl. Cod. 376 (Gradual) Pal. Mus. 3

B " " " Cod. 340 (") Sp. 59

Pl. 113

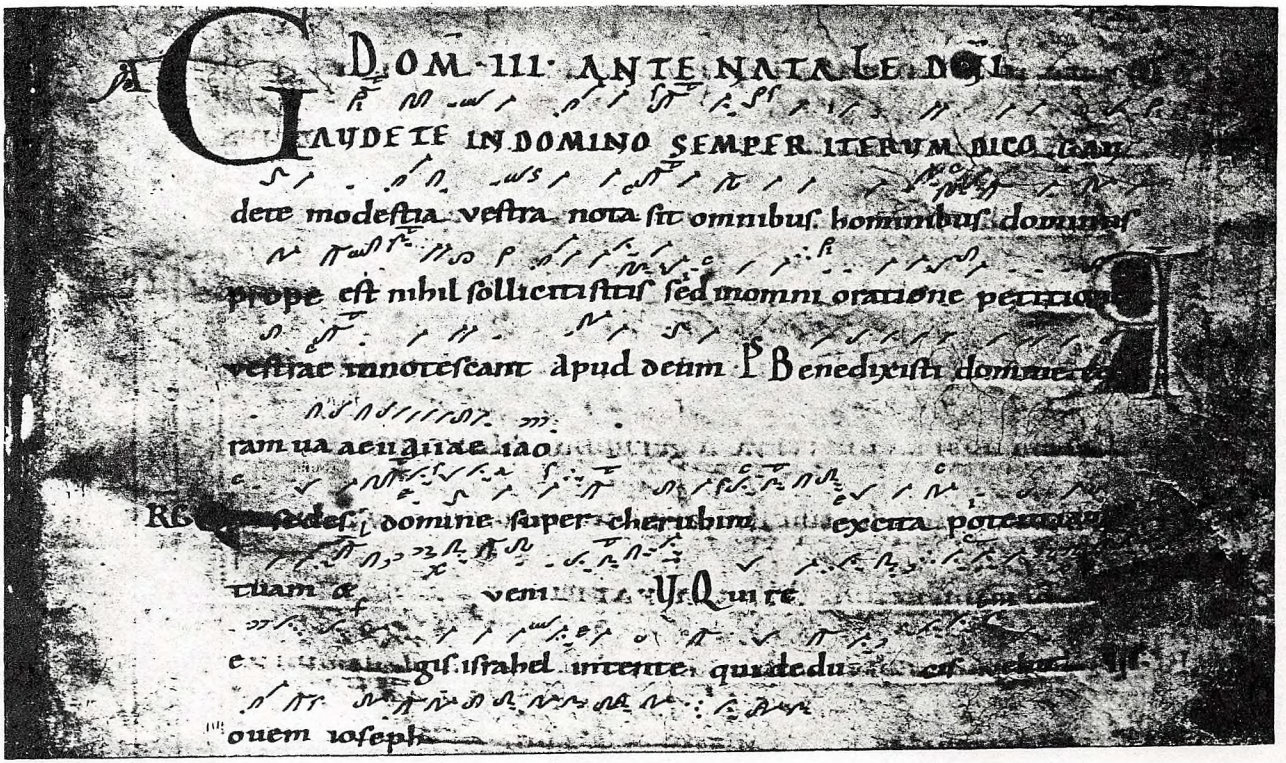

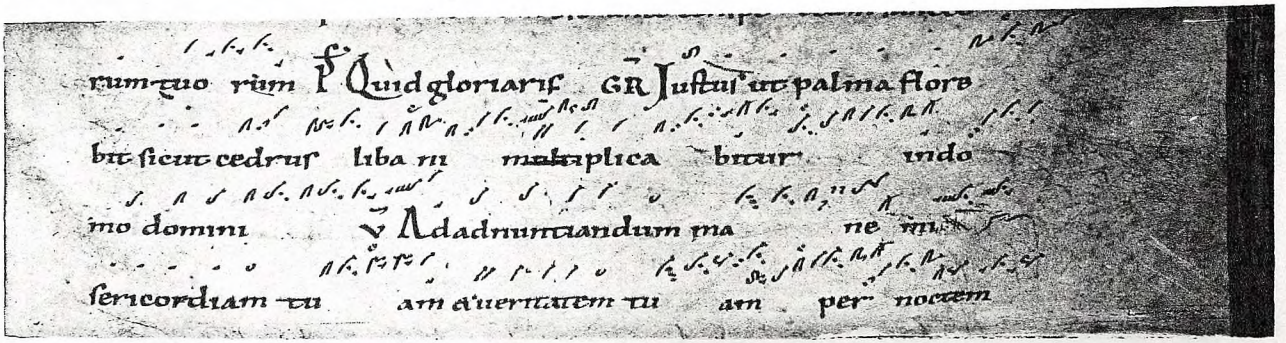

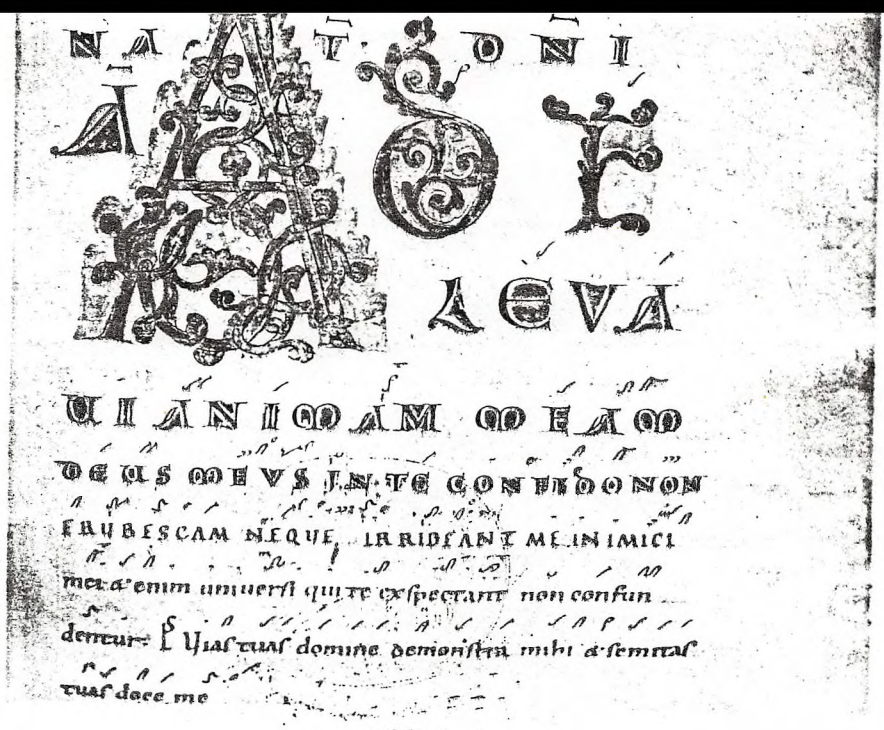

No. 1.

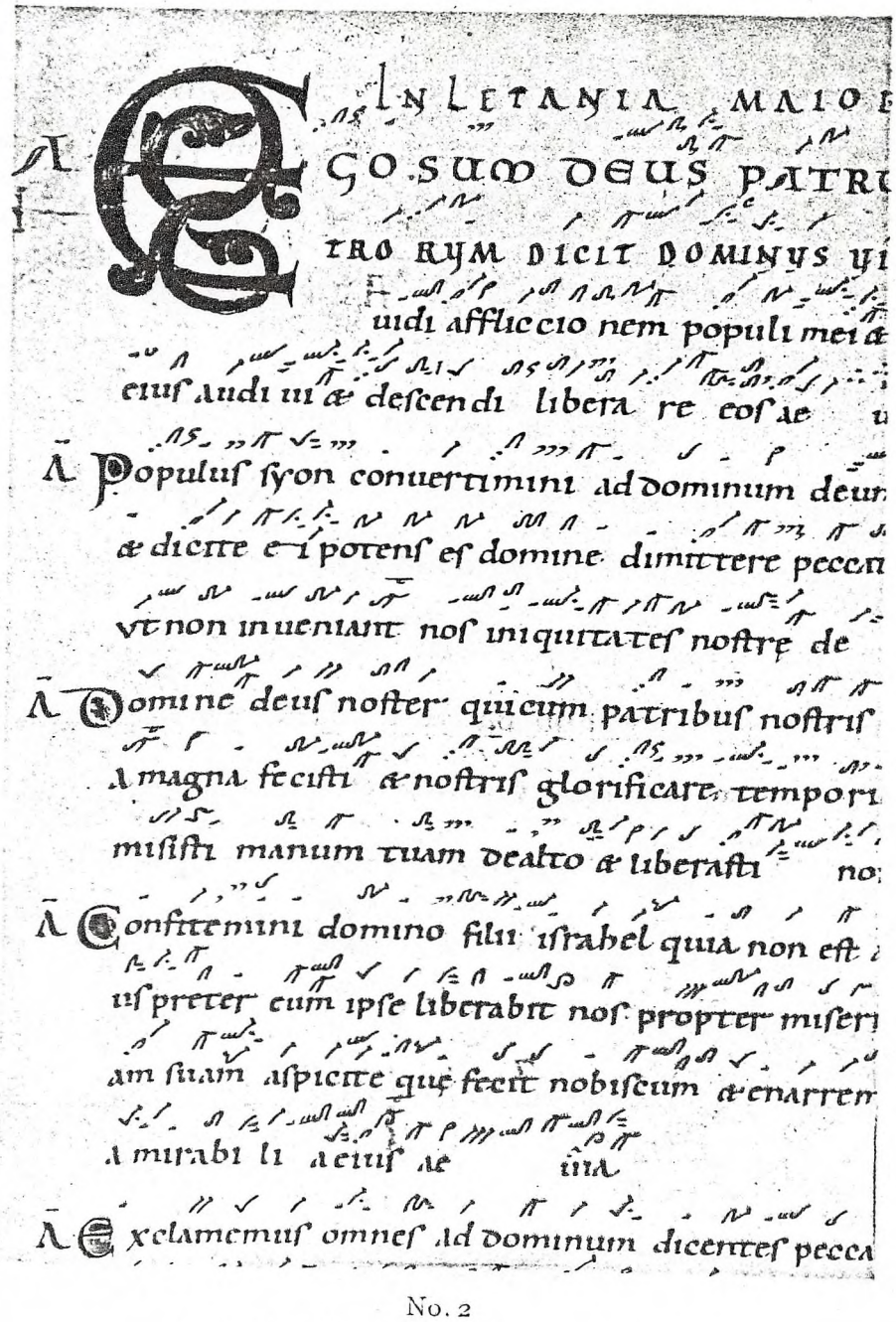

No. 2

ST. GALLEN. Stiftsbibliothek. Cod. 376.

VON C. G. RÖDER G. M. B. H., LEIPZIG

Nachdruck verboten

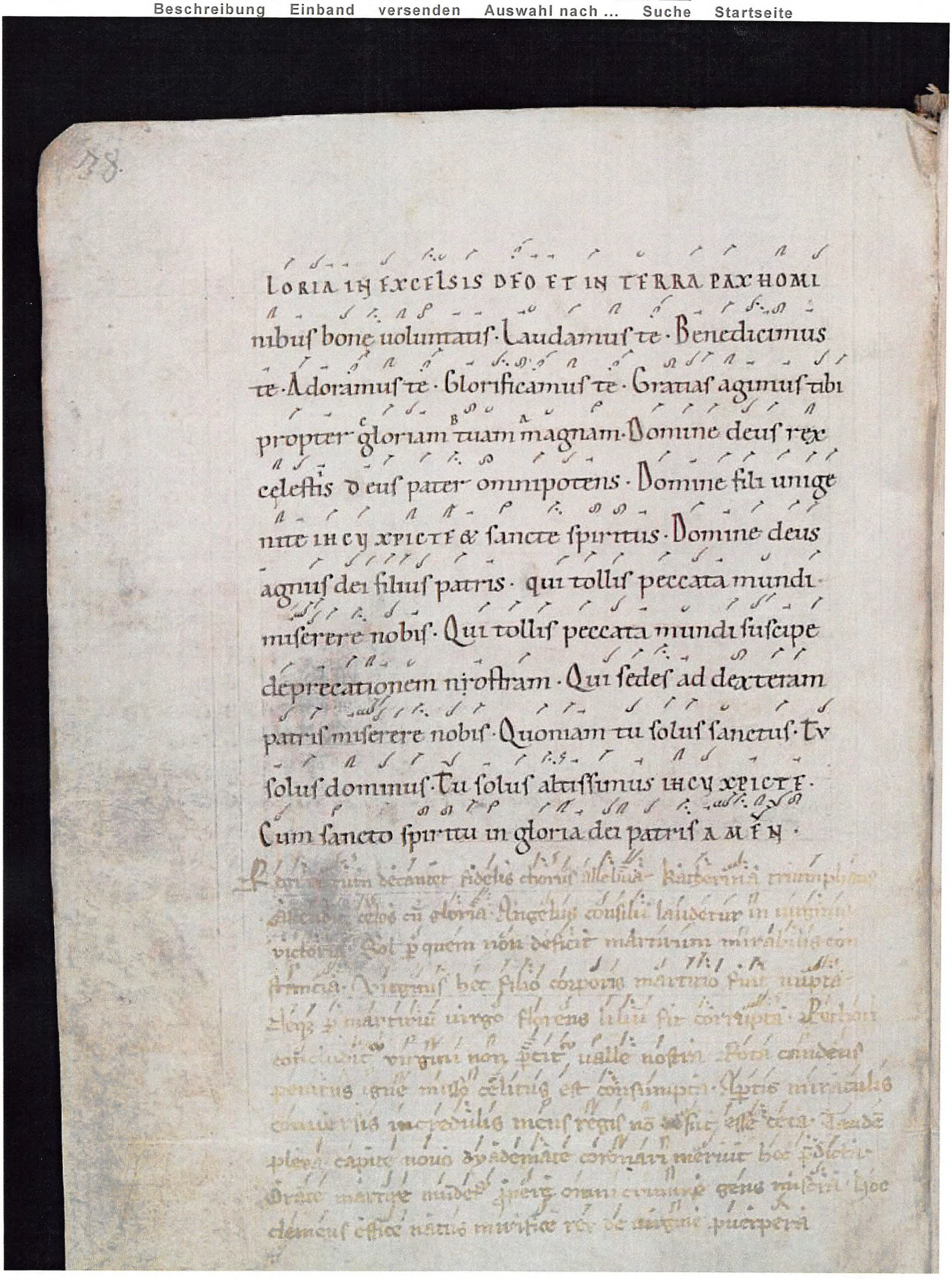

LORIA IN EXCELSIS DEO ET IN TERRA PAX HOMI
nibus bone uoluntatis · Laudamus te · Benedicimus
te · Adoramus te · Glorificamus te · Gratias agimus tibi
propter gloriam tuam magnam · Domine deus rex
celestis deus pater omnipotens · Domine fili unige
nite ihesu xpicte & sancte spiritus · Domine deus
agnus dei filius patris · qui tollis peccata mundi ·
miserere nobis · Qui tollis peccata mundi suscipe
deprecationem nostram · Qui sedes ad dexteram
patris miserere nobis · Quoniam tu solus sanctus · Tu
solus dominus · Tu solus altissimus ihesu xpicte ·
Cum sancto spiritu in gloria dei patris amen ·

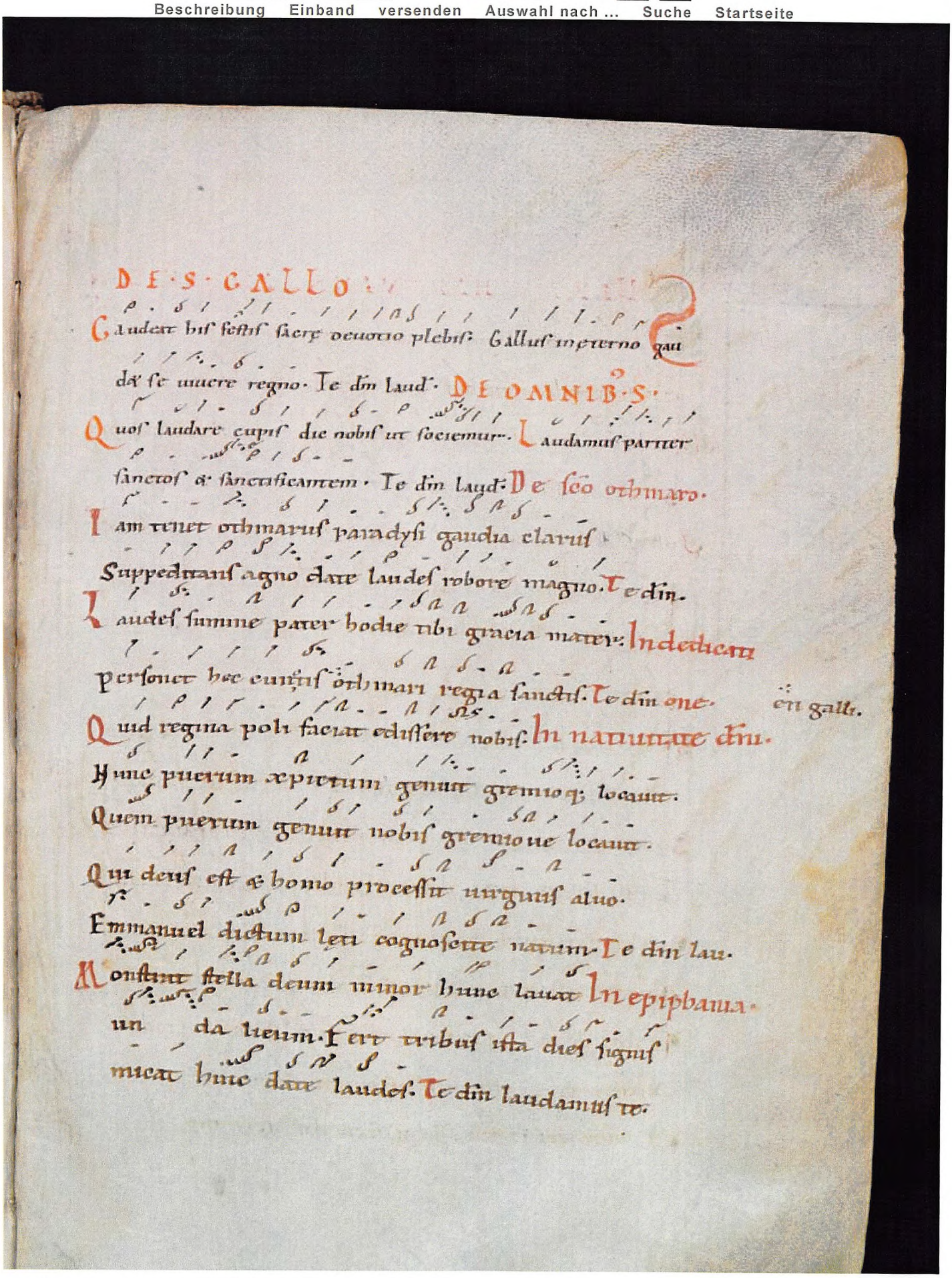

DE S. GALLO.

Gaudeat hic festis sacre devotio plebis: Gallus in eterno gau
dia se vivere regno. Te dm laud. DE OMNIB S.
Quos laudare cupis die nobis ut faciemur. Laudamus pariter
sanctos & sanctificantem. Te dm laud. De seo othmaro.
Iam tenet othmarus paradysi gaudia clarus
Suppedmus agno dare laudes robore magno. Te din.
Laudes summe pater hodie tibi gracia mater: In dedicam
personet hec eccl̃s othmari regia sanctis. Te dm one. en gallu.
Quid regina poli facias edissere nobis. In nativitate dni.
Hunc puerum xpistum genuit gremio q; locauit.
Quem puerum genuit nobis gremio ue locauit.
Qui deus est & homo processit virginis alvo.
Emmanuel dictum ter cognoscite verum. Te dm lau.
Monstrat stella deum mitor hunc lauat In epiphania.
un da ueum. Ter tribus ista dies signis
micat hinc date laudes. Te dm laudamus te.

83
DOMINE·IANTE
NAT·ONI
LEVA
VIANIMAM MEAM
DEUS MEVS IN TE CONFIDO NON
ERUBESCAM NEQUE IRRIDEANT ME INIMICI
mei a·enim uniuersi qui te exspectant non confun
dentur· Vias tuas domine demonstra mihi a·semitas
tuas doce me
RG Uniuer si qui te expectant non confundentur
domine
Vias tuas domine notas fac
mi hi a·semitas tuas edoce me

84

ALLE LUIA

Ostende nobis domine misericordiam tu am
& salutare tu um da nobis

OF Ad te domine leuaui a nimam meam deus meus
in te confido non erubescam neque irrideant me inimi
ci mei & enim uniuersi qui te expectant non confun
dentur Dirige me in ueritate tua & doce
me quia tu es deus salutaris me us& te sustinui
tota die ET ENIM

Respice in me & miserere mei domine custodi animam
meam & eripe me non confundar quo niam inuocaui
te ET ENIM

CO Dominus dabit benignitatem & terra nostra dabit
fructum suum. DOMINICA SECUNDA

ANTE NATALE DNI.

AP Opulus syon ecce dominus veniet ad
saluandas gentes & audituam faciat dominus gloriam
uocis sue in letitia cordis uestri.

Engelberg Codex 314

kommentiert und im Vierfarbendruck herausgegeben von
edited in coloured facsimile with commentary by

Wulf Arlt & Mathias Stauffacher

Textteil: 112 Seiten. Kommentar deutsch und englisch.
Faksimileteil: 176 Doppelseiten. Großformat 25 × 32 cm.
Ganzleinen-Kapitalband mit Schutzumschlag.
Best.-Nr. BP 2111 – ISBN 3-905049-35 – Fr. 380.– / DM 460.–

Die Ausgabe erschließt eine der bedeutendsten musikalischen Quellen des späten Mittelalters aus dem deutschen Sprachbereich. Die Handschrift enthält ein- und mehrstimmige Musik: Motetten, Conductus, ein Osterspiel, Sequenzen, tropierte Lesungen und Ordinariumsgesänge, deutsche Lieder mit den ältesten Niederschriften zum »Mönch von Salzburg«, und vieles mehr

Eine eingehende kodikologische und paläographische Untersuchung (englisch und deutsch sowie mit photographischer Wiedergabe aller Wasserzeichen) zeigt, daß der Codex über einen Zeitraum von mehr als 30 Jahren hinweg entstand: von einem kleinen Hymnar, das kurz vor 1370 angelegt wurde, über die systematische Sammlung einzelner Bestände zur liturgischen Feier des Klosters bis in letzte Ergänzungen des Abtes Walther Mirer um 1400. Mit der Identifizierung weiterer Schreiber erschließt sich eine monastische Situation, in der die Sicherung des Eigenen mit der Rezeption neuer Bestände einherging.

Zu den faszinierendsten Aspekten dieser Quelle gehört der »Blick in die Werkstatt«. Er betrifft die Rekonstruktion der Zusammenarbeit in einem kleinen Scriptorium und im Musikalischen die Überarbeitung von Motetten oder auch die schriftliche Fixierung einer Praxis mehrstimmigen Singens.

Durch die farbige Wiedergabe und die akribische Untersuchung des Befundes werden neue Einsichten in die individuelle Schriftentwicklung gewonnen, in die Geschichte des Klosters sowie in Formen der Frömmigkeit aus dem Zusammenwirken von Liturgie, Dichtung und Musik im »Herbst des Mittelalters«

★

The edition presents one of the most important musical sources of the late middle ages from German-speaking areas. The manuscript contains both monophonic und polyphonic music: motets, conductus, an Easter play, sequences, troped Ordinary chants and readings, German songs with the earliest notated versions from the "Mönch von Salzburg" and much more besides.

An in-depth codicological and paleographical investigation (with a photographic reproduction of all the water marks) suggests that the codex originated over a period of more than 30 years: from a small hymnal, that was put together shortly before 1370, through the systematic collecting of special repertoires for the liturgical worship of the monastery to the final additions by the abbot Walther Mirer in around 1400. The identification of other scribes reveals a monastic environment in which the preservation of the domestic runs alongside the integration of new repertories.

One of the many fascinating aspects afforded us by this mauscript is the "glimpse into the atelier": the level of cooperation in this small scriptorium can be ascertained as well as the reworking of motets and the fixing in writing of a sung polyphonic practice.

As a result of the colour reproduction and rigorous investigation of the material new insights are gained into the personal developments of a scribe's hand, the history of the monastery and the forms of devotion borne of the intermingling of liturgy, poetry and music in "The Waning of the Middle Ages".

AMADEUS

AMADEUS VERLAG · BERNHARD PÄULER · WINTERTHUR/SCHWEIZ

Übersicht zum Inhalt des Kommentarbandes

TEIL I – DIE BEIDEN QUELLEN UND IHRE ENTSTEHUNG

1 Formale Beschreibung
2 Aufbau und Entstehung der beiden Handschriften
3 Der Hauptschreiber Σ
  Kontext und Zeitraum der Arbeit von Σ
  Σ als Schreiber
  Σ als Notator
  Σ als Sammler
4 Die weiteren Schreiber
  Schreiber des 10. und 11. Jahrhunderts
  Schreiber des 12. Jahrhunderts
  Schreiber des 13. Jahrhunderts
  Einträge seit 1300

TEIL II – ASPEKTE DES REPERTOIRES: DIE PROPRIUMSTROPEN

1 Einführung
2 Eingrenzungen
3 Ein Fest als Beispiel: Die Tropen der Weihnacht
4 Schichten und Ausbau des Sanktgaller Bestandes
5 Aspekte der Verbreitung und Wirkung

★

Einordnungen und Ausblick

★

Inventare
Indices zu den Codices 484 und 381
Bibliographie
Index zum Kommentar

Commentary Volume: List of Contents

PART I—THE CONSTRUCTION OF THE TWO MANUSCRIPTS

1 Physical Description
2 The Process of Constructing the Two Manuscripts
3 The Main Scribe: Σ
  The Context and Date of Σ's Work
  Σ as Scribe
  Σ as Notator
  Σ as Collector
4 The Other Scribes
  Scribes of the Tenth and Eleventh Centuries
  Scribes of the Twelfth Century
  Scribes of the Thirteenth Century
  Entries made since 1300

PART II—REPERTORIAL STUDIES: THE PROPER TROPES

1 Introduction
2 Problems and Issues
3 One Feast as Case Study: The Christmas Tropes
4 Layers within and Expansion of the St Gallen Repertory
5 Diffusion and Influence

★

Conclusions and Perspectives

★

Inventories
Indices to Codices 484 and 381
Bibliography
Index to the Commentary

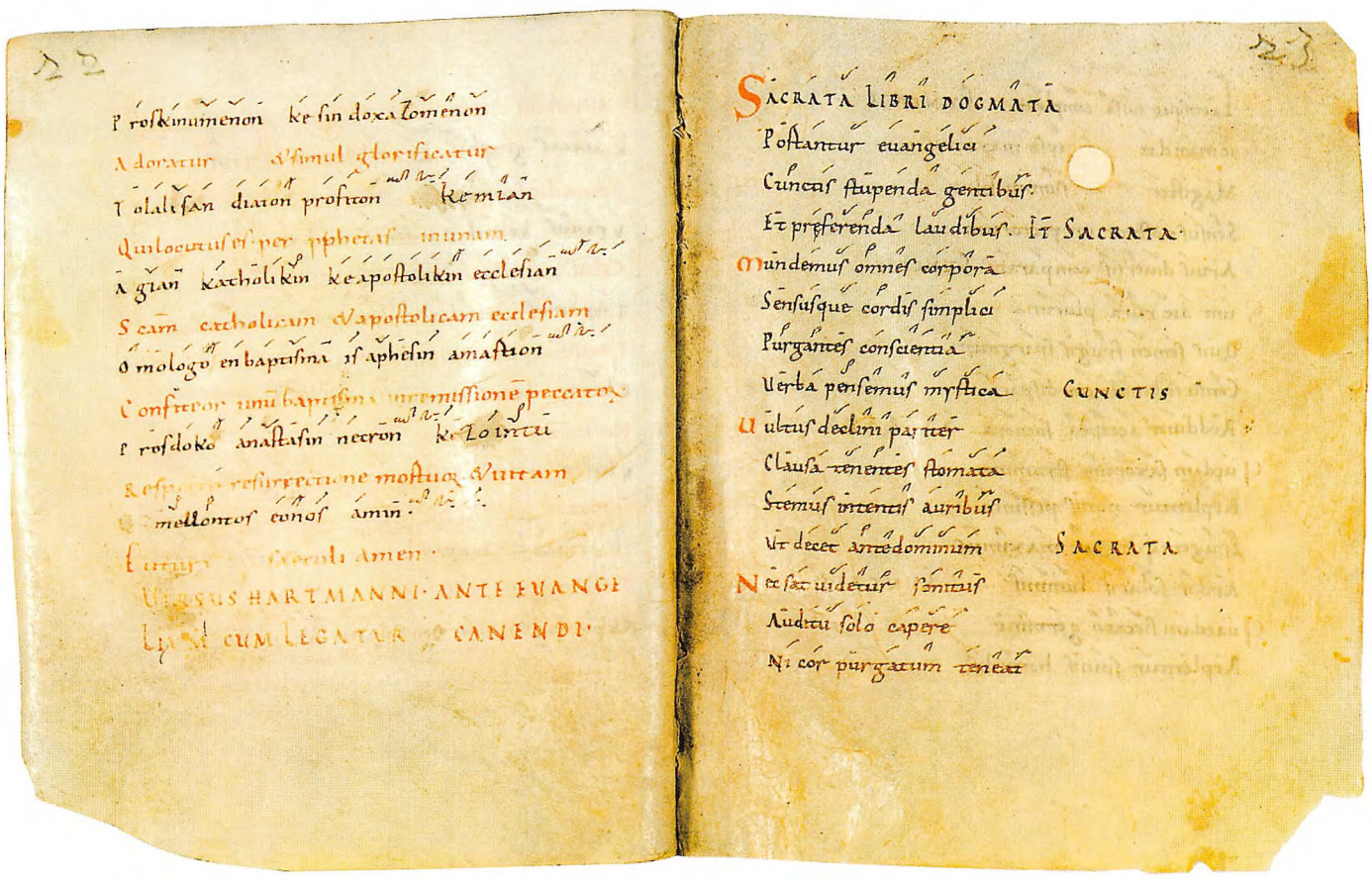

Codex 381, p. 22/23: Credo griechisch-lateinisch und ein Versus Hartmanns / Greek and Latin Credo and a *Versus* by Hartmann

Stiftsbibliothek Sankt Gallen
Codices 484 & 381

kommentiert und in Faksimile herausgegeben von
edited in facsimile with commentary by

WULF ARLT & SUSAN RANKIN

Ganzleinen. 3 Bände in Schuber. Großformat 23 × 30 cm
Bestell-Nr. BP 2149 – ISBN 3-905049-67-8 – Fr. 780.– / DM 960.–
Band 1: Kommentar/Commentary. 329 Seiten
Band 2: Codex Sangallensis 484. Umfang 320 Faksimile-Seiten in Farbe
Band 3: Codex Sangallensis 381. Umfang 498 Faksimile-Seiten in Farbe

Daß Sankt Gallen ein Zentrum des liturgischen Gesangs war, ist seit langem bekannt. Aus diesem Kloster ist eine der ältesten Quellen mit notierten Aufzeichnungen des Chorals erhalten. Und schon fürs spätere 9. Jahrhundert kennen wir hier sogar die Namen derer, die den älteren Bestand der römischen Meßgesänge mit neuen Formen der gesungenen Dichtung erweiterten: Notker, als den Autor einzigartiger Sequenzen, den vielseitigen Künstler Tuotilo, der auch mit Tropen hervortrat – Einleitungen und Interpolationen der älteren Gesänge –, oder Hartmann und Ratpert als Verfasser von Versen zur Prozession. Offen aber war, wie es sich im einzelnen und zumal bei den Tropen, als einer zentralen Form der mittelalterlichen Arbeit an der Liturgie, mit der Stellung Sankt Gallens in einer weiteren europäischen Situation verhielt. Hier schuf die Erschließung der Quellen, die diese Faksimileausgabe bietet, ganz neue Voraussetzungen.

Entscheidend war zunächst der Nachweis, daß die beiden Codices wesentlich älter sind, als man bisher angenommen

It has long been known that the Abbey of St. Gallen was renowned as a centre for liturgical chant in the early middle ages. From this monastery there survives one of the oldest extant sources of Gregorian chant with musical notation. From as early as the second half of the ninth century, we actually know the names of some of those involved in composing new material from the elaboration of chants of the Roman mass: Notker Balbulus, author of outstanding sequences, the multi-talented artist Tuotilo, associated with the composition of tropes (introductions and interpolations for older chants), Hartmann and Ratpert, authors of processional verses. Yet, in relation to specific repertories, in particular the tropes—a central focus of early medieval engagement with the liturgy—the place of St. Gallen in relation to the wider European context has remained unclear. In this respect, wide-ranging examination of the two manuscripts presented here in facsimile has produced exciting new results.

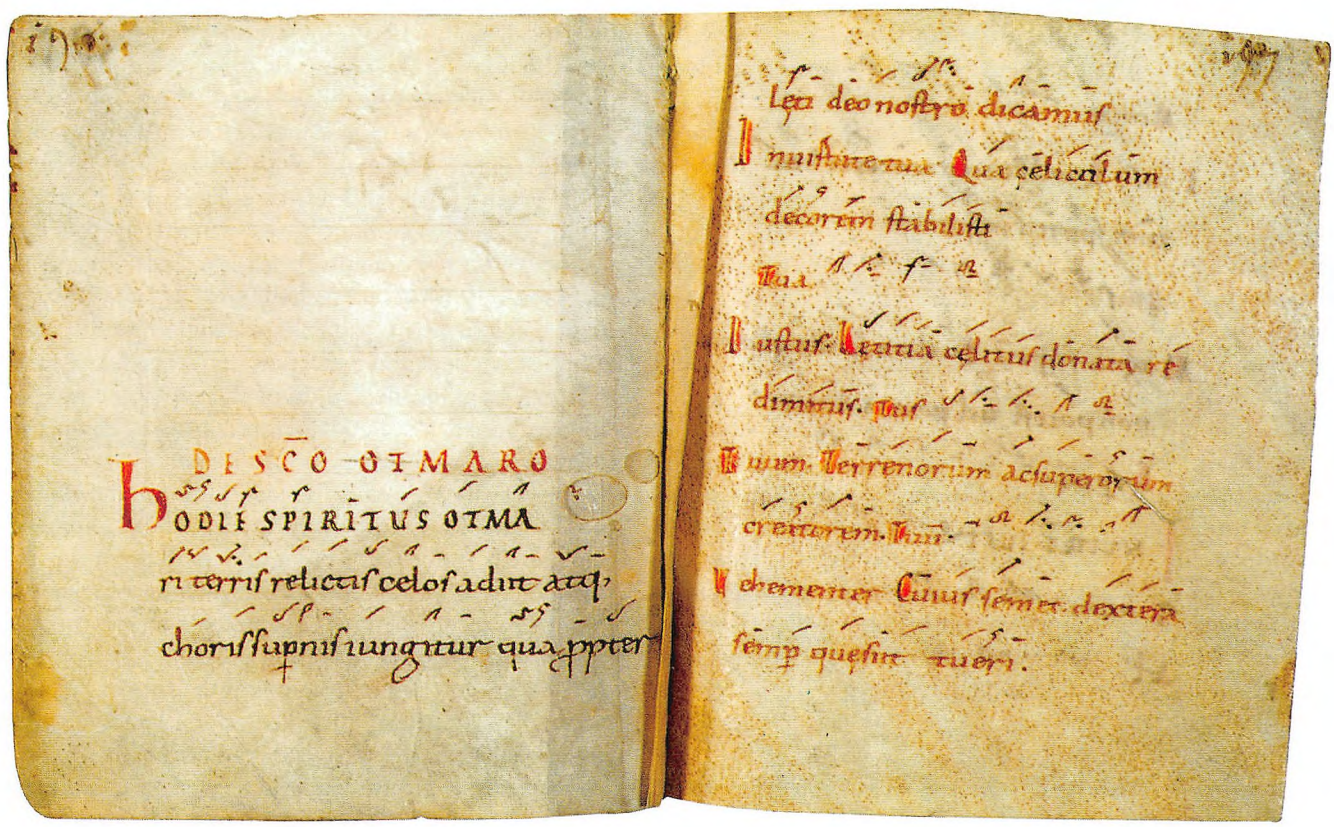

Codex 484, p. 196/197: Tropen zu Otmar / Tropes for the feast of Abbot Otmar

hatte, und daß sie sogar weithin in Text und Musik von einem einzigen Schreiber stammen. Wie sich seine Hand in einer Urkunde aus dem Jahr 926 fand, so ließen sich ergänzende Hände in weiteren Sanktgaller Aufzeichnungen identifizieren. Damit erschloß sich ein faszinierender Blick in ein Sammeln und Redigieren liturgischer Bestände, ließ sich die Entstehung der beiden Quellen und ihr Zusammenhang bis ins einzelne rekonstruieren und auch für den Tropus die Bedeutung des Gallusklosters als eines kreativen Zentrums sichern, dessen Bestände an andere Orte übernommen und weit über den deutschen Sprachbereich hinaus rezipiert wurden.

Unmittelbar zu greifen ist die Sammeltätigkeit im Aufbau des kleinen Codex 484. An seiner einzigartig komplexen Struktur läßt sich ablesen, wie der Schreiber einen bis dahin nicht zusammengefaßten umfangreichen Bestand an Tropen in einzelnen Heften zusammentrug, dabei immer wieder auf neue Materialien stieß, die ihn zu Umstellungen zwangen und dazu, weitere Blätter ein- und anzufügen. Etwas später begann er eine Kopie des Gesammelten auf größerem Format, die in den Codex 381 einging. In ihn aber nahm er auch andere Bestände zur musikalischen Gestaltung der Liturgie auf, so Notkers Brief über Buchstaben, mit denen man die Notation präzisierte, eine umfangreiche Zusammenstellung von Psalmversen zu Gesängen der Messe, Meßgesänge in Griechisch, eine Sammlung der Sanktgaller Versus und die früheste vollständig erhaltene Zusammenstellung der Sequenzen aus dem Galluskloster.

Die beiden Quellen gehören zu den ältesten und umfangreichsten Sammlungen der Tropen und Sequenzen überhaupt. Sie erlauben den Rückschluß auf eine frühe Phase der Überlieferung von Tropen in kleinen Einheiten. Und sie bieten in der Gruppierung des Materials eine Fülle von Hinweisen auf die Schichtung des Repertoires. So lassen sich – im Vergleich mit der weiteren Überlieferung – einige Tropen auch aus dem westfränkischen Bereich eingrenzen, die man offensichtlich nach Sankt Gallen übernahm. Vor allem aber läßt sich ein umfangreicher Bestand der Tropen dem Gallskloster zuweisen, deren Eigenart präzisieren und zeigen, wie diese Sanktgaller Tropen an anderen Orten und in andere Bereiche übernommen wurden: in den Norden Italiens und in einzelnen Fällen auch in den französischen Sprachbereich, vor allem aber im deutschen Sprachbereich.

Die farbige Wiedergabe der Handschriften im originalen Format erlaubt es bis in den Wechsel der Tinte, Hinweise auf die Schichtung des Materials nachzuvollziehen. Der Kommentarband erschließt nach einer zweisprachigen Einführung in einem ersten Teil die Quellen: durch eine umgreifende kodikologische Analyse, mit einer Abgrenzung und Einordnung sämtlicher Hände, in Detailuntersuchungen zur Schrift, Notation und Sammeltätigkeit des Hauptschreibers sowie mit einer Präzisierung der Schichten, die sich aus dem Befund ergeben. Ein zweiter Teil nimmt diese Ergebnisse in einer Untersuchung zum Bestand der Tropen auf. Hier geht es – unter Berücksichtigung der weiteren Überlieferung – um die Eingrenzung des Sanktgaller Eigengutes, seine Merkmale, seine Rezeption und damit um die Rolle des Gallusklosters in der Geschichte des Tropierens. Ein wieder zweisprachiges Schlußkapitel ordnet die Ergebnisse ein.

Der gesamte Bestand der Quellen ist in einem detaillierten Inventar und in eingehenden Registern mit Hinweisen auf Literatur sowie Editionen erfaßt.

A first decisive step towards understanding these sources and the repertories they contain was taken when it was realised that both were considerably older than previously envisaged, and that both had been copied by a single scribe. This hand could be identified in a charter of 926 belonging to the Abbey, while several of the hands responsible for later additions to the books could be recognised in other St. Gallen sources. These results opened up new opportunities for observing the collection and editing of liturgical material, since the process of making each book could be analysed step by step. From here it became possible to assess and appreciate the immense significance of the Abbey's contribution to the repertory of tropes, its own compositions in this genre having become widely known throughout German-speaking domains.

The process of collecting is immediately visible in the smaller of the two books, Codex 484. Its unique and complex structure reveals how one scribe assembled an enormous number of tropes—a repertory which evidently had not previously been collected together in a book, and how he repeatedly found new material, forcing the rearrangement of folios already present and the addition of new ones. Later he began a second copy in a larger format, which then became part of Codex 381. In this second book he also included other musical material: Notker's text on significative letters, a large collection of psalm verses for mass antiphons, chants for the Ordinary of the mass in Greek, a collection of St. Gallen *versus*, and a full collection of sequences from the monastery (now the earliest extant).

As two of the oldest and richest collections of tropes and sequences extant, these sources expose aspects of an earlier phase in the transmission of tropes. Because tropes circulated in small groups, a wealth of evidence about layers within the repertories can be gathered. It is possible, for example, to identify a small number of tropes which, to judge by transmission patterns, must have come from the west-Frankish domain. But, above all, through the identification of specific St. Gallen qualities—on the basis of layers—it is possible to associate a vast number of the tropes directly with St. Gallen. The wider transmission of this material—in the north of Italy, in a few cases in the west, and extensively in German-speaking areas—can then be followed.

The colour reproduction of each manuscript at original size allows the physical manifestations of these layers to be observed down to the smallest detail. An accompanying volume includes an introduction (in German and English) followed by a detailed study of the physical make-up of the two books: a full codicological analysis, detailed consideration of the main scribe's text hand, notation and collecting activity, as well as the identification of passages copied by later hands. In a second section of the commentary, these results are used as a point of departure for the exploration of the trope repertory. Here, in view of wider transmission patterns, the questions posed concern the identification of St. Gallen compositions, their characteristics, their reception elsewhere, and thus the role of the monastery in the history of troping. A closing chapter (also in two languages) brings the various threads together.

Detailed inventories and indices record all material present in the two books, and provide references to further literature.

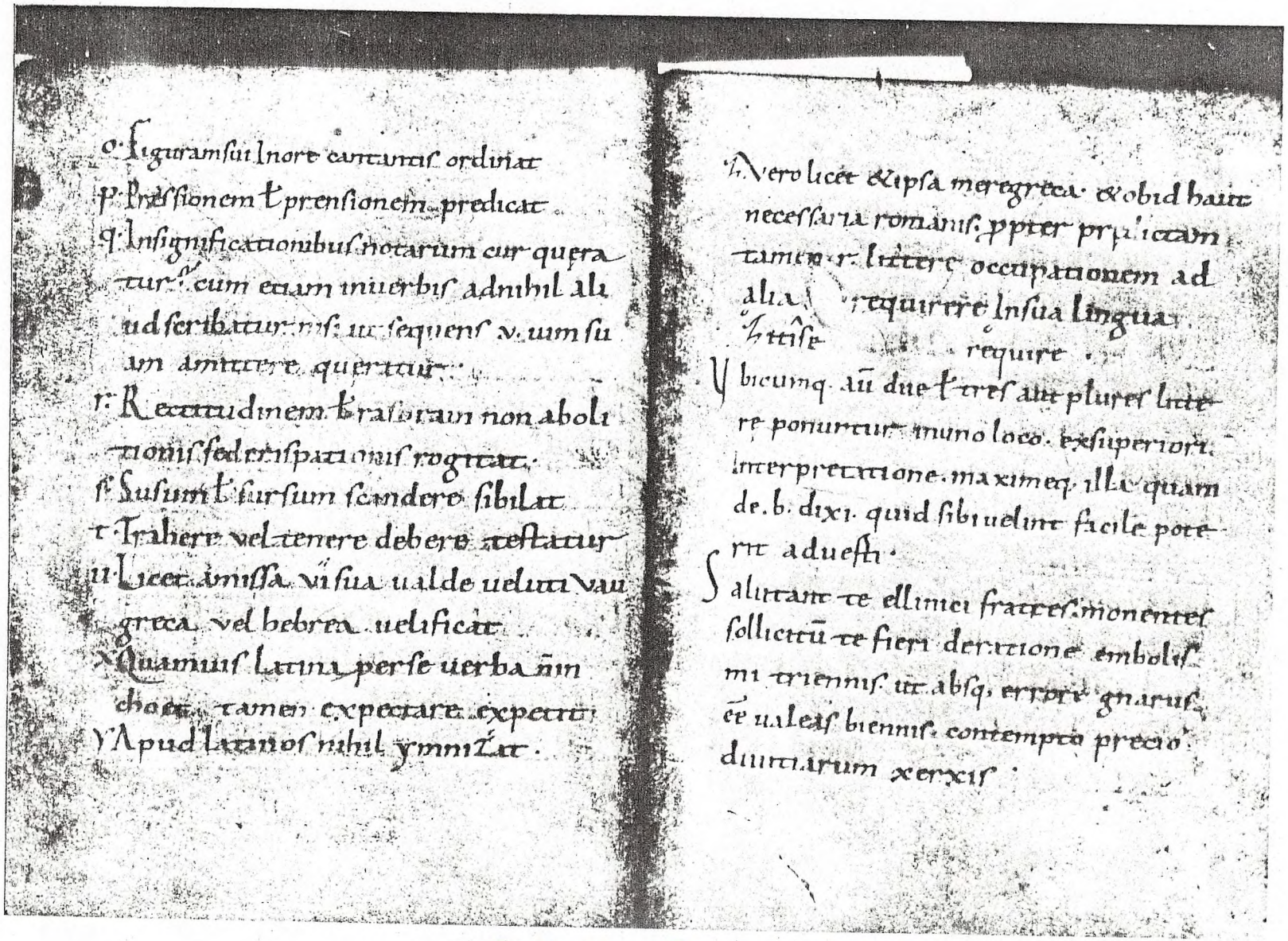

o. figuram sui nore cantantis ordinat
p. pressionem t prensionem predicat
q. Insignificationibus notarum cur quera-
tur. cum eam in uerbis adnihil ali
ud scribatur nisi ut sequens u. um su
um amittere. quaeratur.
r. Rectitudinem t rationem non aboli
tionis sed extirpationis rogitat.
s. Susum t sursum scandere sibilat
t. Trahere uel tenere debere testatur
u. Licet amissa ui sua ualde uelim uau
greca. uel hebrea. uelificat.
x. Quamuis latina per se uerba non
choa. tamen expectare experti
y. Apud latinos nihil ymnizat.

h. Vero licet ipsa mea greca. et obid hanc
necessaria romanis. propter propriam
tamen r. littere occupationem ad
alia [illegible] requirere In sua lingua.
[illegible] require.
Ubicumq. aū due t tres aut plures littere
re ponuntur in uno loco. ex superiori
interpretatione. maxime q. ille quam
de. b. dixi. quid sibi uelint facile pote-
rit aduerti.
Salutant te ellimei fratres. monentes
sollicitū te fieri de ratione embolis-
mi triennis. ut absq. errore gnarus
ee ualeas biennis. contempto precio
diurnarum xercis.

PL. C.

LETTRE DU B. NOTKER, SUITE.

St. Gallen, Stiftsbibl. Cod. 381

(Paläogr. musicale 4 [1894])

Merton

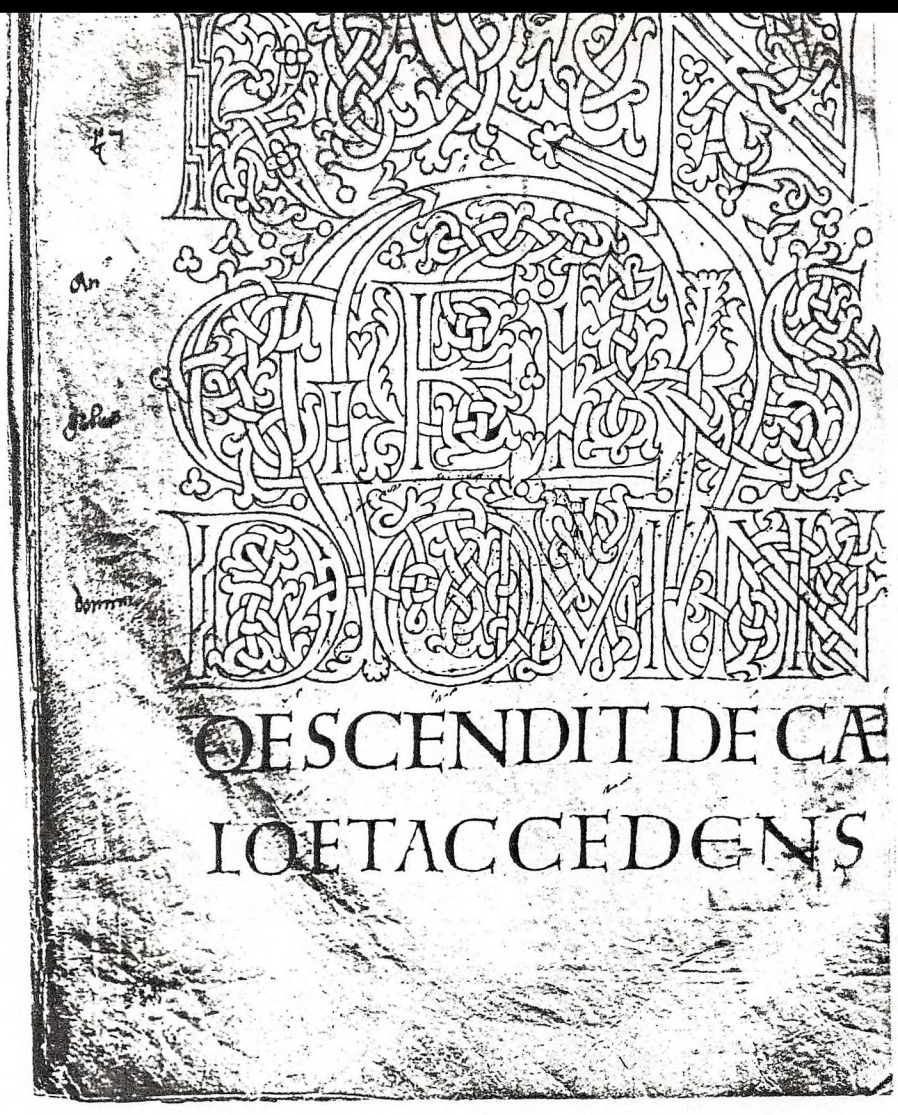

No. 1

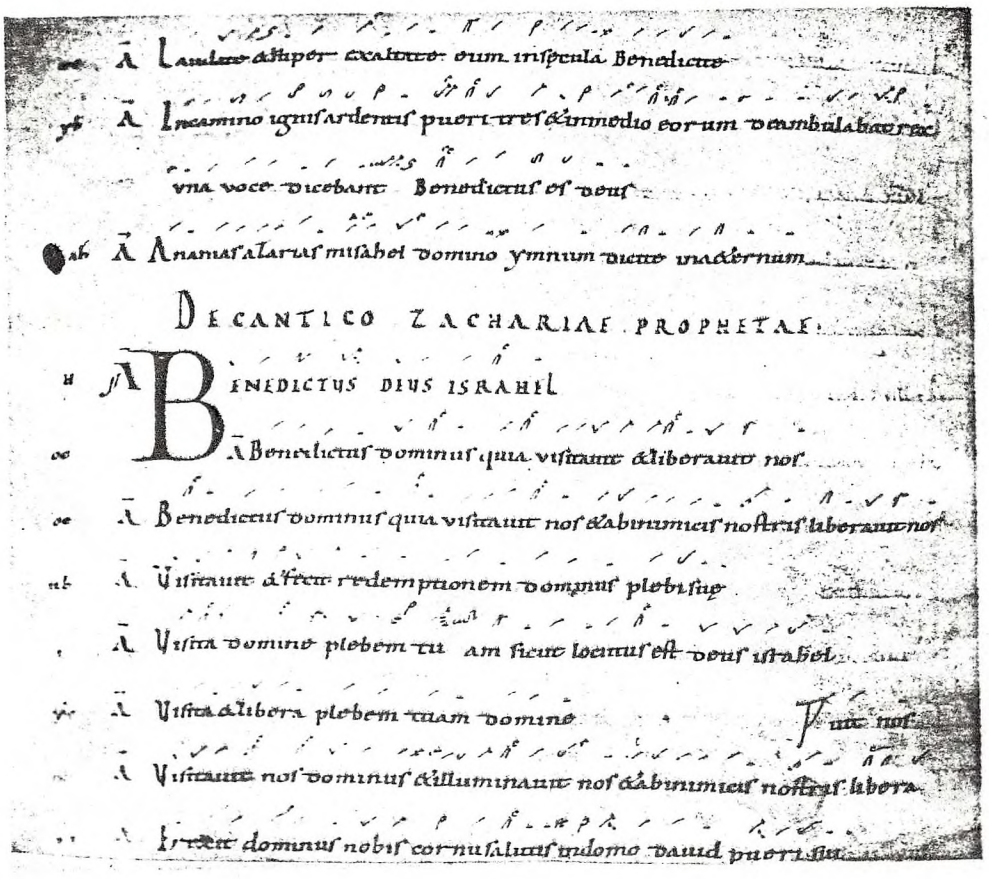

No. 2

ST. GALLEN. Stiftsbibliothek. Cod. 390/1.

Nachdruck verboten

VERLAG VON CARL W. HIERSEMANN,

G. M. B. H., LEIPZIG

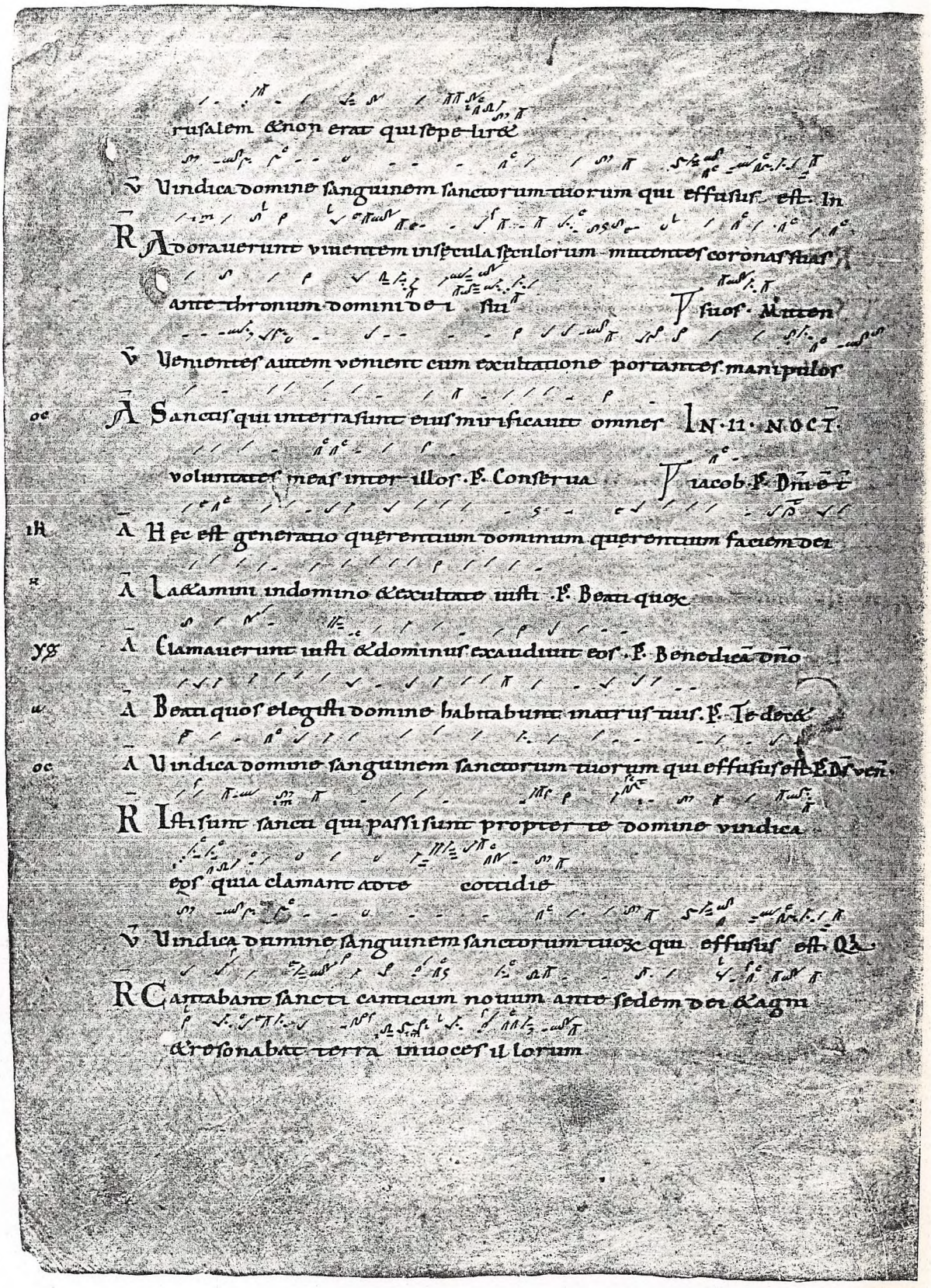

rusalem & non erat qui sepe liret

℣ Vindica domine sanguinem sanctorum tuorum qui effusus est. In

℟ Adorauerunt viuentem in sæcula sæculorum mittentes coronas suas

ante thronum domini de[i] sui ℣ suos. Mittentes

℣ Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos

oc ℟ Sancti qui inter nos sunt eius mirificauit omnes IN·II·NOCT·

voluntates meas inter illos. ℣ Conserua ℣ iacob. ℣ Dñe

ih ℟ Hec est generatio quærentium dominum quærentium faciem dei

x ℟ Laudamus in domino & exultauit iusti. ℣ Beati quoq;

yg ℟ Clamauerunt iusti & dominus exaudiuit eos. ℣ Benedicā dño

u ℟ Beati quos elegisti domine habitabunt in atriis tuis. ℣ Te decet

oc ℟ Vindica domine sanguinem sanctorum tuorum qui effusus est. ℣ Dñe

℟ Isti sunt sancti qui passi sunt propter te domine vindica

eos quia clamant ad te cotidie

℣ Vindica domine sanguinem sanctorum tuorum qui effusus est. Qui

℟ Cantabant sancti canticum nouum ante sedem dei & agni

& resonabat terra innocentium illorum

St. Gallen Stiftsbibl. 390

(de B. Hartker, Antiphonale officii monastici, Paléographie Musiciale, deuxième série (1900)

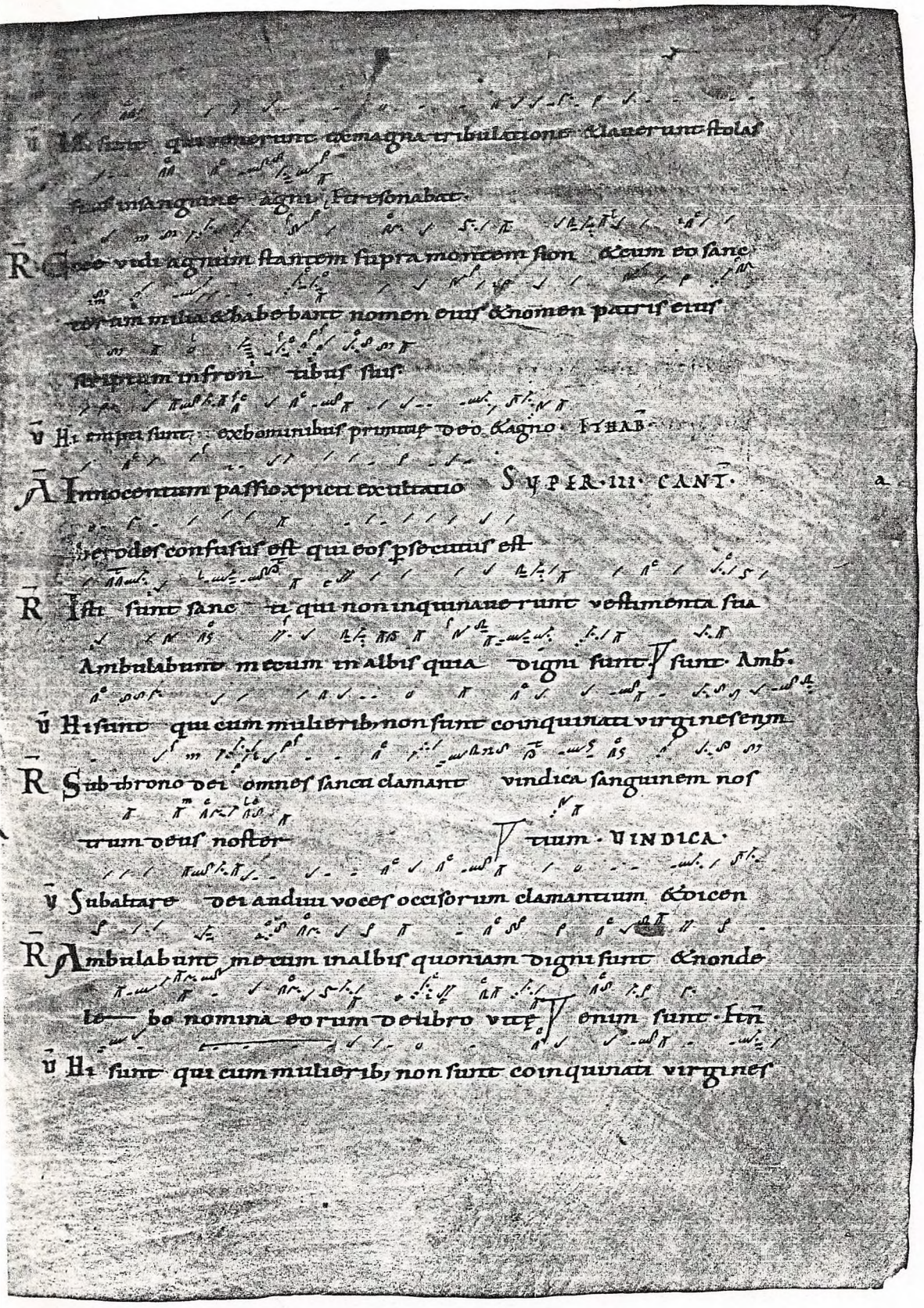

℣ Hi sunt qui venerunt de magna tribulatione & lauerunt stolas
suas in sanguine agni Et resonabat.

℟ Deo vidi agnum stantem supra montem sion & cum eo sanc
tum milia habebant nomen eius & nomen patris eius
scriptum in fron tibus suis.

℣ Hi empti sunt ex hominibus primitiae deo & agno. Et hab

Ant Innocentium passio xpi cruciatio Super iii cant. a
herodes confusus est qui eos persecutus est

℟ Isti sunt sanc ti qui non inquinauerunt uestimenta sua
Ambulabunt mecum in albis quia digni sunt. ℣ sunt. Amb.

℣ Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati virgines enim

℟ Sub throno dei omnes sancti clamant vindica sanguinem nos
trum deus noster ℣ trum. Vindica.

℣ Subaltare dei audiui voces occisorum clamantium & dicen

℟ Ambulabunt mecum in albis quoniam digni sunt & nonde
le— bo nomina eorum de libro vite ℣ enim sunt. Et

℣ Hi sunt qui cum mulieribus non sunt coinquinati virgines

St. Gallen, Stiftsbibl. 390
(Hartker-Antiphonar)
Paléogr. musicale 2e sér. 1 (1900)

Chris caual Ekkehardos Notkeris non mage tardos?!
grata patrons, quorum pia munice dons

Ps. 53,8
... facta

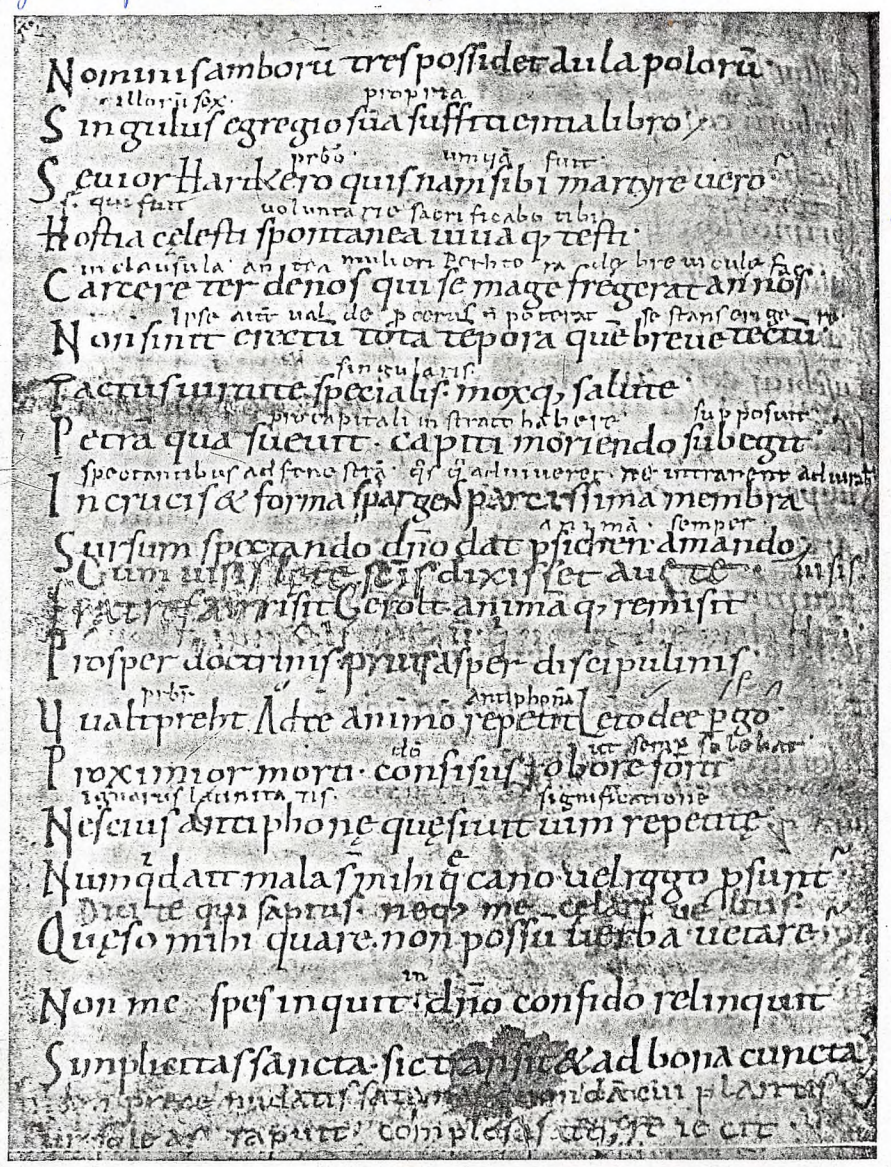

Codex Sangallensis 393 p. 154.

monet hic uatem · sup induit ut pietatē ·
cunctos uir tatē docear · faciatq, salutē ·
sollicitus celle Gallus redit Indē tenelle ·
cottigenę pro se quā dificarit uelit ipse ·
amquam germani · Viuunt ibi cō patriani ·
Actibus eccliā dat illic cernere primā ·
cce sup monte · prope riuu rupe cadentē ·
Celicolis dextrū · uidet astra uolare magistrū ·
agnaldū uocat · ampla uiro theorēmata narrat ·
Proq; requie · cito dixit uelle litare ·
rata libat post tempora tanta ·
Isq, calix cellam panisq, dedicat illam ·
Hic Bobium missus · Magnaldus fert ea iussus ·
Gallo cambotā · releuans apondere notam ·
uxo uio uenium · sibi sit pater intime poscunt ·
Preq, apibus cellę fore nullas reddidit ille ·
alibus hospitib, · cū non sit piscis abundus ·
Stagnello palmos Ysox capitur duodenos ·
arcte constructa templi · surgente q, tecto ·

St. Gallen Stiftsbibl. 393, p. 244

S. Sonderegger: Althochdeutsch in St. Gallen,
St. Gallen/Sigmaringen (1970) Abb. 17

St. Gallen, Stiftsbibl. Cod. 393, p. 244
(Versdichtung Notkers III., Autograph)

St. Gallen Stiftsbibl. 393, p. 247

Raptus monachus: Notkerique ut sequen-
tius miramur condiscipulus fecit carmen
de barbaris. populo in laude sci galli canen-
du. Quod nos multo impar hominum. Vt tam
dulcis melodia tamen latinis. quia proxime pa-
tuimus. in manus sumpsimus.

Nunc incipiendū est mihi magnū gaudiū.
Sanctiorē nullum quam sōm umquā gallum.
Misit filiū hibernia. recepit patrē sueuia.
Exultemus omnes. laudemus xp̄m pariles.
Sancto ad uocantē. & glorificantem
ursu ꝑ gunt recto cum agmine collecto
Trā trānant maria. celeumant xp̄o gloria.
Columbānus gallus. magno aldus & theodorus
Chiliano socio. post functo sacerdotio
Gallos peruagantur. francis immoriantur.
Renouant luxouium in xp̄i caula souium.
Passi meche uarias brunhildis & insidias.
Tristes spernunt francia contendunt & insueia

S. Sonderegger: Althochdeutsch in St. Gallen,
St. Gallen/Sigmaringen (1970) Abb. 12

St. Gallen, Stiftsbibl. Cod. 393, p. 247
(Versdichtung Notkers III., Autograph)

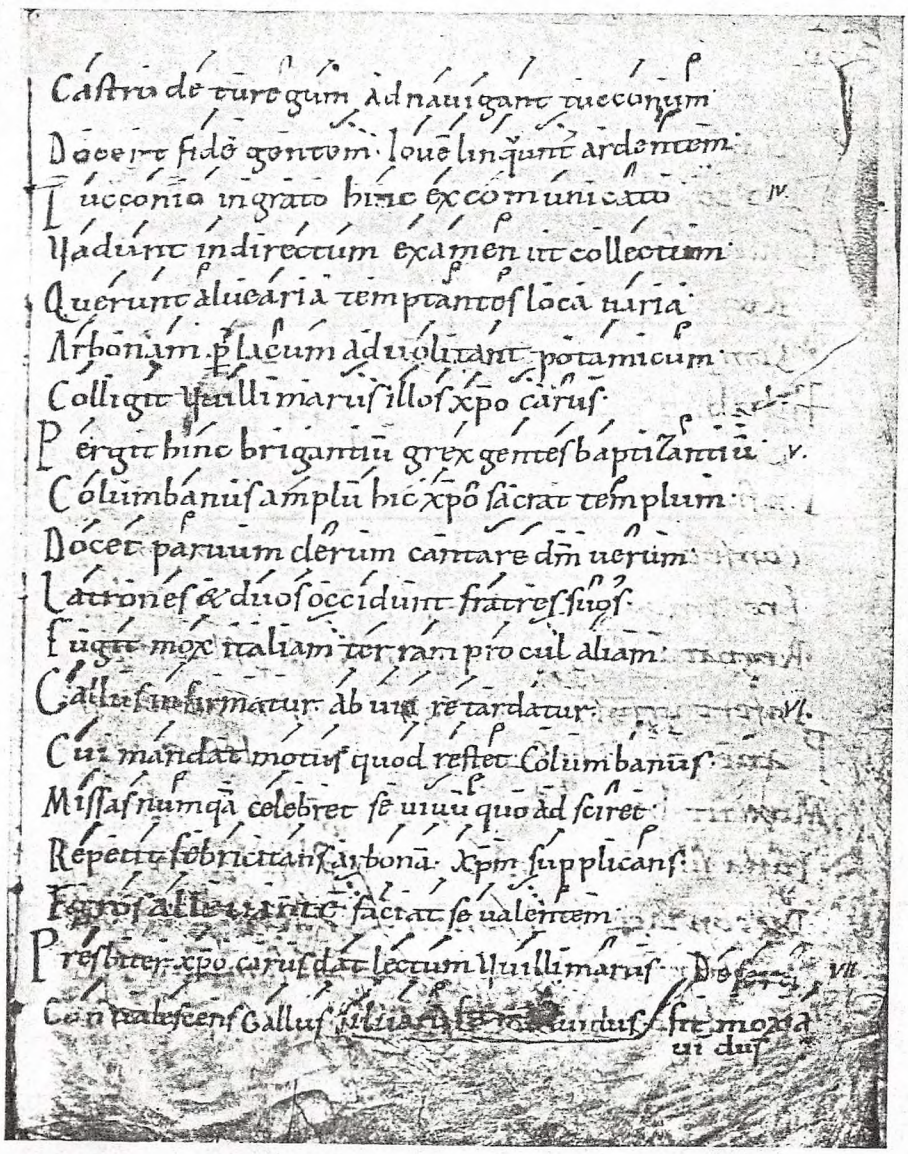

Castra de turegum ad nauigant tueconum
Dacerit fidē gentem. louē linguē ardentem.
Luconia ingrato hinc excomunicato IV.
Uadunt indirectum examen in collectum
Querunt aluearia templantes loca turia
Arbonam. plicum adiolitant potamicum
Colligit uuillimarus illos xpo carus.
Pergit hinc brigantiū grex gentes baptizantiū V.
Columbanus amplū hic xpō sacrat templum
Docet paruum clerum cantare dm uerum
Latrones & duos occidunt fratres suos.
Fugit mox italiam terram procul aliam.
Gallus infirmatur ab ung retardatur VI.
Cui mandat monus quod restet Columbanus
Missas numqā celebret se uiuu quo ad sciret
Repetit febricitans arbona xpm supplicans
Eger sallet hinc facrat se ualentem
Presbiter xpo carus dat lectum Uuillimarus Dom VII
Conualescens Gallus [illegible]

Codex Sangallensis 393 p. 248.

St. Gallen, StTh B 453, p. 222

J. Duft, Die Ungarn in St. Gallen (1957)

lui. Discordia exorta est int̄ ottonē & filiū ei⁹ luitolfum
ducē alamannoꝝ. Eodē anno. Anno abba suscepꝭ regimen
monast̄ scī galli. & rexit illud annū. i. & m̄ses. u. & ebd̄. i.

lui. Adalbero filiꝰ proldi. & Arnolfus filiꝰ arnolfi ducis oc
cisi sū. Et friderici archiepc magontiensis. & heu proh
dolor. Anno abba obierunt.

lv. Otto rex cū agarenis pugnabat in festuū scī laurentii.
eoſq; deo auxiliante deuicit. & erat numer⁹ illoꝝ. c. milia.
& multi illoꝝ cōprehensi sū cū rege eoꝝ nomine pulsi hi.
& suspensi sū in patibulis. Et aliud bellū cū eis gere
bat̄ apoemanus ubi cōprehensus ē rex illoꝝ nomine lele
extincto exercitu eius. Eodem anno. Otto rex & filiꝰ
ei⁹ luitolf in festuū scī galli pugnauer̄ abatarenus
& uuleis & cyrypsanis. & tolosenis. & victoriā meis
sumpsit. occiso duce illoꝝ nomine hroignauo. &
fecit illos tributarios. Ipso anno heinricus dux
baioariorum defunct⁹ ē.

lvi. luitolfus filiꝰ regis ottonis italiā ingredit̄. Ipso v anno
cruces apparuerunt malbis uestimentis.

lvii luitolfus in italia febre corrept⁹. heu dolor uitā
presentem finiuit.

lviii. Alnuic augensis beate memorie abba paralysi
morbo egrotare cepit.

lviiii. Gralo uenerabilis abba uita discessit. Cui successit
purchardus uir nobilis ex antiquoꝝ regū prosapia ort⁹.
sapiens & pulcher & decorus aspectu. Eodē anno
alnuicus augensis abba defunct⁹ ē. & in eius locū
Ekkehardus eidem cenobio octo deliciarū plat⁹ est.

Taf. II

Damals war u
schränkter Brude
oft belacht wurd
sagten sie ihm s
«Fürwahr! fliehe
der Kämmerer fü
hat.» Als sie ihn
zwingen wollten,
Fleck zu weichen
digt werde. Er b
ziehenden Unga
Feinde seien in
die Flucht, und
Heribald jedoch
spazierte gelasse
Nun aber bre
anzuschauen mit
(TAFEL X). Beute
kein Geschlecht
Sie finden aber
Mitte steht. Sie
führer fragen ih
und warum er n
vorstellbar närr
Sie ersparen
ligen Gallus au
denn schon frü
nichts als Knoc
von ihrem Nar
sie voll Eifer zu
es auf, finden a
bei der überst
drohen sie ihre
Zwei aus der

Ms. 456
p. 342

pſidi fuiſſ& ẽ hibuiſ prunaſ ardentes ſup ca
put eī iuſſit imponi · Sed cū grās dō martyr
agere& · flagellis ẽ cęſus · Tnudus ſuſpenſus
capite deorſū uerſo · aero ſubtē fumo facto ·
cū diceret& pſidi · ſapientia tua & uanitas tua
in fumo labore& · Iterū flagellis cędit& aqua
mor ſibi inuicē ſuccedentib · Deinde bul
lientē aquā ſup uentrē eī miniſtri diabo
li effuderē · Interea iudex de tribunali ſuo
cadens · collectus à miniſtris in lectu redi
natur · & ſententiā diuturnā in martyre ·
poſt modicū triſtē animā amiſit · Debeatus
uero agapitus renuntiauit ē imperatori ·
Quibeatū uirū · leonib · tuſſit ſubici · Sed man
ſuetę facię ferę · pedib martyris adlābendū
ſe inclinauerē · Hoc uidentes ſceleris miniſtri ·
ulcē de medio ſōm martyrē · eiecerē · Tra
uersatē p̄neſtinā · ubi ſunt duę columnę ·
& ibi cum gladio percuſſerunt · ſub die ·

hu defic ·

Caput ei ſic mōnſe a
remiſeo · Tradit
plæuſ maſ ſuas aqu
ceruicē adtorrā bu
dīm fudit · martyr
Apud capuā NAT ſc
zare · ab eato apoll
marcellin tribuz · &
ipſius Iohannis · & ſer
tis · Ingallus ciuitat
epī & conf · Apud
epī & cf V & Scp B
Qui cū eē p̄ferret · a
trē baptizatur ·
De inde ab aureliano
tribunū quirinū c
conueſtit · Qui audi
men decollari p̄cepit
ſeuo ſcī auguſtaz epi
uiri · Qui de hereſi
broſii epī doctrina c

St. Gallen Stiftsbibl. (Bruchstück)

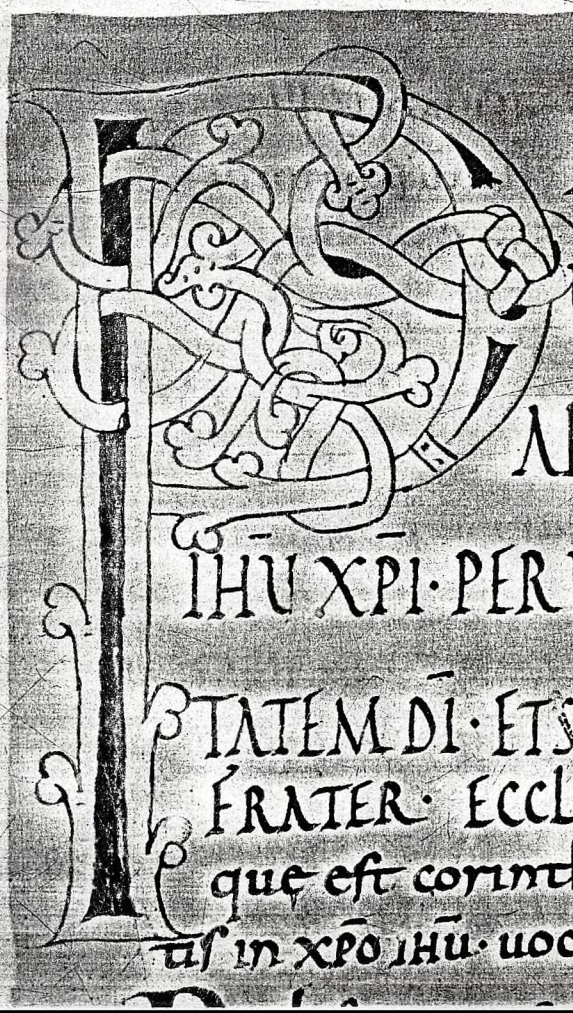

AVLVS
VOCATVS
APOSTOLVS
IHV XPI · PER VOLVN

TATEM DI · ET SOSTENES
FRATER · ECCLESIAE DI
que eſt corinthi · ſcīſica
tis in xpō jhū · uocatus ſcīs ·

Ms. 281
p. 5

St. Galle. Stift. B.

hęc omnia quę audierat abinfante Dix̄.
Et iussit eū vocariadse. Jngressus aū sēs po
tatus incubiculū ei. dix̄. Hic pax dn̄i mei
ihū xp̄i; quiriaca senatrix Dix̄. fac me sal
uā. & ego credo; sēs potatus. dix̄. Sicredi
deris. salua eris. & bonū opus videbis. cū to
tadomo tua.; Quiriaca dix̄. Quomodo
possū credere. Sēs potatus dix̄. Bapti
zare Innomine ihū xp̄i. & eris salua.
Quiriaca dix̄. Ego credo ñalium ee dn̄.
quā tuū; fac quod facturus es. Et humili
ans se sēs potatus Inoratione. & fleū dic̄. Dne
ihv xp̄e rex angelox. redēptor animarū. tu dixisti
discipulis tuis. Innomine meo lepsos curate. mortuos
suscitate. Exaudi dn̄e famulū tuū fidelē. & gram
tuā sup muliere ista ostende. vt dicant omēs
qa tues dī solus. & n̄ē alius p̄t te. Et ftaū salua

ejd seq. mueniri non potest

J. Duft, Die Ungarn in St. Gallen (1957)

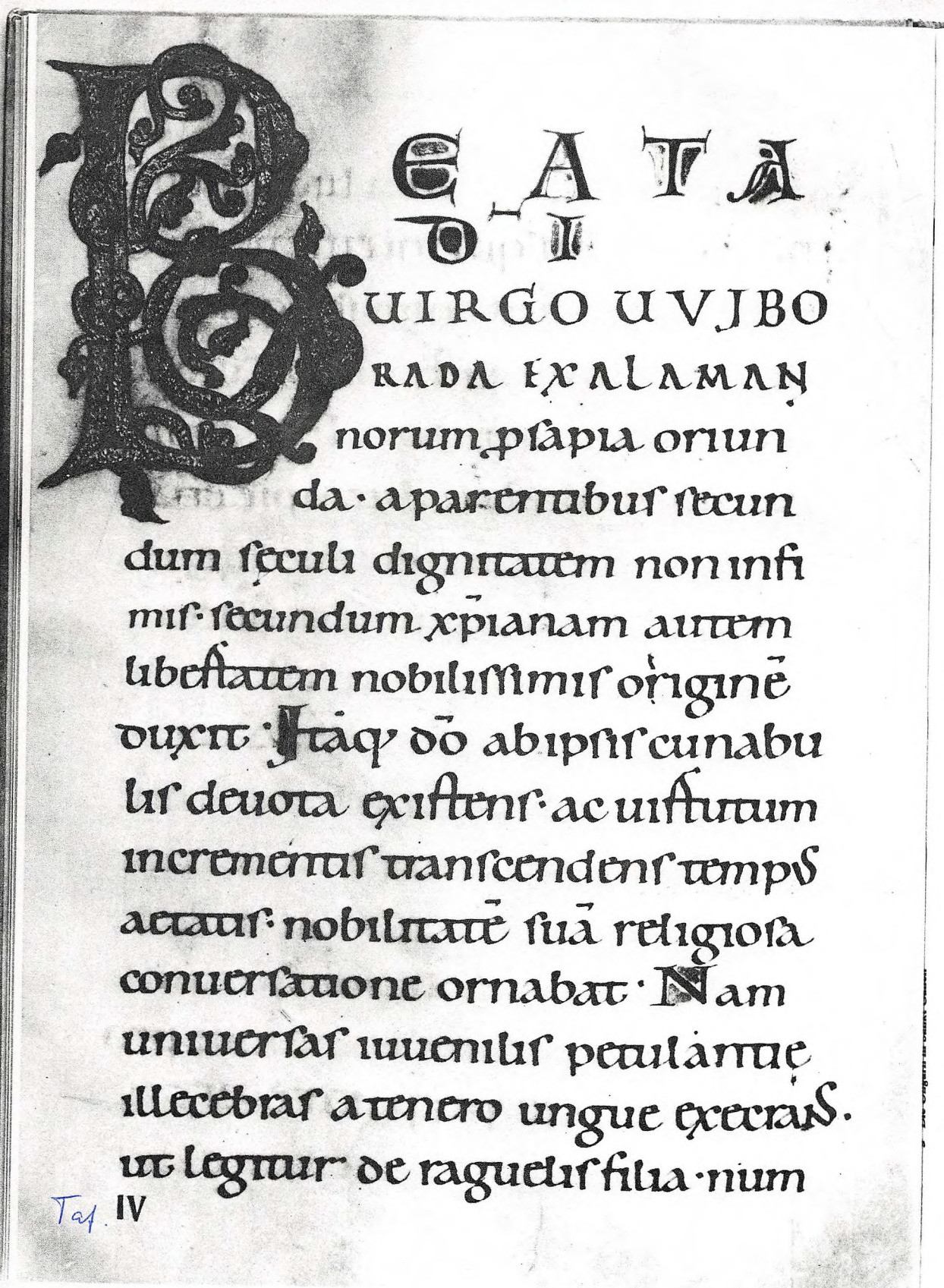

EATA
O
VIRGO VVIBO
RADA EXALAMAN
norum.pfapia oriun
da. aparentibus fecun
dum fęculi dignitatem non infi
mis. fecundum xp̄ianam autem
libertatem nobilissimis originē
duxit. Itaq; dō ab ipsis cunabu
lis deuota existens. ac uirtutum
incrementis transcendens tempus
aetatis. nobilitatē suā religiosa
conuersatione ornabat. Nam
uniuersas iuuenilis petulantię
illecebras a tenero ungue execrans.
ut legitur de raguelis filia. num

Taf. IV

St. Gallen SStHB 560, p. 395 (Herimanni, Vita Wiboradae)

den Jura un
berichten we
scheinend we
des, regt sich
Die nicht
junge Burgu
ledigen könn
Diplomaten
netum – ansä
einander zu
fenhilfe vers
Angesicht d
Söhne des S
ander los.»
atmet er auf,
wenige seine
zu Ehren G
und Lanze er

Die

E. Iblich, Die Vita s. Wiboradae, in: Schriften des Ver. f. Gesch. d. Bodensees + seiner Umgebg 88 (1970)

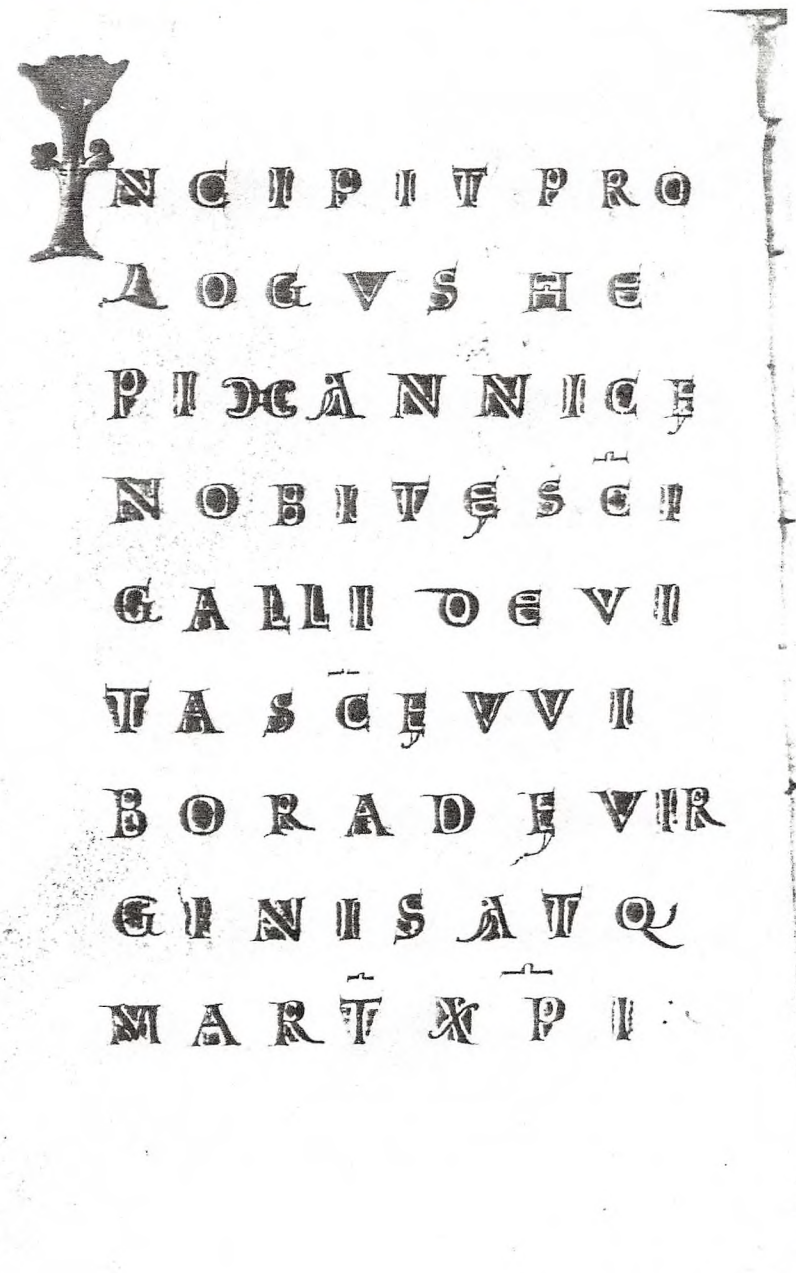
INCIPIT PRO
LOGVS HE
RIMANNICE
NOBILIS ECI
GALLI OCVI
TASCEVVI
BORADE VIR
GENIS ATQ
MARTIRIS

Photo Zumbühl St. Gallen

Abb. 3. *Vita II s. Wiboradae von Herimann.* Titelseite des Prologs. Original um 1072. Stiftsbibliothek St. Gallen, Codex 560, S. 374.

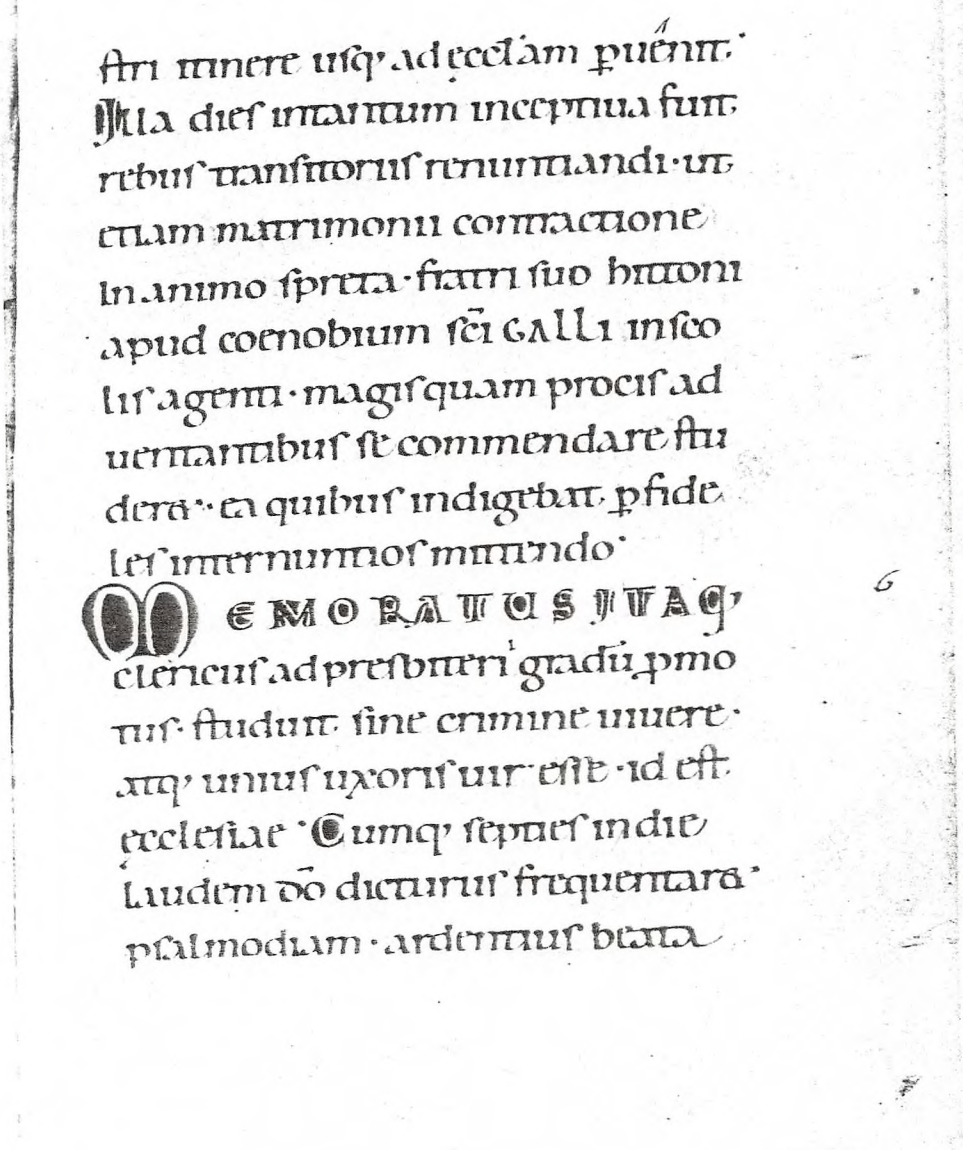

Photo Zumbühl St. Gallen

Abb. 4. *Vita II s. Wiboradae* von *Herimann*. Kapitel-Initium mit rundem und spitzem M. Original um 1072. Stiftsbibliothek St. Gallen, Codex 560, S. 405.

St. Gallen. Stift. B.

Quæ de gestis seu passionib, scorũ adhuc colligere potui.
Vt facilius ea lector Inuenias adnotare curaui.
Dinceps si aliqua forte reperias his & iam siueris ad
nectas Vitam sci Cassiani. Conuersionẽ Theophili.
Vitã sci viuiani. Vincentiã & margaritã. Gesta sapri
cii & Nicephori. In passionario quidem nouo scripta
tenentur. sed idcirco KALENDIS. NONIS. IDIBUS ue
ea non assignaui. quia certũ commemorationis eoꝝ
diem. adhuc Inuenire non ualui. Sed & beate
p̃ea Balbinę certam̃ mirabile cũ Inquaternionib, scri
nuenes ptum habeatur. passionis ipsius oratiõ ibidem
liquido non uidetur. Aliaq. diuersa. In diuersis
adhuc si quesieris Inuenies.

N.

Authorem huius operis fuisse ex familia s. Galli homines, manifestum ẽ ex hac p̃cedente pfatione. q̃d aũt beatus P. Vson ille homo sit, ꝓbabile ẽ ex Indiculo eius, quem habes post Vitam s. Desiderii.

F. Ioannes Metzler
Monachus s. Galli. 1600.

2. S. 995. 403

sontiu exeiuus homo statī egressus· lā uademē·lāq fugi
entē·tali sub sequebatr uoce· Siste gradū teq aspectu ne
subtrahe nr̄o·Olī te uidere desideraui·olī te cernere
ēcupiui· Sic fatus·ocior aduolat·spacioq·correpto·
nicolaū agnouit p umbras·max humi pstratus·osculari
satagebat pedes eius·qđ sēs pio ut erat pectore·phibu
it fieri· Sed breuī allocutus exegit abeo·necuquā
quousq uitales carpere& auras·Nicolaū huius rei indi
care& auctorē· Felix·felicē mr̄tyrē magistrū·qui
nō solū homines sed& iā demones cōprimebat·ne famā
eius sereret in populo· Ille enī ne ueris falsa misce
ret·Iste autē ne quolibe& extolleretur rumusculo·
interdixit homini·ut nullomodo pandere& nomen
eius· Hic omīb uotis colendus omnib q est p omnis
extollendus·qui scies duob nō posse dominis placere
unū elegit·cuius onus leue ē·cuius iuga ferre suaue
ē·cui tota deuotione colla submittens·ponderosā
sarcinā mundi·cū oblectatione sua pecit· Nolunt
enī quācūq sēti captare famā·ne sēq ēt uberniio pri
uar&ur·cōmittebat se dō assidue·qui dispensat&
ordinat oīa quando uult& quomodo uult· His ita

St. Gallen Stiftsbibl. Cod. 569, p. 196

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

Odilo Ringholz, Gesch. d. fürstl. Benediktinerstiftes U. L. F. von Einsiedeln 1 (1904) S. 648

unge des 14. Jahrhunderts (Blatt 163b bis Noten im Guidonischen Systeme, s. o. S. 132), Brevier aus dem 14.—15. Jahrhundert –429), Nr. 90, Brevier aus dem 15. Jahr- (Bl. 176—179) u. a. enthalten und im Einsidlense mit einigen Änderungen gedruckt sich enge an den Text der Vita an und nfalls keinen neuen geschichtlichen Stoff.

---

alte Vita ist zwar schon öfters gedruckt aber in meist schwer zugänglichen Werken, alb geben wir sie hier ihrem vollen Umfange er. Unserer Ausgabe legen wir die 1. St.- Handschrift zu Grunde, die wir mit fünf sten, nämlich den beiden Karlsruher, der der zweiten St.-Galler (von Pfävers) und edler verglichen haben. Da die abweichen- rten für die Geschichte von wenig Belang größten Teile bei Mone, a. a. O., und G. gedruckt sind, beschränken wir uns darauf, ine und andere wichtigere Lesart, besonders Züricher Handschrift, die noch nie verglichen geben und knüpfen dann dem Texte einige gen an.

T VITA SIVE PASSIO VENERA- S HEREMITAE MEGINRATI.

icturus venerabilis viri Meginrati here- t martyris passionem et obitum, libet r reflectere stilum atque, quo tempore bi et unde, quo vel cui traditus primum das litteras, sub quo abbate monachicam bierit servandam, qualiter etiam a fra- cie singulare certamen heremi adierit, praelibare. Regrediar ergo ad singula, posui revolvenda plenius.

Temporibus Karoli gloriosissimi impera- anchorum, qui primus inter ipsos etiam nomen accepit, praedictus vir in Ala- natus est in pago, quem ex villa Sulichi we vocavit antiquitas. Parentes eius ex nis fuerunt, morum nobilitate magis con- quam divitiis perituris. Qui cum iam eam t aetatem, qua aptari possit litterarum a patre ducitur ad insulam, quam veteres zesaugiam vocavere a nomine cuiusdam eri [5]), qui Sindleoz appellatus, primo in tacula monachorum construxit et sanctum um cum sociis ad habitandum illo in- ssu Perhatoldi nobilissimi Alamannorum, bus Pippini regis Franchorum, suoque ine nomen indidit insulae. Huc ergo aefatus a patre ductus, commendatur viro is honestissimo Erlebaldo monacho, qui

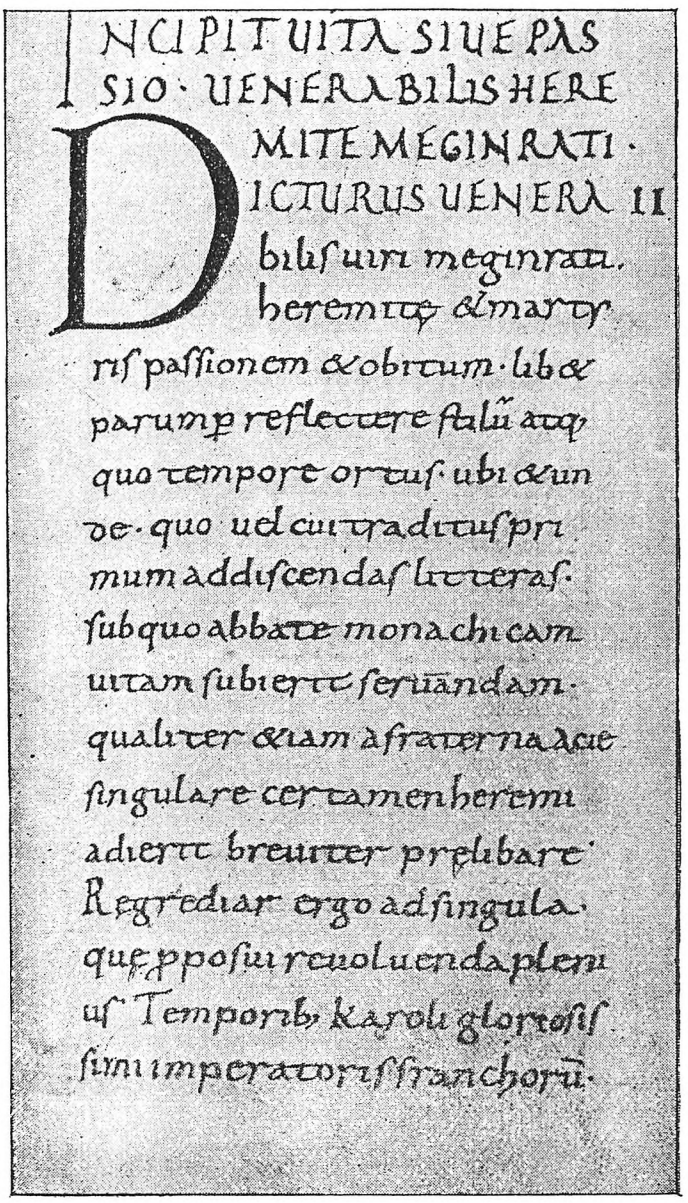

INCIPIT VITA SIVE PAS SIO · VENERABILIS HERE MITE MEGINRATI · DICTURUS VENERA BILIS uir meginrat. heremite & martyr ris passionem & obitum · lib & parum reflectere stilu atq; quo tempore ortus · ubi & un de · quo uel cui traditus pri mum addiscendas litteras · sub quo abbate monachicam uitam subierit seruandam · qualiter etiam a fraternaq; sue singulare certamen heremi adierit breuiter prelibare · Regrediar ergo ad singula · que proposui reuoluenda plenius · Temporib; karoli gloriosis simi imperatoris franchorū ·

Schriftprobe aus der St.-Galler Handschrift, Nr. 577. Anfang der Lebensbeschreibung des hl. Meinrad.

fol. 14-23 Vita Meginrati Mother Ballichi?

ceret, gratanter nutriendum suscepit, studiose docuit atque eo usque imbuendo perduxit, ut non parvam ei sacrarum scripturarum scientiam infudisset. Nam puer a primaeva aetate iocos atque errores, quibus tenerior aetas implicari solet, vitavit atque ad ea mentem occupavit suscipienda, quae magister docuerat.

III. Cum autem vicesimum V. ageret aetatis annum, ad diaconatus officium et non multum post ad presbyterii gradum, faciente eodem suo magistro, sublimatus est. Fuit autem tunc temporis, regnante Ludowico caesare, filio Karoli, in ipsa insula abba nomine Hatto, vir valde in doctrina et operibus bonis morumque nobilitate fulgens, qui et Basiliensis ecclesiae praesul extitit. Eo autem actualis vitae negotia respuente atque ad contemplativae vitae pulchritudinem se transferente, praefatus Erlebaldus cum licentia Ludowici caesaris, electus ab omnibus fratribus, praedictae insulae et fratribus praeficitur atque in abbatis officium substituitur. Qui statim, hac

St. Gallen StTh B 615, p. 156 (Ekkehard IV., Casus. Gall

J. Duft, Die Ungarn in St. Gallen (1957)

aũ pruna ullas ꝓximas incurrentes. siqd fugientes reliquerint. inuestigant & rapiunt. cuncta q; quę ꝓtriuit ędificia eruunt. Vir engilbertus hostiũ inuasionẽ primiceriis. castellũ repetere ęgris dimisit. cũ paucis eque audacib; monasteriũ uitabundus in ambulat. si aliqui adinsidias relicti sint explorat. Heribaldi frīs fatuitatẽ bene quidẽ nati. miseranș. siuel corpus eius ad sepeliendũ in uenant. sollicite inuestigant. Illo quidẽ nusquã reperto. nã cacumen ꝓximi montis uir aclerico persuasus cũ ipso occupans. inter arbusta & fruticeta latuit. miserebatur ad huc stante simplicitatis mancipiũ. hostes quidẽ secũ abegerunt. Muratus etiã uni uasa ab hostib; numiũ bubulis uitata. grãs dõ egit. Matutinas deinde laudes cursim de scã cruce ꝓut silentissime poterant persoluentes. ianuas & laquear ꝑ ustũ mirantẽ. loco q; celerrime abeuntes. si wiborada uiuat. ad clausulã eius. silentio scisitantur.

Taf. III

St. Gallen. Stiftsb.

Cod. 728 S. 15

Uita scōrū patrū id hieronimi ambrosii bonifacii
& passiones scōrū abdon & senes xisti laurentii
ippolyti Incodice 1.

Item Vita sci galli & othmari nobiliter scripta.

Vita sci siluestri Recens & bene ēscripta.

Vita sci martini optime scripta.

DE VIRTVTIB. SEV PASSIONIB. SCŌRV.
APOSTOLŌRV. VEL MARTIRŪ uol magna in
Miracula seu passiones apostolorū in uol 1.
Item passiōn omniū apostolorū necnon & quorun
dā martyrū id geruasii protasii uictoris xisti
laurentii ippolyti alexandri Viti modesti eusebii
pelagii mar- benigni prbi mauricii & sociorū ei & aliarū nolla in uol
Item lib passionū id sci sebastiani libri duo
mammetis nazarii & celsi saprici & nicefori ursicini
cosme & damiani Remedii epi Genesii thaumaturgi an
chronici pbi agnetis urgin Crisanti & dariē eugenie
pti & iacinci & aliorū Cecilie urg Eufemie urg
Crisogoni mar Teodote cū trib filiis pp & uig & feli
citatis pelagie Christine urg Dorotheē hecōma
Item lib passionū crispini & crispiniani & quorundā in uol 1 modico & incul.
Item libellus passionū dionisii Rustici eleutherii
& homelia de nat eorundē in uol 1 modico.
Item passiones scārū urg & aliorū martirum.

1 antiquissimo.

in codice 1 antiquo.

Et quaecumq; insingularib. sunt. Iiu
sint oub eine halb uuar. ander halb
lúgi. diu man uone ein lúhhen sprichet.
Yr socrates ē albus. non ē socrates albus.
Lírne andísemo gemále. uuíolih uni
uersália. únde particularia. únde op
posita. ein ánderen sin.

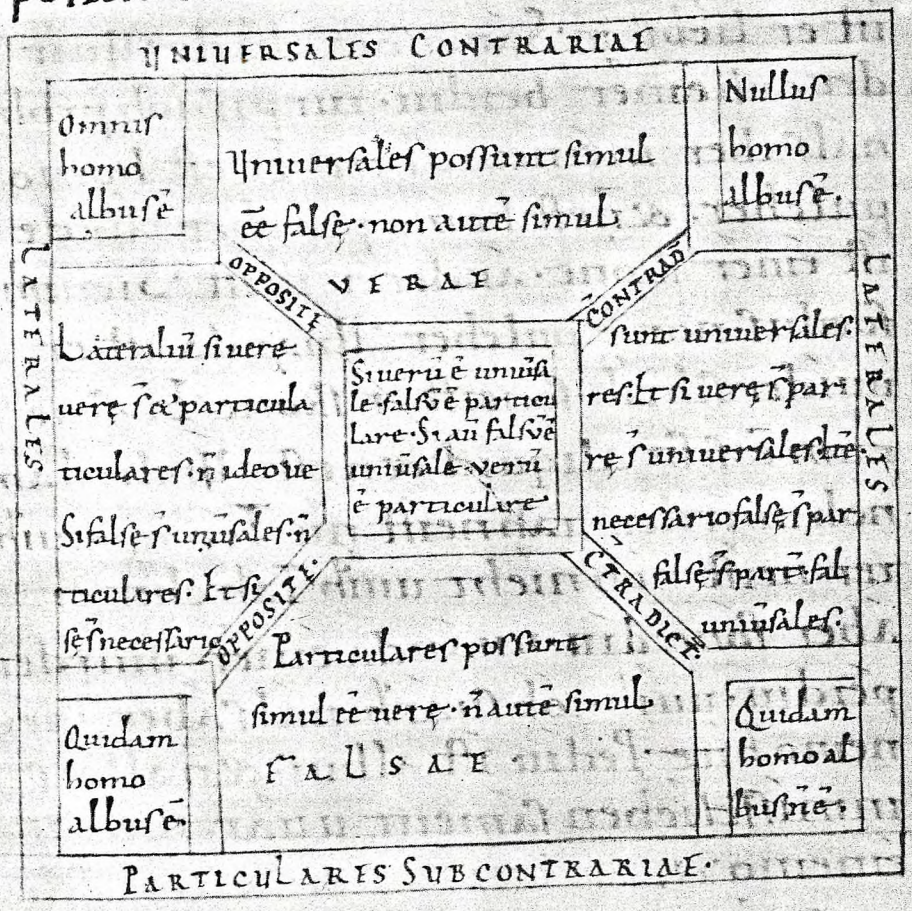

ITEM INDEFINITAS PROSEQUITUR.

Quaecumq; autem in uniuersalib;
non uniuersaliter. n semp haec uera. f
illa falsa. Indefinita nerkéident niht.
uuár. únde lúgi. siu sint sáment ein

St. Gallen Stiftsbibl. 818, p. 167

S. Sonderegger: Althochdeutsch in St. Gallen,
St. Gallen/Sigmaringen (1970) Abb. 14

St. Gallen Stiftsbibl. Cod. 818, p. 167
(Notkers Übersetzg der Kategorien u. der Hermeneutik
d. Aristoteles / De interpretatione)

St. Gallen Stiftsbibl. 820 : p. 137

& de altera patris etiã nẽ mortui uoluntas plurimũ ualebat · que
iã mortuo pupillo suis heredib; cedebat; Iudicato ẽ unaneꝰ pecunia s. testata &
fuerit. Aut sic hac erunt usi infirmatione · posse plures ẽe unus heredes
pecuniæ dissimilib; de causis & de eo ipso ẽ ẽ controuersia · Iudicato nascẽt
possint ne eidẽ pecuniæ plures dissimilib; generib; heredes ẽe ?
ergo una in ẽ sinuatione intellectũ ẽ · quomodo & rationes · & rationum
infirmationes · & ꝓpter ea iudicationes plures fiant ? Nunc hui generis ꝑcepta
iudeamus utrũ ꝑ aut etiã omnib; si plures ambient; Ius exq̃b; rebus ẽ sto &
ẽsiderandũ ẽ sinciũ ergo ei abnatura ductũ uidet ? quẽdã aut ex utilitatis
ratione. aut ꝑspicua nobis aut obseruãtia inconsuetudinẽ uenisse · ꝙ aut
ratione
ꝓbata ? quẽdã aut a consuetudine aut auero multa usa · legib; ẽe firmata ·?
de natura quidẽ usus ẽe qd nob̃ nõnimo · sed quẽdã innata, uis afferat ·
Videtur
ut religionẽ · pietatẽ · gratã · uindicationẽ obseruantiã · ueritatem ·
frequentatio
Religionẽ ea que in mentẽ & cerimonia deorũ sit · appellam ? pietate
bñ mũnde mãgm
que erga patriã aut parentes aut alios sanguine conuunctos
officiũ ẽ seruare moneat ? gratia · que inmemoria & remuneratione
tanchunga
officiorũ & honoris & amicitiarũ obseruantiã teneat · Vindican
andunga
one · ꝑquã uim & contumeliã defendendo aut ulciscendo ꝓpulsam'
a nobis · & nris qui nob̃ cariẽ debent · & ꝑquã peccata punimus ·
erbafri
Obseruantiã · ꝑquã ẽtate aut sapientia · aut honore aut aliqua
dignitate ante cedentes · uenerẽ & colim' · Veritatẽ ꝑquã dam'
operã neq̃d alit quã confirmauerim' fiat · aut factũ · aut futurũ sit ·
Vqd
de natura quidẽ iura · min' ipsa querunt ad hanc ẽ troversiã · que
neq; in hoc ciuili iure uersant · & a uulgari intellegentia remo
tiora sunt · ad similitudinẽ ũ aliquã aũt ad rem amplificandã ·
sepe sunt inferenda ? Consuetudinis aũt usus ẽe putat · id qd uoluntate
omniũ · sine lege uetustas conꝓbarit ? inca aut quẽdã sunt iura ipsa ·

S. Sonderegger: Althochdeutsch in St. Gallen,
St. Gallen/Sigmaringen (1970) Abb. 8

St. Gallen, Stiftsbibl. 820
p. 137 (Cicero, De inventione)

Chatelain, Paléographie Pl. XX (links)

ornate. & copiose cum eadē integritate animorū
est. Quid dubium est utrū orationē nr̄am tolera
bilem tamtū. an & ā admirabilem cē capiamus.
Non enī iam querimus quid sit atticē. sed qd sit
optime dicere. Ex quo intelligitur. quō grecorū
oratorū p̄stantissimi sint ii qui fuerint athe
nis. eorū aut̄ princeps facile demosthenes. Hunc
si qui imitetur. eum & attice dicturū & optime.
utrius quō attici nobis ꝓpositi sunt adimitandū
bene dicere. id sit attice dicere.

Sed cum in eo magnus error est. & quale cē id
dicendi genus. putaui mihi suscipiendum labor ē.
utilē studiosis. mihi quidē ipsi non necessarium.
Conuertu enim ex atticis duorū eloquentissimorum
nobilissimas orationes. inter seq; cōtrarias aeschini
demosthenī. nec conuertu ut interpres. sed ut o
rator sententiis isdem & earū formis tamquā fi
guris. uerbis ad nr̄am cōsuetudinē aptis. In qui
bus ñ uerbū ꝓ uerbo necesse habui reddere.
sed genus omniū uerborū utriq; seruaui. Non enim
ca me annumerare lectori putaui oportere. sed
tamquā appendere. Hic labor mīs hoc assequitur.
ut nri homines. quid ab illis exigant qui se attico s
uoluerint. & adquā eos quasi formulā dicendi
reuocent. intelligant.

Sed exoritur thucydides. cuius enī quidā eloquen
tiā admiratur. Id quidē recte. sed nihil ad eum

Héliog. Dujardin.

St. Gallen, Stiftsbibl. Cod. 818, p. 292

AQVID SINT ÆQVIVOCA

ÆQVIVOCA DICVNTVR quoꝝ nomen solū cōmune est. Tié sint kenammen dero namo ecchert kemeine. unde gelīh ist. Ratio uero substantiæ. duersa sedīn nomen. Vnde aber ungelīh ha la ist unah sie sin demo namen uolgendo. an demo sie genammen sint. Vber stepfist tu den namen sō mag sin gelīh ratio. iro substan tiæ. vt animal homo æqꝫ pingit. Hoc est ut æquuoci homo uerus æhomo pictus. Jnlatina lingua sint genammen homo animal ter lebendo mennisko. æqꝫ pin gitur. i. sin gelīhnisse. Ratio uero substantiæ duersa sedīn nom. Man sage aber ungeliche unah sie sin demo namen uolgendo. der sie genammen. machot. Sienim quis assignæ quod est utrumq; eorum ppria rationem assigna bit utrisq. Sage ioman dah iouuedereh ist. ter gibit iouuedermo sunderiga hala. Hoc modo. Homo animal ē substantia sensibi lis. Ter lebendo homo. ist ein sin mig ting. Qui pingitur. imago insensibilis est æ manus. Ter gemā lero ist ein sinnelos pilde. unde li belos. Sic in euangelio sunt æqui uoci uterq; iohannes. sed duersam sue substantiæ rationem habent sedīn nomen. Johannes unde aber iohanes sint kenammen. i. habent kelichen namen. unde aber un gelicha unde ungemeina diffini tionem. Diffinitio ist. tiu dir sager. unah sie sin. Eadem est æ ratio substantiæ. in hunc modum. Alter est iohannes bapusta filius hachariæ. æalter est iohannes eu angelista. filius zebedei. Quod si dixeris. habent æcōmunē diffi nitionem. quia uterq; iohannes est animal rationale mortale. Vel substantia animata sensibilis. non ē hęc diffinitio iohannis. sed hom nis uel animalis. æhoc nom ho mo. aut animal. non facit eos æ quuocos sed unuocos. Uuile du ingeben gelicha diffinitionem. dah nemahi tu niht keuuon uolgen do demo namen iohannes. ter sie genammen machot. Sie mag man bede heihin homo unde am mal. unde dannan habent sie gemeina diffinitionem. sie ne sint aber dannan niht æquuoci.

St. Gallen Stiftsbibl. 825

p. 275

DE SUB HABITU. ET SUBPRIUATIONE SIMILIS RATIO.

Non est autē neq; qđ subaffirmatione & negatione iac& affirmatio & negatio. Tah ouh lig& under uestenungo unde under lougene. tah ne ist niehrt selbiu diu uestenunga noh selber der lougen Affirmatio nāq; oratio ē affirmatiua .s. ut sed& uestenunga dah ist ein uestenig réda Et negatio oratio negatiua .s. ut nonsed& Unde lougen ist ein lougenig réda Horū uero quę subaffirmatione & negatione sunt nulla ē oratio Tiu under dien huein rédon sint .s. ut sedere non sedere tiu ne sint niehrt réda Concedantur aū &iā hęc esse opposita alterutris tanquā affirmatio negationi Nu iehen ouh tiu uuesen opposita ein anderen also lougen unde uestenunga sint Nā inhis oppositionis modus idē est Ist io der eino modus oppositionis Sicut enī affirmatio aduersus negationē oppo sita est ut qđ sed& ei qđ nonsed& Also uestenunga gágen stell& ist lougene. so dah ist sih h& nesih h& Sic &reliqę subutroq; posita ē .i. sedere adnonse dere So ist ouh tah under in beiden stat ih meino sihhen unde dara gágene nesihhen. ADALIQUID DISCERNIT AB HABITU ET PRIUATIONE.

Quoniā autem priuatio & habitus nsic opponuntur ut adaliqđ manife stum est Uuir uuihen dah haba unde darba Niehrt solih gágen stelle ne habint so adaliquid Non enim dicitur hoc ipsum quod est oppositi Tah ei na ne heih& niehrt tes anderis Usus enī non est cęcitatis usus Uuanda du gesihst ne ist tero blindi Nec alio ullomodo adipsū dicitur Noh he anderro uuis ne uuurd& si kesprochen heiro Similit autē neq; cęcitas dicitur cęcitas usionis sed priuatio usionis Tana mer ne uuurd& plindi geheihen gesuunis plindi nube darba gesuunis Cęcitas uero usio nis dicitur non kesuunis plindi ne chit nio man Ampluus Kernim io noh Adaliquid omnia reciprocantur dicuntur Allu adaliquid uuerdent kesprochen after umbegange Quare cęcitas si ess& eorum quę adaliqđ sunt utique & conuertitur Ube ouh tanne blindi uuare adaliqđ so hab&i si umbegang Neque enī dicitur adillud adqđ dicitur si ñ conuertitur Ube si umbe ne gat so ne uuurd& si ouh niehrt gágensih ingo gesprochen hu demo si gesprochen uuurd& Neq; enī dicitur usus.

St. Gallen Stiftsbibl. 825

p. 337

tie sih̄ hemt under demo septentrionali polo. Dáh skinet tan
nán. uuánda só sumeliche cosmografi scribe tt. tár ist atahafto
tag pfer mensef: fóne uernali equinoctio. unh̄ héauttúnali. unde
atahafto náht paliof ser̄isef: fóne auttúnali equinoctio. unth̄
heuernali. Táh kef kihet fóne diu. uuánda in sint ferborgeniv
under érdo sex signa omni tẽpore. pediu ist in náht. só diu
sunna in dien gát. anderu sex sint in obe érdo sẽp. pediu ist
in dag. só diu sunna in dien gát. Vuánda septentrionalia sex
signa. in echero heóugón sint. tannán skinet. táh in der po
lus septentrionalis óbe hóubete ist. unde in der allero hóhes
to ist. Táh mág man uuóla sehen. ándero spera. diu in cella
sci GALLi nouũ gemáchot ist. sub EVRCHARDO ABBATE. Si hábet al
lero gentũ gestelle. unde fóne diu. só man sia só stellet. táh ter
polus septentrionalis úf inrihte sihet. só sint sex signa hodi
aci heóugón. septentrionalia. sex australia sint keborgen.
Tannán uuíhen uuir uuóla. dár sie beginnent sth̄hen fer
róst maustro. unh̄ tára tár sie férróst sih̄hent in septen
trione. ube ih̄ maria. unde paludes neunder námin. dáh̄ih̄
uuóla uuésen máhti. quarta pars t̄rae. Si sub tra ueris cogi
tatione. huic quartę parti. quantũ p̄ munt maria palu
desq. quantũ q distendit̃ regio uasta. i. deserta sti. i. aridi
tate. uix relinquę hominib, angustissima area inhabitan
di. Tenchest tu dánne. uuío filo uuáher. unde fénne. unde
einote skértent tés selben fierden teiles: só ist tes anderes

rabant. T[illegible] hiehen sie uuon
EX YRNIS SALVTĒ AVT P
Ex his igit̃ urnis ds̄ abtn
haurieba. Vber dien nán
hedien benémden. diu er
bi cõplacito uitalis spūs salubres
gentĩ clemẽtia. aer̄ hausti p
Vuánda só ófto er holdero uu
uuéter. só hábeta er gnáda ger
den er scángta. úber den silb
rtis mortalib, minabat̃ aer
pestis frigoris uenena. misceb
gebat orbẽ. Só er ráber uuél

dicchi. éin elna fóne érdo
ligent siu ein anderen. só
hunc modum.
Áber diu stát. umbe gát
diu corpora. fóne diu
ist quisser téil dero
stete. he heigónne.
quissen téil des cor
poris. Só dáh ist. án
demo áste des pou
mis. ándero uuén
de des húsis. ándero éiu

ST. GALLEN Stiftsbibliothek, MS. 825, p. 97 (oben); 872, p. 29; 818, p. 49 (rechts) S. XI

Bruckner, Scriptoria 3, Taf. ?

St. Gallen Stiftsbibl. 825, p. 271

umbefahende. Ipsa ẽstimat modũ omũb. reb. Giber st uuísin allen dingen.
nalf siu ro. Nihil ũ debet posteriorib. Noh tien after náh chomenten neha
ber si hedanchonne sámo so si ih fone in gelurnenne.

Quę cũcta sint. manę mortalib. immensa librasarburt. Vuanda dáh
alleh so ist. pedíu ist niemmiskón ungenomen ro uuillonatugi. Neq;
unque leges ponunt pmia. poenasq; uoluntatib. solutis omi necessita
te. Vnde mit rehte geheihent éobúoh ferlá henen uuillón. lón. oh in
getreda. Manę ęrā desup spectator cunctor v pscius dī. Vnde ist obe
nán der al sehemo. unde fore uuihemo got. Et ętnitas uisionis ei sęp
pstens ceurrit cũsitura qualitate nostrq; actuũ. Vnde diu éuuiga ga
genuerti sínero gesihte. inchit tero chumftigun uuiolichi unserro
uuercho. Dispensans pmia bonis. supplicia malis. Spendendo guot
kúoten. unde ubel ubelen; Nec frustra ponitę sindo. spes. pcesq; Noh
kedingi. unde flehá neuuerdent nieht ingementun úsen got ke
sehhet. Quę cũrectę sint. nposs unt ee inefficaces. Tie danne fer sa
hent. so sie rehte sint.

Auersamini igit uitia. fone diu leidehent tie áchuste. Colitte uir
tutes. Minnont tugede. Subleuate animũ adrectas spes. Habent
uuerin múot an rehtero gedingi. Corrigite humiles pces inercelsa.
Frumment hehimele deumuote flehá. Magna necessitas pbratis.
indicta ẽ uob. si nuultis dissimulare. Luuih tuuinget michel nót he
dero guotu. ube ir si ieben uuellent. Cũagitis ante oculos iudicis
cuncta cernentis. Vuanda uuere táte. der éotelare uberuuarter.
ter al siher. Hier mugen uuir chiesen. dáh boetius náh tísemo quin
to libro. mit temo tóde des Keirret uuard. dáher nemúosa ferne
men fone philosophia. diu si imo gebieh. hara náh hesagenne;

S. Sonderegger: Althochdeutsch in St. Gallen,
St. Gallen/Sigmaringen (1970) Abb. 13

St. Gallen Stiftsbibl. Cod. 825 p. 271
(Notkers Übersetzung des Consolatio des Boethius)

St. Gallen Stiftsbibl. Cod. 830, p. 488

...ē. aut nō ē. a. aut ō. b. sigdē fuerit. a. erit. b. si nō fuerit. b nō erit. a; Siue aut nō fuerit. a. siue fuerit. b. nulla ē necessitas sillogismi; ... inbo... declarat exēplo. aut nō ē. bo aut animal ē; Si g. assumam⁹ aiam ē homo. erit animal. Si negem⁹ ee animal. nō erit homo; Si aut homine negem⁹. t animal affirmem⁹ nihil necessitatis erit; Quocirca exhis q supius dicta sūt declarat quot disiunctarū ppositionū sillogismi fiant. t qb. abhis q conexe sūt differentius segregent; Que ut conexe sūt. quando ineo q. ē ee. t nō ee ostenta monstrant; Que ū sedm disiunctionē ponunt. tm sūt. ut sibimet ostentare nō possint; Inuenius ū p conexionē ppositiones q id inuel legi uelint. ut ase nequeant seiungi ut cū tm ponunt. si ē. a. ē. b. Id numerū hec ppositio intellegit. q. si ee. a. potuerit. stari sequat. ut sit ea. b. nulla ū earū que indisiunctione sē. tm ponunt. ut simul ee uideant; Cū aut dicim⁹. aut a. ē. aut. b. ē. aut easde ppositiones quolibet nō alio uariam⁹ ordine disiunctio que disiunctiua ponit. seruit. simul eas ee nō posse; Cū late earū pateat differentia idcirco nē de eisde pauca subiungim⁹. qm tonde sillogismos fieri dicebam⁹. inhis ppositionib. que p disiunctionē fierent. quot eas fuerant unico nexas. Et qm de omnib. qui quoqm posse fieri hypotheticis sillogismis sufficienti dicto ē. hic opus longitudine terminemus. Explicit Anicii Mat. Severini Boetii Viri Cons. Et Inst. Ex Cons. Ord. Patricii. De Hypotheticis Sillogismis Explicit Liber III. Feliciter Amen.

Explicit egregium

tmirandū

Explicit egregie memorandū dogma sophie
Hec quoq, depinxit calamus qui corde re tinxit
Non iouis hanc tantā genera sit barbamneruā
Equipar excellō nihil his sinat ire apollo,
Hoc op auctorē gustando sapientiorem,
Non pede pegaseo sacrat aut de sanguine thebeo
Sed riuū clausit. q fontē pneumaticas hausit.
Ipsius ex rare tue ta uel prouide uel ore
Dicam leui. Requiescas fee Boeti.
Cum ea docendo pia facto seruone sophia
Qui bybliothecas uetustas lumine cecas.
Tandem pro xpi nec amare pati timuisti,

pp
pneb
papi

Papiensis. Anno ēū morbo suo obisse in castulo

Reproduktionsrecht vorbehalten
STIFTSBIBLIOTHEK ST. GALLEN

St. Gallen
Stiftsbibl. Cod. 830

p. 488

Hand E

St. Gallen Stiftsbibl. 844, p. 76

Ramusq. lacer. dente eruento
Domitor rabidas imbuit iras
Que canit altas garrula ramis
Lesa que se claudit antro
Hue liça inlita pocula melle
Largasq. dapes dulci studio
Ludens hominum cura ministre
Sitamen de longinquo tollens textu
Memoru gratas uidere umbras
Sparsas pedibus ponere eiecis
Siluas tantum mestare quirit
Siluas dulcis uoce susurrat
Validis quondam uiribus acta
Pronu flectit uirga cacumen
Hanc sicuuans dextra remisit
Recto spectat uertice celum
Cadit hesperias phoebus in undas
Sed secreto tramite rursus
Curru solitos uertit ad ortos
Repatum proprios queq. recursus
Reditus suo singula gaudent

S. Sonderegger: Althochdeutsch in St. Gallen,
St. Gallen/Sigmaringen (1970) Abb. 7

Cod. 844 (Stiftsbibl. St. Gallen) p. 76
(Boethius, De consolatione)

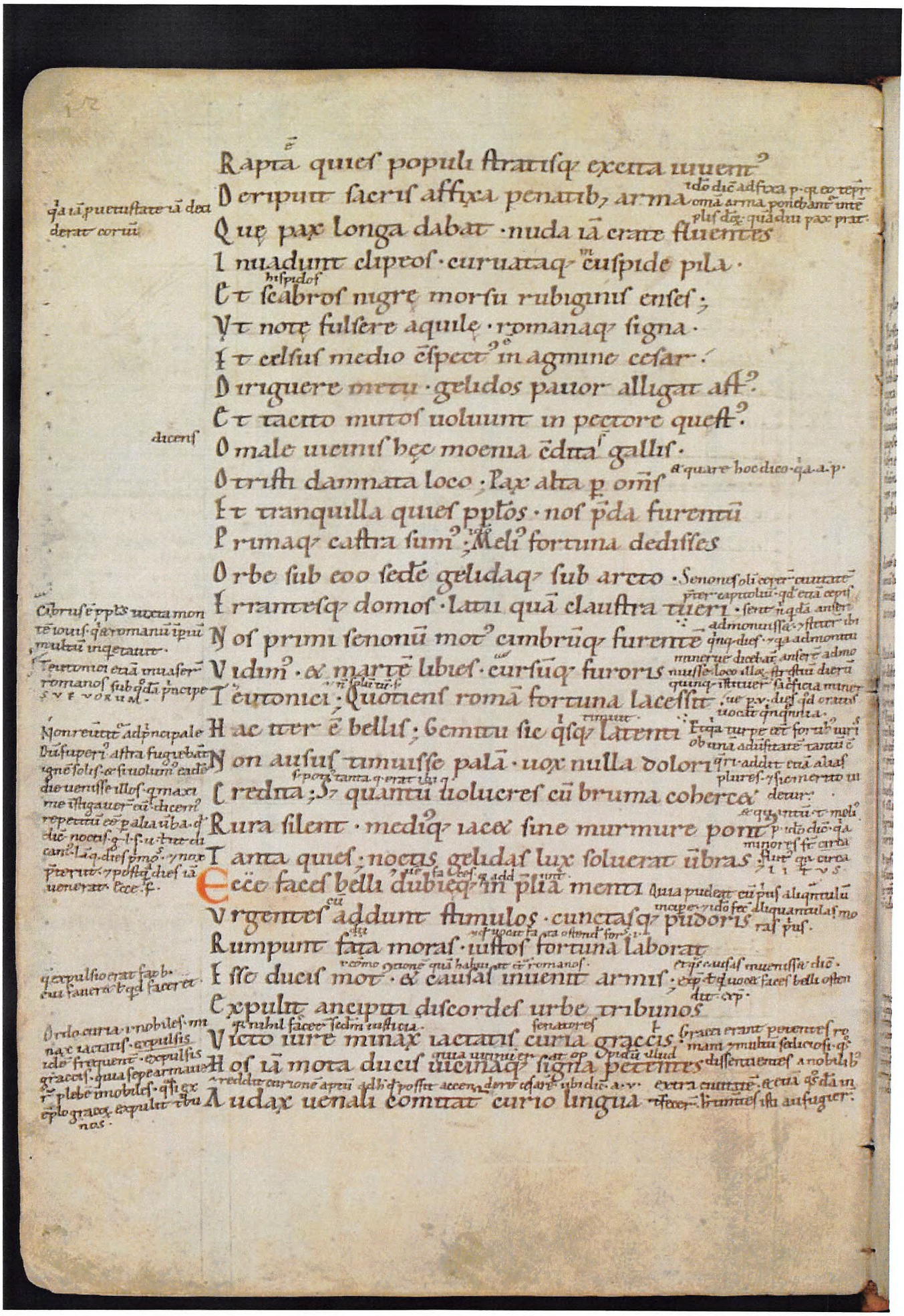

Rapta quies populi strepitusq; excita iuuent⁹
Deripuit sacris affixa penatib; arma
Que pax longa dabat · nuda ia erant fluentes
Inuadunt clipeos · curuataq; cuspide pila ·
Et scabros nigre morsu rubiginis ensis ;
Vt nocte fulsere aquile · romanaq; signa ·
Et celsus medio despect⁹ in agmine cesar ·
Diriguere metu · gelidos pauor alligat artus ·
Et tacito mutos uoluunt in pectore questus ·
O male uicemus hec moenia cedita gallis ·
O tristi damnata loco ; Pax alta p omnis
Et tranquilla quies ppios · nos pda furentib⁹
Primaq; castra sum⁹ ; Meli⁹ fortuna dedisses
Orbe sub eoo sedem gelidaq; sub arcto ·
Errantesq; domos · latiu quam claustra tueri ·
Nos primi senonum mot⁹ cimbrumq; furentem
Vidim⁹ · & martem libuit · cursumq; furoris
Teutonici ; Quotiens roma fortuna lacessit
Hac terr⁹ e bellis ; Gentibus sic quisq; latentem
Non ausus timuisse palam · uox nulla dolorem
Credita ; Et quantus uolueres cum bruma coherces
Rura silent · mediq; iacet sine murmure porta
Tanta quies ; noctis gelidas lux soluerat umbras
Ecce faces belli dubieq; in pectora mentis
Virgines addunt tumulos · cunctasq; pudoris
Rumpunt fata moras · iustos fortuna laborat
Esse duces mos · & causas inuenit armis ;
Expulit anciptem discordes urbe tribunos
Victo iure minax iactatus curia gracchis
Hos ia mota duces uicinaq; signa petentes
Audax uenali comitat curio lingua

Ciuitas ppls uicta monte iouis qa romanu ipsum multas inquietauit ·

Teutonici etiam uastauerunt romanos sub quadam pacipe SVE VOXUM ·

Monuerunt adpropale Dusuperi astra fugiebant ignes soliti · & simulatum eadem die uenisse illos · qm ante me illiquauerat cantus decem repetitu eo palatia uba · q die nocuis · q · l · s · u · tra · du cani · la · q · dies primo · & nox preterit · & postea dies ia uenerat · Ecce · f ·

Ordo curia · nobiles · m nac iactatus · expulsis ido · frequenter · expulsis gracchi · qua sepe armauer & plebe mobiles · qui ex eplo gracchi expulsi sunt ibi nos ·

q expulsio erat fas b · cui fauer & q facer et

Graci erant parentes romani · & mihi seducti · q dissentiunt a nobilib⁹ eruit cuncte · et ea q dam in

St. Gallen, StiftsB., 863 , p. 79

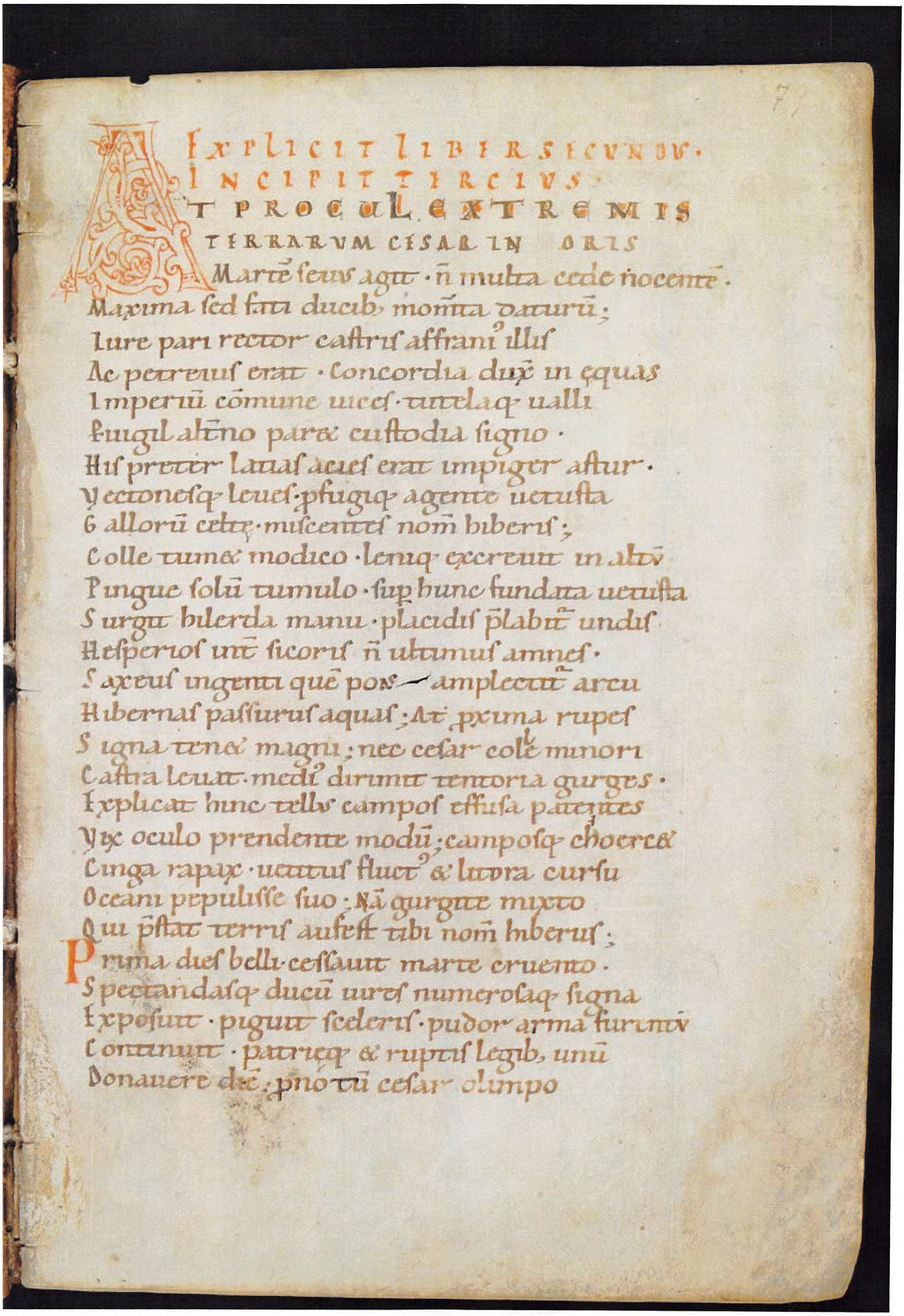

EXPLICIT LIBER SECVNDVS·
INCIPIT TERCIVS·

ET PROCUL EXTREMIS
TERRARVM CESAR IN ORIS
Martẽ ſeuus agit · ñ multa cede nocentẽ ·
Maxima ſed fati ducib⁹ mõita daturũ ;
Iure pari rector caſtriſ affrani illiſ
Ac petreius erat · Concordia duxẽ in equas
Imperiũ cõmune uices · tutelaq⁹ uallis
Fugil altẽno parat custodia signo ·
His pretter latas acies erat impiger astur ·
Yctonesq⁹ leues · phrygiq⁹ agente uetusta
Gallorũ celtq⁹ · miscentis nom̃ biberis ;
Colle tumẽt modico · lenq⁹ excreuit in altũ
Pingue ſolũ tumulo · ſup hunc fundata uetuſta
Surgit bilerda manu · placidis plabit̃ undis
Hesperios utẽ ſicoris ñ ultimus amnes ·
Saxeus ingenti quẽ pons amplectit̃ arcu
Hibernas paſſurus aquas ; At̃ pxima rupes
Signa tenẽt magni ; nec ceſar colle minori
Castra leuat · medii dirimit tentoria gurges ·
Explicat hinc tellus campos effuſa patentes
Vix oculo prendente modũ ; camposq⁹ choreas
Cinga rapax · uertitur fluct⁹ & littora curſu
Oceani pepulisse ſuo : Nã gurgite mixto
Qui pſtat terris auſert tibi nom̃ biberis ;
Prima dies belli ceſſauit marte cruento ·
Spectandasq⁹ ducũ ures numeroſaq⁹ signa
Expoſuit · piguit ſceleris · pudor arma furentis
Continuit · patriq⁹ & ruptis legib⁹ unũ
Donauere dẽ ; pnotũ ceſar olimpo

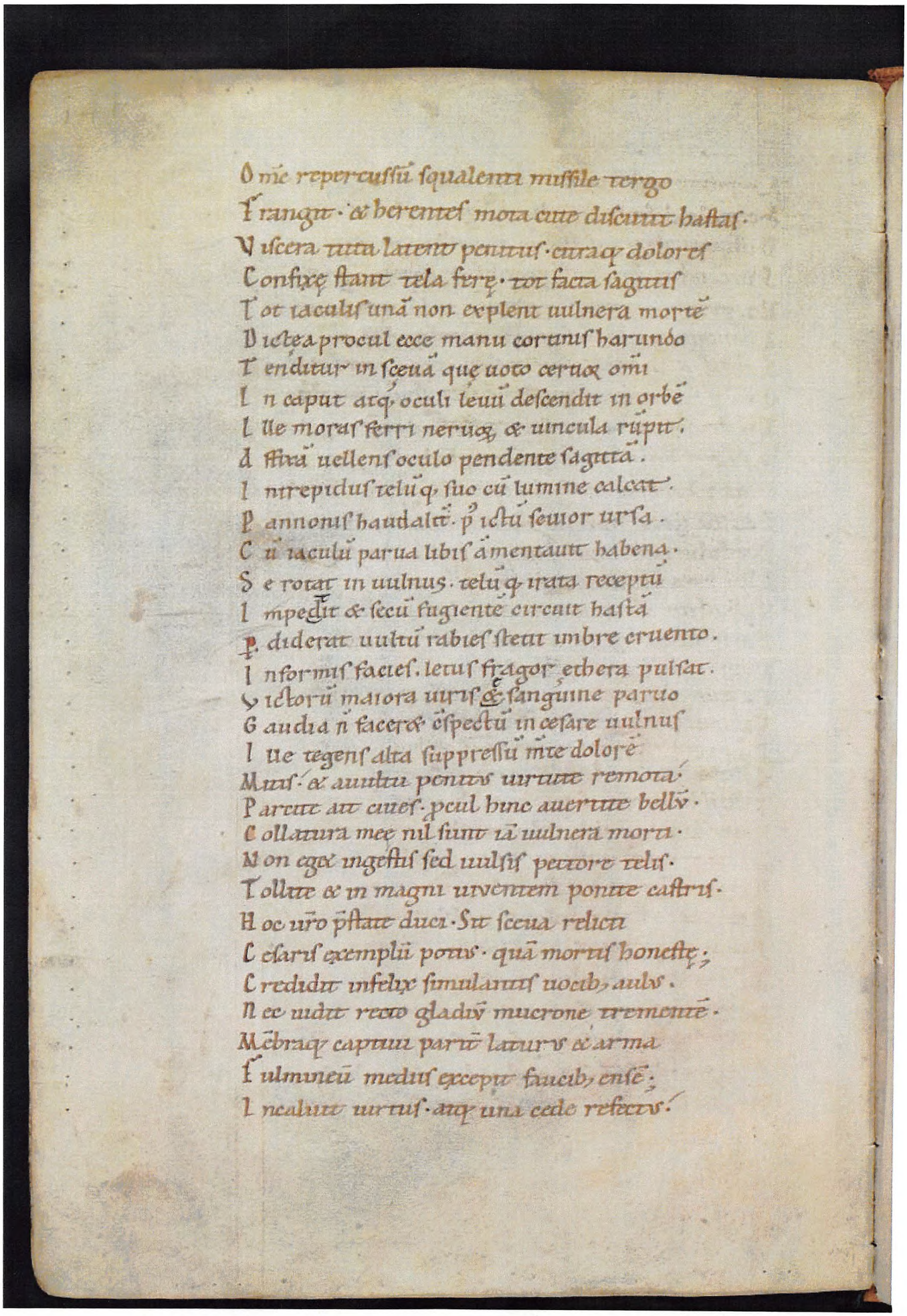

O me repercussu squalentia missile tergo
Frangit · & herentes mota cute discutit hastas ·
Viscera tuta latent penitus · curaq dolores
Confixe stant tela fere · tot facta sagitte
Tot iaculis una non explent vulnera morte
Dicteа procul ecce manu cornus harundo
Tendituꝛ in sceuа quę voto ceruix omi
In caput atq oculi leuu descendit in orbe
Ille moras ferri neruoq & uincula rupit ·
Affixa uellens oculo pendente sagitta ·
Intrepidus telu q suo cu lumine calcat ·
Pannonis haudalte · p ictu seuior ursa ·
Cu iaculu parua libis amentauit habena ·
Se rotat in uulnus · telu q irata receptu
Impedit & secu fugiente circuit hasta
Pp. dideraт uultu rabies stetit umbre cruento ·
Informis facies · letus fragor ethera pulsat ·
Victoru maiora uiris & sanguine paruo
Gaudia n facere espectu in cesare uulnus
Ille tegens alta suppressu mte dolore
Murs · & auultu pontus uirtute remota ·
Parcite ait ciues · pcul hinc auertite bellu ·
Collatura mee nil sunt ia uulnera morti ·
Non egit ingestus sed uulsis pectore telis ·
Tollite & in magni uenientem ponite castris ·
Hoc uro pstate duci · Sit sceua relicta
Clarus exemplu potus · qua mortis honestę ;
Credidit infelix simulatis nocib, aulis ·
Nec uidit recto gladiu mucrone tremente ·
Mębraq capitis paru latuis & arma
Fulmineu medius excepit faucib, ense ;
Incautus uirtus · atq una cede refectus ·

Maurer, H., Der Herzog von Schwaben, Thorbecke 1978

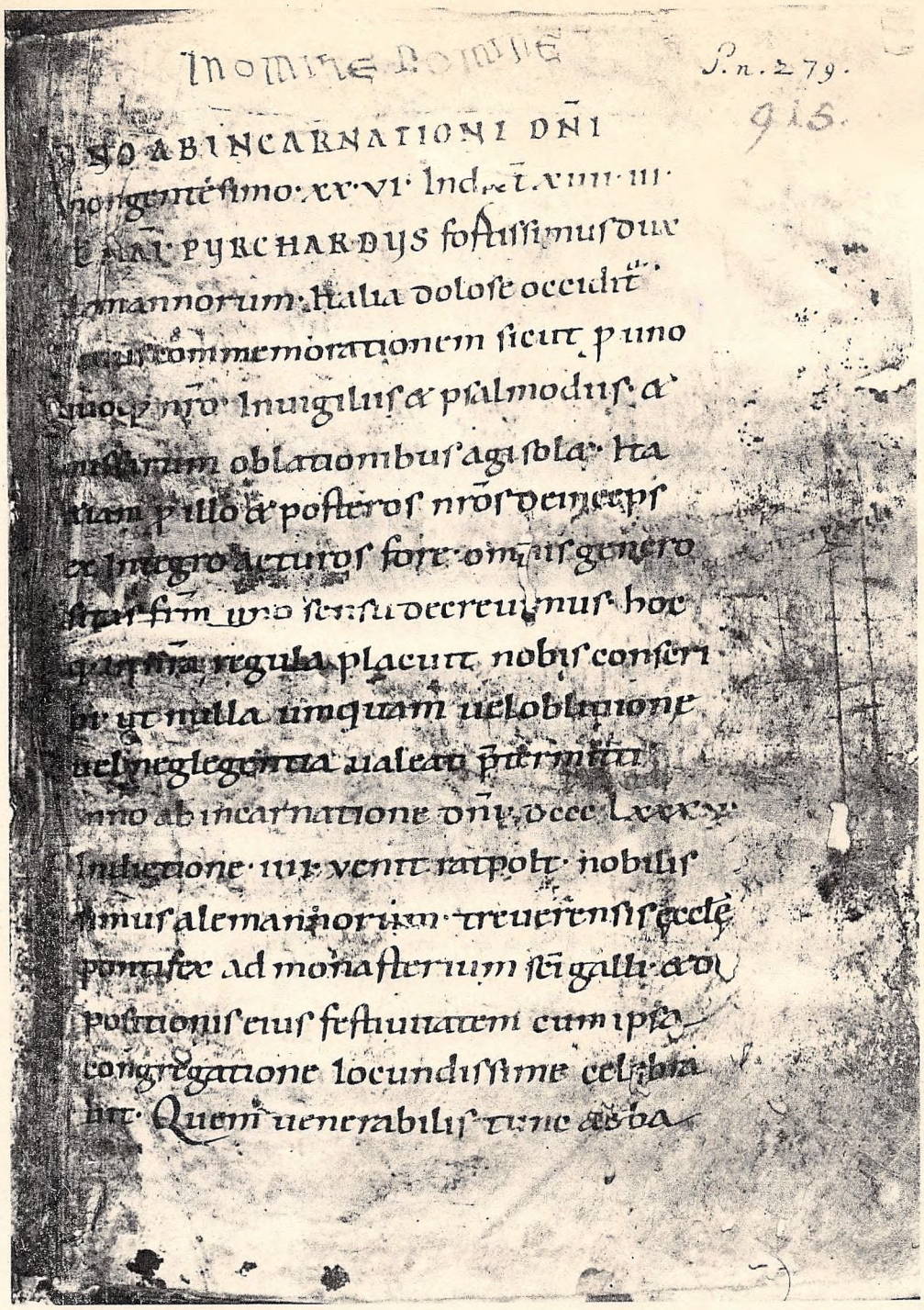

·1 34 Notiz über
Aufnahme Herz
Burchards II. in
Gebetsgedächtn
der Mönche v
St. Gallen

35 Her
Hermanns I. Na
auf fol. 1r e
Gedenkbuchfragme
(Fulda Aa

St. Gallen, Stiftsbibl. Cod. 915

epo. eandem quam cuilibet coenobii huius abbatis siue
insecto uuerma. seu uocamine do demundo recedentia.
orationis exhibeantur summa. Moguntino quoq;
pontifici decreuit e unus ppriis frs oratione pollicen
ri. ut sic pquiouis nrm comemoratio agatur: lea
et pillo in omni modo oratione coplectatur. Cui
hanc nulla umquam constitutione deleat obliuio.
regulae coplacuit nrae inseri libello. quatenus du
codex iste frequentius uidetur et legitur: beati pre
sulis memoria strictius teneatur

[illegible]

Photo Zumbühl St. Gallen

Abb. 11. *Zeitgenössische Memorialnotizen.* Hier Nennung und Datierung des Martyriums Wiboradas am 1. Mai 926. Niederschrift aus dem 10. Jahrhundert. Stiftsbibliothek St. Gallen, Codex 915, S. 8.

Jehlich, Schriften d. Ver. f. Gesch. d. Bodensees 88 (1970)

J. Duft, Die Ungarn in St. Gallen (1957)

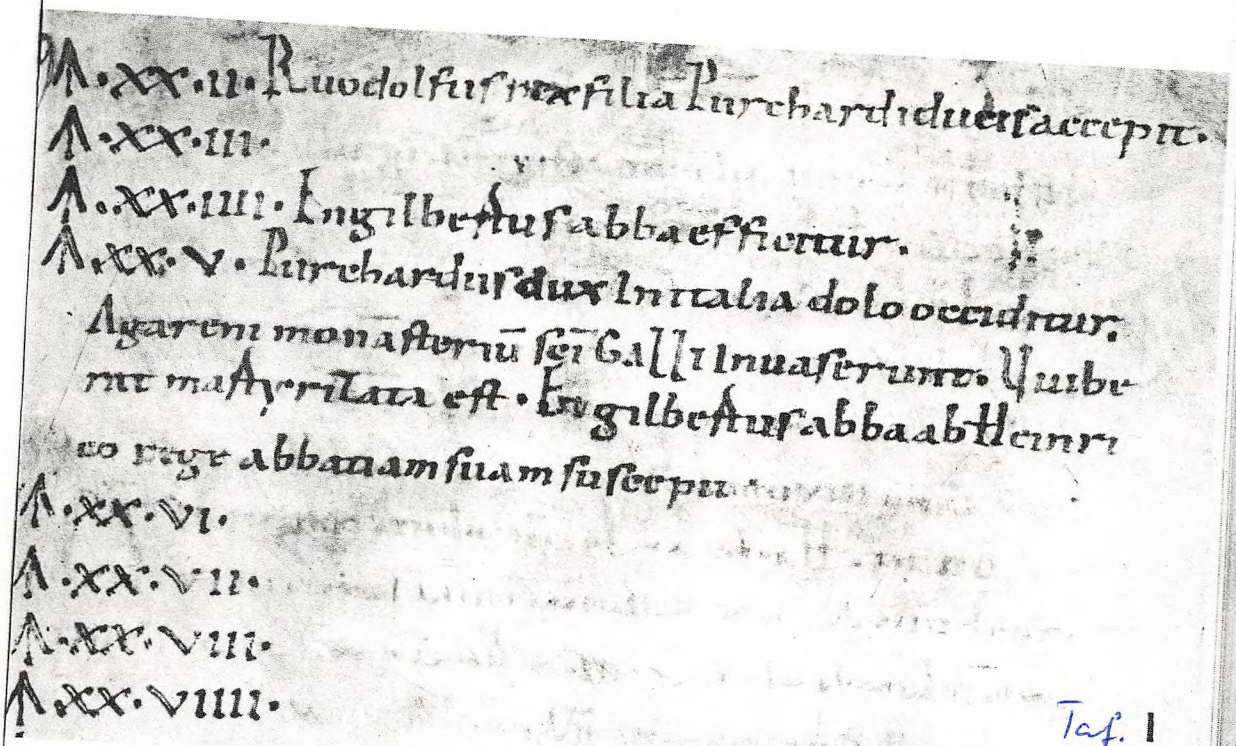

St. Gallen, StiftsB. 915, p. 209
Ann. Sangall. maiores

Simon Keynes, King Athelst n's books, in: Learning and Literature in Anglo-Saxon England. Studies pres. to P. Clemoies, ed. M. Lapidge etc.

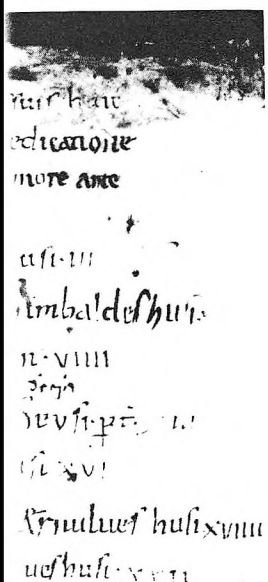

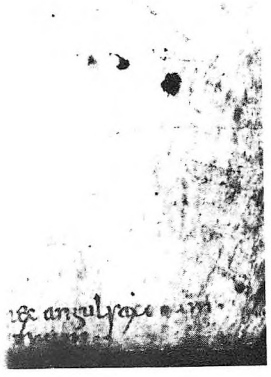

p. 189–93)

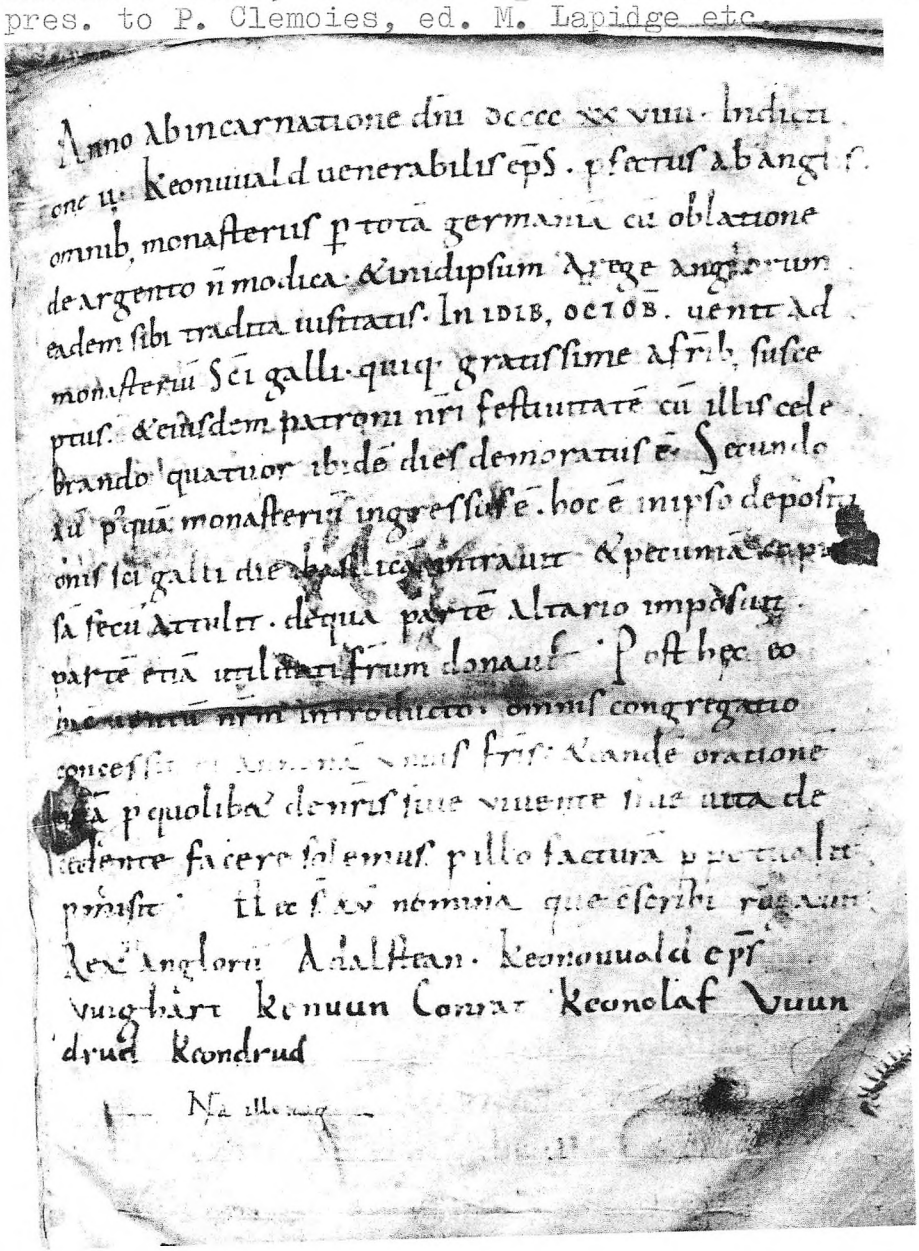

Anno ab incarnatione dñi dccc xxviii. Indictione ii. Keonuuald uenerabilis epS. p sectus ab angl f. omnib, monasteriis p tota germania cu oblatione de argento ñ modica. & indipsum a rege angelorum eadem sibi tradita iustratis. In idib, octob. uenit ad monasteriu Sci galli. quq gratissime a fris, susce ptus. & eiusdem patroni nri festiuitate cu illis cele brando quatuor ibidé dies demoratus é. Secundo ru p quá monasteria ingressus é. hoc é ipso depositi oris sci galli die basilicá intrauit. & pecuniá cepi sa secu attulit. dequa parte altario impósuit. parte etiá utilitati fris donauit. Post hec eo monasterii nri introducto. omnis congregatio consessi [illegible] fris. Deinde oratione pro quolibet defris siue uiuente siue mortuo de cetero facere solemus. pillo factum p perpetuu promisit. Hec sunt nomina que escribi rogauit Rex Anglorum Adalstan. Keonuuald epS Vuighart Kenuun Comar Keonolaf Vuun drud Keondrud

xiii St Gallen, Stiftsbibliothek, 915, p. 5 (see pp. 198–9)

St. Gallen Stiftsbibl. 915, p. 210

estiā die. xiiii. K. Aug. In. iiii. Anno Ottonis re-
gis. In. vi. feria. Luna xxv. iiii. Eodē die In regio
ne gallicie Innumerabilis exercitus saracenorū.
quadā regina nomine Tota penitus extinctus
est. nisi ex eis ōrū. & quadraginta nouem mu-
cūco. Eodē anno Eburhardus dux francho
rū occisus est. Et Kisalbertus dux chlodhario
rū. In reno vitā finiuit.

Lotharingorum

A. xl. Annus durus. defuerunt fructus

A. xl. i. Signū mirabile apparuit in cyclo. & mor-
talis boum fuit.

A. xl. ii. Thoro abbas uitā suā dereliquit. & Cralo
frater eius uicinus ei successit. ii. K. Iunii.
iii. feria.

A. xl. iii. Omnis agarenorū exercitus a baioa
ris occisus est.

A. xl. iiii. Terre motus factus est. iii. feria paschę
circa pullorū cantū. xvi. K. Mai. Eodē anno
estas omnis uersa est In pluuiā.

A. xl. v. Nux maxima. iid Maii cadens.

A. xl. vi. Rachitt reclusa defuncta est.

A. xl. vii.

A. xl. viii. Inauguratio cremate. Non Iunii.
Eodē anno Luitolfus dō carus ex omib; sui filius

St. Gallen Stiftsbibl. 915

p. 210

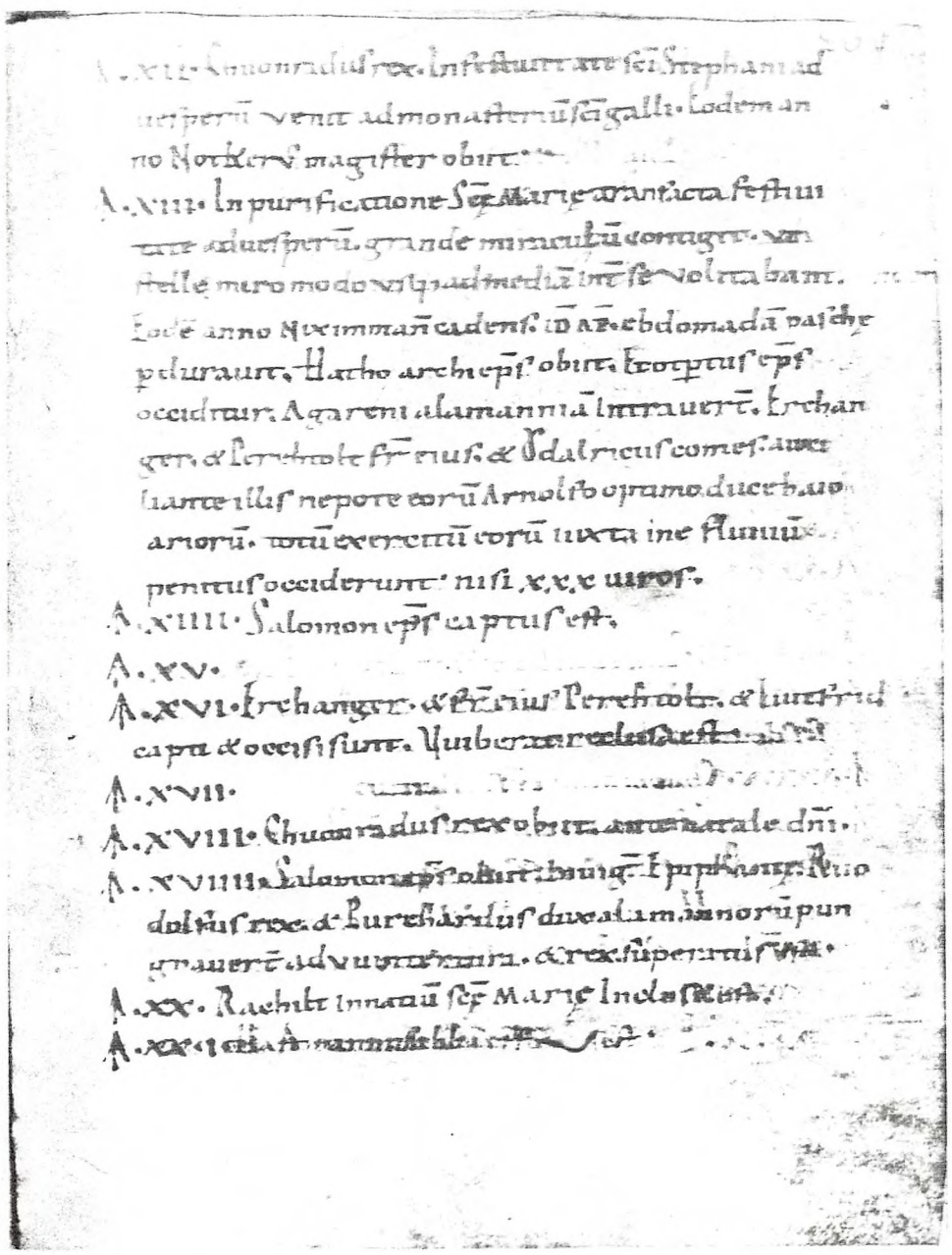

Photo Zumbühl St. Gallen

Abb. 9. *Annales Sangallenses maiores*. Hier Eintrag der Inkludierung Wiboradas zum Jahr 916. Original aus dem 10. Jahrhundert. Stiftsbibliothek St. Gallen, Codex 915, S. 208.

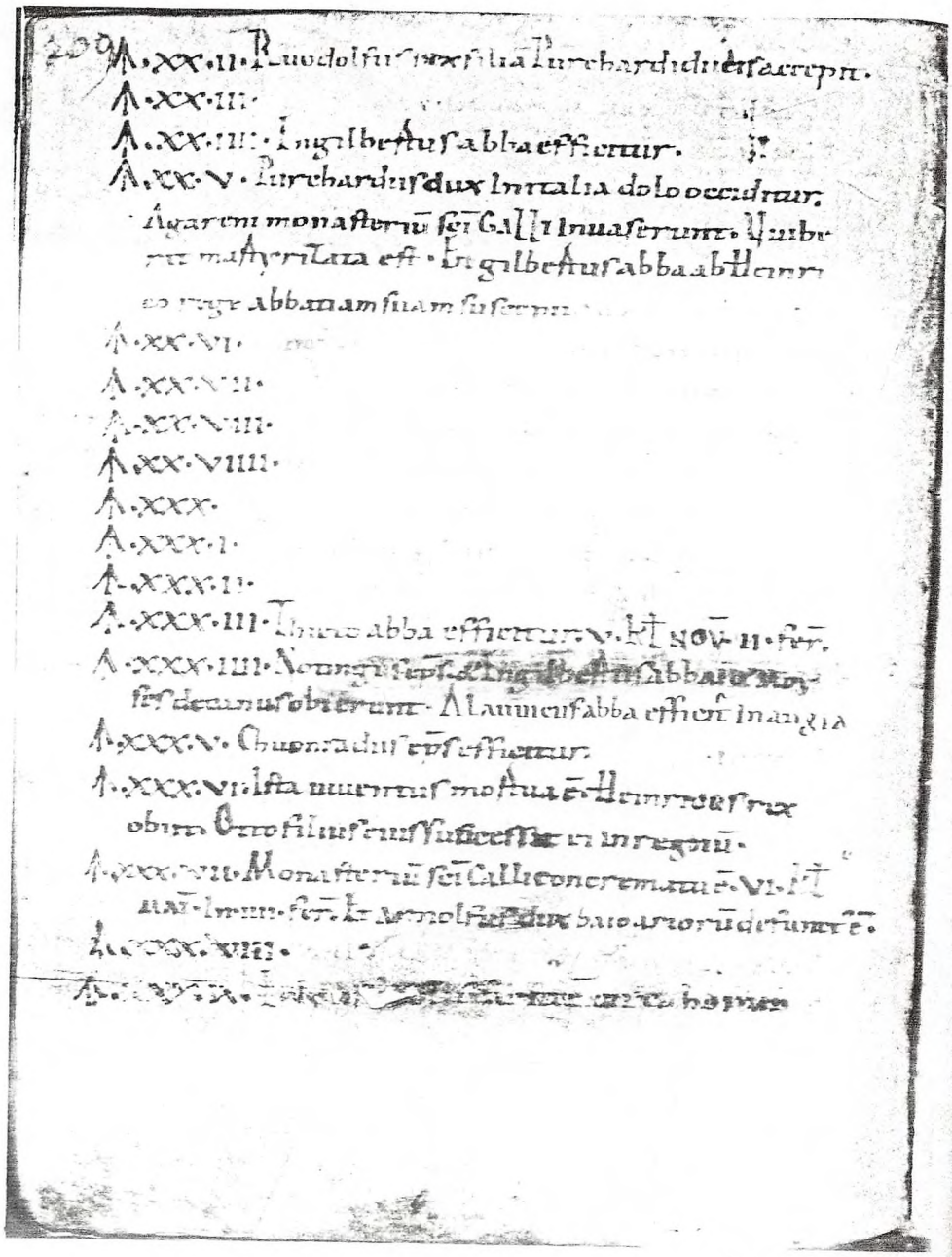

Photo Zumbühl St. Gallen

Abb. 10. *Annales Sangallenses maiores*. Hier Eintrag des Todes Wiboradas zum Jahr 925 (irrtümlich für 926). Original aus dem 10. Jahrhundert. Stiftsbibliothek St. Gallen, Codex 915, S. 209.

Abb. 11.
Wiborada
Codex 91

Otto imp. reg. s. cū herimanno duce venit primitus
ad monasteriū Sci Galli. Infestuatae ipsius.
A. dcc. lx. Mu[illegible] Herimannus dux
alamannorū obiit.
A. l.
A. l. i. Otto rex in Italiā cepit.
A. l. ii. Kl. vi. Kl. iunii. Indicascens dnī sacro velamine
indutae. d. innat. Scę Marię inclusa. Lodē anno duo
maxima tonitrua facta sūt in mōn sine lesione.
A. l. iii. Discordia exorta ē int Ottonē & filiū eius Liudolfū duce
alamannorū. Lodē anno. Anno abbatiae suae pregrinū mon sci
Galli. & rexit illud annū. i. & mēs. vi. & hebdomadā unā.
A. l. iiii. Adalbt filius Leuchcolfi. Et Arnolfus filius Arnol
fi duci succēsit. Et Fridericus archiepūs magontiensis.
& heu p dolor. Anno abbatiae obiit.
A. l. v. Otto rex cū Garemis pugnabat. eosq; dō auxiliante
deuicit. & erat numerus illorū. c. milia. & mutuil
lorū cōprehensi. cū rege eorū nomine pulsi. &
suspensi. & impatabuli. & aliud bellū cū eis gere
bat. & a portarum subitō prehensū & rex illorū nomine
Tele extracto exercitus eius. Lodē anno Otto rex
& filius eius Liudolf infestum Sci Galli pugnaue
runt cum abbate suo & ciuibus. & victoriā inde
sumpsit. occiso duce illorū nomine Troingano.
Infestum Sci Laurentii. Et cum Hispanis. & Tolosensis.

St. Gallen Stiftsbibl. 915
p. 211

St. Gallen Stiftsbibl. 915 p. 212

& fecit illos tributarios. In ipso anno Henricus dux
baioariorū defunctus ē.

[illegible]

Liutolf filius regis Ottonis Italiā ingredi-
tur.

ipso vero anno cruces apparuerūt in albis
uestimentis

Liutolfus in Italia febre corripitur, cuius dolo-
ri pr̄sentē finiunt. Alamannie augensis beate
memorie abba. paralysi [illegible]

Carlo venerabilis via diffunctus. cui in
regnū Burchardus vir nobilis ex antiquorū
regū p̄sapia oriundus. fauensis pulcher. eru-
ditus aspectu. succedit anno. Alamannie Augensis
abba defunctus ē. Eius locū tenuit Richardus
eiusdē cenobio. oriundus de nobilibus. prelatus est.

Annus durus. de inmutatis regionibus
defficiens fructus. de multa fame veniens.

Adelaidis Georgii Indulfi

[illegible]

St. Gallen Stiftsbibl. 915

p. 212

A. lx. i. Otto rex secunda ꝑfectionē In Italiā fecit
cū magno exercitu. In mense augusto

lx. ii.

A. lx. ii. ps̄ ap apā Octauiano benedicit. In
purificatione sc̄ę Marię. die dominico.

A. lx. iii.

A. lx. iiii.

St. Gallen Stiftsbibl. 915

p. 213

St. Gallen Stiftsbibl. 915, p. 218

218

A. lxxxiiii. Hic bene maturo transit pater ille senio.
Ad patrie requie hic obit Ysmaio diem.
Hunc merito nri uigilanter habent memorari.
Plura loco gallo stant monimenta cui.

A. lxxxv.

A. lxxxvi.

A. lxxxvii.

A. lxxxviii

St. Gallen Stiftsbibl. 915
p. 218

St. Gallen Stiftsbibl. 915, p. 220

M.XC.IIII.

M.XC.V. Heinricꝰ dux baioariorū filiꝰ heinrici defunctiꝰ ē. Cuī mortem ciuile bellū p̄cessit. multorū interitu nobiliū baioariorū. Hoc anno rodulfus in burgundia q̄ patre chuonrado successit in regnū. quosdā suorū paterna hereditate p̄uare conatꝰ. bello lacessitꝰ ē ab eis; Vbi ipse regulus luc& copiosum habere& exercitū. facile tamē uictus & fugatus ē. Notabilis annus. & iam siccitate aeris nimia. multis p̄ecoribꝫ multis q̄q; mortalibꝫ situ exanimatis. Tamē enī siccabant cuncta europę flumina. ut pene nullū nē tuadosū. Inter hęc saxones & sclaui qui dr̄r uueletabri. mutua se cęde & incendio macrantes. totam germaniā inter danubium & oceanū sitā. quā maxime inq̄abant.

M.XC.VI.

M.XC.VII.

M.XC.VIII. Mense februario stella comēs sumā est. & non longe a sole recedens. paucis diebꝫ circa ortū diei apparuit.

St. Gallen Stiftsbibl. 915

p. 220

A. lxxxviiii cella cometes apparuit clara · nat̄ sc̄i
Laurencij

A. lxxxx. Odalricus abbas uita discessit. Et Ger-
hardus ei subrogatur. Arq. Ekke-
hardus monachus defungitur.

A. xc. i. Faillanus scottus beatę memorię de
hoc seculo migrauit. Et Theophanu imperа-
trix nono anno uiduitatis suę defunctа ē. cū multis regni sui nobilibus

A. xc. ii.

A. xc. iii.

St. Gallen Stiftsbibl. 915

p. ~~222~~ 219

St. Gallen Stiftsbibl. 915, p. 221

adnexique

ACHILLES. Intonat arce poli nri iaculamē abigni.
Nemo, tam̄ Iesu. laus tibi xpe dī[illegible]

K. cī .i. Kerhardus abbas diem obiit.

Purchardo nostras dns cōmissa habenas.
Quippe uiro iā tunc sibimet̄ p̄euncta parato

.II. K. [illegible]

K cī .ii. Otto imperator rome sine herede defunctus ē. cui suc
cessit heinricus de regio gnē dux que ē baioarior̄ ut nunc
co nomine. cūque ē hermannus dux alamannie. d'alsatie
regnū forte diuidere. ē parti aspiram rēpublicā. Sed
infecto negotio. ultionē conatus in eos quos sibi regē
regēsē arte adūsasse. irrupit cuncta. ē indiscrimi
nē dedit. pessimo ēē exemplo sicq; pfanauit. Mox regnū ob
tinuit. diem annū impleuit. Paruulus filius ei consobri
nus regis duxq; populi ordinat[illegible]

St. Gallen Stiftsbibl. 915

p. 221

St. Gallen Stiftsbibl. 915, p. 222

Res noua dū purchart gallo sua tecta restaurat

M III · Rusticus extremo de culmine p̄ caput actus
Nr̄is spectaclū nimis ad diderat miserandū · Sed postquā cecidit caput
alleuat atq; resedit · Mirū surrexit gallo integer & benedixit ;

M · IIII · Sabbata spū paschę ultima rite parata · Accepit solitus
frr̄ p̄ prandia somnus · Mota fide ducta pectus penetralia nr̄a · Clā q̄q; tā

M · V · Ecce fames qua p̄ sęcla non seuior ulla ·

M · VI · Noua stella apparuit insolitę magnitu
dinis · aspectu fulgurans · & oculos uerberans · n̄
sine terrore · Quę mirū in modum aliquando ē
tractior · aliquando diffusior · & iam extingueba
tur Interdum · Visa ē aū p̄ tres menses in immis
finibus austri · ultra om̄a signa quę uident̄ incęlo ·

M VII · Pestilentia grauis quę subitanea morte po
pulum late nastabat ·

M · VIII · Cruda urensq; dō kerbit sęnore sed ęuo ·
Fungit̄ in claustris reserans ergastula carnis ·

M · VIIII ·

de plebe nulli facilla subire · Poll ē in hoc tumulus patrū studius ope
ratus · Gallus ibi requiē sibi dixerat ēe p̄emiē · Hic uti se quę
rat hanc usibus ipse docebat · Accessit · patet ut docuit
cui plectra resolut ;

St. Gallen Stiftsbibl. 915
p. 222

St. Gallen Stiftsbibl. 915, p. 225

M·XVIII·

M XVIIII·

M·XX·

M XXI· Hic qtit̃ tocus terre globus undiq; mot⁹. Horrida ceu
fissis portenta sonant in abyssis·

M XXII· Henricus imperator in grauissimu apulię in
gressus· a beneuentanis gratanter honorifice ac ma
gnifice susceptꝰ· Troię· Capuę· Salernę· Neapolim·
urbes imperiis ad grecos defecerunt ad deditionẽ ẽos
gꝫ· Quarũ troia urbs fortissima· omniq; bellico ap
ratu munitissima· longo mora nec dusq; uigore exer
citꝰ· Tam lica· afflicta· affligit· a· insitu defensione· mil
tes fatigauerunt· plurimos interfecerunt· tertio mense pquã
obsessa· deuictis· in primis· muris· dedit· suq; uiolen

St. Gallen Stiftsbibl. 915
p. 225

St. Gallen Stiftsbibl. 915, p. 226

pace. & gloriosi victoris. duo fidei sacramenta primum. Reb⁹q;
eo postliminio reuersis. capuanum principem in custodia secum abduxerit.
Et alia egressu italie. pestilentia exercitui eius affecit. & extremam
partem absumpsit. Ut romani imperii corpus tot membrorum
suorum destructione. sine miseria & dolore memorare non
possit. Aetas horrenda. tonitruis & coruscationibus. plus
solito mortales exterruit. Et impetus turbinis abeuntis
domos intonans. edificia deiecit. & arbores radicitus euulsit.
Domnus burchardus abbas elegantissimum sacre celie speculum. ymmo
& burchardus. bone indolis adolescens. in ipsa expeditione uite
functus est. Nos & nre memorie hominum doctissimum & benignissimum.
Herib⁹ & dua Rudolfi fame innocentie uirum. Iaerich lumen
morbo late seuiente interiit. Ruodhardus alia etatum
ensis epc obiit. cui Heimo successit & Thietpaldus abbas efficitur.

M.xx.iii

M.xx.iiii. Benedict⁹ papa obiit. Heinrich imp⁹ obiit.
Et Chuonradus apud magontiam in nat⁹ s. marie in regnum eligitur.

M.xx.v. Sque ad tentionis sompnes exarsit. In sacro sco die paschali. apud uin
delicam augustam. int chuonradum regem & patruelem eius Chuonradum. Cui alia Ernest
consobrinus ei⁹ dux alamannie. & Uuelfhardus comes postea confoederati. simul regi
rebellare ausi. Sed hoc temere inceptum. deo prohibente non habuit effectum.

M.xx.vi. Rex Chuonradus nat⁹ dni aquisgrani celebrauit. circa uernum tempus
italiam ingressus. ita sibi poene tota eius roma subiugauit. sola lucca sibi resistente
cum reginhero marchione. Heimo psul etatis defungit. & inde ecclie anargius prefecit

St. Gallen Stiftsbibl. 915
p. 226

St. Gallen, Stiftsbibl. Hs. 915, p. 231 + 232 – Chron., Taf. 16. Taf. 7

heinricū depcans auxiliū ꝺfugit. Cui insolitum rex pissimus
quāuis ꝑuersꝰ deo lesus miseratꝰ sortē humanę fragilitatis fleuit.
Ipsi aū paternū solatiū rebus & uerbis exhibuit.

Oxlii. Rex heinricus assumpta secū copia militū. vngariam
irruit. eamq; exmaxima parte deuastauit.

Nxliii. Notabilis annus nimia ymbriū supfluitate. & frugum
um ꝺne paucitate. Rex ꝑdictꝰ petrū autto solio restituere
cupiens. ingentē classē summis uiribꝫ instruit. atq; fortu
nā belli temptaturus. iterū pannoniā ꝑdarū intrauit.
Ingressus ṽ. multa festiuter. multa felicitꝫ egit. ipsūq; ad
ultimū & sub positis regū. pecunia inuitꝰ possessꝫ
sibi offerre cōpulit. Insup eum tam uiramq; ꝛfinis regni
sui excedere & constituit. ꝺ tam ꝺ eq̄ uenerat. credo
di nutu ꝑpetuꝰ nondū ꝑfectꝰ. Nā inde petrus quādiu
regnauit. inmultis ꝑuaricator & cauit. Inde q̄de remad.
dūc generale colloquiū habuit. ac constantia tempore
fy nodi uenit. vbi eū epi quā plurimi. cum sq; magnop
ꝓcerib; uiuans ē memoria. sedulus cognitor. omniū
huius gestorū. lumē. Inde q̄dā ligo & diligens dispu
tator gradu eū remittit. facundus orator. ꝛtendit. & quā
ꝑ sermone ꝓlixa. ad pacē cohortatꝰ est. ꝓpter ad ultimū
ꝑ sententiā. sui ordinis. & ꝺ electionē. cuncti sibi obnoxii
ꝓfitentur. & omnq; q̄cquid ꝺ ecclesiasticis. uel ꝓcuiꝫ cum pre
cepisset. id ipsi facere cogunt. Hoc igit̄ salubriter inchoa

inceptū. dilatari ꝓcepit. ꝓmę regnū suū. ac ꝛlongi
tempore. omnib; reb; inpace cōpositꝰ. uxorē ducit
Willihelmi. ducis pictauiensis. Gisela imperatrix ob
Mxliiii. Fames valida. Item rex sepe ducē cōtractus und
xilius. tertio inpannoniā ꝓficiscitur. Cui cum infinita
midine occurrit ille regulus. aduentu suo ut uidebā
imperatrici. & cū phibere ei cursu cuida fluminis po
excelsiꝰ transire ꝓmisit. ne sibi pugnā infra termin
gni sui faciliorē. & hostib; obiectu fluminis fugā diffi
rem. Sed longe alit q̄m speraꝝ euenit. Denq; ꝓcep
statuit cū illo q̄m ꝓmū ē fligere. suis uiriliter uerbā add
melius ē dicens fortiter. in bello animā ponere. q̄m in
mancipia hostiū ludibrius subiacere. Ipse ṽ. arma. q
ris amplior ē. et animꝰ ploco atq; copus acies instru
tacq; signo hostes inuadit. ac uelut quēda tempes
obuiantia queq; ꝓsternit. Nec mora. fit uictor. ꝓpi
tiante clementia. nichilq; cunctatus. urbē adeidit. ut
uxorem regis. & filios cōiugem. pecunia. compreh
dit. petrum uero solio regni restituit. & ne bene ges
in sxoniam redeat.

Mxlv.

ce tin amartian mu · uc ecalipsa ·
pa · exagoreuso · cate mu · tin anomian mu ·
to k̄o · ce ypsi · afícas · tin asebían tis amartias mu ·
per taitis proseuxete · prosse · pas · osios ·
en cero eutheto ·
lin · encata clismo ídaton pollon ·
pros aitton · uc eggiusin ·
y mu icatafigí apothlipseos · tis
periechusis me · to agallioma mu ·
lutrose me · apoton ciclosan ton me ·
y netiose · ce cimbiose · en odo taitti
iporeusi · epistirio epise · tus ofthalmus mu ·
me · e · os ippos · ce imionos ·
is uc estin sinesis ·
neimo ce chalino · tas · siagónas · autton ·
anxis · ton · mi egigizon ton prosse ·
olle · emastiges · tu amartolu ·
ton de elpízonta epi k̄n · éleos ciclose ·
usiamthine epi k̄n · ce agalliasthe dicei ·
ce cauchasthe pantes hi euthis ti cardía ·

St. Gallen Stiftsbibl. 1395, p. 338

iuit

exultem dño

In laud[e] verba mea

Exaltate rectos decā laudatio

Confitemini dnō in cythara
in psalterio decem chordarū psallite illi

Cantate ei canticum nouum
bene psallite ei in uocifferatione

Quia rectum ē uerbū dnī & omnia opera ei in fide

Diligit miam & iudicū · miā dnī plena est terra

Verbo dnī cęli firmati sunt · & spū
oris eius omnis uirtus eorum

Congregans sicut in utrē aquas maris
ponens in thesauris abyssos

Timeat dnm omnis terra ab eo aū
commoueantur oms inhabitantes orbem

Quō ipse dixit & facta sunt ·
ipse mandauit & creata sunt

Dns dissipat consilia gentiū · repbat aū
cogitationes poplorū & repbat consilia principū

Consilium aū dni in æternum manē · cogitationes
cordis eius in generatione & generationē

Beata gens cuius est dns ds eius · populus
quē elegit in hereditatem sibi ·

St. Gallen Stiftsbibl. 1395, p. 339

St. Gallen Kantonsb. 70 f. 97v

scripsit · Ostendens Ineo. quid &generi
suo deber& &xpo · Nam Initium priu ·s· euangelii hȳ filii dī·
cipii · In uoce prophetice exclamationis
Instituens · ordinem leuitice electionis
ostendit · Ut praedicans praedistina
·s· leuitā · ·s· sacerdotis ·
tum iohannem filium zachariae · In uo
ce angeli nuntiantis missum · Non solum
uerbum caro factum · sed &corpus dñi
per verbum diuinae uocis animatum · In
tio euangelicae praedicationis ostende
r& · Ut qui haec legens scir& cui Initiu
carnis In dño ihu aduenientis habitacu
lum caro deber& agnoscere · atque Inse-
uerbum uocis quod Inconsonantibus per
diderat Inuenir& ; Oeniq. &perfecti
e euangelii opus Intrans · &abaptismā

Ego principiū · In principio erat uerbū · vox olim ·
·t· vtq · ·l· quia · ·t· cum ·
Et uerbū caro
facta ē & habitauit in nobis ·
·s· caro ·
·l· in uirtute & potestate & aoribꝫ,
Et sic Zacharias uerbū uocis pdidit. & inuenit ·

Saprens ꝗdā · qd anima in corpore · id uocales in consonantibꝫ disputat qdā modo ualere ;

Philosophice loqr · de uerbo, ponens · & p uocē & consonantes · qsi p genus · & speciem eius absoluens ·

V. Verbū uocis erat · faciam hom ad imaḡ nr̄am · Quod caro pdidit quando contumax respondet · Mulier qa dedisti mihi · Et cet ·

HOMINEM.

Matheus Clamat. Homo de terris.

REGEM.

Marcus Rugit. Leo de siluis.

SACERDOTEM.

Lucas Mugit. Vitulus ex adtis.

DEUM.

Iohannes Clangit Aquila de celis.

Terra. Polus. Pontus. faciant sibi singula cantus.

Plausibus intrant letentur & imperitanti.

Pontus inundetur. Stet terra. Polusq, rotetur.
Tres sibi collisi similent laudes paradysi.
Inueniemt q, locum. Septem discrimina uocū.
Si duo sint Terris. duo Ponto. bis duo Celis.
Nam dñi pacto Septē spaciantur in Octo.

VADIAN. BIBLIOTH.

In Basilg. epp. Sidonii coaeg. l. 7. ep. 6.

IN NOMINE DI SUMMI INCIP AMMONITIONIS SCI BASILII LIBER NECESSARIUS.

AUdi fili ammonitiones patris tui & inclina aurem tuam aduerba
COmmoda mihi libenter audituum & corde credulo cuncta quae
dicuntur ausculta. Cupio enim instruere te quaesit spiritalis
militia & quibus modis regi tuo debeas militare. Inprimis ergo
audiat sensus tuus & animam tuam nullus praegrauet somnus. Se adui
gilandum excita eam & ad studium intellegendi sermonum meorum para
tus esto. Verba enim mea non sunt gome. sed prolata & diuinis fontib;. Neq;
enim noua doctrina instruore. sed ea quae didici a maioribus; meis doceore.
HAec enim si immiseris in cor tuum. In pace dirigentur uiae tua. nec adee ad
propinquabit ullum malum. sed procul ate abscedet & omnis aduersitas animae
Si ergo cupis fili militare dnm. Illi soli militabis. sicut enim qui militant regi
terreno. Omnibus iussis eius obtemperant. Sic & qui militant regi caelesti
debent custodire praecepta caelestia. Miles terrenus quocumq; loco
mittitur. paratus & promptus e. neq; seu coris aut filiorum gratia excu
sare audebit. Multomagis miles xpi. sine aliquo impedimento regis sui
deb & oboedire imperio. miles terrenus contra hostem uisibilem pergit
ad bellum. Tecum uero hostis inuisibilis cotidiae dimicando non desinit.
Illi contra carnem & sanguinem est dimicatio. Tibi uero aduersus
spiritalia nequitiae in caelestibus est conluctatio. Ille contra hostem
carnalem carnalibus armis utitur. Tu uero debes contra spiritalem

St. Gallen, Kantonsb. 317, f. 1a

St. Gallen. Vadian. Slg. 1.

FESTA XPI OMNIS XPIANITAS CELEBRET.

Quae miris sunte modis ornata cunctisq. uenerãda populis.
Peromni tenentis aduentum atq. uocationem gentium.

Ut natus est xpe est stella magis uisa lucida.
Ad illi non cassam putantes tanti signi gloriam.
Secum munera deferunt paruulo offerant ut regi.
Caeli quem sidus praedicat.
Atq. aureo tumidi principis lectulo transito.
Xpi presepe quaeritant.
Hinc ira seui herodis feruida
Inuidi recens rectori genito. Bethleem paruulos.
Precepit ense crudeli perdere
O xpe quantum patri exercitum.
Iuuenis doctus ad bella maxima. Populis pdicans colligis.
Surgens cum tantum miseris.

ALIA

SUMMI TRIUMPHUM REGIS PROSEQUAMUR LAUDE.

Qui celi quiete regit sceptra. Infernum iure domito.
Qui sese pro nobis redimendis pmagnũ dedit pretium.
Huic nomen extat conueniens ihc̃hun.
Nam transiliunt omnes strenue montis colliculosq. bethel

INCIPIT VITA SCI FINDANI CONFES.

CUM DS OMPS ELECTOS SUOS QUOS AD VITA ANTE mundi constitutionē prediſtinauit aeternam. diuerſis huius mundi curis occupatos. ac uaria ſtudia ſectantes. ineffabili miſericordia. ad pfectioris uitę inſtituta pducere. ſoleat. modis quidē diuerſis. ex puriſſimo tamen clementię ſuę fonte manantib, nobis quoq, haud abſurde uiſum ē. memorabilis uiri qui nris imitabilia fecit exempla temporib, predicabilē uerbis compendioſis conſcribere mentionē. Quatenus & nobis hęc ſepe legentibus & poſteris aliquid ad profectum ſuum afferant utilitatis. Vir igitur quidā. nomine findan genere ſcottus. ciuis puinciae lagi nenſis. quib, occaſionib, ad pfectionē uitę peruenerit. quibuſq, temptationib, ac laboribus ſit frequentē attactus. hinc enarrare do fauente conabimur. Predicti ergo uiri ſororem. gentiles

St. Gallen Vadiana 317, f. 16r

p domos testificans iudaeis atq; gentilib; in dñm paenitentiã & fidẽ in dñm nr̃m ih̃m xp̃m. Et nũc ecce alligatus ego spũ. uado in hierusalẽ. quæ in ea uentura sint mihi ignorans. nisi qd̃ spũs scs̃ p omnes ciuitates mihi testatur dicens; Quoniã uincula & tribulationes me manent Sed nihil horum uereor. nec facio animã pretiosiorem quã me; Dummodo consummem cursũ meum. & ministeriũ qd̃ accepi a dño ih̃u. testificari euangelium gratiæ dei Et nũc ecce ego scio. q̃a amplius non uidebitis faciem meã uos omnes per quos transiui p̃dicans regnum dei. Quapp̃ contestor uos hodierna die. q̃a mundus sum a sanguine omnium. Non enim subterfugi quominus adnunciarem omne consilium dei uob̃. Attendite uobis & uniuerso gregi in quo uos spũs scs̃ posuit epos regere ecclam dei quã adquisiuit sanguine suo. Ego scio q̃m intrabunt post discessionem meam lupi rapaces in uos non parcentes gregi Et ex uob̃ ipsis exurgent uiri loquentes peuersa. ut abducant discipulos p se. Quapp̃ qd̃ uigilate memoria retinentes. quoniã per triennium nocte & die non cessaui cũ lacrimis monens unumquemq; uestrum. & nunc commendo uos deo & uerbo gratiæ ipsius q̃ potens est ædificare & dare hereditatem inter sanctificatis omnib;. Argenti & auri & uestimenti nullius concupiui ipsi scitis. quoniã ad ea quæ mihi opus erant & his qui mecum ministrauerunt manus istæ. Omnia ostendi uob̃. Quoniã sic laborantes oportet & suscipere infirmos. ac meminisse uerbi dñi ih̃u. quoniã ipse dixit beatius est magis dare quã accipere; Et cũ hæc dixisset positis genibus suis cum omnib; illis orauit; Magnus autem fletus factus est omnium & procidentes super collum pauli osculabantur eum; Dolentes maxime in uerbo qd̃ dixerat q̃m amplius faciem eius non essent uisuri. & deducebant eum usq; ad nauem

St. Gallen, Vadiana 317, f. 45r

karlo infinib: mediolanensis cūq; de patrū suū con
ptū fuisset. qd cēt inpapia cepēr hominēs qu ad
carlo coniunxerē multa malitia facere hocē be
trin gēno cūreliq; multitudo statim uenēr infinib:
bergomīsis residente Inmonasterio sarap edomada
una domib; deuastantes adulteria ut incendia fie
entes. tunc multi bergomīsis relinquentes domo
suas plena uino canona tantū cū uxuribus. epa
ramentū inciuitate ut immomīb; prexerē. karolꝰ
rex hec audiens statim ppīsis malefactores
cū multitudo pplum prexē. definib; bergomīsis in
bresiana. inde inuerona. inde uō inmantua.
karlo prexē inbaioaria. tunc karleman germa
ei ouiam uenienꝰ karoli rex barbam sui adflu
uio quidē brema epacificis uerbis se admuice
salutauerē epactū usq; in mīse madio finm uerē
carlemanꝰ iuit inbaioria karolus ꝓxe prē
adromā & ab ecctā beati petri dona obtulit ab
apostolico ioh unctus & ab honore imperij coronatus in
papia reuersus ē. mīse iān in
nana. Cumq; idē karolus imperē derama reuersus
inpapia fuisset. audiuitq; karlamam hludouuicfilius ēius eū
uenisse. Cumq; exercitū suū adunare voller. & cū eo bellū gerere
quida defuisse inquoru fidelitatē maxime cōfidebat. deo defuēti ad
carlemannū se iunxerē. quod ille uidens fuga iuit Gallia repe
dauit. statimq; inpso inuere mortuus ē. Carlamannus uero
regnum italie disponens paucos multū tempus adpatrē
inbaioariā reuersus ē. Interhec hludouuicus rex

St. Gallen Vadiana 317, f. 81v